

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

D 43978

2
L € D A R

AVE MARIA

VSEBINA KOLEDARJA 1956:

KOLEDARSKI DEL, stran 3 do 27 - KAJ NAS BARAGA UČI, stran 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27 - DESETLETNICA JE ZA NAMI..., stran 28 - + Gregorij Rožman: PO POSVETITVI, stran 29 - Fr. B.: NEPOZABNE SLOVESNOSTI, stran 31 - Marjan Jakopič: SLOVO /Vetrinj 1945/, pesem, P. Odilo OFM: VETRINJ 1955, stran 36 - P. Bernard OFM: POT BARAGOVE ZVEZE, stran 38 /nadaljevanje na strani 117/ - DA SE NE POZABI..., stran 47 - P. B. A.: ŠE NEKAJ O MLADOSTI P. HUGONA, stran 48 - † Limbarski: VRNITEV, pesem, stran 53 - K.: ŠTIRJE LETNI ČASI, stran 53 - P. Kazimir OFM: KAJ PA TRETJI RED? stran 54 - P. Odilo OFM: PTUJSKA GORA /zgodovina božje poti/, stran 57 - Slomšek (?): PTUJSKOGORSKA PESEM, stran 90 - N. S.: PETDESET ZA DVAJSET..., stran 91 - P. B. A.: PADEL JE..., stran 93 - † Limbarski: MARIJIN OLTAR, pesem, stran 96 - Msgr. John Zaplotnik D. C. L.: MSGR. ANTON IVAN REŽEK, LL. D. /življenjepis/, stran 97 - Vrhovčan: ZGODBA O GREŠNIKU, pesem /ilustriral France Gorše/, stran 114 - P. Odilo OFM: PRENOVLJENI DOM MARIJE POMAGAJ, stran 116 - Fr. B.: BARAGOVA ZVEZA OB JUBILEJU /nadaljevanje članka na strani 38/, stran 117 - P. Fortunat OFM: DVA SVETOVA, stran 121 - † P. Hugo dr. Bren OFM: IZ MODERNIH KATAKOMB, stran 123 - IZ DNEVNIKA DR. L. TOTHÁ O MINDSZENTYJU, stran 123 - NE POZABITE!, stran 125 - Marjan Jakopič: MENE ČAKA, pesem, stran 126; BOGKOV KOT, pesem, stran 127 - Bogdan Budnik: POSTAVIL BOM... in ENA ZVEZDA, pesmi, stran 128 - TA JE PA DOBRA, stran 129 - SV. FRANČIŠEK, stran 130 - † Limbarski: ZASTAVA KRIŽA..., stran 131 - O.: STANU PRIMERNO UMIRAJO, stran 134 - P. Odilo OFM: † REV. FRANCIS MISSIA, stran 135 - Rev. Janez Hladnik: PISMO IZ ARGENTINE /izvirno poročilo o letošnjih dogodkih/, stran 141 - Dr. Miha Krek: RAZGLED PO SVETU, stran 144 - SLOVENSKI DUHOVNIKI V USA /naslovnik živih, naši novomašniki, jubileji, razno.../, stran 149 - O UMRLIH DUHOVNIKI glej na strani 135, 137, 138 in 143 *Ilustracije KOLEDARSKEGA DELA je izvršil France Gorše *Platnice je opremil Dušan Svetlič

No. 11. - Vol. 43.

Subscription rate: For U.S.A. and Canada \$ 2.50 - Foreign \$ 3.00 - Published once monthly - twice in October - by the Slovene Franciscan Fathers, Lemont, Illinois, in the interests of the Commissariat of the Holy Cross. - Entered as second class matter at the post office at Lemont, Illinois, under the act of March 3, 1879. Acceptance of mailing at special rate of postage provided for in section 1103, act of October 3, 1917. - Authorized July 14, 1945.

Cena Koledarja en dolar.

Printed by AVE MARIA PRINTERY, Lemont, Illinois

Ave Maria

Koledar 1956

UREDILI

*

IN IZDALI

*

SLOVENSKI

*

FRANČIŠKANI

*

NA AMERIŠKIH

*

BREZJAH

✱

TISK:

*

AVE MARIA

*

LEMONT, ILL.

43. letnik

+AD II 43978

11 43978

Knjigi s posvetilnimi
listinami, ki jih od dne
posvetitve 1955 hranijo
ameriške Brezje

O *MARIJA, *KRALJICA *PRESVETEGA *ROŽNEGA
*VENCA, *POMOČ *KRISTJANOV, *KI *SI *PO *NEDOL-
*ŽNIH *OTROCIH *V *FATIMI *POKAZALA *SVETU *POT
*V *LEPŠO *BODOČNOST, *PONIŽNO *POKLEKNEMO *
PRED *TVOJ *OLTAR, *DA *SE *TEBI, *TVOJEMU *
BREZMADEŽNEMU *SRCU, *ZA *VEDNO *IZROČIMO
*IN *POSVETIMO... O *MARIJA, *USLIŠI NAS! *O *MA-
RIJA, *VARUJ *NAS! *O *MARIJA, *REŠI *NAS! *AMEN

/Iz posvetilne molitve/

D 448/1972

Leto 1956

... se prične z nedeljo in konča s ponedeljkom.
Je prestopno leto in ima zato 366 sončnih dni.

PREMAKLJIVI DNEVI:

Prva predpostna nedelja: 29. januarja

Pepelnica: 15. februarja

Velika noč: 1. aprila

Križev teden: 7., 8. in 9. maja

Vnebohod: 10. maja

Binkošti: 20. maja

Nedelja presv. Trojice: 27. maja

Telovo: 31. maja

Praznik Srca Jezusovega: 8. junija

Praznik Kristusa Kralja: 28. oktobra

Prva adventna nedelja: 2. decembra

*

NARODNI PRAZNIKI V ZDA:

Novo leto: 1. januarja

Lincolnov rojstni dan: 12. februarja

Washintonov rojstni dan: 22. februarja

Spominski dan: 30. maja

Dan neodvisnosti: 4. julija

Praznik dela: 3. septembra

Kolumbov dan: 12. oktobra

Dan veteranov: 11. novembra

Zahvalni dan: 22. novembra

Dan Gospodovega rojstva: 25. dec.

✱

DNEVI ZDRŽKA so označeni v koledarju z ribo in vežejo vse nad sedmim letom. Dnevi popolnega zdržka so vsi petki, pepelnica, vigiliji vnebovzetja in božiča ter velika sobota dopoldne. Te dneve se ne sme jesti mesa, mesne juhe ali mesne omake. - Delni zdržek (meso le pri glavnem obedu) je na kvaterno sredo in soboto ter na vigiliji binkošti in praznika vseh svetnikov.

DNEVI POSTA so označeni v koledarju s križcem. To so vsi delavniki štiridesetdanskega posta, kvaterni dnevi ter vigilije binkošti, praznika vnebovzetja, vseh svetnikov in božiča. Vsi od 21. do izpolnjenega 59. leta se smejo samo enkrat na dan do sitega najesti. Meso se sme jesti pri glavnem obedu, razen v petkih, na pepelnico ter na vigiliji praznika vnebovzetja in božiča. Med posameznimi obedi se ne sme jesti. Če bi resno trpelo zdravje ali delo, post ne veže. Posvetuj se s spovednikom!

Nedelje po prazniku razglašenja Gospodovega so 3, pobinkoštnih nedelj pa je 27.

*

KVATRNI DNEVI:

Postne kvatre: 22., 24. in 25. februarja

Binkoštna kvatre: 23., 25. in 26. maja

Jesenske kvatre: 19., 21. in 22. septembra

Adventne kvatre: 19., 21. in 22. decembra

*

VELIKONOČNO DOLŽNOST opraviš:
od prve postne nedelje (19. februarja)
do nedelje presv. Trojice (27. maja).

✱

ZAPOVEDANI PRAZNIKI v ZDA:

Od desetih zapovedanih praznikov so ameriški katoličani dolžni obhajati tele:

NOVO LETO (1. JAN.)

VNEBOHOD (10. MAJA)

VNEBOVZETJE (15. AVG.)

VSİ SVETI (1. NOV.)

BREZM. SPOČ. (8. DEC.)

BOŽIČ (25. DEC.)

MESEC
NAJSVETEJŠEGA
IMENA
JEZUSOVEGA

Mesečni
molitveni
namen:

**DA BI VSI
PRIZNALI
PAPEŽA KOT
KRISTUSOVEGA
NAMESTNIKA
NA ZEMLJI**

Mesečni
misijonski
namen:

**ZA
KITAJSKE
KATOLIČANE**

*Zad. krajec: 4. jan.
Mlaj: 12. januarja
Prvi krajec: 20. jan.
Polna luna: 27. jan.*

Dne 29. jan.
- zadnja
nedelja
v mesecu -
je posebna
BARAGOVA
NEDELJA!

- 1 . Nedelja - OBREZOVANJE GOSPODOVO
- 2 . Ponedeljek - IME JEZUSOVO
- 3 . Torek - Sv. Genovefa, devica
- 4 . Sreda - Sv. Tit, škof
- 5 . Četrtek - Sv. Telesfor, papež, mučenec
- 6 . Petek - RAZGLAŠENJE GOSP. - Sv. trije kralji
- 7 . Sobota - Sv. Valentin, škof
- 8 . Nedelja - SVETA DRUŽINA - 1. po Razglašenju
- 9 . Ponedeljek - Sv. Julijan in Bazilisa, mučenca
10. Torek - Sv. Viljem, škof
11. Sreda - Sv. Pavlin, oglejski škof
12. Četrtek - Sv. Alfred, opat
13. Petek - Osmina Razgl. - Sv. Veronika M., devica
14. Sobota - Sv. Feliks (Srečko)
15. Nedelja - 2. po Razglašenju - Sv. Pavel, papež
16. Ponedeljek - Sv. Marcel I., papež
17. Torek - Sv. Anton, puščavnik
18. Sreda - Stol svetega Petra v Rimu
19. Četrtek - Sv. Marij in tovariši, mučenci
20. Petek - Sveta Fabijan in Sebastijan, mučenca
21. Sobota - Sv. Neža, devica in mučenica
22. Nedelja - 3. po Razgl. - Sv. Vincencij in Anastaz, m.
23. Ponedeljek - ZAROKA DEVICE MARIJE
24. Torek - Sv. Timotej, škof
25. Sreda - Spreobrnjenje svetega Pavla apostola
26. Četrtek - Sv. Polikarp, škof in mučenec
27. Petek - Sv. Janez Zlatousti, škof
28. Sobota - Sv. Peter Nolasko
29. Nedelja - 1. predpost. - Sv. Frančišek Sal., c. uč.
30. Ponedeljek - Sv. Martina, devica in mučenica
31. Torek - Sv. Janez Bosco, spoznavalec

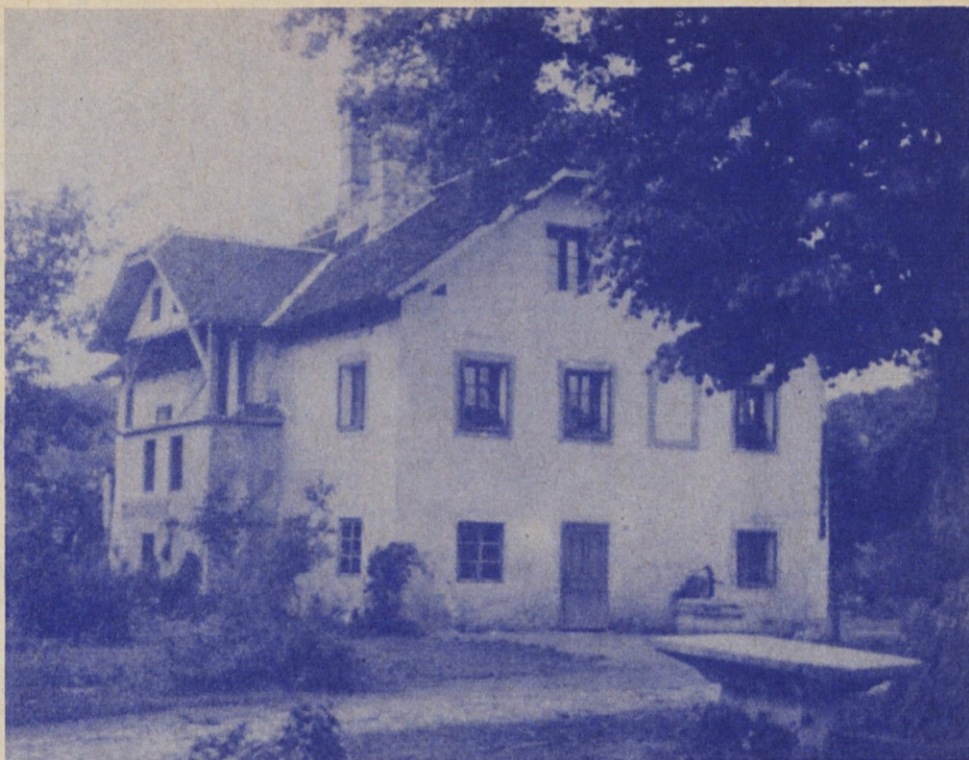
NEDELJSKI EVANGELIJI:

Novo leto: Otroku je bilo dano ime Jezus /Lk 2, 21/

1. nedelja po razglašenju: Dvanajstletni Jezus v templju /Lk 2, 42-52/
2. nedelja po razglašenju: O ženitnini v Kani Galilejski /Jan 2, 1-11/
3. nedelja po razglašenju: Jezus ozdravi stotnikovega hlapca /Mt 8, 1-13/
1. predpostna nedelja: O delavcih v vinogradu /Mt 20, 1-16/

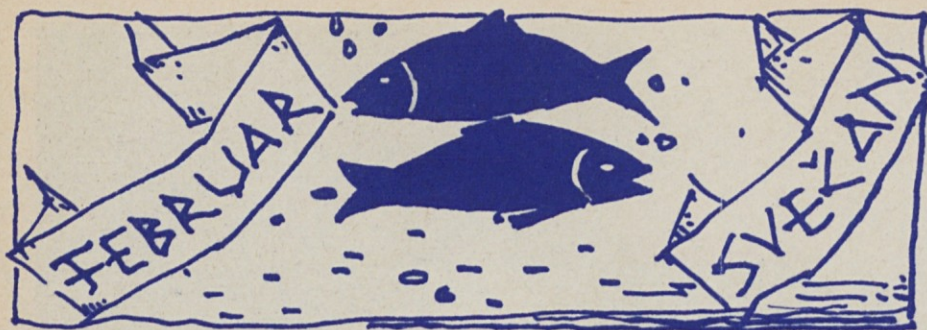
★
GRAŠČINA
MALAVAS
pri Dobrničju,
kjer je bil
rojen škof
FRIDERIK
BARAGA

★
Friderik je molil za spoznanje svojega misijonskega poklica, potem pa je pisal ljubljanskemu škofu Wolfu: "Ze več let gojim željo iti v misijone in oznanjati evangelij poganom, ki se ne poznajo Boga, in jim z božjo pomočjo kazati pot zveličanja!... Po zrelem večletnem preudarjanju in po skrbnem raziskovanju božje volje sem se namreč zatrdno odločil, da bom šel v severno Ameriko v misijone ter tam z božjo pomočjo prinesel luč svete vere vsaj nekaterim dušam, ki še sedijo v temi poganstva in v senci smrti... Saj ni zasebna zadeva, ampak božja zadeva, in ne gre zame, ampak za tiste siromake, ki navzlic dolgim dobam, ki so že pretekle od začetka krščanstva, še nič ali premalo vedo o teh, za zveličanje neohodno potrebnih nauk."

Ti v sebi misijonskega poklica ne čutiš. Toda ali čutiš misijonsko dolžnost, ki veže vsakega katoličana?

ZAPISKI ZA JANUAR

- 1 . Sreda - Sv. Ignacij, škof in mučenec
- 2 . Četrtek - OČIŠČEVANJE MARIJINO - Svečnica
- 3 . Petek - Sv. Blaž, škof in mučenec
- 4 . Sobota - Sv. Andrej Corsini, škof
- 5 . Nedelja - 2. predpostna - Sv. Agata, dev. in muč.
- 6 . Ponedeljek - Sv. Doroteja, devica in mučenica
- 7 . Torek - Sv. Romuald, opat
- 8 . Sreda - Sv. Janez iz Mate
- 9 . Četrtek - Sv. Apolonija, devica in mučenica
10. Petek - Sv. Školastika, devica
11. Sobota - LURŠKA MATI BOŽJA
12. Nedelja - 3. predpostna - Sedem sv. ustanoviteljev
13. Ponedeljek - Sv. Albuin, škof
14. PUSTNI TOREK - Sv. Valentin, muč.
15. PEPELNIČNA SREDA - Sv. Favstin in Jovita, †
16. Četrtek - Sv. Julijana, devica in mučenica †
17. Petek - Spomin bega v Egipt †
18. Sobota - Sv. Simeon, škof in mučenec †
19. Nedelja - 1. postna - Sv. Konrad, puščavnik
20. Ponedeljek - Sv. Sadot, škof in tov. mučenci †
21. Torek - Sv. Irena, devica †
22. Sreda - Sv. Marjeta Kortonska, spokornica †
23. Četrtek - Sv. Peter Damijan, cerkveni učenik †
24. Petek - Sv. Sergij, mučenec †
25. Sobota - Sv. Matija, apostol †
26. Nedelja - 2. postna - Sv. Valburga, opatica
27. Ponedeljek - Sv. Matilda, devica †
28. Torek - Sv. Gabrijel od Žalostne M. božje †
29. Sreda - Sv. Roman, opat †

MESEC
SKRITEGA
ŽIVLJENJA
JEZUSOVEGA

Mesečni
molitveni
namen:

**ZA
ZMERNOST
IN ČISTOST**

Mesečni
misijonski
namen:
**ZA CERKEV
V VIETNAMU**

*Zad. krajec: 3. febr.
Mlaj: 11. februarja
Prvi krajec: 19. febr.
Polna luna: 25. febr.*

Ne pozabi,
da se dne
15. februarja
prične
POST!
Kvatrni
dnevi so:
22., 24. in 25.
februarja!

NEDELJSKI EVANGELIJI:

2. predpostna nedelja: Prilika o sejavcu in semenu /Lk 8, 4-15/
3. predpostna nedelja: Jezus ozdravi slepca /Lk 18, 31-43/
1. postna nedelja: Hudobni duh skuša Jezusa /Mt 4, 1-11/
2. postna nedelja: Jezusovo spremenjenje na gori /Mt 17, 1-9/

PREMIŠLJUJ KRISTUSOVO TRPLJENJE ZATE!

Baraga nas ljubi tudi danes. Ne piše nam več knjig, ne vzpodbuja nas več s svojo besedo, ampak s svojim svetlim zgledom in s svojo mogočno priprošnjo. Zupajmo mu, da nam more in hoče pomagati, saj smo njegovi "ljubi Kranjci". V misi-jonih ni pozabil svojih rojakov in jih ne bo pozabil zdaj pri Bogu! Se tudi Ti zatekaš k njemu po pomoč?

ZAPISKI ZA FEBRUAR

[illegible]

MESEC
POSVEČEN
SVETEMU
JOŽEFU

Mesečni
molitveni
namen:
**ZA VSE
NAMENE
SVETEGA
OČETA**

Mesečni
misijonski
namen:
**ZA AFRIŠKE
MUSLIMANE**

*Zad. krajec: 4. marca
Mlaj: 12. marca
Prvi krajec: 19. marca
Polna luna: 26. marca*

Ves mesec
MAREC je
v postu!
Na veliko
soboto je
post in
zdržek do
opol dne!

- 1 . Četrtek - Sv. Albin, škof †
- 2 . Petek - Sv. Simplicij, papež †
- 3 . Sobota - Sv. Kunigunda, cesarica †
- 4 . Nedelja - 3. postna-Sv. Kazimir, spoznavalec
- 5 . Ponedeljek - Sv. Janez od Križa, spoznavalec †
- 6 . Torek - Sv. Perpetua in Felicita, mučenki †
- 7 . Sreda - Sv. Tomaž Akvinski, cerkveni učenik †
- 8 . Četrtek - Sv. Janez od Boga, spoznavalec †
- 9 . Petek - Sv. Frančiška Rimska, devica †
10. Sobota - Štirideset mučencev †
11. Nedelja - 4. postna-Sv. Zofronij, škof
12. Ponedeljek - Sv. Gregor Veliki, papež †
13. Torek - Sv. Kristina, devica †
14. Sreda - Sv. Matilda, kraljica †
15. Četrtek - Sv. Klement M. Dvoršak, spoznavalec †
16. Petek - Sv. Herbert, škof †
17. Sobota - Sv. Patrik, škof †
18. TIHA NEDELJA - Sv. Ciril Jeruzal., c. učenik
19. Ponedeljek - SV. JOŽEF, ŽENIN DEV. MAR. †
20. Torek - Sv. Aleksandra, mučenica †
21. Sreda - Sv. Benedikt, opat †
22. Četrtek - Sv. Izidor, kmet †
23. Petek - SEDEM ŽALOSTI DEV. MARIJE †
24. Sobota - Sv. Gabrijel, nadangel †
25. CVETNA NEDELJA - MAR. OZNANJENJE
26. Ponedeljek - Sv. Emanuel, mučenec †
27. Torek - Sv. Janez Damascen, cerkveni učenik †
28. VELIKA SREDA - Sv. Janez Kapistran, spozn. †
29. VELIKI ČETRTEK - Sv. Ciril, mučenec †
30. VELIKI PETEK - Sv. Janez Klimak, opat †
31. VELIKA SOBOTA - Sv. Modest, škof krški †

NEDELJSKI EVANGELIJI:

3. postna nedelja: Jezus izžene hudiča iz mutastega človeka /Lk 11, 14-28/
4. postna nedelja: Jezus nasiti pet tisoč mož /Jan 6, 1-15/
5. postna ali tiha nedelja: Judje hočejo Jezusa kamenjati /Jan 8, 46-59/
6. postna ali cvetna nedelja: Jezusov pohod v Jeruzalem /Mt 21, 1-9/

MESEC
NAŠEGA
ODREŠENIKA

Mesečni
molitveni
namen:
**ZA PRAVO
RAZUMEVANJE
DUHOVNIŠKIH
IN. REDOVNIŠKIH
POKLICEV**

Mesečni
misijski
namen:
**DA BI
KOREJSKA
CERKEV
DOBILA
NOVIH
MISIJONARJEV**

*Zadnji kr: 3. aprila
Mlaj: 10. aprila
Prvi krajec: 17. aprila
Polna luna: 24. aprila*

Veš ta mesec
imaš še
priliko, da
opraviš
velikonočno
dolžnost!

- 1 . VELIKA NOČ - Vstajenje Gospodovo
- 2 . VELIKONOČNI PON. - Sv. Frančišek P. spozn.
- 3 . Torek - Sv. Rihard, škof
- 4 . Sreda - Sv. Izidor Sev., cerkv. učenik
- 5 . Četrtek - Sv. Vincencij Fererski, spoznavalec
- 6 . Petek - Sv. Sikst I., papež
- 7 . Sobota - Bl. Herman Jožef, spoznavalec
- 8 . BELA NEDELJA - Sv. Albert, škof, mučenec
- 9 . Ponedeljek - Sv. Tomaž Tolentinski
10. Torek - Sv. Apolonija in tov. mučenke
11. Sreda - Sv. Leon Veliki, papež, c. učenik
12. Četrtek - Sv. Julij I., papež
13. Petek - Sv. Hermenegild, mučenec
14. Sobota - Sv. Valerijan in tov. mučenci
15. Nedelja - 2. po vel. noči - Sv. Teodor, mučenec
16. Ponedeljek - Sv. Benedikt J. Labre
17. Torek - Sv. Anicet, papež, mučenec
18. Sreda - Sv. Apolonij, mučenec
19. Četrtek - Sv. Leon IX., papež
20. Petek - Sv. Konrad Parzhamski, spozn.
21. Sobota - Sv. Anzelm, cerkveni učenik
22. Nedelja - 3. po vel. noči - Sv. Soter in Gaj, muč.
23. Ponedeljek - Sv. Jurij, mučenec
24. Torek - Sv. Fidelis Sigmarinški, mučenec
25. Sreda - Sv. Marko, evangelist
26. Četrtek - Sv. Klet in Marcellin, papeža
27. Petek - Sv. Peter Kanizij, cerkveni učenik
28. Sobota - Sv. Vid, mučenec
29. Nedelja - 4. po vel. noči - Sv. Hugo, opat
30. Ponedeljek - Sv. Katarina Sienska, devica

NEDELJSKI EVANGELIJI:

Velikonočna nedelja: Jezus vstane od mrtvih /Mt 16, 1-7/

1. povel. ali bela nedelja: Jezus se prikaže apostolom /Jan 20, 19-31/
2. povelikonočna nedelja: Jezus je naš dobri pastir /Jan 10, 11-16/
3. povelikonočna nedelja: Jezus napove svoj vnebohod /Jan 16, 16-22/
4. povelikonočna nedelja: Jezus obljubi prihod Svetega Duha /Jan 16, 5-14/

- 1 . Torek - SV. JOŽEF DELAVEC
- 2 . Sreda - Sv. Atanazij, škof
- 3 . Četrtek - Najdenje Sv. Križa
- 4 . Petek - Sv. Florijan, mučenec
- 5 . Sobota - Sv. Pij V., papež
- 6 . Nedelja - 5. po vel. noči - Sv. Judita, dev. in m
- 7 . Ponedeljek - KRIŽEVO - Sv. Stanislav, š., mučenec
- 8 . Torek - KRIŽEVO - Prikazanje sv. Mihaela Nadang.
- 9 . Sreda - KRIŽEVO - Sv. Gregor Nac., škof
10. Četrtek - VNEBOHOD GOSPODOV
11. Petek - Sv. Žiga, kralj in mučenec
12. Sobota - Sv. Pankracij in tov. mučenci
13. Nedelja - 6. po vel. noči - Sv. Servacij, mučenec
14. Ponedeljek - Sv. Bonifacij, mučenec
15. Torek - Sv. Zofija, devica in mučenica
16. Sreda - Sv. Janez Nepomuk, mučenec
17. Četrtek - Sv. Paškal Bajlonski, spoznavalec
18. Petek - Sv. Erik, kralj
19. Sobota - Sv. Peter Celestin, papež †
20. BINKOŠTNA NEDELJA - Sv. Bernardin Sienski
21. BINK. PONEDELJEK - Sv. Andrej Bobola, muč.
22. Torek - Sv. Emil (Milan), mučenec
23. Sreda - Sv. Janez Rosijski †
24. Četrtek - Marija Pomagaj
25. Petek - Sv. Urban I., papež †
26. Sobota - Sv. Filip Neri, spoznavalec †
27. NEDELJA PRESVETE TROJICE
28. Ponedeljek - Sv. Viljem, opat
29. Torek - Sv. M. Magdalena Paciška, devica
30. Sreda - Sv. Ivana Orleanska, dev., mučenica
31. Četrtek - PRESVETO REŠNJE TELO

NEDELJSKI EVANGELIJI:

5. povelikonočna nedelja: Jezus govori o moči molitve /Jan 16, 23-30/
6. povelikonočna nedelja: O pricevanju Svetega Duha /Jan 15, 26-27; 16, 1-4/
- Binkoštna nedelja: Jezus govori o Svetem Duhu in ljubezni /Jan 14, 23-31/
1. pobinkoštna nedelja: Jezus ima vso oblast /Mt 28, 18-20/

KRALJICA SLOVENSKEGA NARODA, PROSI ZA NAS!

MESEC
NAŠE
NEBEŠKE
KRALJICE

Mesečni
molitveni
namen:
**ZA SVETOVNI
MIR PO
MARIJI**

Mesečni
misijonski
namen:
**DA BI SE
PO MARIJI
MNOGI
SPREOBURNILI**

*Zad. krajec: 2. maja
Mlaj: 10. maja
Prvi krajec: 17. maja
Polna luna: 24. maja*

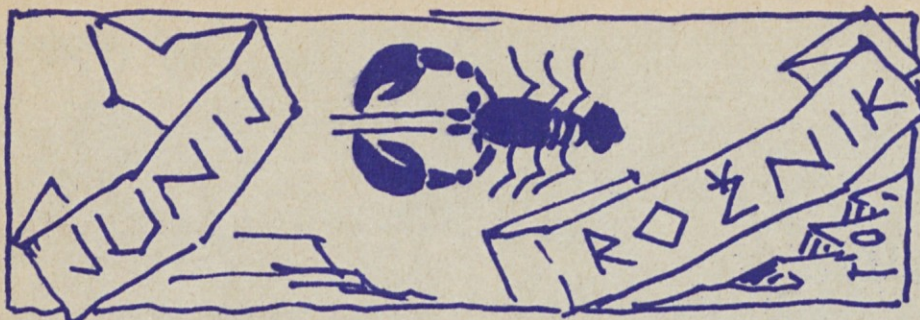

Ne pozabi
na binkoštno
vigilijo in
na kvatrne
dneve: 23., 25.
in 26. maja!
Za vel. spoved
je še čas do
nedelje 27. maja!

ZAPISKI ZA MAJ

[illegible]

- 1 . Petek - Sv. Fortunat, spoznavalec
- 2 . Sobota - Sv. Erazem, škof in mučenec
- 3 . Nedelja - 2. pobinkoštna - Sv. Klotilda, kraljica
- 4 . Ponedeljek - Sv. Kvirin, škof in mučenec
- 5 . Torek - Sv. Bonifacij, škof
- 6 . Sreda - Sv. Norbert, škof
- 7 . Četrtek - Sv. Robert, opat
- 8 . Petek - PRESVETO SRCE JEZUSOVO
- 9 . Sobota - Sv. Primož in Felicijan, mučenca
10. Nedelja - 3. pobinkoštna - Sv. Marjeta, kraljica
11. Ponedeljek - Sv. Barnaba, apostol
12. Torek - Sv. Janez Fakund
13. Sreda - Sv. Anton Padovanski, c. učenik
14. Četrtek - Sv. Bazilij Veliki, škof in c. učenik
15. Petek - Sv. Vid in tovariši mučenci
16. Sobota - Sv. Jošt, opat
17. Nedelja - 4. pobink. - Sv. Adolf, škof
18. Ponedeljek - Sv. Efrem Sirski, c. učenik
19. Torek - Sv. Gervazij in Protazij, mučenca
20. Sreda - Sv. Silverij, papež in mučenec
21. Četrtek - Sv. Alojzij Gonzaga, spoznavalec
22. Petek - Sv. Ahacij, mučenec
23. Sobota - Sv. Agripina, devica in mučenica
24. Nedelja - 5. pobink. - Sv. Janez Krstnik, predh. Kr.
25. Ponedeljek - Sv. Henrik, škof
26. Torek - Sv. Janez in Pavel mučenca
27. Sreda - Sv. Ema Krška, vdova
28. Četrtek - Sv. Irenej, spoznavalec
29. Petek - SV. PETER IN PAVEL, apostola
30. Sobota - Spomin sv. Pavla, apostola

MESEC
PRESVETEGA
SRCA
JEZUSOVEGA

Mesečni
molitveni
namen:
**PO NAMENIH
OB STOLETNICI
PRAZNIKA
SRCA
JEZUSOVEGA**

Mesečni
misijonski
namen:
**ZA MISIJSKE
POKLICE V
JUŽNI AZIJI**

*Zad. krajec: 1. jun.
Mlaj: 8. junija
Prvi krajec: 15. jun.
Polna luna: 23. jun.*

Obnovi
posvetitev
presv. Srcu
Jezusovemu
in znova
prični
pobožnost
devetih prvih
petkov!

NEDELJSKI EVANGELIJI

2. pobinkoštna nedelja: Prilika o veliki večerji /Lk 14, 16-24/
3. pobinkoštna nedelja: Prilika o izgubljeni ovci in denarju /Lk 15, 1-10/
4. pobinkoštna nedelja: O čudežnem ribjem lovu /Lk 5, 1-11/
5. pobinkoštna nedelja: O grehu v mislih in besedi /Mt 5, 20-24/

"BLAGOSLOVIL BOM VSE, KI ČASTE MOJE SRCE!"

★

BARAGOVO
IME JE V
GORNJEM
MICHIGANU
DOBRO
ZNANO

★

Veliko cerkvic in kapelic je v misijonih postavil Baraga. Z radostjo v srcu jih je blagoslavljal in v njih prvič maševal. Ob eni takih prilik je pisal: "Ne morem popisati, kako sem bil ginjen in Bogu hvaležen pri tem cerkvenem opravilu. Misel, da na tem samotnem kraju, sredi pragozda, kjer se je še pred kratkim razlegal krik divjakov in kjer so se opravljale zlemu duhu poganske daritve, stoji zdaj siromašen, a svet tempelj Živega Boga, v katerem se brezmadežno Jagnje daruje nebeškemu Očetu... Ta cerkva je sicer iz lesa in lubja, pa vendar mislim, da je dragocenejši tempelj kakor marsikatera z zlatom in umetninami okrašena evropska cerkev, ki jo pa obiskovalci skrunijo z mlačnostjo in celo nedostojnim vedenjem."

Bodi Bogu hvaležen za svojo farno cerkev, kjer se lahko nemoteno (udeležuješ svete maše! Misli na milijone, ki tega ne morejo ali ne smejo!

ZAPISKI ZA JUNIJ

MESEC
PRESVETE
KRVI
KRISTUSOVE

Mesečni
molitveni
namen:
**ZA PRAVO
KRŠČANSKO
RAZUMEVANJE
ŠPORTA**

Mesečni
misijonski
namen:
**DA BI AFRIKA
SPOZNALA
SVOJE PRAVO
ODREŠENJE**

*Zad. krajec: 1. julija
Mlaj: 7. julija
Prvi krajec: 14. julija
Polna luna: 22. julija
Zad. krajec: 30. julija*

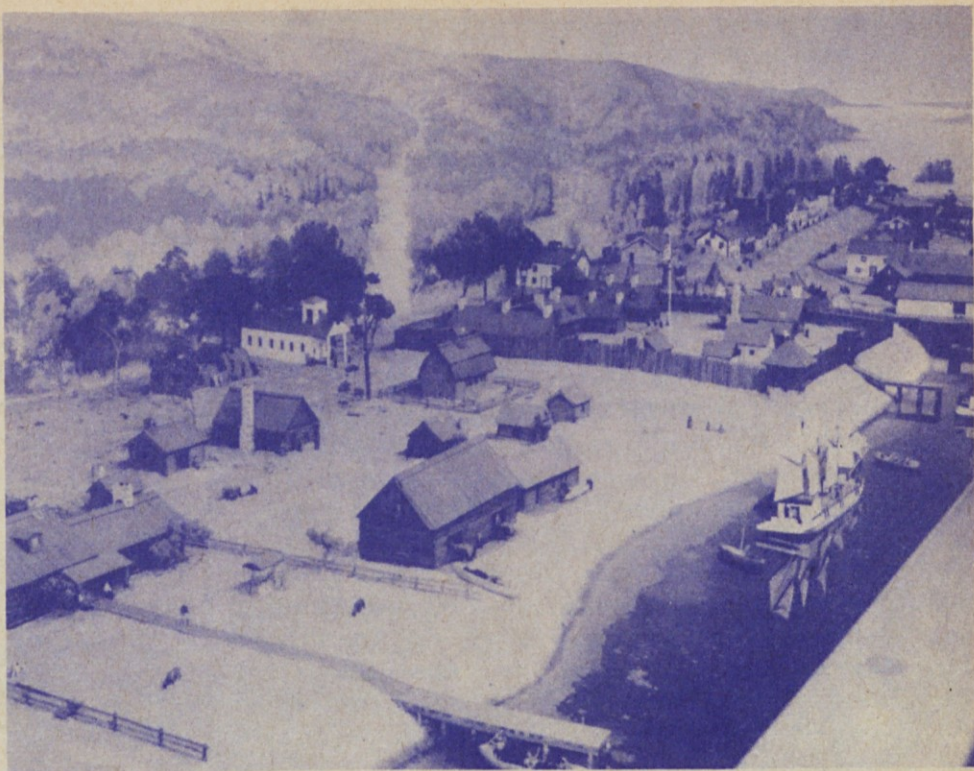
Z julijem
se prično
lemontska
romanja!
Izberi
dan in
PRIDI!

- 1 . Nedelja - 6. pobink. - Presv. Kri Kristusova
- 2 . Ponedeljek - OBISKOVANJE DEV. MARIJE
- 3 . Torej - Sv. Leon II., papež
- 4 . Sreda - Sv. Urh, škof
- 5 . Četrtek - Sv. Anton M. Zaccaria, spoznavalec
- 6 . Petek - Sv. Marija Goretti, dev. in mučenica
- 7 . Sobota - SV. CIRIL IN METOD, slovanska apostola
- 8 . Nedelja - 7. pobinkoštna - Sv. Elizabeta P. kraljica
- 9 . Ponedeljek - Sv. Nikolaj in tov. mučenci
10. Torej - Sv. Amalija, devica
11. Sreda - Sv. Pij I., papež
12. Četrtek - Sv. Mohor in Fortunat, mučenca
13. Petek - Sv. Frančiške Sol., apostol Amerike
14. Sobota - Sv. Bonaventura, škof in c. učenik
15. Nedelja - 8. pobink. - Sv. Vladimir, kralj
16. Ponedeljek - KARMELSKA MATI BOŽJA
17. Torej - Sv. Aleš, spoznavalec
18. Sreda - Sv. Miroslav, škof in mučenec
19. Četrtek - Sv. Vincencij Pavelski, spoznavalec
20. Petek - Sv. Margareta devica in mučenica
21. Sobota - Sv. Prakseda, devica in mučenica
22. Nedelja - 9. pobink. - Sv. Marija Magd. spokornica
23. Ponedeljek - Sv. Apolinarij, škof in mučenec
24. Torej - Sv. Kristina, devica in mučenica
25. Sreda - Sv. Jakob, apostol
26. Četrtek - SV. ANA, MATI DEV. MARIJE
27. Petek - Sv. Pantaleon in tov., mučenci
28. Sobota - Sv. Viktor, mučenec
29. Nedelja - 10. pobink. - Sv. Marta, devica
30. Ponedeljek - Sv. Abdon in Senen, mučenca
31. Torej - Sv. Ignacij Lojolski, spoznavalec

NEDELJSKI EVANGELIJI:

6. pobinkoštna nedelja: Jezus nasiti štiri tisoč mož /Mk 8, 1-9/
7. pobinkoštna nedelja: O lažnivih prerokih /Mt 7, 15-21/
8. pobinkoštna nedelja: O krivičnem oskrbniku /Lk 16, 1-9/
9. pobinkoštna nedelja: Jezus se zjoka nad Jeruzalemom /Lk 19, 41-47/
10. pobinkoštna nedelja: Prilika o farizeju in cestnarju /Lk 18, 9-14/

★
SAULT STE.
MARIE, Mich.,
v Baragovem
času /model/
Belo poslopje
levo od
utrdb je
Baragova
"katedrala".
★

"Ne morem povedati, kako sem ganjen in kakšno veselje me obhaja, kadar krščujem spreobrnjence, posebno, kadar jih je več hkrati... Taki krsti človeka močno ganejo. Posebno razveseljivo je za misijonarja, če krsti cele družine naenkrat. Če stoji oče na desni, mati s svojim dojenčkom na levi in še četvero ali petero otrok okoli njiju in vsi skupaj prejmejo milost svetega krsta: o kako razveseljivo in vzpodbudno je to! Na božični dan sem krstil več družin..." Iz pisem Friderika Baraga.

Baraga je vedel, kaj pomeni milost svetega krsta. Nič čudnega, da so njegove misli v hvaležnosti zahajale h krstnemu kamnu v Dobrniču. Ko je bil na obisku v domovini, je celo uro kleče in ves zasolzen ostal pred svojim krstnim kamnom ter se Bogu zahvaljeval za milost svetega krsta. - Ali se Ti kdaj Bogu zahvališ zanj? Ali sploh veš za dan, ko Te je oblila krstna voda?

ZAPISKI ZA JULIJ

- 1 . Sreda - Vezi sv. Petra, apostola
- 2 . Četrtek - PORCIJUNKULA - Sv. Alfonz L. , spozn.
- 3 . Petek - Najdenje sv. Štefana, mučenca
- 4 . Sobota - Sv. Dominik, spoznavalec
- 5 . Nedelja - 11. pobinkošna - Marija Snežna
- 6 . Ponedeljek - Spremenjenje Gospodovo
- 7 . Torek - Sv. Kajetan, spoznavalec
- 8 . Sreda - Sv. Cirijak in tovariši, mučenci
- 9 . Četrtek - Sv. Janez Vianej, spoznavalec
- 10 . Petek - Sv. Lavrencij, mučenec
- 11 . Sobota - Sv. Tiburcij in Suzana, mučenca
- 12 . Nedelja - 12. pobink. - Sv. Klara, devica
- 13 . Ponedeljek - Sv. Janez Berhmans, spoznavalec
- 14 . Torek - Sv. Evzebij, škof
- 15 . Sreda - VNEBOVZETJE DEVICE MARIJE
- 16 . Četrtek - Sv. Joahim, oče D. Marije - Sv. Rok, spozn.
- 17 . Petek - Sv. Hijacint, spoznavalec
- 18 . Sobota - Sv. Helena cesarica
- 19 . Nedelja - 13. pobink. - Sv. Ludvik, škof
- 20 . Ponedeljek - Sv. Bernard, opat in cer. učenik
- 21 . Torek - Sv. Ivana Šantalska, vdova
- 22 . Sreda - BREZMADEŽNO SRCE MARIJINO
- 23 . Četrtek - Sv. Filip Benicij, spoznavalec
- 24 . Petek - Sv. Jernej, apostol
- 25 . Sobota - Sv. Ludovik, kralj
- 26 . Nedelja - 14. pobink. - Sv. Zeferin, papež
- 27 . Ponedeljek - SEDEM VESELJ MARIJINI
- 28 . Torek - Sv. Avguštin, škof in c. učenik
- 29 . Sreda - Obglavljenje sv. Janeza Krstnika
- 30 . Četrtek - Sv. Roža Limanska, devica
- 31 . Petek - Sv. Rajmund Nonat, spoznavalec

MESEC
MARIJINEGA
ČASTITLJIVEGA
VNEBOVZETJA

Mesečni
molitveni
namen:
**DA BI SE
MNOGI
SPREOBRNILI**

Mesečni
misijonski
namen:
**ZA
JAPANSKO
MLADINO**

Mlaj: 6. avgusta
Prvi krajec: 13. avg.
Polna luna: 21. avg.
Zad. krajec: 28. avg.

Ne pozabi:
post in pa
zdržek na
vigilijo
Marijinega
vnebovzetja,
v torek
14. avgusta!

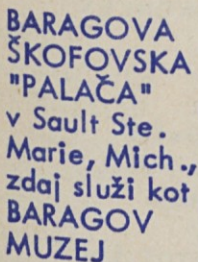

NEDELJSKI EVANGELIJI:

11. pobinkošna nedelja: Jezus ozdravi gluhonemega /Mk 7, 31-37/
12. pobinkošna nedelja: Prilika o usmiljenem Samarijanu /Lk 10, 23-37/
13. pobinkošna nedelja: Jezus ozdravi deset gobavcev /Lk 17, 11-19/
14. pobinkošna nedelja: O božji previdnosti /Mt 6, 24-33/

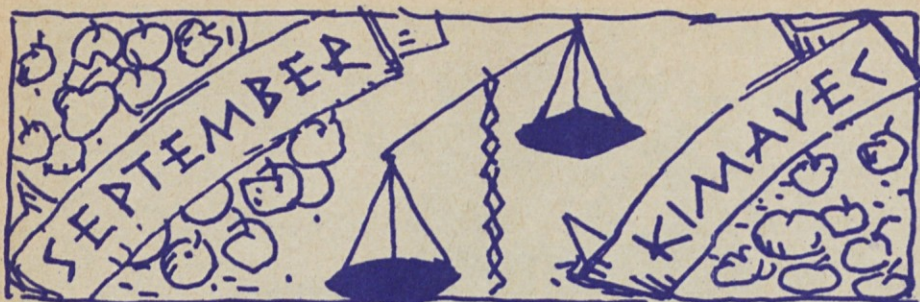
HVALJENO BODI NJENO ČASTITLJIVO VNEBOVZETJE!

Kaj ne manjka ravno tega današnjim kristjanom? Gorečnost za božjo čast, ki se ne ustraši težav, kadar gre za duše. Manjka nam ljubezni božje, ki naj bi prežela naša srca in s svojo toploto stopila mrzlo skorjo, v katero je zavit današnji svet. Raje prižgi lučko, kakor da kolneš temo!

ZAPISKI ZA AVGUST

This image shows a single sheet of off-white or cream-colored paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no handwriting or other markings on the paper.

- 1 . Sobota - Sv. Ilij, opat
- 2 . Nedelja - 15. pobink. - Sv. Štefan, kralj
- 3 . Ponedeljek - Sv. Evfemija in tov., mučenice
- 4 . Torek - Sv. Rozalija (Zalka), devica
- 5 . Sreda - Sv. Lavrencij Justinijan, škof
- 6 . Četrtek - Sv. Peregrin, spoznavalec
- 7 . Petek - Sv. Marko in tovariši, mučenci
- 8 . Sobota - ROJSTVO DEVICE MARIJE
- 9 . Nedelja - 16. pobink. - Sv. Peter Klaver, spozn.
10. Ponedeljek - Sv. Nikolaj Tolentinski, mučenec
11. Torek - Sv. Prot in Hijacint, mučenca
12. Sreda - IME MARIJINO
13. Četrtek - Sv. Notburga, devica
14. Petek - Povišanje Svetega Križa
15. Sobota - ŽALOSTNA MATI BOŽJA
16. Nedelja - 17. pobink. - Sv. Kornelij, papež, muč.
17. Ponedeljek - Rane sv. Frančiška Asiškega
18. Torek - Sv. Jožef Kupertin, spoznavalec
19. Sreda - Sv. Januarj in tovariši, mučenci †
20. Četrtek - Sv. Evstahij in tovariši, mučenci
21. Petek - Sv. Matej, apostol in evangelist †
22. Sobota - Sv. Mavricij in tovariši, mučenci †
23. Nedelja - 18. pobink. - Sv. Tekla, mučenica
24. Ponedeljek - Marija Rešiteljica jetnikov
25. Torek - Sv. Kamil in tovariši, mučenci
26. Sreda - Sv. Izak Jogues in tov., ameriški muč.
27. Četrtek - Sv. Kozma in Damijan, mučenca
28. Petek - Sv. Vaclav, kralj in mučenec
29. Sobota - Sv. Mihael Nadangel
30. Nedelja - 19. pobink. - Sv. Hjerionim, c. učenik

MESEC
KRALJICE
MUČENCEV

*

Mesečni
molitveni
namen:

ZA
ZVESTOBO
ZAKONCEV

*

Mesečni
misijski
namen:

ZA
KATOLIŠKI
TISK
V MISIJONIH

*

Mlaj: 4. septembra
Prvi krajec: 11. sept.
Polna luna: 19. sept.
Zad. krajec: 27. sept.

*

Ne pozabi:
kvatmi
dnevi so
v tem mesecu
dne 19., 21.
in pa 22.
septembra.

*

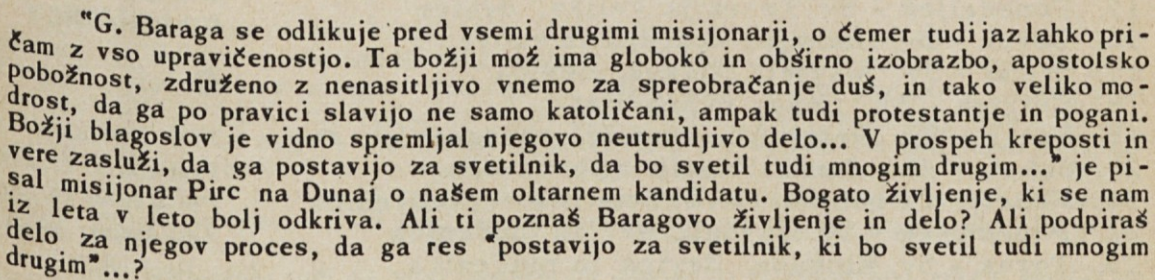
NEDELJSKI EVANGELIJI:

15. pobinkošna nedelja: Jezus obudi mladeniča iz Naima /Lk 7, 11-16/
16. pobinkošna nedelja: Jezus ozdravi vodeničnega človeka /Lk 14, 1-11/
17. pobinkošna nedelja: O največji zapovedi /Mt 22, 34-46/
18. pobinkošna nedelja: Jezus ozdravi mrtvoudnega /Mt 9, 1-8/
19. pobinkošna nedelja: Prilika o ženitnini /Mt 22, 1-14/

KRALJICA MUČENCEV, PROSI ZA NAŠ NAROD!

*

ZAPISKI ZA SEPTEMBER

[illegible]

- 1 . Ponedeljek - Sv. Remigij, škof
- 2 . Torek - Angeli varuhi
- 3 . Sreda - Sv. Terezija Deteta Jezusa, devica
- 4 . Četrtek - Sv. Frančišek Asiški, spoznavalec
- 5 . Petek - Sv. Placid in tovariši, mučenci
- 6 . Sobota - Sv. Bruno kratuzijan
- 7 . Nedelja - 20. pobink. - KRALJICA ROŽN. VENCA
- 8 . Ponedeljek - Sv. Brigita, vdova
- 9 . Torek - Sv. Janez Leonard, spoznavalec
10. Sreda - Sv. Frančišek Borgia, spoznavalec
11. Četrtek - MATERINSTVO DEVICE MARIJE
12. Petek - Sv. Maksimilijan, celjski škof in muč.
13. Sobota - NAŠA GOSPA FATIMSKA
14. Nedelja - 21. pobink. - Sv. Kalist I., p. in mučenec
15. Ponedeljek - Sv. Terezija Velika, devica
16. Torek - Sv. Hedviga, kraljica in vdova
17. Sreda - Sv. Marjeta Alakok, devica
18. Četrtek - Sv. Luka, evangelist
19. Petek - Sv. Peter Alkantarski, spoznavalec
20. Sobota - Sv. Janez Kancij, spoznavalec
21. Nedelja - 22. pobink. - Sv. Uršula in tov., mučenice
22. Ponedeljek - Sv. Kordula, dev in mučenica
23. Torek - Sv. Klotilda, devica in mučenica
24. Sreda - Sv. Rafael Nadangel
25. Četrtek - Sv. Krizantin Darija, mučenca
26. Petek - Sv. Evarist, papež in mučenec
27. Sobota - Sv. Frumencij, škof
28. Nedelja - 23. pobink. - KRISTUS KRALJ
29. Ponedeljek - Sv. Narcis, škof
30. Torek - Sv. Alfonz Rodrigues, spoznavalec
31. Sreda - Sv. Volbenk, škof †

MESEC
PRESVETEGA
ROŽNEGA
VENCA

Mesečni
molitveni
namen:
**DA BI
IMELI
STARŠI
POVSOD
PRAVICE DO
SVOJIH OTROK**

Mesečni
misijonski
namen:
**DA BI
RASTLA
DAREŽLJIVOST
DO MISIJONOV**

*Mlaj: 3. oktobra
Prvi krajec: 11. okt.
Polna luna: 19. okt.
Zad. krajec: 26. okt.*

Ne pozabi
na vigilijo
Vseh svetih,
31. oktobra:
post!

NEDELJSKI EVANGELIJI:

20. pobinkoštna nedelja: Jezus ozdravi sina kraljevega uradnika /Jan 4, 46-53/
21. pobinkoštna nedelja: Prilika o neusmiljenem hlapcu /Mt 18, 23-35/
22. pobinkoštna nedelja: O rimskem denarju /Mt 22, 15-21/
23. pobinkoštna nedelja: Jezus obudi Jairovo hčer /Mt 9, 18-26/

★

BARAGOVA
CESTA v
Marquettu.
Na desni
sedanja
katedrala,
ki hrani
v kripti
Baragove
telesne
ostanke.

★

V pastirskem pismu, ki ga je v indijanskem jeziku pisal svojim otrokom pragozdov, je Baraga takole spodbujal k molitvi: "... Vedno dobro molite zjutraj in zvečer, ob priložnosti se spomnite čez dan na Boga, nikoli ga ne pozabite! Če kdo zjutraj ne moli, ne bo dovolj močan za borbo proti hudiču. Kajti ta, hudič, nam hoče dati zlo misel, da bi najprej zlo mislili in potem tudi zlo storili. Če kdo dobro moli, bo resnično zmogel hudiča, ne bo sprejel od njega slabe misli in tudi ne bo hudo delal. Če pa ne moli, ne bo naredil trdnih sklepov, marveč bo kmalu padel v greh. Nikar ne bodite leni za molitev, otroci moji, in obenem mislite na to, kar izgovarjate, ko molite..."

Kako lepi nauki tudi za nas. Obenem pa nam sveti Baragov živi zgled: zgodaj je vstajal in cele ure premolil, da je dobil moči za težavno misijonsko delo dneva.

ZAPISKI ZA OKTOBER

- 1 . Četrtek - VSI SVETI
- 2 . Petek - VERNE DUŠE 🐾
- 3 . Sobota - Sv. Viktorin, ptujski škof in mučenec
- 4 . Nedelja - 24.pobink.-Sv. Karel Bor. , škof
- 5 . Ponedeljek - Sv. Emerik, spoznavalec
- 6 . Torek - Sv. Leonard, opat
- 7 . Sreda - Sv. Janez Gabrijel, mučenec
- 8 . Četrtek - Sv. Klavdij in tov. , mučenci
- 9 . Petek - Sv. Teodor (Božidar), mučenec 🐾
10. Sobota - Sv. Andrej Avelinski, spoznavalec
11. Nedelja - 25.pobink.-Sv. Martin, škof
12. Ponedeljek - Sv. Martin I. , papež in mučenec
13. Torek - Sv. Stanislav Kostka, spoznavalec
14. Sreda - Sv. Jozafat, škof in mučenec
15. Četrtek - Sv. Albert Veliki, škof in cer. učenik
16. Petek - Sv. Jedert, devica 🐾
17. Sobota - Sv. Gregorij Čudodelnik, škof
18. Nedelja-26.pobink.-Posv.baz.sv.Petra in Pavla
19. Ponedeljek - Sv. Elizabeta, kraljica in vdova
20. Torek - Sv. Feliks Valoaški, spoznavalec
21. Sreda - DAROVANJE DEVICE MARIJE
22. Četrtek - Sv. Cecilija, devica in mučenica
23. Petek - Sv. Klement, papež in mučenec 🐾
24. Sobota - Sv. Janez od Križa, spoznavalec
25. Nedelja - 27.pobink.Sv.Katarina A. , dev. muč.
26. Ponedeljek - Sv. Silvester, opat
27. Torek - Sv. Virgilij, škof, apostol Koroške
28. Sreda - Sv. Gregorij III. , papež
29. Četrtek - Sv. Saturnin, mučenec
30. Petek - Sv. Andrej, apostol 🐾

MESEC
VERNIH
DUŠ
V VICAH

Mesečni
molitveni
namen:
**ZA ŠIRJENJE
POBOŽNOSTI
DO PRESVETE
EVHARISTIJE**

Mesečni
misijonski
namen:
**ZA SOCIALNO
PRAVIČNOST
V INDONEZIJ**

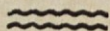
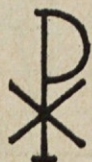
*Mlaj: 2. novembra
Prvi krajec: 10. nov.
Polna luna: 18. nov.
Zad. krajec: 24. nov.*

Veme duše
čakajo na
tvojo pomoč!
Pomagaj jim!
Enkrat boš
tudi TI morda
prosil žive,
naj ti pomagajo
iz ognja vic!

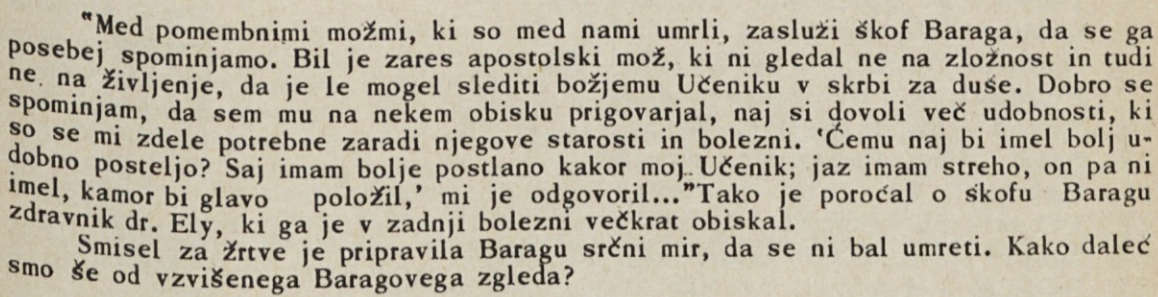
NEDELJSKI EVANGELIJI:

24. pobinkošna nedelja: Jezus pomiri vihar na morju /Mt 8, 23- 27/
25. pobinkošna nedelja: Prilika o pšenici in ljujki /Mt 13, 24- 30/
26. pobinkošna nedelja: Prilika o gorčičnem znu in kvasu /Mt 13, 31- 35/
27. pobinkošna nedelja: O poslednji sodbi / Mt 24, 15- 35/

GOSPOD DAJ JIM VEČNI MIR IN POKOJ!

★

This image shows a single sheet of off-white or cream-colored paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no handwriting or other markings on the paper.

- 1 . Sobota - Sv. Edmund in tovariši, mučenci
- 2 . Nedelja - 1. adventna - Sv. Bibijana, dev. mučenica
- 3 . Ponedeljek - Sv. Frančišek Ks. , spoznavalec
- 4 . Torek - Sv. Barbara, devica in mučenica
- 5 . Sreda - Sv. Krišpin, mučenec
- 6 . Četrtek - Sv. Miklavž, škof
- 7 . Petek - Sv. Ambrož, škof in cerkveni učenik
- 8 . Sobota - BREZMADEŽNO SPOČETJE DEV. M.
- 9 . Nedelja - 2. adv. - Sv. Valerija, mučenka
10. Ponedeljek - Lavretanska Mati božja
11. Torek - Sv. Damaz I., papež
12. Sreda - M. B. GUADALUPSKA, zav. Amerike
13. Četrtek - Sv. Lucija, devica in mučenica
14. Petek - Sv. Spiridion (Dušan), opat
15. Sobota - Sv. Kristina, dekla
16. Nedelja - 3. adv. - Sv. Evzebij, škof
17. Ponedeljek - Sv. Lazar, škof
18. Torek - Sv. Gracijan, škof
19. Sreda - Sv. Urban V., papež †
20. Četrtek - Sv. Julij, mučenec
21. Petek - Sv. Tomaž, apostol †
22. Sobota - Sv. Frančiška Cabrini, dev. †
23. Nedelja - 4. adv. - Sv. Viktorija, dev. in muč.
24. Ponedeljek - vigilija, Sv. Adam in Eva †
25. Torek - BOŽIČ-ROJSTVO GOSPODOVO
26. Sreda - Sv. Štefan, prvi mučenec
27. Četrtek - Sv. Janez Evangelist, apostol
28. Petek - Nedolžni otročiči
29. Sobota - Sv. David, kralj
30. Nedelja v bož. osmini - Sv. Evgenij, škof
31. Ponedeljek - STARO LETO - Sv. Silvester, p.

MESEC
PRIHODA
GOSPODOVEGA

Mesečni
molitveni
namen:
**ZA MOČ VSEM,
KI SO
ZARADI VERE
PREGANJANI**

Mesečni
misijonski
namen:
**ZA ŠOLE
V AFRIŠKIH
MISIJONIH**

*Mlaj: 2. decembra
Prvi krajec: 10. dec.
Polna luna: 17. dec.
Zad. krajec: 24. dec.*

Ne pozabi
na kvatrne
dneve:
19., 21. in 22.
decembra
in na bož.
vigilijo!

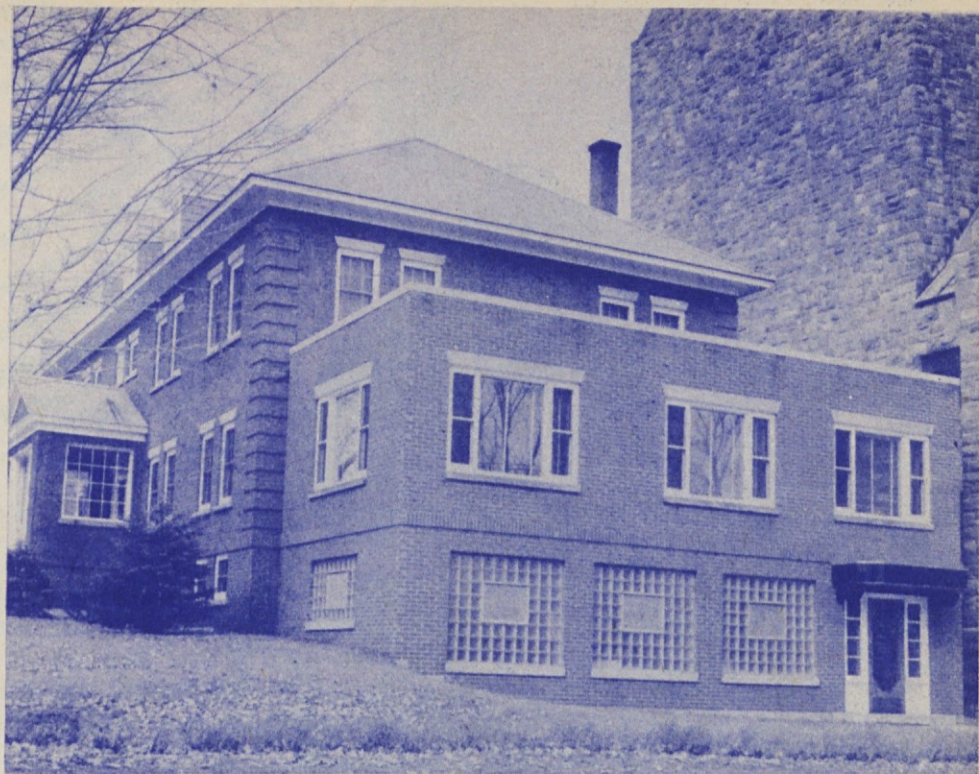

NEDELJSKI EVANGELIJI

1. adventna nedelja: O poslednji sodbi /Lk 21, 25-33/
 2. adventna nedelja: Janez Krstnik pošlje učenca k Jezusu / Mt 11, 2-10/
 3. adventna nedelja: Janez Krstnik priča o Jezusu / Jan 1, 19-28/
 4. adventna nedelja: Janez Krstnik oznanja pokoro /Lk 3, 1-6/
- Nedelja v božični osmini: Simeon in Ana oznanjujeta Gospoda /Lk 2, 33-40/

★
ŠKOFIJSKI
ORDINARIAT
v Marquettu,
Michigan,
kjer ima
svoje prostore
BARAGOVA
ZVEZA
★

"Spominjam se zelo natančno dveh ali treh različnih primerov: Oče Baraga je s prižnice bral evangelij pri božični polnočni maši - prvič v cipvejskem jeziku. Besede 'In povila ga je v plenice...' so ga ganile do solz, da je obstal za dve, tri minute, predno se je mogel premagati in nadaljevati. Tudi se spominjam, da je bil enkrat po teh besedah tako ginjen, da se je po vseh cerkvi razločno čulo njegovo ihtenje. Ni se mogel premagati in je bil prisiljen stopiti s prižnice ne da bi končal evangelij..." je izjavil Vincent Roy o misijonarju Frideriku Baragu.

Ljubezen do novorojenega Odrešenika ga je priganjala reševati duše, za katere je bil Jezus rojen v Betlehemu. Ali naš naša ljubezen do Odrešenika ne priganja skrbeti vsaj za lastno dušo, da bo vedno v milosti božji?

ZAPISKI ZA DECEMBER

DESETLETNICA najstrahotnejše slovenske žaloigre - množičnega pokolja naših protikomunističnih borcev - ki smo jo obhajali lani, je za nami. Prešla je v zgodovino. To se pravi: dobila je v naši zgodovini tisto častno mesto, katerega zavzemajo v vsaki narodni zgodovini le najvrednejši in največji vsenarodni dogodki. Slovenski človek bo živel po vseh celinah zemeljske oble; pravi slovenski katoliški zavesti, dokler bo spomin na naše mučence tako topel in svež, kakor nam je bil drag v preteklem letu; dokler bo spomin nanje tako iskren in svetel, kakor so bili vzvišeni ideali, katere so nosila srca mladih slovenskih življenj, vrnjenih iz Vetrinja v roke rabljem...

Takim velikim dogodkom se narodi klanjajo in oddolžujejo: darujejo jim v znak priznanja in hvaležnosti častne spomenike. Mi smo se za enkrat morali zadovoljiti s skromno ploščo v prenovljeni vetrinjski cerkvi - niti venca ne moremo položiti na grobove mučenih in pobitih borcev. Postavili pa smo jim duhovni spomenik z obhajanjem desete obletnice in skupno posvetitvijo Marijinemu Srcu. Trajno naj stoji ta spomenik v naših srcih, združen s toplo molitvijo za duše pobitih, utrjen z našo slovesno obljubo: Kjer koli smo Slovenci raztreseni po širnem svetu, ostati hočemo zvesti veri svojih očetov! Pri tem nam pomagaj Bog in Devica Marija!

Po posvetitvi

ULETU 1955 smo se Slovenci znova posvetili brezmadežnemu Srcu Marijinemu. Iz vseh delov sveta, kjer koli bivajo naši izseljenci, so prihajale posvetilne listine, ki smo jih položili potem na oltar Marije Pomagaj v Lemontu. Po zastopnikih je tako ves narod sebe in vse svoje izročil Srcu najboljše Matere.

Kaj pa naj zdaj storimo? Ali naj naredimo piko, češ mi smo storili svoje, vse nadaljno pa prepustimo Mariji? NE! Zdaj – po posvetitvi – se naše delo šele začne! Delo z Marijo, da po njenih navodilih in njenem zgledu uredimo vse svoje življenje, ki naj bo resnično krščansko! Zdaj se začne mirno življenje ob roki mogočne Device in Matere – kljub temu, da bo satan še huje besnel zoper Devico zmage in zoper vse njej posvečene duše.

Satan divje sovraži Marijo.

Na prvi strani človeške zgodovine je z božjim podpisom zabeleženo, da bo med peklenko kačo in Odrešenikovo Materjo vladalo sovraštvo. Po prvem grehu v raju je Bog kači-satanu rekel: "Sovraštvo bom postavil med teboj in ženo in med tvojim zarodom in njenim zarodom; tati bo glavo strl, ti pa ga boš ranila na peti" /1. Mojz. 3,15/.

Evangelist Janez pa je v 12. poglavju Razodetja opisal ta satanov boj zoper Marijo, ki bo trajal skozi vsa stoletja do vesoljne sodbe ob koncu sveta: Prikazalo se je veliko znamenje na nebu: žena obdana s soncem, pod njenimi nogami mesec in na njeni glavi venec iz dvanajstih zvezd – Marija. Še drugo znamenje se je prikazalo na nebu: ognjenordeč zmaj – satan. In ta zmaj se je ustopil pred ženo, ki je bila na porodu, da bi požrl njeno dete, ko bo porodila. Žena pa je bežala v puščavo, kjer je imela mesto, ki ji ga je Bog pripravil. Ker zmaj ženi in Odrešeniku – od nje rojenemu – ni mogel škodovati, se je razsrdil in se je šel vojskovat z ostalimi iz njene – ga rodu, ki spolnjujejo božje zapovedi in imajo pričevanje Jezusovo...

Ta boj sovraštva divja vseokrog in vsi smo več ali manj vanj zapleteni. Nemogoče je, da bi kdo nevtrarno stal ob strani. Kdor ni na strani, kjer je Marija z Jezusom, ta že s tem pomaga njenemu sovražniku – satanu. S krstom smo postali otroci božji, s tem pa smo duhovno iz Marijinega rodu, kakor je bil Jezus po svoji človeški naravi iz Marije rojen. S posvetitvijo pa smo se še tesneje priključili božji in naši Materi – nadelo smo si viden pečat njenega rodu. Tega nosimo poleg pričevanja Jezu-

sovega - neizbrisnega znamenja svetega krsta. In če se trudimo živeti in delati po božjih zapovedih, imamo na sebi vse znake Marijinega rodu - spadamo v prve vrste tistih, ki jih satan srdito napada.

Kaj pa je naša dolžnost v tem boju? ZVESTOBA in STANOVITNOST! Zvesti in stanovitni moramo biti in ostati naši slovesni posvetitvi, s katero smo se Marijinemu brezmadežnemu Srcu izročili. S to posvetitvijo smo izpolnili naročilo, ki ga je Marija v Fatimi oznanila vsemu svetu. Zdaj pa mu hočemo biti zvesti do konca!

Beseda Srce Marijino ne pomeni samo njen telesni organ, tisto mišičevje v prsih, ki kakor neutrudljiv motor poganja kri po vseh žilah, v vse ude telesa, da mu na ta način vzdržuje življenje. Beseda Srce pomeni tudi notranje duhovno življenje duše; pomeni Marijino mišljenje, hotenje in čustvovanje, ki raste in se hrani iz popolne ljubezni do Boga in do bližnjega. - Posvetitev takemu Srcu Marijinemu ima dvojen pomen:

Prvi pomen: Sebe damo Mariji in vse svoje življenje, svoje delo, veselje in trpljenje, skrbi in želje. Priznavamo, da smo grešni, malomarni in nehvaležni. S svojimi grehi izzivamo sodbo božje pravičnosti. Mariji se posvetimo, da ona za nas posreduje pri svojem Sinu, našem Odrešeniku, ki bo enkrat tudi naš Sodnik. S posvetitvijo jo prosimo: ...S svojim Sinom nas spravi, svojemu Sinu nas priporoči, svojemu Sinu nas izroči!

Drugi pomen: Posvečeni smo Mariji, ako se navzamemo mišljenja, hotenja in čustvovanja njenega brezmadežnega Srca, ako postajamo dan za dnevno njemu podobni, vedno popolnejši. To pa na ta način, da v sebi zatiramo in premagujemo vse, kar je grešno in neurejeno, kar se dviga zoper božje zapovedi; da vzbujamo in utrjujemo v sebi kreposti, ki so nam najbolj potrebne: zvestobo, odkritosrčnost, resnicoljubnost, nesebičnost, ljubezen, pripravljenost za žrtve, pripravljenost odpuščati sovražnikom...

Glavno sredstvo, da ohranimo zvestobo posvetitvi, nam je Marija sama pokazala: MOLITEV, zlasti molitev SVETEGA ROŽNEGA VENCA, naj že bo vsak zase, v družinah pa skupno. Že sto let priporoča Marija to molitev in vzpodbuja našo nestalno voljo. Ali bo tudi to njeno zadnje naročilo v Fatimi našlo le gluha ušesa?

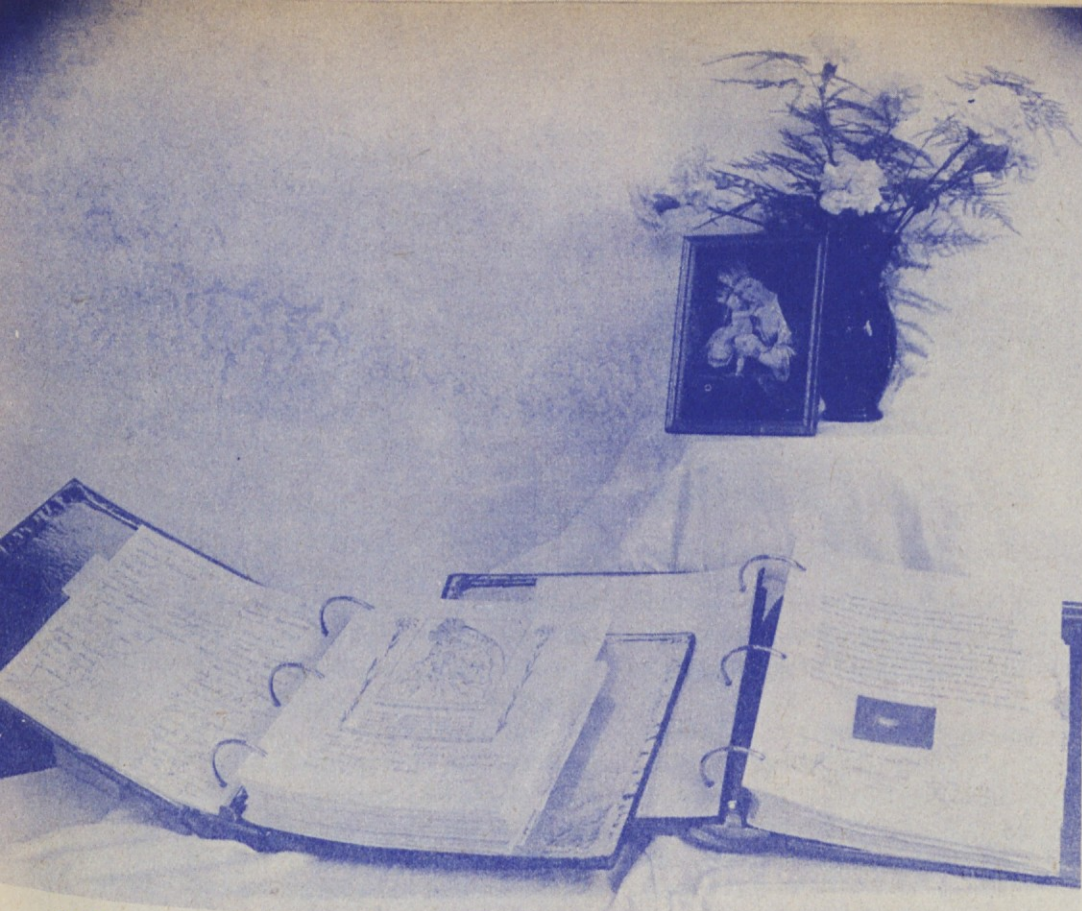
Nasproti grešnemu duhu sveta se moramo napolniti z duhom POKORE. Ni nam treba iskati načinov in sredstev pokore. Vsakemu človeku nudi vsakdanje življenje dovolj priložnosti. Naša glavna pokora je namreč v tem, da vršimo vsakdanje dolžnosti svojega stanu in poklica vestno in zvesto in da spolnujemo božje zapovedi. Nič več ni treba. To je dovolj in to je potrebno. Zdi se lahko na prvi pogled, a skušnja uči, da je stanovitnost v teh vsakdanjih "malenkostih" res pokora in zasluženje.

Pa nič malodušnosti! Marija zmaguje vedno - satan ji do živega ne more! In z Marijino pomočjo bomo zmagali tudi mi! Dokler se nje držimo, satan tudi nam ne more škodovati. Veseli in strdnim upanjem v srcih ji pojmo:

ZMAGALA SI, DEVICA SLAVNA,
ZMAGALA KAČO PEKLA,
VEKOMAJ BOŠ GOSPODOVALA
BORCEV KRALJEVIH GOSPA!

+ Gregorij Rožman
ljubljanški škof.

K SLIKI: Knjigi posvetilnih listin, ki ju hranijo na ameriških Brezjah. Desna knjiga ima odprto stran z dragocenim spominom iz Sirakuz: kosmom bombaža, namočenim v Marijine solze. Padre Pio, znani kapucin s Kristusovimi ranami, je kosmič poslal slovenskemu misijonarju Rafaelu Mrzelu, ta pa ga je daroval Odboru petih prvih sobot.

Nepozabne slovesnosti

Leto 1955, leto desete obletnice vetrinjske žaloigre: vrnitve in nečloveškega umora desetisočev naših protikomunističnih borcev, smo Slovenci po svetu obhajali tako, da bi s podrobnimi poročili lahko napolnili cel Koledar. Zato se omejimo samo na Slovence v ZDA in še to čisto na kratko, da ostane črno na belem dejstvo: slovenske žrtve komunizma niso pozabljene in ne bodo pozabljene nikoli!

V začetku leta je ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman povabil

svoje rojake širom sveta, naj bi pričeli pravno pobožnost peterih prvih sobot v čast brezmadežnemu Srcu Marijinemu. Posebni odbor v Clevelandu je objavil navodila in razpošiljal posvetilne pole: posvetitev oz. ponovitev posvetitve naj bi bil slovesni zaključek vse pravne pobožnosti. Tisoči Slovencev iz vseh delov svobodnega sveta so se odzvali.

Clevelandski Slovenci so se v velikem številu udeležili maše za "molčečo Cerkev" v Sloveniji, ki jo je dne 8. maja v cerkvi sv. Vida o-

Prevzv. škof Rožman med pridigo

pravil prevzv. škof dr. Gregorij Rožman ob asistenci lemontskega frančiškana p. Rafaela Stragisharja in Rev. Alojzija Tomca, S. D. B. V slovenščini je pridigal Msgr. Matija Škerbec, v angleščini pa Msgr. John Oman. Številna društva so poslala k cerkveni slovesnosti svoje zastopnike. - Sledile so črne svete maše, ki so jih opravili dne 4. junija po vseh slovenskih clevelandskih cerkvah za naše pobite žrtve komunizma. Kot izvincerkveni spomin desetletnice naj omenimo zlasti lepo pripravljeno clevelandsko radijsko uro, spominsko narodno zborovanje (govoril dr. Miha Krek) in pa Spominsko akademijo (dne 5. junija). Tudi po drugih slovenskih naselbinah so priredili posebne žalne komemoracije v spomin našim rajnim.

Del zbranega ljudstva
pri lemontskih slovesnostih

Za zaključek pobožnosti petih prvih sobot so clevelandski Slovenci dne 19. junija poromali k ameriške-mu narodnemu svetišču - k lurški Mariji na Chardon Road. Romanje je vodil prevzvišeni sam. Udeležence - bilo jih je okrog 1500 - je posvetil brezmadežnemu Srcu, nato pa so podpisovali posvetilne listine.

Največja slovesnost leta obletnice pa se je vršila v Lemontu, na ameriških Brezjah. Ta kraj je videl že veliko slovesnosti: kronanje Marijine podobe leta 1926, slovenski katoliški shod v letu 1929, Marijin kongres leta 1954 itd. Vendar je zdaj upravičeno pisalo slovenskoameriško časopisje, da v letih obstoja Lemonta še ni bilo tako pomembnega dogodka, ki bi ameriške Brezje postavil v taki meri v središče vsega slovenskega izseljenskega sveta, kakor 3. julij 1955. Pa saj se posvetitev slovenskega naroda brezmadežnemu Srcu Marijinemu res ne bi mogla vršiti drugje, kakor pri Mariji Pomagaj. Gorenjske Brezje so pod žarom rdeče komunistične zvezde - tam še navadna romanja zavirajo kolikor morejo; da kako desetletnico pobitih žrtev v domovini sploh ne morejo praznovati, je razumljivo. Tu pa imamo ameriške Brezje, kamor že trideset let romajo slovenski izseljenci. Prva posvetitev leta 1943 se je izvršila pred pravo milostno podobo Marije Pomagaj v Ljubljani, naj se druga vrši pri verni brezjanski kopiji, ki je prišla čez morje za slovenskim človekom!

Za letošnje spominsko romanje se družine in posamezniki niso strašili razdalj in stroškov. Precej nad dva tisoč rojakov je prišlo iz vseh delov Severne Amerike: iz daljne Kalifornije in države New York, iz Colorada, North Dakote, Nebraske, Minnesote; Wisconsin. ... Tudi Kanada je bila zastopana. Največja skupina je bila seveda iz ameriške Ljubljane v državi Ohio: Clevelanda. V

nedeljo k romarski maši na prostem je bil naval avtomobilov in posebnih avtobusov tolik, da so reditelji svoje delo komaj zmagovali. Odbor prvih sobot, ki je odprl svojo pisarno v Baragovem domu, ni mogel ustreči s posvetilnimi listinami vsem, ki jih prej niso utegnili dobiti in izpolniti. Obe knjigi posvetilnih pol sta bili domala polni, ko se je po sveti maši pričela procesija Sv. Rešnjega Telesa.

Kot priprava na dan slovesne posvetitve se je v soboto po večerni pobožnosti vršila procesija z lučkami. Pot od cerkvice skozi park in okrog Blejskega jezera do lurške votline je odmevala v molitvi in petju. Kdo more pozabiti to doživetje?!

Obhajilna maša v nedeljo ob sedmih se je vršila v cerkvi. Vsi romarji, ki so prišli že prejšnji dan, so opravili sveto spoved in prejeli sveto obhajilo. Pridigal je p. Odilo Hajnšek, O. F. M. Romarsko sveto mašo pri lurški votlini pa je opravil predstojnik slovenskih frančiškanov v Ameriki, p. Aleksander Urankar, O. F. M., ob asistenci Rev. Štefana Kraljiča in fr. Tadeja Trpina, O. F. M., katerega je za Telovo procesijo zamenjal p. Bazilij Valentin, O. F. M. V govoru nas je pripravil na posvetitev sam prevz. škof dr. Gregorij Rožman (Njegovo pridigo je v celoti objavila Ave Maria, avgust 1955). Prav je zapisal poročevalec v "Ameriški domovini": "Vedno z radostjo poslušamo besede našega nadpastirja in občudujemo vsebino in obliko njegovih govorov. Toda zdelo se mi je, da je v tej pridigi bil poseben ogenj, posebna moč. Bila je pridiga, ki ostane v človeku in ga stalno navdihuje. Prevzvišeni ni govoril le množici, ki je bila ob njem zbrana, ampak tudi onim desetisočim v Argentini, Holandski, Avstraliji, Franciji, Italiji, Avstriji... ter onim stotisočem doma, ki trpe zaradi njih zvestobe do vere... in onim

Med pridigo pri lurški groti

Telova procesija

Dekleta v narodnih nošah s knjigama posv. listin

Pred
Rom.
domom

Tu se je po blagoslovu izvršila posvetitev desettisočem, ki so padli za krščansko vero. . . "

Telovo procesijo imamo v Lemontu navadno vsako leto na prvo večje romanje, ko obhajamo obletnico kronanja lemonske Marije Pomagaj. Toda letos je bila še posebno lepa. Do izraza je prišla vsa pestrost slovenske procesije: pritrkavanje zvonov, belooblečene deklice, odličnapevski zbor, številne narodne noše in množica v molitev zatopljenih vernikov. - Od oltarja do oltarja pa se je pomikala tudi posebna skupina deklet v narodnih nošah, ki je nosila dve umetniško izdelani, v bakreni relief vezani knjigi posvetilnih pol, okrašeni s slovenskim cvetjem in slovenskimi trakovi: priča naše dobre volje. Po zadnjem blagoslovu pri oltarju pred Baragovim romarskim domom se je vršila slovesna posvetitev. Vzvišeni trenutek je težko popisati. Nadpastir je molil po mikrofону lepo posvetilno molitev, verniki so molili z njim, oči pa so se iz tiskane posvetilne molitve nehote dvigale h knjigam, ki so jih dekleta držala ob strani oltarja. Lepše zares ne bi mogli obhajati spomina svojih

narodnih žrtev komunizma, kakor s to veličastno in iz srca dvigajočo se posvetitvijo Marijinemu Srcu.

Ko se je nato procesija nadaljevala proti cerkvi in so shranili Najsvetejše v tabernakelj, je prevzvišeni g. škof položil obe knjigi posvetilnih pol na oltar pred podobo Marije Pomagaj. V kratkih in ganljivih besedah, pri katerih se mu je tresel glas, je izročil oba spomenika slovenske vernosti in vdanosti Materi božji v varstvo lemontskih oo. frančiškanov. P. Aleksander je kot višji predstojnik sprejel dragoceni dar Mariji Pomagaj in obljubil, da bo skrbno izvršena nadpastirjeva prošnja: knjigi bodo hranile ameriške Brezje, dokler jih ne bo mogoče slovesno prenesti na prave Brezje v domovini.

Knjigi hrani komisariatni arhiv v Lemontu. Vanje bodo vlagali varuhi Marije Pomagaj nove posvetilne listine tistih, ki se še niso zasebno posvetili in se bodo pozneje. Lemontski samostan razpolaga tudi s posvetilnimi listinami.

Kot pečat naši posvetitvi so popoldne zadonele pred lemontsko Marijo Pomagaj slovesne pete litanije. Šele proti večeru so se začeli romarji razhajati. Lepo število pa jih je ostalo na ameriških Brezjah še naslednji dan. Ti so se udeležili črne svete maše za pobite Slovence, ki jo je ob sedmih zjutraj opravil pred podobo Marije Pomagaj prevzv. škof dr. Gregorij Rožman.

Naj ostanejo spomini te posvetitve neizbrisno zapisani v srcih vseh Slovencev širom sveta. So izraz naše vdanosti do Kraljice Slovencev in poročstvo lepše bodočnosti in svobode trpečega slovenskega naroda.

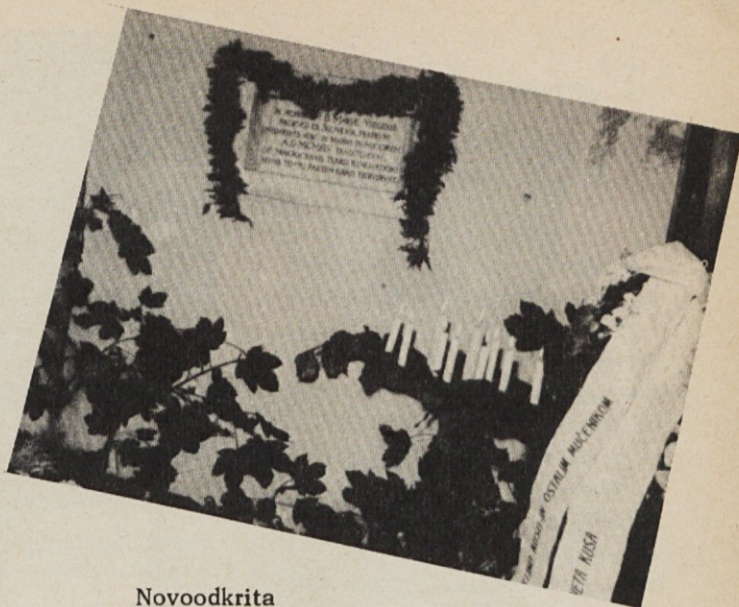
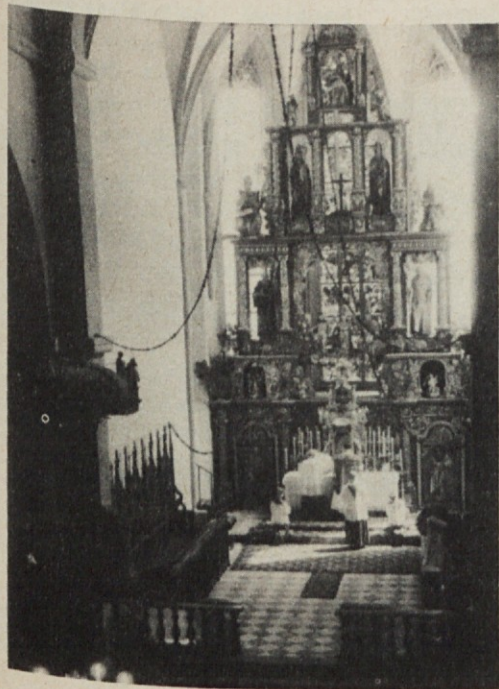
SLOVO

(Vetrinj 1945)

Zastave plapolajo v mladem jutru
in zlato sonce jih v slovo objema,
kot mati, ki prekrižala je sina
za pot, za dolgo pot na tuje..
Molče dekle z dlanjo si solze briše
in vsem je kot da kdo nalil pelina
je v zlato vino mladih dni kipenja.

Hrumijo kamioni, vanje goni
zdaj tujec naše - zanj žival brez cene.
Povelja ostra, kakor krik sirene...
Oj zbogom samostan, oj zbogom lipa
(ne čutiš zdaj srca, kako utripa.)
Oj zbogom, zbogom Mati Pomočnica,
oj zbogom grad, stoletni vi zidovi,
oj zbogom polja, znamenja ob cesti,
oj zbogom mehka, ljubljena ročica
- poljub še zadnji za slovo nevesti...
Nato tih jok in le oblaki dima.

Med spominsko mašo
v prenovljeni vetrinjski cerkvi

Novoodkrita
plošča v vetrinjski
cerkvi, žrtvam v spomin...

Brnijo kamioni, črni tanki
zavili so po prašnem kolovozu,
harmonika zateglo je jokala
kot mlada žena, stopajoč ob vozu
- a jo prevpil je vrisk odhajajočih.

Kako otožno pojejo kolesa,
- kot peli bi ob bratovem pogrebu -
Molče ob poti sanjajo drevesa,
nihče ne dvigne glave proti nebu
kot bal bi se, da sonce to pot laže.

Potem so v črno se oblekle žene.
So v cerkvi stare orgle v jok planile
in v grozi matere otroke so privile
tesno si zdaj na prsi zapuščene.

Odpri so grobovi se neznani,
Slovenski Katyn pil je našo kri...
Zdaj spijo bratje v hostah pokopani,
na njih grobovih luči svetle ni,
in križa ne, ne belih rož, ne sveče.
Jasmin rdi
in mesečine luč na njih trepeče...

Marjan Jakopič

Vetrinj v letu 1955

V nedeljo dne 26. junija 1955 so bili v Marijini župni cerkvi v Vetrinju na Koroškem žalni obredi v spomin vsem onim žrtvam, ki so bile leta 1945 iz Vetrinja poslani v domovino in v mučeniško smrt.

Prenovljeno cerkev so napolnili svojci in znanci pomorjenih in tisti, ki jim je bilo prizanešeno. Pridružili so se jim tudi zastopniki koroških Slovencev, da pokažejo, kako so eno s slovenskim narodom v njegovi bolečini.

Sv. mašo je ob asistenci opravil Msgr. Dr. Jože Jagodic, pridigal pa je preč. g. Pogačar. Deset let je preteklo

Msgr. J. dr. Jagodic moli po maši molitve za rajne

Levo: Msgr. J. dr. Jagodic govori pri odkritju plošče

in čas je zabrisal vsakršno sled mržnje in maščevanja, ni pa mogel čas izbrisati iz src žalosti nad izgubljenimi sinovi, brati, možmi in prijatelji. Zato se je marsikateri materi utrnila solza ob pogledu na kraj, kjer je poslednjič objela svojega sina, preden je šel na zadnjo pot: v strašne muke in v grozovito smrt. Bolj nerazumljivo bi bilo kot sam zločin množičnega pokolja, ako bi mi na te žrtve kdaj pozabili.

Udeleženci žalne slovesnosti, zbrani na starodavnem samostanskem dvoru.

Po sv. maši pred Marijinim oltarjem je sledil obred odkritja spominske plošče našim žrtvam. Plošča je vzdana v steno blizu oltarja. Napis je v latinskem jeziku in ga je sestavil ljubljanski škof, prevzvišeni g. dr. Gregorij Rožman. V slovenščini se besedilo glasi:

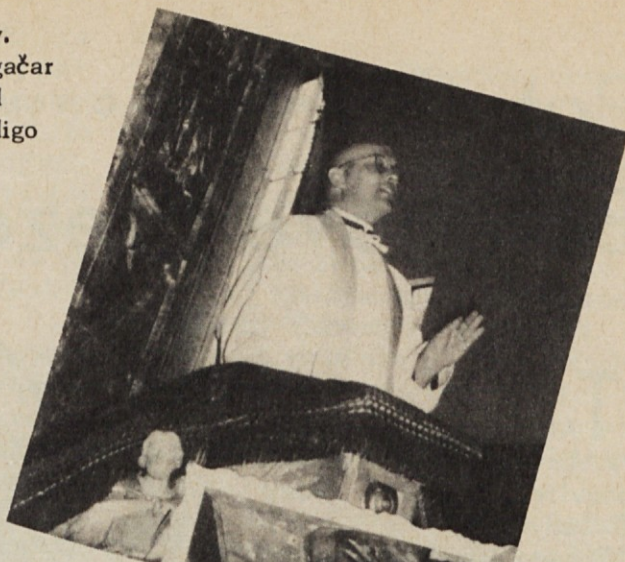
"V ČAST BLAŽENE MARIJE DEVICE SO BEGUNCI IZ SLOVENIJE, SPOMINJAJOČ SE BRATOV, KI SO BILI OD TUKAJ POSLANI V LETU GOSPODOVEM 1945 V ROKE SOVRAŽNIKOV, IZ PREKO-OCEANSKIH DEŽEL HVALEŽNO PRISPEVALI K OBNOVITVI TEGA SVETIŠČA."

Po odkritju spominske plošče je stopil na prižnico vetrinjski župnik g. Musgar. V imenu fare je izrekel zahvalo slovenskim beguncem v Združenih ameriških državah in Kanadi, ki so prispevali za cerkev iz hvaležnosti do Marije, da jih je pred desetimi leti obvarovala, in v toplem spominu na uboge žrtve. Zbral je 30.000 šilingov - nad tisoč dolarjev k obnovitvi Marijine starodavne cerkve v Vetrinju.

Isto popoldne so udeleženci žalne slovesnosti priredili tudi romanje k Mariji na Žihpolje.

P. Odilo OFM

Rev.
Pogačar
med
pridigo

Vetrinjski
župnik
Musgar
se
zahvaljuje

"... Gospod, maščuj se... nad krivičnimi sodniki... tako, da jim vzameš mreno zablode raz zaslepljene oči, da zagledajo svetlobo Tvoje resnice in ljubezni in se iz preganjalcev Tvojega kraljestva spreobrnejo v Tvoje zveste služabnike..." (Iz govora prevzv. škofa Gregorija Rožmana na pogrebu mučenca Jaroslava Kiklja leta 1942.)

Pot

P. Bernard
AMBROŽIČ O.F.M.

Baragove zveze

TAKOLE je napisal lanski Ave Maria Koledar v članku o ustanovitvi Baragove zveze pred 25. leti:

"O nadaljnjem razvoju BARAGOVE ZVEZE in njeni presaditvi v Marquette, Mich., kjer je postala vseameriška organizacija za Baragovo zadevo, bomo pisali v prihodnjem Koledarju.

Naloga, da o tem nekaj napišem, je zadela mene. Skušal bom napisati nekaj kratkega in še to zgolj v glavnih potezah.

Lanski Koledar je razložil, kako je prišlo do ustanovitve Baragove zveze. Ob ustanovitvi je bila zgolj "ameriško - slovenska" zadeva. Po gornjem nakazanju Koledarjevega urednika je zdaj "vseameriška organizacija". Ima pa še zmemrom svojo "slovensko vejo". Tudi to je bilo že lani povedano.

Naj takoj ugotovim, da se tudi meni zdi najvažnejši doživljaj Baragove zveze v njenih 25. letih to, da je bila "presajena v Marquette".

Dotega ni prišlo čez noč. Potreben je bil razvoj.

Ta razvoj bo po mojih mislih najlepše pokazan, če razdelim 25-letno življenje in delovanje B.Z. v štiri prehodnje stopnje. Takole:

1. Noviciat - leto 1931.

2. Jolietska doba - 1932 do 1937.

3. Clevelandška doba - 1938

do 1942.

4. Marquetteška doba - od 1942 dalje.

NOVICIAT - Prvo leto Baragove zveze je bilo v pravem pomenu leto poskušnje ali preiskušnje. Noviciat! To se je dalo videti že takrat, toliko bolj se kaže zdaj ob pogledu nazaj.

Reči moramo, da so bila tla za Baragovo zvezo ob času ustanovitve kaj slabo pripravljena. Sicer so bile Baragove proslave v teku leta 1930 - za stoletnico Baragovega prihoda - prav živahne, toda ko so minule, se je navdušenje kar hitro poleglo. Pisec teh vrstic je nekaj časa ugibal, katera ustanova - ali vsaj odbor - naj bi prevzel skrb za nadaljnje delovanje in zanimanje za Barago. K. S.K. Jednota si ideje ni osvojila. Prosvetna zveza, ki so jo "ustanovili" ob

Vseslovenskem katoliškem shodu, se je držala pri življenju (na papirju) samo zaradi zanimanja frančiškana p. Benigna Snoja. Da bo tudi na papirju kmalu umrla, je bilo lahko videti. Baragovo zadevo bi mogla držati v mislih slovenske Amerike le kaka popolnoma nova ustanova. Tako se je takrat rodila misel na - BARAGOVO ZVEZO.

Podpisani je govoril o svojem načrtu le z nekaterimi res najožjimi prijatelji. Zelo malo je dal v javnost. Ustanovni občni zbor je sklical sam, tudi prva pravila je napisal in objavil sam. Da bi stvar ne imela podobe, da je en sam človek za stvarjo, je za "sklicateljico" napisal - Prosvetno zvezo. Da bi pa ne imelo videza kakor da misli Baragova zveza spodriniti Prosvetno zvezo - ta je bila močno pri srcu p. Benignu - so bila pravila sestavljena skoraj bolj v smislu Prosvetne zveze kot poznejše samostojne Baragove. To se pravi: Prosvetna zveza naj si vzame za eno svojih posebnih nalog: pospeševati delo za Baragovo beatifikacijo. V ostalem naj nadaljuje svoje dosedanje delo - oziroma teženje za delom.

Ustanovnega občnega zbora se je udeležilo 27 poedincev, samih mož. Od teh nihče ni zastopal več kot sebe. K. S. K. Jednota seni odzvala, tudi noben njenih glavnih odbornikov ni prišel. Od duhovnikov so bili po večini sami frančiškani.

Za predsednika je bil izvoljen Mr. Anton Grdina - laik. Zakaj to posebej poudarjam, se bo pokazalo pozneje.

Skoraj edino upanje, da je Baragova stvar z ustanovo Baragove zveze nekaj pridobila, je bilo v tem, da je tisti dan rajni p. Hugo Bren, O. F. M., med navzočimi najboljši Baragov poznavalec, dobil sebi vrednega pomočnika - v osebi Mr. Jožeta Gregoricha! Ta je postal podpredsednik in s p. Hugonom vred-

zgodovinar.

Kot tako nebogljeno dete je torej B. Z. stopila v življenje in začela svoje leto noviciata!

Vendar je doseglo tudi to nebogljeno dete nekaj uspehov.

"BARAGOV SVETILNIK" v "Amerikanskem Slovincu" je začel s precej živahno propagando med katoliškimi Slovenci v Ameriki. Pisala sta ga urednik p. Aleksander Urancar in pisec teh vrstic. Zanimanje je rastlo. K Zvezi so se javljali člani, poedinci in cele organizacije.

Mr. Gregorich je začel zbirati snov za novo knjigo o Baragi v angleškem jeziku. Med zbiranjem je objavljial v "Svetilniku" in v listu "Ave Maria" svoje "Baraga briefs" - kratke sestavke o Baragi. Nedolgo nato je res izšla tudi knjiga "The Apostle of Chippewas".

Navezali smo stike z Ljubljano. Tam naj bi neki odbor predložil ljubljanskemu škofu podobno prošnjo kot je bila leta 1930 predložena marquetteškemu. Baragova zveza je sprva snovala svoj lastni izlet v Slovenijo. Ker je pa K. S. K. Jednota istotako snovala za tisto leto, je končno prišlo do kompromisa: to nalogo naj prevzame

P. Bernard
Ambrožič,
O. F. M.,
začetnik
Baragove
zveze

Jednota. Od Baragove zveze se je izleta udeležil samo njen predsednik Anton Grdina. Veličastna Baragova proslava se je vršila na Brezjah in duhovni vodja Jednote, Rev. John Plevnik, je imel glavno besedo. Čeprav je načrt izvedla Jednota, je vendar pobuda zanj prišla od Baragove zveze.

To bi bili v prav širokih obrisih uspehi Baragove zveze v prvem letu. Da je organizacija prestala svoj noviciat in ni omagala, se je pokazalo takoj na drugem občnem zboru, skoraj natančno leto pozneje.

JOLIETSKA DOBA - Drugi občni zbor ali "letna seja" je imela vse drugačno udeležbo. In tudi vse drugačen odmev v javnosti.

K. S. K. Jednota se ga je udeležila uradno po svojih najodličnejših predstavnikih. Med njimi je bil duhovni vodja Rev. Plevnik. Tudi Slovenska ženska zveza je poslala zastopstvo in tudi večje število drugih žena je bilo navzočih. Razna krajevna društva so sledila zgledu svojih central.

Pošta in telegraf sta prinesla lepo število voščil in čestitk, pazraven tudi opravičil. Precej tega je pozneje objavil "Baragov svetilnik".

V primeri z ustanovnim občnim zborom leto poprej je torej že sam pogled na zborovanje obetal vse nekaj drugega.

Središče zanimanja na tem zborovanju je bilo poročilo Rev. Plevnika o Baragovi proslavi na Brezjah.

V teku razgovora o nadaljnjem delu B. Z. je prišlo do izbi- stritve v naslednjih točkah:

Baragova zveza naj se bavi samo z Baragovo zadevo proglasitve blaženim! Pravila so se torej zožila na naslednje točke:

Baragova zveza ima namen:

1. Razširjati med verniki za-

nimanje za neutrudljivo misijonsko življenje škofa Barage in njegovo goreče delo med poganskimi Indijanci;

2. Napeljevati vernike k posnemanju Baragove velike ljubezni do Boga in bližnjega in njegovega pobožnega češčenja Matere božje;

3. Razširiti med verniki goreče zasebne molitve, da bi Bog v svojem neskončnem usmiljenju uslišal naše ponižne prošnje in bi mogli nekoč škofa Barago častiti kot svetnika na naših oltarjih.

Dalje je bila sprejeta misel, naj Baragovi zvezi vedno predseduje duhovnik.

Za člane naj se sprejemajo v prvi vrsti poedinci, ne samo organizacije in društva.

Ker se je Zvezi posrečilo, da se je že uveljavila v očeh ljubljanske škofije, naj bo naslednji korak, da se enako uveljavi tudi v Marquettu. Navéžejo naj se direktni stiki med obojema škofijama, oziroma škofoma.

Zveza naj izposluje od marquetteškega škofa, da potrdi posebno molitev za Baragovo beatifikacijo. Nato naj Zveza poskrbi za natis drobnih brošuric s kratkim orisom Baragovega življenja in z molitvijo za beatifikacijo.

Pri volitvah je prišlo skoraj samo od sebe, da je bil izvoljen za predsednika duhovni vodja Jednote, Rev. John Plevnik, župnik slovenske fare v Jolietu. Zaradi tega je v Baragovi zvezinastala "jolietska doba". Trajala je do leta 1937, ko je Rev. Plevnik nehal biti predsednik.

Tajnik je ostal p. Bernard Ambrožič, O. F. M., katerega je po leto pozneje zamenjal p. Odilo Hajšek, O. F. M., in tega pozneje p. Salezij Glavnik, O. F. M. Tako so skozi vso jolietsko dobo tajnikovali frančiškani, pač pa je dobil p. Odilo po- možnega tajnika v osebi Rev. M. Hitija, ki naj bi zlasti poskrbel za razširitev zanimanja za Barago med angleško govorečimi.

Jolietska doba je uresničila precejšen kos programa, ki si ga je zastavila na zgoraj opisanem občnem zboru. Podam naj samo nekaj njenih glavnih uspehov.

Takratni marquetteški škof Nussbaum se je zavzel za Baragovo stvar in Zveza je izdala brošurico o Baragi, ki ima tudi molitev za beatifikacijo. Škof Nussbaum je molitev potrdil dne 6. januarja 1933.

Ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman je začel dopisovati s škofom v Marquette. Uspeh direktnih stikov je bil ta, da je škof Nussbaum imenoval celo postulatorja in sicer p. Ethelberta Harringtona, O.F.M., Calumet, Michigan. Pisec teh vrstic je to novico sporočil svetu z velikim navdušenjem v novembrski številki lista "Ave Maria" leta 1933. Imel je to za velik uspeh. Vendar se je kmalu izkazalo, da je bila ta poteza prenačljena. Postulator je bil imenovan, kako naj se dela loti, ni prav vedel. Saj je bilo zbranega še vse premalo gradiva iz Baragovega življenja in dela, posebno pa njegovi spisi še davno niso bili vsi odkriti, kaj šele zbrani. Čeprav je imenovanje postulatorja ostalo domala na papirju, je pa vendar ta škofova poteza napravila eno dobro reč - za trud v prid Baragove beatifikacije so zvedeli v višjih ameriških cerkvenih krogih.

Skozi vso jolietsko dobo so kajpada ameriški Slovenci prirejali tudi razne Baragove dneve s primernimi proslavami. Sprožila se je misel na "Baragovo nedeljo", ki naj bi vsako leto v naše cerkve zanesla besedo o Baragi, molitev za njegovo beatifikacijo, pa posebno denarno zbirko v prid Baragovi zvezi.

Vsa ta leta se je nadaljevalo delo zbiranja Baragovih spisov in pism. S tem sta pridno nadaljevala p. Hugo in morda še bolj Jože Gregorich, ki ga je vedno bolj oklepalo zgodovinsko delo.

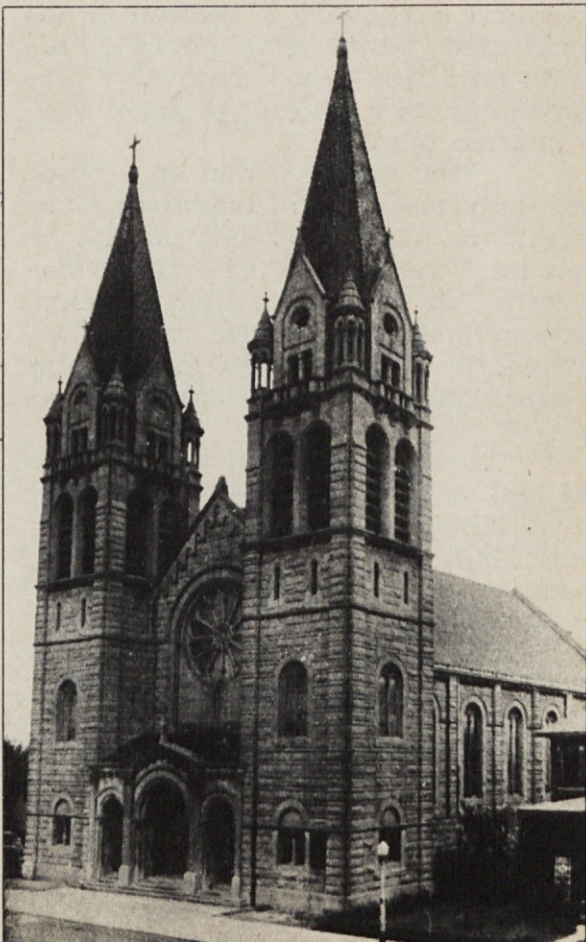
V jolietsko doba pa spada tudi

marsikaj, kar je uspehe B.Z. oviralo. Lahko bi omenjal poleg drugega razna osebna trenja, ki jih pač ne more manjkati nikjer, kjer gre za sodelovanje ljudi. Toda to le mimogrede. Hud udarec pa je prišel leta 1935, ko je v juniju umrl marquetteški škof Nussbaum. Isto leto v novembru pa je pogorela marquetteška katedrala...

Novi škof, Jožef Kazimir Plagens, je nastopil šele zgodaj leta 1936. Jasno je, da mu je morala biti prva skrb - nova katedrala. Tudinaše delo za Baraga mu je bilo novo. Razumljivo je morala Zveza iskati z marquetteško škofijo popolnoma novih stikov. Naj še omenim, da je s smrtjo škofa Nussbauma tudi imenovani postulator že zaradi tega prišel ob veljavo...

Prav ob tem zastanku se je bolj in bolj porajala misel, da mora

Slovenska cerkev sv. Jožefa v Jolietu

delo za Baragovo beatifikacijo ven iz zgolj slovenskih krogov. Postati mora vse-ameriška zadeva. O tem je na primer p. Hugo leta 1936. napisal v listu "Ave Maria" krepak članek.

Vendar je prišlo tudi v tem nepripravnem času do novega vzpona. To je napravil obisk ljubljanskega škofa dr. Gregorija Rožmana, ki je na povabilo clevelanske slovenske duhovščine prišel med nas leta 1935. Ostal je tu dovolj dolgo, da je dočakal imenovanje novega škofa v Marquettu. Šel se mu je osebno predstaviti, ko je romal na Baragov grob. Tako je bil novi škof celo prej v osebnih stikih z ljubljanskim škofom kot s predstavniki Baragove zveze v Ameriki. Seveda je pa potožil, da mu bo morala biti prva skrb - nova katedrala.

Škof Rožman je osebno zainteresiral za Baragovo zadevo takratnega chikaškega kardinala Mundeleina - in to je bilo velike važnosti. Kardinal razgovora s škofom ni obdržal zase. Ko je nekoč pozneje chikaški pomožni škof birmoval v slovenski cerkvi v Jolietu, je začel svojo pridigo takole:

"Na današnji dan se v Rimu pripravlja naš nadškof, kardinal Mundelein, na slovesno beatifikacijo M. Cabrini. V srcu mi ob tej priliki vstaja želja, da bi naš kardinal napravil svojo prihodnjo pot v Rim zavoljo beatifikacije vašega rojaka misijonarja in ameriškega škofa Friderika Barage..."

Ljubljanski škof se je udeležil tudi veličastne proslave, s katero je slovenski Cleveland svojim ameriškim rojakom in vsej ameriški javnosti pokazal svojo navdušenost za Baragovo stvar. V Kulturnem vrtnu so v septembru 1935 slovesno odkrili Baragov kip, ki stoji tam še danes kot živa priča, da je imela BZ le močan vpliv na katoliške Slovence v Ameriki. Ob priliki odkritja so clevelandski Slovenci izdali tudi le-

po Spominsko knjigo. To navdušenje za Baraga je skoraj prerokovalo bodočo "clevelandsko dobo BZ".

Sploh bo veljalo o obisku škofa Rožmana, kar je zapisal v "Ave Maria Koledarju" leta 1936 p. Hugo: "Povsod je bil slovesno sprejet in s tem je obrnil nase pozornost angleško govoreče Amerike. Ameriško časopisje je o teh slovesnostih obširno poročalo in ni pozabilo povedati, da je škof Rožman prišel v Ameriko zaradi Barage... S tem je utrl pot za propagando v prid Baragovi beatifikaciji med neslovenskimi Amerikanci."

Žal so kmalu potem nastopile take okoliščine, da Baragova zveza ni mogla primerno izkoristiti uspehov škofa Rožmana. Njen tajnik p. Odilo je odšel v domovino 1936. Za njim je prevzel tajništvo p. Salezij, ki je pa naslednje leto tudi odšel v domovino. Enako je odšel v Slovenijo bolehn p. Hugo. Zvezin predsednik Rev. Plevnik je začel bolehati in je umrl dne 23. marca 1938. Rev. Hiti je bil med boleznijo Rev. Plevnika zelo zaposlen z jolietsko župnijo, po njegovi smrti pa je postal župnik v Waukeganu.

Pri delu je ostal skoraj zgolj Mr. Gregorich kot zgodovinar, ki je na tistem in "na svojo roko" zbiral material in napravljajl nove in nove stike.

Propagandni odsek s pp. Aleksandrom in Bernardom se je tudi kaj malo udejstvoval. Prvi je imel na skrbi veliko akcijo za zidanje novega samostana v Lemontu, ki ga je za več let zaposlila. Drugi je začel z misijonskimi potovanji v Kanado, kjer je končno ostal skoraj dve leti.

CLEVELANDSKA DOBA - Po smrti predsednika Rev. Plevnika je torej Baragova zveza stala na silno slabih nogah in kar nič čudno bi ne bilo, če bi bilo po njej. Nekaj časa je tudi skoraj tako kazalo.

Šele dne 16. maja 1938 je pod-

predsednik Anton Grdina sklical novo letno sejo in sicer v Clevelandu. Na tej seji so izvolili za predsednika Rt. Rev. Johna Omana in za tajnika njegovega kaplana Rev. Julija Slapšaka. Rev. Hiti je ostal pomožni ali finančni tajnik.

Tako je Baragova zveza prešla v "clevelandsko dobo", ki pa ni mogla preveč obetati. Vendar je bil vsaj njen nadaljni obstoj zagotovljen. Ovir za kakšno živahno delovanje je bilo nič koliko. Father Oman je od vsega začetka poudarjal, da sprejme samo za tako dolgo, dokler se ne najde kdo, ki "utegne in zna". Da zna tudi on, smo sicer vedeli, da mu skrb za faro jemlje ves čas, pa tudi. Toda ko niti sodelavcev ni bilo, kako naj se najde predsednik po njegovem okusu?

Marquette s prezaposlenim škofom Plagensom je molčal. V Evropi so se kuhale čudne reči in Amerika je oči bolj in bolj obračala tja. Čas za ponoven razmah B.Z. že s tega vidika ni bil ugoden. Vendar je B. Zveza razposlala pozive in oklice. Odziv je bil primeroma zelo malenkosten.

Naslednje leto je odstopil od tajništva Rev. Slapšak in njegov urad je prevzel Rev. Hiti. Drugo je ostalo pri starem. Dve leti se stvar ni premaknila, ker je zanimanje za B.Z. kot organizacijo domala prešlo.

Vendar Baragovo ime ni bilo pozabljeno v javnosti.

V Marquettu so zidali novo kripto za počivališče škofov in so odprli Baragovo krsto. Temu dogodku je prisostvovalo nekaj Slovencev, med njimi Rev. Vital Vodušek. Poročal je o tem javnosti in zbudil precej novega zanimanja. Prenovljena krita pod novo katedralo je privabila veliko obiskovalcev in Baragov grob je postal zlasti za vernike marquetteške škofije pravi kraj romanja.

V Ljubljani so gradili Baragovo semenišče in s tem drža-

Baragov grob (zgornji v sredi)

li tudi njegovo ime v mislih javnosti. O Baragi so brali v knjigi dr. Jakliča in ustanovljena je bila Baragova zveza v ljubljanski škofiji. Tudi delo za beatifikacijo je šlo naprej. P. Aleksander je tiste čase nekje zapisal, da je "Baragovo zadevo prevzela od naš stara domovina".

Šele leto 1941 je prineslo odločilen preobrat. Marquetteško škofijsko stolico je v marcu, po odhodu škofa Plagensa v Grand Rapids, zasedel škof Wagner. O Baragi in njegovi zadevi je bil že poučen, pa se je takoj močno zanjo zavzel.

Vendar ni bil samo ta vzrok, da je Baragova zveza na novo zažive-la.

Naša rojstna domovina je bila na tleh - strta pod Nemci, Lahi in Madžari. Med drugimi razvalinami je tam obležala tudi Baragova zadeva. Ameriška Slovenija je tedaj začutila, da je glavno breme v tej reči spet prešlo nanjo. Med nami v Ameriki se je pojavil p. Kazimir Za-

krajšek, O.F.M. On je skupno z drugimi rečmi v smislu zanimanja za "stari kraj" - dvignil na novo tudi Baragovo ime. "Če je kdaj naš narod potreboval svetnika, zdaj ga potrebuje..."

In tako je prišlo do zgodovinske letne seje Baragove zveze dne 14. oktobra 1941 v Clevelandu. Bila je lepa udeležba in bogat program. Nekaj povsem novega je bilo, da sta se seje udeležila marquetteški generalni vikar Msgr. Zryd kot odposlanec škofa Magnerja in Rev. Francis Scheringer, slovenski rojak in župnik v L'Ans-u, nekdanji zelo važni Baragovi postojanki, torej duhovnik marquetteške škofije.

Vsestranska podpora, ki jo je škof Magner obljubil po svojem odposlancu, je zborovalce tako vžgala, da so poslali s te seje pozdrave in vdanostne izjave ne le vodilnim ameriškim nadškofom in škofom, ampak samemu sv. očetu. Od vseh so dobili odgovor in zagotovila za vsestransko podporo. Marquetteškega škofa so napravili za častnega predsednika B.Z., drugih sprememb v odboru ni bilo dosti.

Poleg drugih vidnih uspehov te seje naj bo omenjeno, da je znova zagorel "Baragov svetilnik" v "Amerikanskem Slovcu" in "Glasilu K.S.K.J." Pisal ga je p. Bernard. Tudi "Ave Maria" je spet pisala o Baragovi, zlasti p. Aleksander. Oglašali so se tudi drugi, na primer Mr. Meljač in Mr. Resnik.

Še več! Iz svojega zatišja je spet stopil zgodovinar Jože Gregorich in se znova približal Baragovi zvezi. V Washingtonu, D.C., se je začel zanimati za Baragovo stvar lemontski frančiškan, sheboyganski rojak p. Ciril Shircel, ki je tam pripravljaval svoj doktorat iz filozofije. Stopil je v stike z ameriški duhovniki, ki so imeli kaj opravka z beatifikacijskim postopkom drugih svetniških kandidatov; pa tudi z arhivi,

kjer je bilo najti marsikaj o Baragi. Tako je postal p. Ciril tesen Gregorichev sodelavec. On in Rev. Scheringer sta dajala poleg Jožeta Gregoricha veliko nado, da bodo mladi slovenski Amerikanci prevzeli "dediščino Baragove zveze" in uspeli s širšo Baragovo akcijo med ameriško javnostjo. To je bilo v smislu pričakovanja vseh, izrazil ga je pa v svojih spisih zlasti p. Hugo Bren.

Naslednje leto dne 12. julija 1942 je bila velika Baragova slavnost v Lemontu, ki se jo je udeležil osebno škof Magner. Seveda je tudi ta okolnost pripomogla, da je plamen krepko zaplapolal. Tako je to leto vsa reč že toliko dozorela, da je Baragova zveza nastopila novo dobo, doslej najodličnejšo.

MARQUETTSKA DOBA - Na letno sejo v Clevelandu dne 11. novembra 1942 je poslal škof Magner delegata v osebi že prej omenjenega Rev. F. Scheringerja. Bilo je kar naravno, da on postane novi predsednik. Enako je prišlo kot naravni razvoj teženj Baragove zveze, da tajništvo prevzame p. Ciril. Z obehma je vsa zadeva prešla v mlajše in "amerikanske" roke, obenem pa v neposredno bližino Marquette. Tista os, ki je bila v mislih že ob ustanovitvi in se je zdela trezno mislečim sama ob sebi umevna: os LEMONT - MARQUETTE je bila končno zgrajena.

Na tej seji je bil že tudi govor o Baragovem "BULLETINU" v angleškem jeziku, ki naj bi začel izhajati in naj bi ga dobivali v prvi vrsti duhovniki marquetteške škofije. Stvar se je izvedla šele v letu 1946. Tiskala ga je lemontska frančiškanska tiskarna, urejeval do leta 1953 p. Ciril. - Tudi o novem Baragovem življenjepisu izpod peresa Mr. Gregoricha so se menili. Izhajati je začel v tedniku "The Michigan Catholic". Potem je bil govor o Baragovi

Udeleženci
seje B.Z.
v Clevelandu
v letu 1941.
V sredi je
Mgr. J. Oman,
na njegovi
desnici pa
Mgr. Zryd,
gen. vikar
marquetteške
škofije.

brošurici in propagandnih lističih. Res je leto pozneje izšla knjižica o Baragu, ki jo je napisal Rev. Scher-ringer.

Za propagando med Slovenci je še nadalje skrbel Lemont, zlasti s svojim tiskom in vsakoletno Barago-vo proslavo. Baragova zveza kot taka pa se je bolj in bolj oklepala mar-quetteške škofije. Tudi letne seje so se pričele vršiti tam in sicer vedno bolj slovesno, navadno obenem s ka-ko obletnico škofije ali Baragovega življenja. Iz teh sej se je razvil ško-fijski BARAGOV DAN, ki ga praznu-jejo v Michiganu vsako leto na drugi župniji.

Slovenci v Evropi pa tudi niso držali križem rok. Doma je zavladal komunizem in res popolnoma onemo-gočil delo Baragove zveze. A begunci so ponesli Baragovo ime v svobodni svet. V Rimu se je leta 1946 osnoval "Baragov odbor", ki je sklenil nada-ljevati delo, prekinjeno v domovini. Med seboj so imeli misijonskega de-lavca Ladislava Lenčka CM in pa se-veda p. Hugona Brena OFM, tedaj profesorja rimske frančiškanske u-niverze. Prošnja k Baragi jim je v

brezupnem čakanju po kampih odprla vrata v Južno Ameriko, kjer danes deluje močna veja Baragove zveze. Med seboj imajo tudi Baragovca dr. Jakliča, ki je izdal v Buenos Airesu predelan Baragov življenjepis.

V Marquetteu pa je leta 1947 postal predsednik BZ Msgr. Joseph L. Zryd, ki je kot škofijski general-ni vikar Zvezo še tesneje povezal s škofijo. Isto leto je umrl škof Magner in Baragovo stolico je zasedel Tho-mas L. Noa. Ta je kmalu spoznal delo Baragove zveze in njen pomen. Ko ga je kot romar na Baragov grob leta 1948 obiskal ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman, sta se o Baragu in njegovi zadevi mnogo pogovorila. Ljubljanski škof je bil tam tudi na-slednje leto. Opravil je pontifikalno sveto mašo ob priliki škofijskega Baragovega dne, ki so ga praznova-li skupno s stoletnico mesta Mar-quette (dne 3. julija 1949). Barago-va zveza je za to slovesnost orga-nizirala tudi romanje ameriških Slovencev na Baragov grob.

Prejšem pozabil omeniti Ba-ragov park, ki so ga tam v letih 1938/39 zgradili oo. frančiškani na

ameriških Brezjah. Tam je stal tudi Baragov spomenik - plošča, katero so leta 1948 prenesli in vzidali v steno dvorane novograjenega romarskega doma. Dom je namreč dobil ime Baragov dom. Baragov park pa je v teh letih dobil novo lice: sredinjea stoji zdaj marmornat Baragov kip naravne velikosti, ob njem na eni strani replika misijonarjeve rojstne hiše, na drugi pa marquetteške stolnice, kjer je njegov grob.

Veličastno so obhajale ameriške Brezje Baragov dan leta 1950 (dne 3. septembra). Marquetteški škof Noa je ob tej priliki slovesno blagoslovil dograjeni Baragov dom in pa Baragov kip v parku. Imel je

Zgoraj: Nekdanji Baragov spomenik v lemontskem parku.

Levo: Škof Noa blagoslavlja novi Baragov kip v parku.

navdušeno pridigo o Baragu, dočim je v slovenščini govoril o velikem rojaku škof Gregorij Rožman. Romarji so si z zanimanjem ogledovali Baragovo razstavo, ki jo je v romarskem domu priredila Baragova zveza.

/Tu je p. Bernard napravil piko in pripisal uredniku Koledarja nekaj nasvetov, "kaj naj bi se še napisalo o nadaljnjih letih dela Baragove zveze", sam pa jo je mahnil - v Avstralijo. Na strani 117 boste našli nadaljevanje opisa dela BZ. - Urednik/

Ponižnost! O sveta beseda, vredna več kakor zlato! Vsi svetniki božji so bili ponižni in čim bolj so se poniževali, višje jih je Bog povzdignil. Brez ponižnosti nihče ne more priti v nebesa. V nebesih so le ponižni angeli; napuhnjene je vrgel v pekel...

-Friderik Baraga

Da
se ne
pozabi ...

...kako je prišla boljševiška revolucija v Rusiji do oblasti, naj obnovimo številke, ki živo pričajo o krvavem in grozovitem divjanju komunistov. Od leta 1917 do 1923 je bilo v Rusiji pomorjenih...

25 škofov,

1. 215 duhovnikov,

6. 575 oseb učiteljskega stanu,

8. 800 zdravnikov,

10. 500 policajev,

48. 000 drugih varnostnih organov,

54. 850 častnikov,

260. 000 ruskih vojakov,

19. 850 uradnikov,

344. 250 ljudi višje izobrazbe,

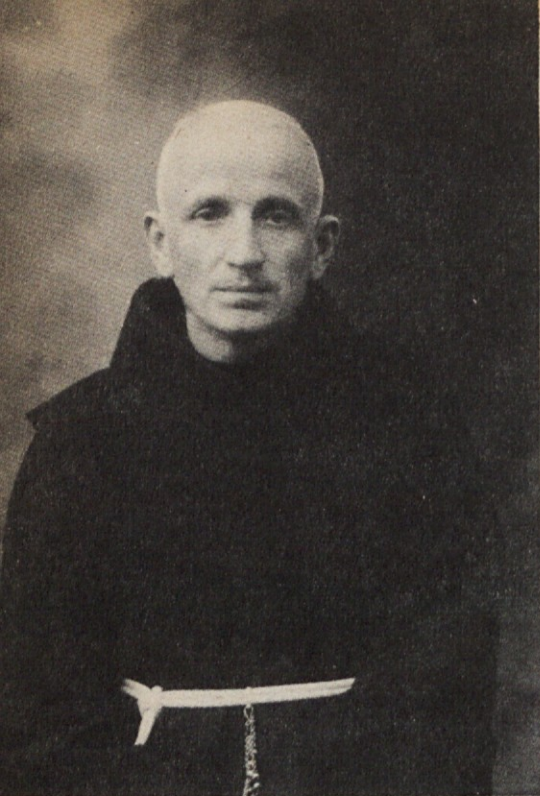
815. 000 ruskih kmetov,

192. 000 delavcev,

... poleg tisočev otrok, ki so padali v skupinah odraslih ali zapuščeni umirali od lakote. Z žrtvami po letu 1923 do danes pa so te številke neprimerno višje. Komunistična Rusija se ne imenuje zastonj "rdeča Rusija": njena tla so prepojena s krvjo nedolžnih. In kdo prešteje nesrečne žrtve komunizma po deželah, ki so šle po ruskem zgledu gradit "raj na zemlji" brez Boga in vere??? Kaj pa nedolžne žrtve komunistične revolucije v naši dragi Sloveniji???

★

"...Komunistično brezboštvo je borbeno. Ne zadovolji se s tem, da nekateri zametujejo vsako vero v Boga, drugi pa delajo in živijo po svoji veri, ampak z vsemi sredstvi razširja brezboštvo in se z vso silo bori zoper vero, najhujše zoper krščansko vero in katoliško Cerkev. Komunizem je začel borbo zoper vero z neukrotljivo silo do popolnega uničenja vsake vere v Boga. Mi verujemo božji besedi, da peklenska vrata ne bodo premagala Cerkve, da ostane Jezus po svoji obljubi pri nas do konca sveta, da bo končno zmagal Kristus nad vsemi brezbožnimi silami - pa vendar ne smemo nedelavni stati in čakati božje zmage..." (Iz pastirskega pisma dr. Gregorija Rožmana, 1943)

Pok. P. Hugo dr. BREN OFM

Še nekaj

o mladosti p. Hugona

Lanski Koledar je imel članek o tem. Naj letošnji doda, kar smo šele pozneje zasledili. Te vrstice sicer ne segajo vseskozi le v "zorno mladost", da se izrazim po Hugonovo, vendar ne bodo opisovale življenje tega moža preko leta, ko je postal frančiškan.

Kar boste tu brali, je rajni p. Hugo napisal sam, ni pa še bilo nikjer objavljeno. Kak drobec je morda kdaj sam omenil mimogrede v drugem članku, a kot celota prihaja prvič v javnost. Napisal je to in še več iz poznejšega življenja na jesen leta 1937. P. Benedikt Hoge, takratni lemontski komisar, ga je pozval, naj to napravi. P. Hugo je ustregel predstojnikovi volji in življenje pisal je šel v komisariatni arhiv. - P. B. A.

Rojen sem bil 5. dec. 1881 na Rovišah, župnija Sveta gora pri Litiji. Moji starši so bili Janez Bren in Marija, rojena Groboljšek, trdno in dobro stoječi kmetje. Med otroki sem bil predzadnji. Pred menoj so bili trijebratje in dve sestri, za menoj ena sestra. En bratec mi je umrl v dvanajstem letu in ga sploh nisem poznal. Ostali, razen ene sestre, ki je doma omožena, so zdaj tudi že mrtvi. Pomrli so precej mladi, pa ne vem vzroka za to. Starša sta oba dosegla lepo starost. Mati so umrli med vojno (prvo svetovno. Op.ur.) v 73 letu. Oče pa šele, ko sem se prvič vrnil iz Amerike in so bili v 91 letu.

Očeta sem takrat sam pokopal v grob brata Jožeta. To je bila zame huda preizkušnja. Komaj sem se premagal, da nisem planil v jok. Pred seboj sem videl izkopano lobanjo brata Jožeta, ki je bil starejši od mene in sva skupaj preživela in presanjala najlepše mladostne dni.

Ker oče niso bili vse svoje življenje menda nikoli resno bolni, dasi zmerom suhi kot trska, bi se dalo sklepati, da smo otroci sprejemljivost za bolezen podedovali od kakšnega prejšnjega rodu - ali pa po materi, ki so bili bolj ali manj bolehnih odkar sem jih poznal.

Moji najbolj zgodnji spomini iz otroških let so naslednje dogodivščine.

Ko je prišel okrajni zdravnik na Sveto goro kože cepit, so mati tudi mene peljali na to prvo "operacijo". Matere so bile ponosne na tiste svoje male, ki ob cepljenju niso jokali. Tudi moja mati bi bili radi ponosni name. Pa so mi med potjo dejali: "Francelj" - moj krstni patron je bil sv. Frančišek Saleški - "če ne boš jokal, dobiš belega kruha!" Za bel kruh, ki je bil nam otrokom višek dobrega, se pa že izplača zamoriti solze. Res sem se moško držal in "operacija" je bila hitro končana. Jaz sem se pa kar držal dok-

torja in ga gledal. A mož se ni zrajtal, da jaz na nekaj čakam. Tako sem ga moral sam vprašati, kje ima zame bel kruh. Vse se je smejalo, kar je bilo pričujočih. Mati so me brž potegnili k sebi in sram jih je bilo takega butca. Povedali so mi: "Jaz ti bom dala bel kruh, ne doktor!" Zdaj sem se zavedel, da sem tisto materino oblubo čisto napačno razumel...

Drug spomin je tale: Tiste čase sem seveda nosil nekakšno sukničico, ki smo ji rekli šamrica. Ko je prišel čas, da dobim prvo deško obleko, me je sestra pred velikonočnimi prazniki spremila h krojaču. Pod pazduho je nesla kose blaga. Šla sva v sosednjo vas Podbukovje, kjer so bili doma moja mati. Ker sem bil pač zelo majhen, me je krojač kar na mizo postavil in pomeril obleko. Za praznike sem jo že imel. Klobuk iz surove klobučine in s pobarvanim kurjim perjem za trakom so mi oče kupili na nekem sejmu in hranili zame. V tej moški uniformi s federpusom za klobukom sem šel ob materini strani k božjemu grobu. Te imenitne poti se prav dobro spominjam. Tisti krojač se je kmalu potem obesil. Menda ne za to, ker bi vedel, kakšno sramoto bom jaz nekoč naredil hlačam s tem, da bom oblekel frančiškanski habit...

K birmi sem šel, ko sem štel okoli enajst let. Takrat so bile birme na takih krajih kot je Sveta gora - 849 metrov nad morjem - le na svete čase. Tista leta je pri nas kar ni bilo na vidiku, pa sem šel v sosednjo župnijo: Št. Lambert. Birme sem čakal bolj s strahom kot z veseljem, zakaj škof so kar v cerkvi spraševali krščanski nauk. Vse potrebno sem sicer znal kot raglja, ali kdo ve, če me vpričo tako številnega občinstva ne bo zapustil spomin? Kaj bi rekli doma in kaj bi mislil o meni boter? Pa sem se vendar dobro odrezal in boter mi je kupil uro. Ni bila srebrna; njena cena je bila samo 20 kraj-

carjev. Toda drugi še take niso dobili. Imela pa je moja ura tako dolgo "srebrno" verižico, da sem si jo dejal kar okoli vratu kot dene škof svoj križ.

Po birmi, ko smo se otroci v družbi staršev in botrov najužinali v gostilni, smo se šli ven igrat in razkazovat drug drugemu birmske darove. Eden otrok, ki se mu je moje ura silno dopadla, še bolj pa verižica, je poskušal, kako trdna je zadnja. Izkazalo se je, da ne preveč, zakaj raztegnil mi jo je, da jo je bilo žalostno pogledati. Meni je bilo tako hudo, da sem zaradi tega na dan svoje birme - jokal. Naj še omenim, da me je birmal tedanji ljubljanski škof, poznejši kardinal Missia.

Prvo sv. obhajilo je sledilo leto pozneje. Kajpada me je čakala nova obleka. Bal sem se pa, da mi je krojač ne bo naredil do tistega dne, ki je imela biti svečnica. Šel sem ga priganjat. Bil je lep sončen dan. Šlo je sicer žena pomlad, ali pot do krojača je bila še večinoma poledenela. Okoli doma je bilo vse tako kopno, da sem bil že po ves dan bos. Tak sem se spustil tudi na pot h krojaču. Ker se nisem mogel ogniti ledu, sem seveda tical kar po njem. Bilo je kakšne pol ure daleč. Ko me krojač zagleda takšnega kot sem bil, se je kar ustrašil. Za pot nazaj mi je ovil noge z žakljevino, pa sem tekkel domov. Grela me je žakljevina, zraven pa tudi krojačeva obluba, da bo obleka pravočasno narejena. Menda me zato ni prav nič zeblo in tudi nikakih hudih posledic ni bilo za moje zdravje.

V šolo sem začel hoditi dosti pozno. Pri nas takrat še ni bilo redne šole. Poučevale so zasilne moči, včasih mežnar ali organist, tu pa tam tudi župnik. Ko sem jaz dozoreval za šolo, smo pričakovali ustanovitve redne šole. Zato sem čakal do svojega osmega leta in začel, ko smo res že imeli državno enorazredni-

co s štirimi oddelki.

Ko sem pohajal domačo šolo, sta začela oče in mati misliti na to, da bi eden od naših fantov šel v mestne šole in postal "gospod". Šlo je med bratom Jožetom in menoj. Potem je Janez, najstarejši, umrl in hiša je potrebovala novega "prestonaslednika". Ta čast je padla na Jožeta, name pa pot v mestno šolo. V četrtem letu mojega šolanja sem zvedel od očeta, verjetno pa že prej od matere, kaj me čaka. Že je bil tudi narejen dogovor z učiteljem, da me bo privatno nekoliko v nemščini poučeval. Tako sem se moral odslej vsako nedeljo popoldne po krščanskem nauku napotiti k učitelju zavoljo nemščine. Naslednjo jesen, mislim da leta 1894, so me poslali v Ljubljano v meščansko šolo. Sprejet sem bil takoj v četrti razred, ker tista trohica nemščine mi je dajala sposobnost.

Nikoli ne bom pozabil, kako me je tiste čase morilo domotožje po domu in življenju na kmetih. Sem pa tudi skraja take doživel v Ljubljani, da mi je bilo bivanje tam silno zagrenjeno. Nasproti stanovanja je je bil orehov drevored in orehi ravno dozoreli. To je bilo nekaj zame. Prvi prosti popoldan sem splezal na en oreh in ga začel tresti. A kmalu zagledam pod seboj moža postave s polmesecem pod vratom. Nekaj je robantil tam spodaj, pa nisem takoj vedel, da nad mano. A ko sem to razvidel, je malo manjkalo, da nisem cepnil z viška na tla. K sreči je gospodinja opazila v kakšni stiski sem in je razložila policaju, kako in kaj. Da sem šele s kmetov prišel in tako dalje. Mož se je pomiril, jaz pa ne tako hitro. Preden sva se ločila, mi je zabičal, naj ne pozabim, da sem v Ljubljani...

Zima je bila od sile pusta. Komaj sem čakal prve pomladi, da jo mahnem v prosto naravo in se nekoliko odškodujem za mestno puščobo.

Sredi marca so nedaleč od mojega stanovanja zazvonili v sončnih me-jah zvončki. Za sv. Jožefa so me zvabili k sebi. Ta dan je bil pribož-jem grobu v Štepanji vasi velik shod. Sekali so pomaranče. V tej reči sem bil jaz že od doma velik specialist. Kar dva magneta - zvončki in pomaranče! Pot sama je bila pa še ledena. Le na sončnih krajih pod grmi je bilo že kopno in prav tam so zvonili zvončki. Nekje jih je bilo največ, pa se odločim, da stopim k njim. Med njimi in menoj je bil obcestni jarek, poln ledu in snega. Stopim vanj, da se poženem čez. Pa sem se pošteno urezal. Udrlo se mi je in sem krepko zajel, čeprav sem imel na nogah visoke čevlje. Nerodno sem se skobacal nazaj na pot, od tam pa na bližnje drevo. Sezul sem si čevljev, zlil vodo iz njega in ožmel nogavico. Potem sem jo malo posušil, se spet obul in nadaljeval "božjo pot". Ko sem bil na cilju, si ogledoval sekače pomaranč in opravilo v cerkvi, je bila nezgoda že do kraja pozabljena. Nazaj grede sem si z večjo previdnostjo nabral zvončkov in dan je minil. To so bili užitki!

Poenem letu v meščanski šoli sem napravil skušnjo za gimnazijo. Na prve velike počitnice sem šel torej že kot gimnazijec. Bile so kaj vesele. Pa bodoči gospod bi bil skoraj prezgodaj glorio zapel. Ko sem prišel domov, so bile ravno češnje zrele. Še preden sem dal roko materi in sestri, ki sta v bližini pleli korenje, sem bil že na češnji. Z ene veje sem se pognal na drugo za najlepšimi češnjami, kar omahnem in zletim s precejšnje višine na tla. K sebi sem prišel doma v postelji. Nezvestnega sta me bili pobrali mati in sestra ter zanesli domov. Po nekaj dneh sem bil spet na nogah in nič mi ni ostalo od padca.

Nižjo gimnazijo sem pohajal in končal istotakov Ljubljani. Bila so leta vsakovrstnih zanimivih

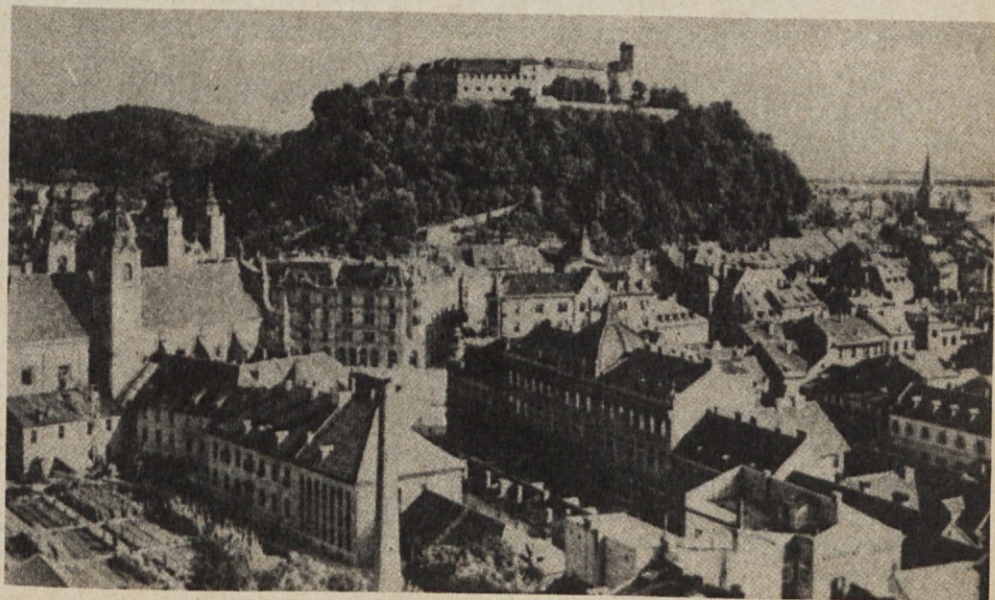
študentovskih doživljajev. Toda če bi začel z njimi, bi ne vedel kdaj končati. Hrano sem imel opoldne in zvečer nekaj časa pri frančiškanih, kjer sem pod p. Angelikom Hribarjem na koru pel. Nekaj časa pa pri Uršulinah, kjer sem bil za ministranta. Vmes sem se zatekal tudi v Ljudsko kuhinjo, kakor je pač nanoslo.

Zadnji dve leti sem stanoval skupaj z nekim dijakom, po imenu Alojzijem Volkom. Bil je res pravi Alojzij tudi v resnici. Pri frančiškanih je bil kuhan in pečen. Bila sva si intimna prijatelja in sva kovala načrte za bodočnost. Zmenila sva se, da pojdeva po končani nižji gimnaziji k frančiškanom. Ko pa je prišel čas, da načrte izvedeva, se je on skesal, čeprav je poprej on mene pridobil za to. Takoj naj pa v njegovo obrambo povem, da ni bil sam kriv. Njegova mati, ki je živela na Gočah pri Vipavi, ga je odvrnila. Tudi njej ni zamerilo. Doma so bili jako siromašni, pa mu je prigovarjala, naj dalje študira in postane svetni duhovnik. Tako jim bo vsaj kaj pomagal. Vdal se je, dasi s težkim srcem. Ko že govorim onjem, naj povem njegovo nadaljno zgodbo.

Našla sva se spet, ko sem pel novo mašo na Sveti gori. Takrat je bil moj drug, kot je pri novih mašah navada. Leto pozneje je sam zapel prvo glorio. Nato so ga poslali za kaplana na Brezovico pri Ljubljani. Vsi so ga spoštovali kot samega sv. Alojzija. Dobil pa je hudo angino. Kot sem čul, mu je zdravnik rezal grlo, preden je bila stvar zrela za kaj takega. Nastopilo je zastrupljenje in fant je v velikih bolečinah umrl. Tako domači le niso imeli kaj od njega. O njem gotovo velja, da je še mlad izpolnil mnogo let. V "Bogoljubu" sem mu postavil skromen spomenik. Saj če bi njega ne bilo, bi jaz najbrž ne bil frančiškan.

Jaz sem ostal sklepu za vstop v frančiškanski red zvest. Tudi moji starši niso bili s tem kaj prida zadovoljni. Da bo tako, sem vedel vnaprej. Toda posebnega vzroka, da bi se odločno protivili, niso imeli. Saj je bilo posestvo brez dolga in celo prihranki so bili. Zato si nisem delal pomislekov in sem si zagotovil sprejem v red kar na svojo roko.

Med zadnjimi počitnicami sem moral doma opravljati, kot vsa prejšnja leta, razna kmečka dela, kot bi

LJUBLJANA
Na levi franč.
cerkev, vrt in
samostan. Tu
se je p. Hugo
seznanil s
frančiškani...

bil hlapec. Nekoč sem prišel iz Ljubljane peš in še precej težak kovčeg sem si nosil. To je pomenilo najmanj osem ur hoje. Bilo je že proti večeru, ko sem bil doma. Mati so me zagledali, pa mi takoj rekli nekaj nakositi za živino. Pa še nič pod zobe nisem dobil! Vzel sem koš in koso, pa šel kositi. Tudi mlatil sem seveda tisto leto enako kot zmerom. Mlatili smo na štiri cepce navadno od štirih zjutraj do mraka. To je trajalo do dva tedna. Sam pri sebi sem vedel, da mlatim zadnjič, niso pa vedeli drugi. Zadnjič sem posebno močno udaril s cepcem in rekel materi: "Mama, to je bilo zadnjič v mojem življenju!" Nič niso pomislili, pa so dejali: "O, če Bog da, boš še!" Pa je le bilo res. Takoj po mlačvi sem šel urejevati stvari za sprejem v red...

Ko mi je bil sprejem pri frančiškanih zagotovljen, sem hotel še malo posvetu pogledati. V Trstu sem imel sorodnico. Bila je sestrična mojega očeta in vdova po nekem Italijanu. Stric mojega očeta je namreč po navadi tedanjega časa služil vojake leta in leta in sicer v Trstu. Ko je odslužil, se je tam oženil in ostal. Sorodstvo mojega očeta ni vedelo o teh ljudeh drugega kot da je eden od sinov tega strica postal frančiškan. To sem v dijaških letih zvedel tudi jaz in sem za poskušnjo pisal v Be-

netke na frančiškane, če vedo za nekega svojega moža z imenom Bren. Odgovoril mi je on sam v precej polomljeni slovenščini. Kmalu potem nas je celo obiskal na Sveti gori in povedal, da ima v Trstu sestro ter mi dal njen naslov. Njemu je bilo ime p. Avguštin Bren. Ko sem bil kot klerik na Kostanjevici pri Gorici, nas je večkrat obiskal. Pozneje je odšel v Brazilijo za komisarja Svete dežele. Umrl je v ondotnem mestu Bahija, komaj 49 let star.

K sestri p. Avguština sem se torej namenil takrat pred vstopom v samostan. Da je bilo to potovanje bolj romantično, sem jo mahnil peš preko Hrušice in Vipave. V Vipavi sem obiskal svoje ljubljanske sostanovalce, med drugimi poznejšega bana dr. Natlačena. Od tam naprej pa v Trst! Trst je bil zame seveda doživetje prve vrste. Saj sem prvič v življenju stal ob morju. Sorodnica me je lepo sprejela in nazaj me ni pustila peš. Dala mi je avstrijski petkronski tolar, da sem plačal vlak. Takrat sem jo videl prvič in zadnjič.

Vrnivši se s svojega potovanja sem staršem povedal, da imam vse urejeno za v samostan. Nič kaj veseli niso bili, pa tudi nasprotovali niso. Ko so tisto jesen dijaki spet hiteli v šole, sem se jaz odpeljal v dolenjsko prestolnico - Novo mesto - v frančiškanski noviciat.

* Ljubosumnost je glas narave, ki hoče, da bodi zakon dosmrtna zveza enega moža z eno ženo. /Pregovor/

* Mlinu in ženi zmerom kaj manjka. /Italijanski pregovor/

* Molči, ali pa reci kaj takega, kar je boljše kakor molk! /Španski pregovor/

* Rana se nikoli tako ne pozdravi, da bi ne ostala brazgotina! /Danski pregovor/

* "Skoraj" še ene mušice ne ubije. /Nemški pregovor/

Vrnitev

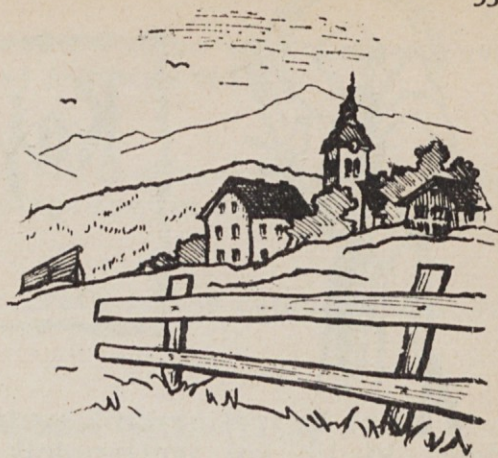
Dom me prijazno pozdravlja,
sega družina v roko,
grčki krog mene kipijo,
gozdič šumi nad vasjo...

Polje se širi do ceste,
pravkar pšenica zori,
klasje je vse pozlačeno,
spodaj potoček šumi.

Rodna vasica me čaka,
vrtnica vsega sveta,
slika najdražja je moja
shranjena sredi srca.

Kamor se ganem, jo nosim
zvesto po tujem s seboj;
hišica z rodno vasico
vrača domov se z menoj.

Pokojni
Limbarski

"Povejte, očka," so vprašali starega dobrovoljnega možička, "kateri letni čas je najlepši po vaših dolgoletnih izkušnjah? Veliko ste jih doživeli in preživeli. Gotovo to najboljše veste."

Možiček puhne par močnih dimov iz svoje pipice, nekoliko pomisli in pravi:

"Kateri letni čas je najlepši? Da, precej sem jih že doživel. Takole je: Pride pomlad. Vsa narava ozeleni. Trate se odenejo kakor v lep cvetlični prt. Drevesa se oblečejo v zeleno obleko. Češnja se smeje v svojem belem cvetju. Vedno sem si dejal, kako lepa je pomlad!

Pa pride poletje. Vse v bujnem cvetju, žito v klasju, trava zrela, toplo sonce sije, ptički žvrgole po drevesih svoje speve... Pa sem si vedno dejal: kako lepo je poletje!

Pride jesen. Polja so obložena s sadovi. Drevesa so polna sadja. Vinska trta se žibi pod težkimi grozdi. Vse veselo hiti spravljati sadove narave. Spet sem si vedno dejal: kako lepa je jesen!

In pride zima. Drevesa izgube svoj okras. V naravi pomre cvetje in zelenje. Padati začne sneg in pokrije gola drevesa ter mrtvo naravo z belim prtom. Sonce posije in obsveti drevesa in gore in doline in grmičevje, da se zablesti milijon biserov v moje oko, tako čudovito lepih, lepših kot vsak diamant. Tedaj sem se zopet čudil: kako lepa je zima!"

Možiček je spet puhnil iz pipice in zaključil: "Vsi letni časi so prelepi dar našega Stvarnika, a žal to navadno prepozno spoznamo - takrat, ko se naš čas že bliža koncu..."

K.

Kaj pa

P. Kazimir ofm

TRETJI RED?

Ali si že tretjerednik svetega Frančiška? Če si, potem veš ceniti milosti, ki jih kot tretjerednik prejemaš od Boga. Toda poskusi staviti to vprašanje svojemu prijatelju! Kako se bo posmejal. "Tretjerednik? Kaj si na glavo padel?..." In že bo našteval celo vrsto ugovorov in še pridejal kako smešno na račun tretjega reda. Pri vsem tem pa nima o tretjem redu niti pojma, ker se o njem še nikoli ni poučil, še ničesarbral. Kar ve o njem, je slišal od sebi enakih prijateljev, ki pa prav tako sodijo dobro stvar ne da bi se kdaj o njej sploh poučili iz pravih virov.

Tule smo zbrali nekaj takih ugovorov in nanje tudi odgovarjamo. Ko jih boš prebral, boš najbrž drugače mislil o tretjem redu sv. Frančiška.

"...v tretjem redu so samo stare ženice in dedki."

Kdo to pravi? Samo tisti, ki ne ve, da so v tretjem redu kardinali, škofje, duhovniki, pa tudi mogočni državniki, senatorji, kongresniki, zdravniki in odvetniki, učeni profesorji in preprosti delavci, je tudi tisoče in tisoče mladih fantov in deklet.

"...večina so v tretjem redu le ženske."

Zakaj pa je tako? Ženske imajo po naravi čut za dobro, kar je tudi prav. Prav to naj te spodbode, da se mu boš pridružil. Pomagaj, da bodo tudi moške čutili, da so dolžni delati, kar je prav. Dejstvo pa je, da so svetniki in blaženi iz tretjega reda v večini moški in da tudi danes moških v tretjem redu ravno ne manjka.

"...tretjeredniki, katere poznam, niso nič boljši kot smo vsi drugi."

Zakaj sodiš vso našo skupnost po nekoliko slabih članih? Če so tudi slabi Amerikanci, zato Amerika še ni slaba. Če imamo Slovenci tudi komuniste, s tem še ni rečeno, da smo vsi komunisti.

"...preveč ljubim zabave."

Tudi tretjeredniki jih ljubijo. Vendar vodilo prepoveduje samo duši nevarne igre, plese in enake zabave, ki niso dobre za nikogar.

"...mlad sem še in bi se rad veselil življenja."

Tretji red ti bo samo pomagal, da se boš lahko veselil živ-

ljenja ne da bi moral za to plačati s slabo vestjo. Ravno sv. Frančišek nam je pokazal, kaj je pravo veselje.

"...nimam časa za redovne molitve."

Nimaš časa za dvanajst očenašev in zdravamarij? - To je vsa molitev, ki jo tretji red nalaga svojim članom vsaki dan.

"...nisem dovolj dober."

Kaj ne bi rad postal dober? Tretji red je ustanovljen prav zato.

"...tretji red je prestrog."

Tako? Če bi bilo to res, bi ne imel toliko članov.

"...svojo dušo lahko zveličam brez tretjega reda."

Imaš prav. Milijoni tako mislijo. Toda kaj bi bilo napačno, če si v tretjem redu iščeš pomoči, da se boš lažje zveličal?

"...živeti hočem navadno redno življenje."

Vsi pametni tretjeredniki se trudijo, da tako živijo.

"...sem že v tolikih družtvih."

Tretji redni društvo, je red, katerega papeži in cerkvene oblasti stalno priporočajo škofom, duhovnikom in laikom. Pomeni redovno življenje dobrih svetnih ljudi.

"...poročen sem."

Tretji red zakoncev ne zavira v izvrševanju zakonskih dolžnosti. Vodilo tretjega reda prepoveduje članom samo to, kar je prepovedano vsem drugim katoličanom. V teku stoletij je Cerkev tudi več poročenih tretjerednikov dvignila na oltar.

"...imam rad lepo obleko."

Kdo je nima rad? Vodilo prepoveduje samo preveč gledati na lepo obleko in na zložno življenje. To pa pomeni samo imeti dober okus in oliko.

"...ne morem nositi pasa in škapulirja."

Ali si že poskusil? Mnogi so mislili, da ne morejo nositi te "redovne obleke". V vročini morda res ni vedno prijetno. Toda stotisoči so se je navadili in so nanjo ponosni.

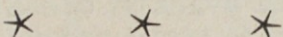
"...nočem se odpovedati časnemu premoženju."

Ni potreba. Vendar bo prišel dan, ko boš moral dati Bogu odgovor za sleherni cent. Frančiškanski duh ti bo pomagal uporabljati svetno premoženje tako, da boš enkrat lahko dal odgovor zanj.

"...v kraju, kjer sem, ni frančiškanov."

Tisoči tretjerednikov nimajo v bližini frančiškanske cerkve.

Priglasí se najbližjemu frančiškanskemu samostanu, ali pa piši na uredništvo "Tretjeredniških misli" v Lemontu za pojasnila in navodila; radi ti bodo pojasnili, kaj ti je storiti. (P.O.Box 608, Lemont, Illinois.)

Nad štiri milijone članov šteje frančiškanska svetovna tretjeredna družina. Od njenih članov jih...

...vsaki dan nad petdeset tisoč mašuje,
stotisoči gredo dnevno k sv. obhajilu,
stotisoči so pri sv. maši,
vsi opravijo vsaki dan duhovne molitve,
opravijo vsaki dan milijone dobrih del,
podpirajo domače in poganke misijone po vsem svetu in tako rešijo nešteto duš za Boga in nebesa.

Člani imajo mogočne zaveznike v nebesih.

Trije frančiškanski redovi obstoje že nad sedemsto let. Samo Bog ve, koliko njih članov je vsa ta stoletja že prišlo v nebesa.

Vsi ti so še vedno člani frančiškanske družine ter prosijo pri Bogu za svoje brate in sestre na zemlji.

Tretji red je mogočna dušna zavarovalnica v življenju.

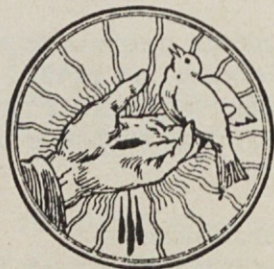
Kot tretjerednik postaneš član te ogromne frančiškanske družine, one na zemlji in one v nebesih.

Kot tak si soudeležan vseh dobrih del družbe na zemlji in priprošnje njih članov v nebesih.

V skupnosti te družine si tudi ti velik in močan. Skupna dobra dela te bodo krepila, če si slaboten. Po njih boš kot na valovih mogočne reke hitel k dobremu in k Bogu.

Tretji red je tudi posmrtna dušna zavarovalnica.

Moč dobrih del frančiškanske skupnosti ne preneha s smrtjo. Tvoji sorodniki in prijatelji te bodo pozabili, kar se tako rado zgodi, ne bodo te pa pozabili milijoni tvojih frančiškanskih bratov in sestra. Ti bodo zate opravljali svete maše, sveta obhajila, dobra dela, odpustke, svoje molitve, dokler boš to v večnosti potreboval; s tem bodo pospešili dan tvojega blaženega združenja z Bogom.

P. ODILO ofm :

Ptujska Gora

Težko bi našli na slovenskih tleh cerkev, o kateri se je toliko pisalo, kot o Marijini božjepotni cerkvi na Ptujski gori. Znani slovenski zgodovinar in konservator France Stele je izdal leta 1940. posebno knjigo in tam omenja razne vire za zgodovino te božje poti in Marijine cerkve. Samo naštevanje teh virov zavzame skoraj dve tiskani strani. To bodi omenjeno zato, da bo vsak z večjim veseljem in zanimanjem prebral pričujoče strani.

KJE JE PTUJSKA GORA

Če se pelješ po železnici iz Celja proti Mariboru, zagledaš Ptujsko goro takoj, ko vlak potegne iz postaje Slovenska Bistrica. Gledati moraš na desno ali proti jugu. Cerkev stoji ob robu takozvanih Halož ali Haloških gričev. Svetišče se razgleduje daleč po Dravskem polju in preko haloških hribov do hrvatske meje. Staro ljudsko ime zanj je Črna gora. Nemško

zgodovinsko pomembno ime za Ptujsko goro pa je Nova Štifta - Maria Neustift, kar pomeni "nova ustanova". V starih latinskih listinah pa nosi naša božja pot še drugo ime: Mons gratiarum - Milostna gora.

Prav med gozdove in vinske gorice je postavljena Ptujška gora. Haloze so namreč skupina dolin in gričev, ki jih na severno stran zaraščajo ponosni in prijazni gozdovi, na južni strani teh gričev pa je zasajena vinska trta, katerih ena najlepših in najbolj rodovitnih je vinska trta Marija. Če gledamo bele zidanice, razmeta ne po Halozah, se nam zdi, kot bi bil čez vse gričevje obešen velik rožni venec, ki ima svoj začetek pri najlepši roži, pri Roži Mariji na Ptujski gori. V vseh letnih časih je Ptujška gora lepa, najlepša pa je v jesenskem večeru, ko se poslavlja od nje zahajajoče sonce. Ko je vse klanke in doline ovil že temni mrak, pa Marijina cerkev na Ptujski gori še kljubuje mraku in dviga luč in lepoto daleč pod nebesni obok. Niti v pravlji bi ne bilo mogoče povedati kaj takega, kot je podoba Ptujške gore, če imaš srečo, da zadeneš na lep jesenski večer.

Duša Ptujške gore je seveda Ma-

rijina cerkev, z njo pa prijazen trg. Brez tega dvojega pade ves pomen kraja in romarja ter potnika bi nič več ne mikalo, da bi se povzpел na Goro.-Bližji okoličani pravijo Ptujski gori kar na kratko Gora. Cerkev ima neko skrivnostno privlačno moč in sicer zato, ker je stavba dobesedno črna. Zidana je iz temnega kamna. Ljudstvo pa je iz tega ustvarilo pripovedko, da je ob turškem napadu belá cerkev na Ptujski gori počrnela, da je ni mogel zapaziti turški paša ter jo izropati.

"Nigra sum sed formosa" - Črna sem toda lepa, kliče Ptujška gora dan za dnem z Visoko pesmijo radovednim potnikom in pobožnim romarjem.

Najbližja železniška postaja za Ptujško goro je Sv. Lovrenc na Dravskem polju, na progi Pragersko-Ptuj. Od postaje na Goro je komaj dobro uro hoje. Pot je prijetna in vodi čez polja in gozdove ter mimo prijaznih slovenskih domačij. Na Gori tik ob cerkvi je prijazen starodavni trg, ki je dobil svojo važnost in pomen ravno zaradi slavne božje poti. Kraj je dobil tržne pravice že leta 1447 in je imel včasih svojega lastnega sodnika. Sramotilni kamen ali pranger še danes stoji in spominja na sodnijske trške pravice. V trgu je 40 hiš in okrog 160 prebivalcev.

ZGODOVINA BOŽJE POTI

Na Ptujski gori se zrcalijo dogajanja splošne evropske zgodovine. Mnokrat se je slišalo v prejšnjih časih, da je že pred sedanjo na Ptujski gori stala manjša cerkev. Zgodovinar Dr. Avguštin Stegenšek je to trditev ovrgel. Prejšnji zgodovinarji so bili zapeljani po nemškem imenu Neustift in so zamenjali Ptujško goro z Neustift pri Gradcu. Ravno nemško ime Nova Štifta dokazuje, da je šlo pri postanku sedanje cerkve za novo ustanovo. Iz stavbinskih oblik cerkve in iz sloga najstarejših kipov bi lahko

sklepali, da je sedanja cerkev nastala v prvih dveh desetletjih petnajstega stoletja. Stegenšek navaja letnico 1410 ali 1414. Pisanih virov o povodu in postanku romarske cerkve na Ptujski gori ni. Da pa je bila ustanovljena kot romarska, božjepotna cerkev in ne kot kaka podružnica, o tem pričča vsa njena zgodovina in njena izredna stavbarska umetnost. Zidana je bila kot cerkev-dvorana, ki naj bi bila zmožna sprejeti večje število vernikov in ki daje tudi možnost prirejanju slovesnih božjih služb. Ljudska legenda, ki hrani edino doslej znano poročilo o postanku te cerkve, pripoveduje tole: "Bil je bogat grof na Vurberku, ki je imel edino hčer, toda rodila se mu je slepa. Žalostni starši so prosili Marijo za pomoč. Ko je hčerka nekoliko dorastla, je začela sama prositi Marijo, naj ji izprosi vid. Nekoč so skupaj v družini molili goreče k Mariji in takrat je med molitvijo slepa sirotica zagledala pred seboj luč. Oči so se ji odprle - videla je. Vsa vesela pravi deklica svojim staršem: Pojdimó tja gori, kjer sem zapazila luč! Šli so in so prišli na Ptujško goro, kjer je bil takrat postavljen križ. In deklica pravi: Tukaj je bila luč. Hvaležni očče je začel na čast Materi božji zidati veliko cerkev, toda dokončati je ni mogel, ker mu je zmanjkalo premoženja. Toda drugi grofje so delo bogoljubno nadaljevali. Pa ga tudi ni so mogli dovršiti. Slednjič je neka bogata gospa prekrasno cerkev dovršila, pa tudi sam cesar je k stavbi veliko pripomogel."

Tako pravi legenda. Ptujski gospod Bernard je bil ob istem času tudi lastnik Vurberka, ki ga legenda omenja in ki podobno kakor ptujski grad z nasprotnega brega Drave pozdravlja Ptujško goro. Zato to izročilo ne le ne nasprotuje, ampak naravnost potrjuje važno vlogo, ki jo je imel rod ptujskih gospodov pri postanku cerkve na Ptujski gori.

Tudi cerkev sama s svojimi spomeniki potrjuje jedro poročila legende, da je svetišče na Ptujski gori plemenitaška ustanova. Na stavbi so se nam ohranili štirje grbi na oboku srednje ladje: vurberški zmaj, ptujsko sidro - grb, ki v desni polovici kaže pol belega orla, v levi pa belo in rdeče vodoravno pasasto polje. To je modruški grb. V svetišču na severni strani sta na podstavku kipa upodobljena dva angela, katerih vsak drži po en grb s čelado, položeno na oba grba. Levi ščit je vodoravno deljen na troje prog, desni pa ima vodoravno vijugasto progo v obliki črke W. Gre torej za po ženitvi združena grba dveh rodbin, kakor v primeru angelov grbonoscev v vhodni lopi, kjer sta združena ptujski in celjski grb po ženitvi Bernarda III. z Valburgo. V svetišču na južni strani je na enem izmed svetniških podstavkov vurberški grb z zmajem. Na tem podstavku vidimo,

še ohranjeni trški pranger /sramotilni steber/

da je spredaj nekaj odbito. Domneva-
jo, da je odbito prav ptujsko sidro.
Torej zopet združen grb dveh rodbin:
vurberške in ptujske. Na oltarju sv.
Žige se na stranicah dvakrat nahaja
brezbarvni reliefno izvršeni grb vi-
teza Žige z Dobrne. Ta Žiga Dobr-
niški je na Ptujski gori pokopan in i-
sti grb se nahaja tudi na njegovem na-
grobnem spomeniku: to je po strani
ležeči ščit, ki ima čelado z odejo in
okrasom kronanega krokarja s prsta-
nom v kljunu. Na vrhu je k ščitu pri-
klenjen majhen zvijajoč se zmaj. Ta
v krog zviti zmaj pomeni znak tako-
zvanega zmajevega reda, ki mu je Ži-
ga Dobrniški pripadal. Leta 1409. je
namreč pristopilo k temu redu 24
štajerskih plemičev, med njimi Ži-
ga z Dobrne. Teh znakov je po cer-
kvi še veliko. Na baldahinskem ol-
tarju Marijinega oznanjenja zunaj
cerkve je reliefni grb ustanovitelja
Friderika II. Celjskega, ki je enak
grbu Bernardove žene Valburge. Celj-
ski in ptujski grb sta tudi posamezno
na milostni podobi.

Po pričevanju grbov je torej že
brez ozira na druge vire dokazano,
da je prvenstvena vloga rodbine ptuj-
skih gospodov pri postanku cerkve na
Ptujski gori. Po ženitveni zvezi z
Valburgo Celjsko, so najbrž pri no-
tranji opremi svetišča pomagali tudi
Celjani. Morda je Valburga tista bo-
gata gospa iz legende, ki je prisko-
čila na pomoč.

V nejasnost postanka cerkve na
Ptujski gori nam vsaj malo posveti
leta 1543. objavljeni seznam šteben-
berške rodbine - Štebenbergi so pre-
vzeli Vurberg, ko je leta 1441 iz-
umrla rodbina ptujskih gospodov. V
tem seznamu se omenja listina, ki je
podpisana od priorja dominikanskega
samostana v Ptuj, skatero je papež
Bonifacij dovolil Ulriku Wajseejskemu
zidati cerkev na Ptujski gori. Žal, da
se letnica na listini ni ohranila. Ul-
rik IV. je bil jerob Bernarda III.
Ptujskega in je umrl pred letom 1401,

Viteška grba
grofov Celjskih in
Ptujsko-vurberških
gospodov
na pročelju
ptujskogorske
božjepotne cerkve

Bonifacij IX. pa je vladal od 1389 do 1404. Torej lahko omejimo čas te listine med leti 1389 in 1400. To so bila leta Bernardove mladosti. Tako je verjetno, da je misel zidanja cerkve na Ptujski gori prevzel Bernard po svojem jerobu Ulriku. Morda je celo delo pričel že Ulrik sam. Če je Ulrik umrl leta 1404, potem približno vemo, da je bila v tistih letih enkrat ali ne dolgo potem pozidana ptujskogorska cerkev. Bernard Ptujski je umrl leta 1421, torej je bila cerkev malo prej pozidana. Neka listina pravi, da je Oto, župnik pri sv. Lovrencu na Dravskem polju, Bernardu Ptujskemu dovolil vzdrževanje lastnega kaplana na Ptujski gori, da postreže romarjem. Ta kaplan je na Ptujski gori umrl leta 1424, tako kaže njegov nagrobni spomenik. Torej je cerkev na Ptujski gori gotovo nastala po letu 1401, in pred letom 1421. Tudi vizitacijski zapisnik iz leta 1567. omenja, da so ustanovitelji Ptujске gore Ptujski gospodje, njeni zaščitniki pa Štubenberški.

Novoustanovljena cerkev se je vzdrževala od darov in ustanov, ali kot pravimo: od beneficijev. Seznam beneficijev nam daje zanimiv pogled v zgodovino cerkve.

Prvi beneficij je ustanovil

pri glavnem oltarju Marijinega varstva ptujski gospod Bernard III. Imenoval se je "nadkaplanija", njegov beneficij pa "višji kaplan".

Drugi beneficij je ustanovil po vizitacijskem zapisniku iz leta 1567 Friderik II. Celjski in sicer pri baldahinskem oltarju Marijinega oznanjenja, ki je takrat bil še v cerkvi in so ga šele pozneje prestavili izven cerkve. Ta oltar je bil prvotno tisti, kjer so shranjevali presv. Rešnje Telo.

Tretji beneficij je ustanovil Janez pl. Ehrenhausen iz gradu Arnož pri Špilju, ki je umrl leta 1431. Beneficij je bil ustanovljen pri oltarju sv. Jakoba.

Četrty beneficij je bil ustanovljen pri oltarju sv. Andreja - danes roženvenski oltar. To ustanovo je napravila rodbina Štubenberga. Na podnožju oltarja sta upodobljena kletche v molitvi dva člana te rodbine kot ustanovnika.

Peti beneficij je pri oltarju sv. Žige ali sv. Sigismunda. To ustanovo je naredil vitez Žiga Dobrniški, ki je umrl leta 1429 in je na Ptujski gori tudi pokopan.

Šesti beneficij je imel sedež pri oltarju sv. Križa in so ga ustanovili plemiči Wachseneck iz gra-

du Anger pri Gradcu.

Kaj so ti beneficiji ali te ustanove vsebovale, nam natančno pove zgodovina beneficija pri oltarju sv. Križa. Ta beneficij so si čez sto let po ustanovitvi prilastili Žigovi sorodniki, nato je prišel v roke studeniških dominikank. Nazadnje, pravi zgodovina, so jezuitje, ki so takrat upravljali Ptujsko goro, iztirjali "posest" za cerkev nazaj. Torej te ustanove so bile večina v posestvih, morda nekatere tudi v denarju. Z dohodkov teh posestev so živeli duhovniki in s temi ustanovami se je tudi vzdrževala velikanska cerkev.

Plemiški in ožje-rodbinski značaj ustanovitve cerkve na Ptujski gori je torej vsestransko izpričan. Plemiči so tudi cerkev z vsemi potrebnimi stvarmi opremili. Na Ptujski gori je od te prvotne opreme ohranjenih zelo veliko stvari. Težava je le, da je zelo težko določiti, kaj je prvotno in kaj je spremenjeno, oziroma dodano v poznejših stoletjih. Gotovo je, da je prvotnega izvora milostna podoba Marije Zavetnice v glavnem oltarju, potem oltar sv. Ožbolta in oltar Rožnenske Kraljice. Potem je prvoten na oltarju loretske Marije kip sv. Jakoba, ki je bil prej glavni kip na istoimenskem oltarju. Kip je prekrasno gotosko delo. Nad velikim cerkvenim vhomom je prvotnega izvora relief Marijine smrti, potem v lopi dva anđela grbonosca, desno ravnotam relief sv. treh kraljev, v župnišču pa kip stoječe Marije z Detetom in podstavek z reliefom klečečega darovalca. Prvotno obliko, čeprav dopolnjeno v 17. stoletju, sta ohranila samo oltarja sv. Andreja in sv. Ožbolta. Popolnoma bi se dal v prvotno stanje spraviti še celjski baldahinski oltar Marijinega oznanjenja, toda bi moral na vsak način priti pod streho, sicer bo prekrasno umetniško in starinsko delo polagoma razpadlo.

Kmalu po postanku naše cerkve je začela slovenskim deželam groziti

turška nevarnost. Da se zavarujejo pred njo, so naši predniki cerkve po gričih družili s takozvanimi tabori. Tabori so bili v primeru nevarnosti pribežališča za okoličane, obenem pa so bili ti tabori z obrambnimi zidovi in stolpi opremljene trdnjave, s katerih so se naši predniki resnično borili proti brezbožnemu sovražniku. Del taborskega obzidja z enim stolpom se je na Ptujski gori do danes ohranil, večji del z dvema stolpoma pa je dal odstraniti župnik Križmanič v letih 1817 do 1832. Zidovje je bilo že v slabem stanju in je vzdrževanje preveč stalo. V turških bojih je ta tabor leta 1473 in 1493 obvaroval okoličane, kar je dalo povod za legendo, da je postala cerkev čudežno črna in je napadajoči Turki niso mogli videti. Ljudje še danes tudi govorijo, da cerkve na Ptujski gori ni mogoče na zunaj pobeliti, da takoj vse odpade. Cerkev je seveda tako zidana, da jeni treba nikoli beliti. Če bi kdo skušal cerkev na zunaj ometati in pobeliti, ta bi napravil veliko napako. Cerkev na Ptujski gori je lepa kot je.

Turška vihra je torej cerkvi prizanesla, ni pa ji prizanesla sledeča zgodovinska doba v 16. stoletju, ko so se pojavili v slovenskih deželah verski boji med protestantizmom in katoličani. Usodno za Ptujsko goro je bilo v onem času to, da so Štubenbergi v Vurberku postali zagrizeni protestanti, obenem pa so ostali še zaščitniki ali patroni Ptujске gore. Kot taki so Štubenbergi pri Marijini cerkvi na Ptujski gori nastavili protestantovskega pastorja (verjetno že leta 1528), ki je bil seveda oženjen. V tem času je katoliška služba božja v znameniti cerkvi popolnoma prenehala. Kako dolgo je bil protestantski pastor tam, natančno ni mogoče dognati. Vemo le, da je pastor zapustil Ptujsko goro leta 1574. Skoraj gotovo je bil protestantovski duhovnik na Gori kakih 50 let ali malo manj. To se

da sklepati iz tega, da je prišla leta 1528 posebna deželno knežja komisija za uničenje protestantizma na slovenskem Štajerskem. Zapisnik iz onega časa pravi, da je bil Franc Štubenberg, lastnik Vurberga, največji podpornik protestantizma. Katoliškega duhovnika pri cerkvi v Vurberku je dal Štubenberg po svojih luteranih vreči skozi okno, protestantje pa so katoliško župnišče na Vurberku razdejali in se polastili cerkve. Baltazar Štubenberg je celo napravil posebno ustanovo za vzdrževanje protestantovskega pridigarja v Vurberku. V Vurberk se je vrnil katoliški duhovnik šele leta 1630 - torej po sto letih. To so bili čudni časi v naši domovini. Smešno je poslati na slavno pot Matere božje protestanta, ki je in mora biti po svoji veri proti vsaki božji poti, posebej pa še proti Mariji! Kaj je protestantovski pastor delal na Ptujski gori, si je težko misliti: fare takrat še ni bilo in božja pot je bila zatrta. Skoro gotovo je živel

od prejšnjih ustanov. Ptujška gora je postala sedež župnije šele leta 1768. Za petstoletnico obstoja cerkve in božje poti je bila s sodelovanjem avstrijske centralne komisije za varstvo spomenikov vsa cerkev temeljito obnovljena.

ZUNANJOST CERKVE

Mogočna in prekrasna cerkev na Ptujski gori je duša, od katere idealnega bogastva je v vsej zgodovini vsa okolica črpala svojo pomembnost in sorazmerno blagostanje. S planjave, kjer leži gradbeno skromni ptujskogorski trg, vodijo k cerkvi mogočne stopnice iz 18. stoletja. Okrašene so z ograjo. Na vrhu stopnišča je veličastni vhod na prostor pred cerkveno pročelje. Sredi stopnišča na vsaki strani in na vrhu stopnišča so prekrasni baročni kipi. Sredi stopnic sta sv. Janez in sv. Florijan. Na vrhu stopnic je na vsaki strani po ena skupina, ki predstavlja sedečega angela s ščitom in živahno oblikovano vazo. Na vsako stran podbojev je ostanek nekdanjega taborskega obzidja. Na desni strani zaključi to obzidje še ohranjeni okrogli taborski stolp, na levi pa stoji v obzidje in breg pod njim postavljeno župnišče.

V tem, nekdanj trdnjavskem vencu, stoji Marijino svetišče. Prostor, kjer stoji cerkev, je ugodno dvignjen nad naselbino, tako da cerkev kraljuje nad vsemi trškimi stavbami in je ves prostor dvignjen od vsega posvetnega. Cerkev je od vseh strani mogočna, od vsake strani značilna. Glavni pogledi z okoliških gričev in polj so od zapada, juga in vzhoda; na severu jo precej zakriva obširno župnišče. Pri pogledu od zapada, posebno pa od jugozapada, kjer se vidi okrogli trdnjavski stolp in ob njem del taborskega obzidja, župnišče, cerkveno pročelje in nad njim osmerokotni cerkveni zvonik, pri tem pogledu je vtis naravnost resen in veličasten.

Baročne
stopnice,
ki vodijo
iz trga
k cerkvi

Mogočna
ptujskogorska
cerkev
od južne strani

Ako bi bil še cerkveni zvonik prvoten in pa malo višji, bi bil pogled skoraj edinstven in zavirljiv. Zvonik je namreč za tako mogočno cerkev pre-nizek in skoraj malenkosten. Najlepši pogled na cerkveno stavbo je od jugo-vzhodne strani. Tam pokaže mogočnost stavbe zaokroženo celoto. Še posebej se vidi tudi, kako malenkosten je cerkveni zvonik v primeri s celotno stavbo. Posebno lepi in učinkoviti so gotski oporniki okrog in okrog stavbe. Svoja podnožja imajo ti uporniki ju-naško zastavljena v tla, navzgor pa se vedno bolj zožujejo ter se pod strešnim vencem zvežejo z zidom. Kot orjaki so pristopili k stavbi, da jo podpro. Stene med oporniki so od visokega pritličnega zidca navzgor vse spremenjene v trodelna okrašena okna. Kakor je pročelje resno, bi rekli skoraj mrtvo, tako je pogled od strani živahna igra nakopičenih gradbenih sil. Gosti venec opornikov mogočno podčrtuje za gotski slog značilno navpično rast cerkvene stavbe. Nobena druga stavba v Sloveniji ne kaže po svojem zunanjem sestavu boljšega in nazornejšega načina got-skega stavbarstva, kakor zunanjščina cerkve na Ptujski gori.

V cerkev vodita dva vhoda: glavni na pročelju cerkve, drugi vhod pa na severni steni od župnišča, pri sedanjem baldahinskem oltarju zunaj cerkve. Glavni vhod predstavlja med dvema opornikoma razpeta lopa z obokom. Nad lopo je poševna ali takozvana pulna streha. Dva polstebra na zunanji strani in dve v notranjih

kotih ohranjeni bradati glavi pa pričajo, da je bila ta cerkvena veža prvotno pokrita z gotskim obokom, ki ga danes ni več. Odprtina vhoda je pravokotna. Sredi odprtine je takozvani tričetrinski steber, da je vhod tako deljen v dva dela. Steber se končuje v bujno listnato obliko. Nad vhomom v loku je gotski relief Marijine smrti, čigar prvotna oblika kaže, da je bil sem prenešen od drugod. Isto neskladnost s prostorom opazimo na desni in levi, kjer sta v stenah lope vzdana dva gotska reliefa z enostransko zaokroženim okvirjem. Na levi sta upodobljena dva klečeča angela, ki držita grbe. Na desnem reliefu je upodobljena poklonitev sv. treh kraljev Detetu, ki sedi v Marijinem naročju. Obok lope je iz baročne dobe. Zvonik je kot podaljšek pročelja in ima nizko piramidasto streho. Vemo pa, da je imel v baročni dobi ta zvonik čebuljasto streho. Taka slika Ptujske gore je ohranjena v ptujskem muzeju. Pa tudi ona oblika zvonika ni prvotna, ampak je le nadomestek za nekdanjo obliko zvonika. Če opazujemo prvotni podstavek zvonika, moramo sklepati, da je enkrat imel zvonik popolnoma drugačno obliko. Bil je razumljivo izrazito gotski, kot je tudi stavba gotska. Udrta gotska oboka na cerkvenem koru in nad vhodno lopo pričata, da se je svoj čas morala podreti nanju velika te-

ža, ki ju je zrušila. To najdemo res potrjeno na starem zvonu iz leta 1690, kjer je zapisano, da je prednika dotičnega zvona uničil požar. Takrat se je moral prvotni zvonik uničiti in je podrl tudi cerkveni obok nad korom. In takrat je bil postavljen zvonik s čebuljasto streho. Med obema opornikoma na pročelju je bil skoraj gotovo gotski baldahin v širini notranje srednje cerkvene ladje. To je bila najznačilnejša poznogotska oblika pročelja gotske stavbe. Morda se je z zvonikom vred ob požaru podrlo tudi to prvotno pročelje. Sedanjisuhoparni izraz pročelja je bil na ta način prijetno ublažen.

MILOSTNA PODOBA

Ko smo si ogledali in zgodovinsko preštudirali zunanost cerkve na Ptujski gori, moramo pogledati v njeno notranjost. Razumljivo je in popolnoma pravilno, da se naše oko najprej ozre na milostno Marijino podobo, ki jo povsej pravici lahko imenujemo: Kip ali podobo Marijinega varstva. Vsa podoba nam izraža pomen znane molitve: "Pod tvoje varstvo pribežimo." Željo, ki najjo ima pobožni romar pred Marijinim oltarjem na Ptujski gori, je tako lepo izrazil naš svetniški škof Slomšek, ko je par tednov pred svojo smrtjo prišel k Mariji na Goro po slovo in je pred njo goreče pel in molil:

Pod tvoj sveti plašč zagrinjaj
mene pred sovražnikom!
V sveti raj me enkrat spremljaj
k vsem nebeškim angelom!

Marijin kip na Ptujski gori nam kaže v sredi stoječo Mater božjo z Detetom na levi roki. Mati in Dete sta odeta z ogromnim plaščem, ki ga Marija sama z desno roko razgrinja. Pa ker ve, da plašča sama ne bo mogla na vso množico razgrniti, zato ji pridejo na pomoč angeli,

ki držijo Marijin plašč kar se da široko. Pod plaščem vidimo množico klečečih; vsi imajo sklenjene roke in obrazi vseh so proseče obrnjeni k Mariji. Klečeči so deljeni v dve skupini. Za temi ljudmi dviga druga vrsta angelov do višine Marijine glave zaveso, s katero je pokrito vse ozadje. Nad Marijino glavo se iz ozadja prikazujeta še dva angela, ki držita krono nad Marijino glavo. Tudi Dete ima krono na glavi.

Prizor, ki ga vidimo na tej podobi, je Marijina zaščita človeškega rodu s plaščem. Prizor je zelo znan v krščanskem podobarstvu in slikarstvu. Prav v času, ko je nastala naša cerkev, je spadal predmet med najbolj priljubljene in je imel že tudi določno vsebino. Francoz Predrizet je o tem napisal obsežno knjigo. Dokazal je, kako je pobožno razmišljanje raznih cerkvenih redov, posebno cistercijanov, dominikancev in frančiškanov, spravilo med ljudstvo misel o varstvu pod Marijinim plaščem. Skoraj gotovo so tu neke idejne zveze z bizantinskim nad vernike razprostrtim Marijinim pajčolanom. Cistercijani so izbrali podobo Marijino z zastopniki svojega reda pod plaščem za svoj redovni grb. Poleg misli o varstvu posameznih redov in stanov pa je dosegla največjo priljubljenost podoba Marije kot varuhinje vesoljnega človeštva. Upodabljali so jo tako, da so pod Marijinim plaščem prikazovali zbrane zastopnike raznih stanov, razdeljene v svetno in duhovsko skupino z vladarjem in papežem na čelu. Marija je navadno sama brez Deteta, bolj redko pa z njim v naročju. Pogosto se upodablja to varstvo v zvezi s sliko nadlog, ki jih Bog pošilja kot kugo, lakoto, vojsko na svet v obliki puščic, s katerimi Bog kaznuje narode in ljudstva; te puščice pa se odbijajo ter drobijo ob Marijinem varstvenem plašču in ne zadevajo tistih, ki so k Mariji pribežali.

Če površno pogledamo ptujsko-gorsko milostno podobo, se nam zdi, da kaže obliko Marije varuhinje vsega človeštva, saj je kar nepregledna množica 81 oseb zbrana pod njenim plaščem. Ako pa pogledamo to množico bliže, spoznamo tukaj, da ne ustreza obliki zastopnikov vesoljne človeške družbe. Tu so pomešani med seboj na videz brez vsakega reda svetni in duhovski ljudje, moški in ženske. V sprednji vrsti opazimo sicer cesarja, predstavnika svetne družbe, manjka pa papež, poglavar Kristusove Cerkve. Po cerkvenem redu je na sliki najvišji kardinal, ki je pa v isti vrsti in na isti strani Marije kot cesar. Znano je, da so vistem času bili škofje, od katerih so mnogi imeli kardinalsko čast, obenem tudi svetni vladarji: tako oglejski patriarhi, solnograški nadškofje in drugi. Res vidimo pred podobo cesarjevo kip sv. Ignacija Lojolskega, toda ta kip je skupini dodejan. Dodali so ga jezuiti, ki so skoraj 200 let oskrbovali ptujskogorsko božjo pot.

Oni kipec sv. Ignacija je lesen, ostala skupina z Marijo, [Detetom in z vsemi osemdesetimi osebami pod plaščem Marijinim pa je izsekana in izdolbena iz enega samega kosa kamna. Torej celota zase. Osebe pod Marijinim plaščem na Ptujski gori ne predstavljajo niti Marijinega varstva kakkega cerkvenega reda, ne kakega posvetnega stanu, pa tudi ne vesoljne krščanske družbe. Kaj pa? Le dva brez težave lahko spoznamo in ugotovimo, kdo sta: zadnjega moža v prvi vrsti na desni, ki ima pred seboj ptujski grb s sidrom ter je nedvomno naročnik te podobe in ustanovnik cerkve, Bernard III. Ptujski. Pa še zadnjo žensko podobo v prvi vrsti na levi: Grb pred njo kaže, da je iz rodbine celjskih grofov, torej Valburga Celjska, žena Bernarda Ptujskega. Torej sta resnični osebi iz zgodovine. In ti dve osebi dajeta potem ključ do prave razlage, katere osebe so postavljene pod Marijin plašč Matere na Gori. Kar sama se vsiljuje misel, da je skupina izbrana po rodbinskih

Milostna
Marijina
podoba
na
Ptujski
gori

Historični portreti ptujskogorske milostne podobe: V prvi vrsti na desno kleči nemški kralj Rupert; stari gologlav mož s pisanim plaščem v isti vrsti je grof Friderik Ortenburški; za njim kleči napol v profilu Valburga Ptujška; menih sredi skupine v belem oblačilu in z veliko tonzuro je general kartuzijanskega reda s sedežem v Žičah Štefan Maconi; pred njim proti desni kleče po vrsti Katarina Frankopanska roj. Carrara, njena hči Elizabeta poročena z grofom Friderikom Celjskim (s črnim pokrivalom) in knez Nikolaj Frankopan.

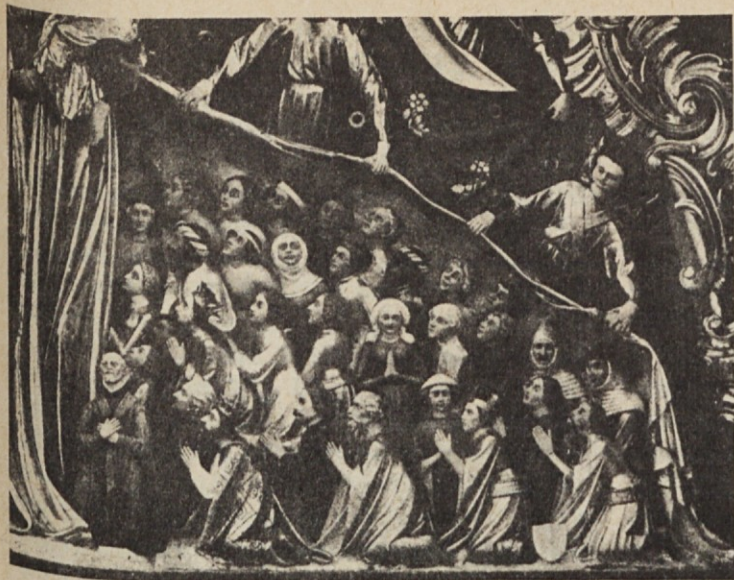
/Razlaga za to in sliko na drugi strani po Stegenšku/

ozirih. To je izreden primer, ki se najde samo na Ptujski gori. Omenjena francoska knjiga ne pozna takega primera in opisuje podobe Marijinega varstva po vsem svetu, kot da niso osebe pod Marijinim plaščem nikdar resnično živele, temveč jih je slikar ali podobar poljudno v svoji domišljiji izbiral. Poseben primer na Ptujski gori zahteva posebne razlage. Najbližje tej razlagi je prišel zgodovinar in profesor na mariborskem bogoslovju, zdaj že pokojni dr. Avgustin Stegenšek. On je ugotovil, da so osebe pod Marijinim plaščem na Ptujski gori samo portreti ljudi, ki so resnično živeli. Vseh 80 glav je izvršenih s toliko pazljivostjo ne samo v pokrivalih, temveč tudi v stopnjah starosti in v različnosti obrazov, da tega ni mogoče prezreti. Velika škoda je, da so pri zadnjem popravilu cerkve vso podobo prebarvali in so obrazi pri tem veliko izgubili. Razlaga je sledeča: Na reliefu naj bi bilo upodobljeno najširše sorodstvo Hermana II. Celjskega in vodilne osebe srednje in južne Evrope, ki so bile politično zvezane z njegovim zetom, kraljem Sigismundom. Na sliki je na Marijini levici nemški cesar Rupert Pfa-

leški, ki je umrl leta 1410.

Zelo zanimivo je, da na podobi ni vladajočega papeža. Stegenšek sklepa iz tega, da je podoba na ptujski gori nastala v času od jeseni 1408 do poletja 1409. Zakaj? Ta čas je trajal namreč veliki cerkveni razkol, ko so bili trije papeži obenem. Cesar Rupert in kralj Sigismund pa sta v tem razkolu zavzela nevtrarno stališče in nista upoštevala in ne priznala nobenega izmed njih. Priznala sta šele papeža Janeza XXIII, ki so ga kardinali postavno izvolili v Pizi poleti 1409. Zato papeža na sliki ni. Res duhovita razlaga! Neposredni povod za ptujskogorsko podobo Marijinega varstva pa naj bi bilo veliko slavlje, ki ga je priredil v Budi 1408 kralj Sigismund ob priliki krsta svoje hčerke Elizabete, katero mu je rodila Barbara Celjska. Relief naj bi predstavljal v spomin na to slavlje rodbino očeta Valburge, Hermana II. Celjskega, z vsemi njegovimi rodbinskimi in političnimi zvezami. To razlago je res težko zavrtniti. Umetnikova težnja, da upodobi čimbolj različne obraze, je dokazana. Stegenšek je skušal ugotoviti 30 obrazov na podobi. Za dvajset med njimi je zbral vsega uvaževanja vredne razloge. Med upodobljenimi

Druga stran historičnih portretov ptujskogorske milostne podobe: Upodobljeni v profilu kleče spodaj od leve proti desni: ogrsko-hrvaški kralj Sigmund, grof Friderik II. Celjski, Nikolaj Gorjanski, grof Henrik IV. Goriški, grof Herman III. Celjski in Bernard Ptujski. Ob Sigmundovi glavi je glava grofa Hermana II. Celjskega; nad njim kleči njegova hči kraljica Barbara; pred njo je njena sestra Elizabeta (ob Marijinem plašču), za njo kleči njena druga sestra Ana. Glava s turbanom predstavlja morda vojvodo Hrvoja Vukčića, glave za njim do črnca pa verjetno člane bosanske kraljeve hiše, Štefana Ostojića, kraljico Jeleno Grubo, kralja Tvrtka II. in kralja Štefana Ostoja.

so: Nemški cesar Rupert, ogrsko-hrvaški kralj Sigismund Luksemburški, kraljica Barbara Celjska, njeni sestre Elizabeta in Ana, Friderik II. Celjski, Bernard Ptujski, njegova žena Valburga, Elizabeta Abensberg, Herman, sin Hermana II. Celjskega, Katarina Frankopanska, roj. Carra-ra, njena hči Elizabeta, žena Friderika II. Celjskega, Nikolaj Frankopanski, Ludvik Celjski in Herman II. Celjski. Dostojanstveniki z orientalskimi pokrivali naj bi bili vladarji ob mejah ogrsko-hrvatskega kraljestva, mejaši turške države: bosanski kralj Štefan Ostoja, njegov sin Štefan Ostojič, odstavljeni kralj Štefan Tvrdko, splitski vojvoda Hrvoje in drugi.

Da so na podobi te rodbinske in politične osebnosti, s tem vrednost podobe ne izgubi na veljavi. Pomen in vrednost slike na ta način neizrečeno naraste, ker reliefa take vrste nikjer na svetu in ker je to ena največjih skupin portretov v eni sami zbirki. Včasih so rekli, da portret ni umetnost, toda zdaj je umetnost priznala portret za polnovredno umetniško dejavnost, kot zatrjuje zgodovinar in konservator France Stele.

Kdo pa je naredil to umetnino Ma-

rijine milostne podobe na Ptujski gori? Kipar, ki je delo ustvaril, je nedvomno pripadal krogu delavnic, ki so se s takim delom posebej pečale. Če se ozremo po srednji Evropi za umetniškim središčem, na katerega bi se utegnili upirati umetnost naše delavnice, prihaja v poštev delavniški krog cerkve sv. Štefana na Dunaju. Zgodovinsko pa je dognano, da se je ta dunajska delavnica opirala na praško, ki je pod vodstvom rodbine Parlerjev v drugi polovici 14. stoletja doživela pomemben razvoj. Dela, ki izhajajo iz te praške delavnice, se posebno odlikujejo po težnji po eleganci, po velikopoteznem mehkelem tonu črt, v katerih se prelivajo gube oblek, potem idealizirani izraz obraza. Vse to resnično najdemo na reliefu milostne podobe Marijine na Ptujski gori. Vse podobe Marijine iz praške delavnice imajo isto čustvenost kot ptujskogorska. Zato je milostna podoba na Gori sorodnica "lepih Marij", ki imajo svoj izvor v češki ali praški umetnosti. Iz one delavnice je Marijina slika na staromestnem rotovžu v Pragi iz leta 1381 in Marija Krumovska na Dunaju. Da je bila ta češka šola razširjena tudi v naših krajih, kaže slika na začetku Jobo-

vega cikla v rokopisu v Kranju, sedeča Marija na Ljubečnem pri Poljčanah in prelepa kamenita Marija v zgornjem delu velikega oltarja v minoritski cerkvi v Ptuj, žal med vojno porušeni. Kaj ni Ptujskogorska Marija v obraz precej podobna Mariji pri Gospe Sveti, ki jo nekateri tudi pripisujejo tej češki šoli? Natančni in strokovni opazovalci trde celo, da so nekatere figure na ptujskogorski podobi naravnost odvisne od portretnih doprsij na galerijah stolnice sv. Vida v Pragi. Morda je imela ta praška delavnica na Štajerskem celo svojo podružnico. Istočasno se se izvršila velika kamnoseška dela tudi v dominikanski in v proštijiški cerkvi v Ptuj.

Ali je podoba Marijinega varstva od začetka cerkve na glavnem oltarju kot milostna podoba? Vse kaže, da ne. Oblika podobe ali reliefa nujno sili k misli, da je bila ta podoba ustvarjena kot nadvratni relief, ki je bil vdolan v trikotni prostor nad karkimi vratmi. Ker ima podoba popolnoma rodbinski značaj, je jasno, da jo je ustanovitelj cerkve naročil in dal delati za glavni vhod nove cerkve. Tudi mera se ujema. Po svojem vsebinskem značaju bi podoba vsekakor bolje ustrezala temu mestu kot velikemu oltarju. Posebno v onih časih, ko so vsi ljudje vedeli za marsikatero nerodnost oseb, ki so na podobi. Po stoletjih se to seveda zabriše. Ako je na postanek cerkve in na relief vezan spomin na kako uslišano prošnjo, kakor poroča legenda, je razumljivo, da je postala podoba brez ozira na prostor predmet posebne pozornosti in češčenja vsem, ki so cerkev obiskovali. Tako si tudi lahko predstavljamo, da so podobo, ko je že zaslovela kot milostna, prenesli na veliki oltar, kjer so podobi v 18. stoletju postavili sedanji izredno lep in pomenljiv okvir. Oni trije reliefi, ki so zdaj nad cerkvenim vhodom, pa so najbrž ostanek večjega oltarne-

ga sestava iz cerkve, skoraj gotovo prvotnega velikega oltarja, ki je bil iz neznanega vzroka porušen in je njegovo mesto zavzela sedanja milostna podoba. Domneva se, da je bil prvotni veliki oltar baldahinski.

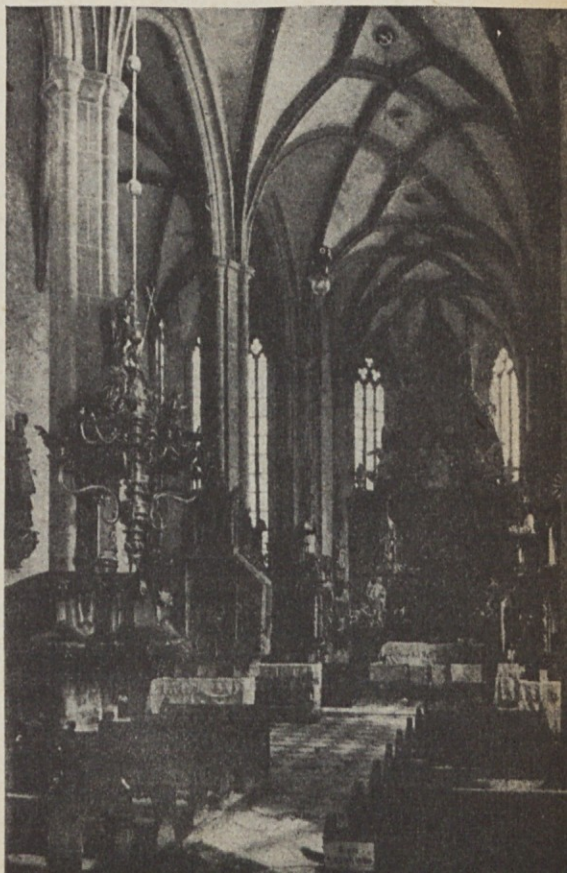
Če je bila spočetka sedanja milostna podoba nad glavnim cerkvenim vhodom, kakšno in katero Marijino podobo pa so imeli na glavnem oltarju? Morda smrt Marijino, katere podoba je zdaj nad glavnim vhodom? Morda stoječa Marija, ki je še zdaj v župnišču? Morda sedeča Marija, ki je zdaj na stranskem oltarju? Oba ta kipa, pravijo strokovnjaki, sta prvotna. Domneva se tudi da je bil prvotni glavni oltar posvečen Marijine-mu vnebovzetju. In je znano, da so dolga stoletja predstavljali skrivnost Marijinega vnebovzetja kot smrt Marijino. Cerkveni izraz je "Dormitio Beatae Virginis Mariae", kar pomeni po naše "Spanje preblazene Device Marije." Spomin na to, ko je Marija zaspala za ta svet. To je cerkveni izraz za smrt. Človek zaspi za to življenje, da se zbudi za večnost. Ako je cela cerkvena stavba tako mojstrsko dovršena, je naravno moral biti smotrno dovršen tudi prvotni oltar. Gotovo je, da je moral biti iz kamna, saj so bili celo stranski oltarji kameniti. Ko v duhu tipamo za umetniško lepoto, ki je nedvomno odlikovala prvotni oltar, nikakor nočemo omalovaževati lepote sedanjega velikega oltarja. Prav nasprotno: podčrtati je treba umetniško in lepoto vrednost sedanjega oltarja, ki stavbe ne kazi, čeprav je tuj slogu. Morda je bil prvotni oltar odstranjen samo iz tega vzroka, ker je bila v gotovem času posebna težnja, da gotske oltarje odstranijo in jih nadomeste z baročnimi. Ali pa je moral prvotni oltar bil nadomeščen s sedanjim zato, ker je baldahinski oltar preveč zakrival veličastna okna v prezbiteriju. O tem nam zgodovina ne pove.

NOTRANJOST PTUJSKOGORSKE CERKVE

Pri glavnem vhodu pojdimo v cerkev! Najprej obstanemo v križasto rebrastem obokanem predprostoru pod zvonikom in pod korom. Troje v gotski obliki narejenih odprtih veže ta temačni prostor s cerkvijo, ki je polna svetlobe. Naš pogled mikajo predvsem sloki stebri, menjavajoči se z ogromnimi, do vrha stene segajočimi okni. Do skrajnosti živahna stebriščna dvorana se odpira pred gledalcem. Njena izrazito podolžna smer, ki se razvija pred nami, vodi naše oko k najvažnejšemu mestu v tem prostoru, k velikemu oltarju. Prostor, kjer stoji, je za eno stopnico dvignjen od ostale cerkve. Oltar je sestavljen iz dveh ločenih delov: prvi je oltar v ožjem smislu - oltarna miza s tabernakljem; za oltarjem je pa na steno naslonjen oltarni nastavek. Med oltarjem in nastavkom je primerno širok prehod, da se romar lahko popolnoma približa Marijini podobi. Oltarna miza je od tal zidana, tabernakelj pa je lesen, okrašen s štirimi angeli, od katerih dva nosita kadilnice, ostala dva pa držita v rokah srce in sidro. Tabernakelj je bil izdelan sredi 19. stoletja. Prostor pred oltarnimi stopnicami je ograjen s kovano ograjo, ki služi za obhajilno mizo. Oltarni nastavek je iz štukmarmorja, izdelan v baročnih oblikah prve polovice 18. stoletja. Na visokem podstavku, ki dviga glavni del toliko, da tabernakelj ne zakriva pogleda nanj, je strnjena stena poživiljena s stebri in z vodoravnim ogredjem, ki je nad sredino vzvalovljeno. Med stebri je v sredi izrezana vdolbina, v kateri se nahaja že opisana milostna podoba. Na desni in levi ob stebrih stoji po en angel s kadilnico iz belega marmorja. Ta spodnji del oltarnega nastavka je postavljen na širino od južne do severne stene. Na straneh

nad zunanjimi stebri so prekrasne rokoko vaze. Srednji del oltarja pa se dvigne pred srednjim oknom še višje, da zakrije okno. Glavna stebra ali pilastra imata spodaj polžasti zavoj, ki kaže vsak po enega klečečega angela, na zgornjih koncih pa nosita dva angela vsak eno cvetlično vazo. Vrh nastavka je valovit. V vdolbini nad milostno podobo pa se nahaja skupina Boga Očeta, obdanega od angelov in krilatih glav. Pod tem gornjim svodom je pritrjen baldahin z zavesami nad milostno podobo. Na desni in levi pred oltarjem je po en angel, močno posrebren: to sta nosilca večne luči.

Ob zaključku južne ladje ob glavnem oltarju je v mnogokotnem prostoru oltar Žalostne Matere božje. Lesen je in narejen v gotskem slogu; je iz novejša dobe in ne predstavlja posebne umetniške vrednosti. Na oltarju so kipi: Žalostne Matere božje z mrtvim Jezusom v naročju, sv.

Pogled
v
cerkev
izpred
kora

Magdalene in sv. Veronike.

Malo nazaj od tega oltarja je na steber naslonjen oltar sv. Sigismunda. Oltar je z malo izjemami prvoten. Dal ga je postaviti že omenjeni Žiga Dobrniški leta 1429. Glavni kip predstavlja sv. Sigismunda, stranska pa sv. Barbaro in sv. Erazma. Oltarna miza je tridelni nastavek s kipi, ki so vsi iz gotske dobe. Nad glavno oltarno podobo je slika sv. Florjana iz srede 17. stoletja. Blizu tega oltarja je tudi nagrobna plošča Žige Dobrniškega.

Ob naslednjem ladijskem stebru je lesen oltar Brezmadežne. Predstavlja dober primer takozvanih zlatih oltarjev 17. stoletja. Spodnji tridelni del krasi kipi Brezmadežne, sv. Joahima in sv. Ane. Nad glavnim kipom pa je slika: beg v Egipt.

Nekako prižnici naproti je bila gotski cerkvi prizidana ob koncu 17. stoletja baročna kapela v čast sv. Frančišku Ksaveriju: spomin na kugo, ki je leta 1682 v treh mesecih pomorila v trgu in okolici okrog sto ljudi. Leseni, bogato izrezljani in pozlačeni oltar za to kapelo je napravil mariborski podobar Krištof Reiss. V sredi je slika sv. Frančiška Ksaverija kot zaščitnika pred kugo. Spodaj je prizor kužne nalezljive bolezni, v središču je upodobljen indijski poglavar, ki gleda, kako angeli prinašajo na oblakih sv. Frančiška Ksaverija, da ustavi kugo na otoku Manaar. Povod za zidanje kapele je dal vikar Jurij Žnidaršič; ob kugi leta 1682 je neko nedeljo pridigal vernikom o tem gorečem apostolu in čudodelniku, ki je otel otok Manaar in mesto Malacen. Pridigar je pozival vernike, naj se zaobljubijo temu svetniku, da bi Bog odvrnil od njih šibo kuge.

Pod korom sta dva oltarja. Južni oltar sv. Križa ima leseno ogrodje, v njem pa Križanega nad vernimi dušami v vicah. Ob križu sta kipa Žalostne Matere božje in sv. Ja-

neza, na straneh pa kipa sv. Boštjana in sv. Roka.

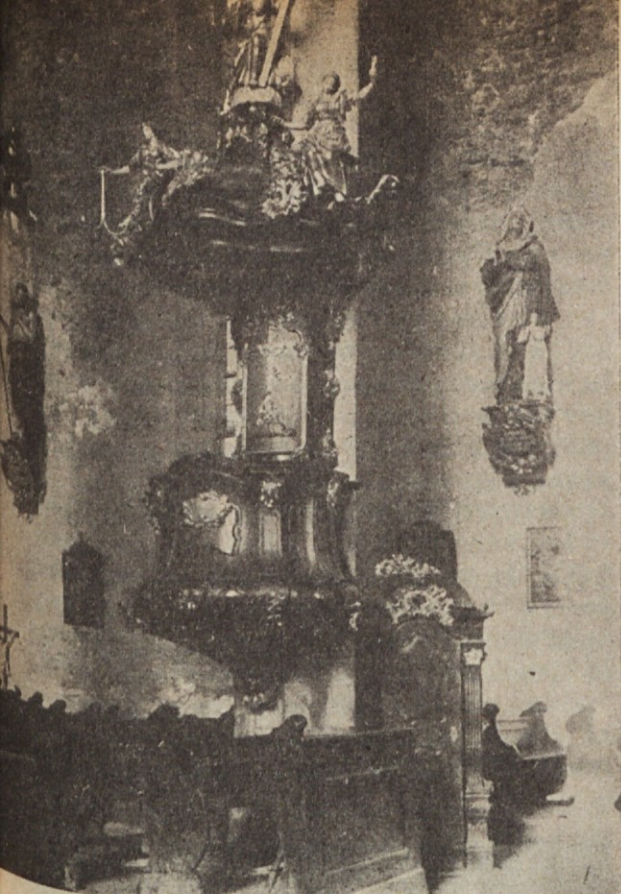
V severni cerkveni ladji je stebru ki sledi prižnici, prislonjen kameniti gotski oltar Matere božje, ki po svoji obliki popolnoma odgovarja oltarju sv. Sigismunda. V srednji vdolbini je kip sedeče Marije z Detetom. Na podstavku oltarja sta upodobljena klečeča in s sklenjenimi rokami dva plemiča, ustanovitelja tega oltarja iz rodbine Štubenberških. Ob straneh sta kipa sv. Katarine in sv. Andreja. Vidi se, da je vse te kipe izdelala ista delavnica kot milostno podobo na glavnem oltarju. Podobno kakor oltar sv. Sigismunda je tudi ta oltar dobil sredi 17. stoletja zgornjo sliko priprošnjice zoper kugo, sv. Rozalije.

Ob naslednjem stebru proti vzhodu je oltar sv. Družine. Zelo dobro delo iz konca 17. stoletja. V glavni vdolbini je kiparska skupina sv. Družine, nad njo pa kip Boga Očeta.

Na koncu severne ladje je oltar Loretske Matere božje, ravno tako dober lesen izdelek iz srede 17. stoletja s kipom Loretske Marije v sredi, s kipi sv. Jakoba in sv. Nikolaja ob straneh, ter s sliko sv. Frančiška Borgia nad glavnim oltarnim kipom. Vsi kipi so iz istega časa kot oltar sam; le kip sv. Jakoba, ki je kamenit, je prvoten in spada v vrsto izdelkov delavnice, ki je ustvarila milostno podobo.

Razen oltarjev ima ta cerkev več kosov pomembne cerkvene opreme, med katerimi se odlikuje prižnica in dvoje spovednic. Vsi predstavljajo dragocene lesene izdelke baročnega umetnega rezbarstva iz srede 18. stoletja.

Prižnica je skrbno baročno delo in je zelo visoka, kar je potrebno za tako velikansko cerkev. Stopnice na prižnico so privite k stebru. Posebno streha nad prižnico je živahno razgibana. Steber med prižnico in streho je ovit z opažem, v katerega

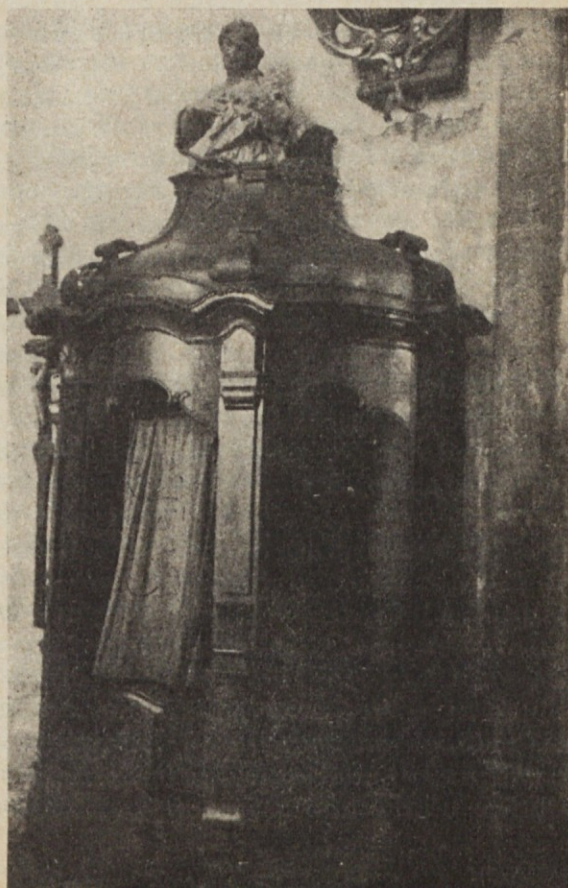
Baročna prižnica /zgoraj/
in baročna spovednica /na desni/

je vdelan pozlačeni relief Marije Magdalene, skrušene pod križem. Ograja stopnic in pridigarkega odra s podstavkom je okrašena z pozlačenim rezljanjem. Na strehi prižnice so bogato pozlačeni kipi, simboli vere, upanja in ljubezni.

Izmed štirih spovednic iz srede 18. stoletja se odlikujeta prvi dve, ki imata kupolasta vrha ali pokrova. Na eni je doprsni kip sv. Petra, ki joka nad svojim grehom, na drugi pa je doprsni kip sv. Magdalene spokornice.

Ob velikem oltarju so ohranjeni v steno vdelani sedeži, ki so jih rabili pri slovesnih službah božjih duhovniki. Predstavljajo izredno lep izdelek gotske umetnosti. Ti sedeži so smiselno vdelani v steno tako, da zavzemajo ves del od okna navzdol v vsej širini od polstebra do polstebra. Spodnji del zavzema nizka, le-

po okrašena klop z izrezki in vdolbinami na sprednji strani; nad njo je v steno poglobljeno okrašeno hrbtnišče, zgoraj pa bogato okrašen baldahin s krogovičjem in usločenimi loki ter drugim gotskim okrasjem. Podobni, vendar ne tako bogato okrašeni sedeži so bili prvotno tudi ob stranskih oltarjih na koncih stranskih ladij. Bili so pozneje odstranjeni in nadomeščeni z omarami. Prav gotovo so si ustanovitelji beneficijev pri svojih oltarjih izgovorili tudi slovesne maše. Na Štajerskem je še zdaj navada, da imajo ponekod na stranskem oltarju slovesno mašo za god onega svetnika, ki je na oltarju. Do zadnjega časa so celo prenašali tiste dni tudi Najsvetejšek stranskega oltarju in je bila tam maša pred izpostavljenim Najsvetejšim ter na koncu slovesen blagoslov. Zato je razumljivo, da so bili v velikih cerkvah sedeži za duhovnike tudi pri stranskih oltarjih.

Na koncu južne stranske ladje, kjer je sedaj oltar Žalostne Matere božje, je stal do 18. stoletja baldahinski oltar Marijinega oznanjenja. Zdaj je ta oltar zunaj cerkve pri zakristiji. Postaviti ga je dal celjski grof Friderik II. Prvotna gotška skupina Marijinega oznanjenja stoji sedaj na oltarni mizi tako, da je med angelom in Marijo baročen kip sv. Antona Padovanskega. Nad oltarjem je baldahin ali streha iz kamna, ki sloni na štirih osmerokotnih stebrih, katerih konci so okrašeni s figurami - angel, ki nosi grb Celjanov, potem dve plazeči se figuri, ki lasata ali uhljata bradato glavo. Na vrhnjem delu ob strani so na oglih strešice, ki kažejo na to, da so prvotno te oggle krasili svetniški kipi. Ta oltar je zopet odličen izdelek gotške umetnosti.

Ob koncu 17. stoletja so jezuiti vsa cerkev po enotnem načrtu na novo opremili s kipi. Na štiri gotške podstavke v svetišču so postavili glavne svetnike svojega reda: ustanovitelja Ignacija, misijonarja sv. Frančiška Ksaverija, patrona mladine sv. Alojzija in sv. Stanislava Kostka. V krog svetnikov, katerih češčenje so jezuiti pospeševali, spada tudi sv. Janez Nepomuk, čigar kip stoji ob stebri nasproti prižnice in je iz 18. stoletja. Ob stenah pa so razstavili na baročnih podstavkih z napisi kipe Marijinih sorodnikov. Ob moški strani navzdol so: Kleofa kot škof, sv. Marija Kleofova, sv. Joahim in sv. Elizabeta, mati Janeza Krstnika. Na ženski strani navzgor pa so: sv. Jožef, rednik Jezusov, sv. Caharija, sv. Ana in sv. Janez Krstnik.

Pevski kor se nahaja nad vhodno lopo in kaže lesen, na kovanih oporah sloneč pomol z letnico 1696. Znamenje, da je bil ta kor postavljen po požaru. Zgodovinski zvon nam to pove. Ves kor je značilen in pozornosti vreden izdelek. Orgelska oma-

ra je iz istega časa in se spredaj zapira s poslikanimi krili, ki odprta kažejo Marijino oznanjenje, zaprta pa sv. Cecilijo in Davida kot patrona cerkvene glasbe.

Krstni kamen se nahaja v kapeli sv. Frančiška Ksaverija in sestoji iz marmornatega podstavka ter rezbarsko dobrega nastavka iz konca 18. stoletja. Takrat je Ptujška gora postala župnija.

Izmed lestencev je prav lep oni iz brušenega stekla v Ksaverijevo kapeli. Je iz baročne dobe. Dragocen pa je bronasti lestenec iz konca srednjega veka, ki visi pod korom in ima na vrhu kip sedečega leva, spodaj pa se končuje z levjo glavo.

Da je bila cerkev nekdanj vsaj deloma okrašena tudi s stenskimi sli-

Cerkev / pogled proti koru in vhodu/

kami, dokazujejo ostanki takih slik ob koru in na koru na južni strani. Med korom in prvim oknom je ostanek slike sv. Krištofa, ki je zavzemala skoraj vso višino stene nad pritličjem. Spodaj je ostanek latinskega napisa, ki se nanaša na Krištofovo priprošnjo zoper naglo smrt in se glasi: "Molil je božji mučenec Krištof: 'Glej, prosim, dobri Oče, da bi tukaj nobena bolezen ne zadela grešnikov, kjerkoli naredijo mojo podobo'."

Desno od te slike na koru je bil odkrit drug odlomek fresk, kjer je razločen stoječ svetnik-škof. Po tej sliki lahko opredelimo freske v drugo polovico 15. stoletja.

Posebnost romarskih cerkva so votivne slike, ki jih verniki v zahvalo in iz obljube poklanjajo milostnim krajem in podobam. Na Ptujski gori je precej takih slik, ki visijo po cerkvi, zlasti pri glavnem oltarju. Vendar ni med njimi takih, ki bi vzbujale posebno pozornost ali ki bi imele posebno umetniško in kulturno vrednost.

Zanimiva je slika Matere božje, ki visi nad vhodom v zakristijo. To je slika takozvane "Lepe Marije", ki je slovela kot milostna podoba romarske cerkve pri Lepi Mariji v Regensburgu. Original je naslikal nemški slikar Albrecht Altdorfer. Izdelal je tudi barvastilesorez, katerega so romarji raznesli daleč po Evropi. Slika na Ptujski gori je iz 17. stoletja in se opira na omenjeni lesorez. Ni pa njegov točen posnetek, ampak kaže spremembe predvsem v tem, da se Jezus ljubko pritiska z glavo k Materinemu licu in ima v desnici cvetlico, v levici pa ptičko. Na originalu Jezus z desnico blagoslavlja, v levici pa drži pismeni zavitek. Slikarju se je Regensburška Marija zdela menda preveč resna in je naredil to ljubko in posrečeno spremembo.

Vse pozornosti vredna sta tudi

Posnetek "lepe Marije" iz Regensburga

dva nagrobna spomenika, ki sta ozko zvezana z zgodovino cerkve:

1. Nagrobna plošča prvega kaplana Nikolaja je v tlaku ob oltarju sv. Križa pod korom. Narejena je iz belega pohorskega marmorja. Ogli pravokotnika so posneti. Okvirni rob pokriva napis z gotskimi črkami v latinskem jeziku, ki se glasi po naše: "V sredo po kvaterni nedelji v postu leta 1424 je umrl spoštovani mož in gospod Miklavž, mašnik in kaplan sv. Marije na Ptujski gori." V tem okviru je v poglobljenem polju reliefno upodobljen mrtvi kaplan, ležeč kot mrlič na hrbtu. Oblečen je v mašno oblačilo, glavo ima obrito in počiva na blazini. Plošča je močno izhojena in se razen glave razločijo samo glavni obrisi gub obleke. Spomenik je izrazit primer za prva desetletja 15. stoletja.

2. Nagrobna plošča Žige Dobrniskega je narejena iz rdečega solnograškega marmorja in predstavlja

tip plemiškega nagrobnika tedanjega časa. V notranjem polju je v reliefu izvršengrb s svojimi znaki pod gotskim lokom in obdan od bujnega akantovega listja. Obrobni okvir pokriva napis v nemškem jeziku in z gotskimi črkami. Ko včasih mi prebiramo kakšne stare slovenske knjige in listine, se nam zdi, kako revna je bila pred stoletji naša pismena slovenščina. Kdor malo nemško razume, naj tu pogleda, kako siromašna je bila pred stoletji nemščina. Takole je napisano na nagrobnem spomeniku Žige Dobrniškega: "nach christes gepurt tausent CCCC und in dem XXIX jar ist hie begraben des mittichs mia dni der edel vest ritter her Sigmund von Neuhaus aus dem Schelichtal re i pa." "Mia" in "dni" sta okrajšavi za "Misericordia Domini", kar pomeni: po milosti božji. Tudi na koncu je okrajšava "re in pa" za Requiescant in pace! Celoten napis se po slovensko glasi: "Leta 1429. po Kristusovem rojstvu je bil tu pokopan po milosti božji plemeniti in hrabri vitez Žiga Dobrniški iz Saleške doline. Naj počiva v miru."

Zakristija je prizidana cerkvi na severni strani ob svetišču. Njena vrata so obita s težko pločevino. Na vratih so še ostanki gotske ključavnice. Podboji so kameniti, z listnatimi okraski in s križno rožo na vrhu. Zakristija je precej prostorna in obokana z gotskim stropom, ki je seveda rebrast in okrašen z listnatimi maskami. Dobra mizarska oprava je iz srede 18. stoletja. Kameniti umivalnik v zakristiji je iz konca 17. stoletja.

BISER UMETNOSTI

V tem oziru je bilo že mnogokaj omenjeno, tako pri opisu zunanosti in notranjosti cerkve in predvsem pri opisu milostne podobe. Toda na Ptujski gori je toliko pristne umetno-

sti, da moramo imeti o tem še posebej poglavje. Predvsem je treba bolj natančno poudariti umetnost v stavbi in umetnost v kiparstvu. V tem oziru posveča danes pozornost Ptujski gori ne samo vsa Slovenija, temveč je ta umetnost mednarodnega značaja. Svetišče na Ptujski gori ni samo cerkev, kjer se zbirajo množice, da si v dušnih potrebah izprosijo pomoči in milosti! Bog ne veže svojih milosti na popolnost umetniških oblik, temveč si za svoje orodje lahko izbere najskromnejše okolje. Vse to vemo. Toda za Boga in za Marijo ni nobena stvar na svetu prelepa in popolna. Na Ptujski gori umetnosti ne manjka. Ptujskogorska cerkev je v polnem pomenu besede lepa duša vsega kraja, odlično umetniško delo, ki po svoji lepotni pomembnosti ne zaostaja za duhovno pomembnostjo božje poti in romarskega kraja.

Zunanost gotske cerkve, ki smo jo že opisali, ima za gledalca, ki prihaja na Goro, tudi samostojen lepotni pomen. Ko si ogledamo notranjost cerkve in presodimo razmerje zunanosti do notranje podobe prostora, pa spoznamo, da vse, kar vidimo zunaj, samo in res dosledno služi notranji obliki. Za izraz zunanosti so bistvene tri sestavine: stene, oporniki in okna, vrezana v steno. Celotno stavbeno telo, kakor se kaže iz oddaljenosti, je velikopotezno sklenjeno in nam šele od blizu odkrije živahno razgibanost. Plastično poudarjeni oporniki in mednje poglabljene okenske odprtine, to je odločilno za učinek te stavbe. Zunanjščina in notranjščina cerkve na Ptujski gori se čudovito dopolnjujeta. Kakor harfa zadoni ta ubranost, če pogledamo cerkev znotraj. Tu ni več slepa, nema in mrka, kakor zunaj. Tu ni več Črna gora, temveč Svetla, Jasna gora. Tu je vse živo in v lastno lepoto zatopljeno. "Stavbarstvo se je tu zavedalo svoje mu-

zikalne zmožnosti", pravi strokovnjak pri opisu Ptujске gore. Sestavljeni stebri, ki stojе v prostoru, so podobni piščalim v velikih orglah. V oknih pa so tenki delilni stebrički in se na vrhu razpletajo v čudovite mreže. Zdi se, da so podobni tenkim napetim strunam, na katere igra luč s svojimi zlatimi prsti najnežnejše melodije Marijine pesmi, katerih odmev polni ves prostor do vseh višin in globin, od kota do kota, od tal do vrha.

Ko opazovalec splošno pogleda po prostoru ptujskogorske cerkve, je ves očaran od veličanstva. Toda svetujem ti, da se vstopiš pod korin od tam pogledaš najprej proti velikemu oltarju, pa zopet iz enega kotov ob koru povprek, da vidiš, kako vse napeto raste v višino, kako se vse širi na strani in kako te vabi v

globino, kako te vse oklepa. Neke nevidne sile ustvarjajo pred teboj neprestano se spreminjajoč in neprestano se obnavljajoč čudež. Potem korakaj do oltarja z vrsto stebrov, ki te vabijo kakor drevored v globino! Tam pa poglej nazaj, pa zopet povprek - ne boš izčrpal vseh možnosti in vseh mikov tega prostora. Preglej še enkrat ta prostor, kadar lije skozi mogočna okna polna sončna luč, opazuj te prostore v mirni, raztreseni svetlobi oblačnega dne ali celo, kadar ponoči lije v prostorskozi okna srebrna luč lune. Nikdar ne boš izmeril tega prostora v njegovih globinah in višinah. Vselej ti bo nov, kadar koli boš zopet prišel. Ko se spomnim na te razglede po znamenitem svetišču Marijinem, pa še posebno, ko mi spomin obvisi na prizoru, ki sem ga gledal na Ptujski gori iz prižnice, ko je bilo pred Materjo toliko njenih otrok, da so jih komaj sprejeli oboke Marijine hiše, in ko je pod te oboke zadonela pesem: "Pod Tvoj sveti plašč zagrinjaj mene pred sovražnikom!..." takrat se me res polasti nekako neznano in neutešno domotožje.

Ko si človek ogleda prostore te mogočne Marijine hiše, spozna, da ni v širini prostora vsa moč, ampak v globini in višini. V duhu starokrščanske bazilike je prostor cerkve na Ptujski gori raztegnjen v globino. V treh trakovih, v treh ladjah se razvija izpod kora pred gledalcem v globino, kjer se ustavi pred trikratnim mnogokotnim sklepom, ki oklepajo oltarje. Obiskovalec, posebno tak, ki je prišel k ptujskogorski Mariji in ne samo na izlet, dobro ve, kje je njegov pravi cilj - tam v onem prostoru pred velikim oltarjem, ki hrani najdragocenejši predmet Ptujске gore: milostno podobo. To bi bil pogled v globino.

Mogočno se dvigajo v višino vitki stebri...

Zdaj pa v višino! Izravnnavanje prostorninskih mej v višino je značilno za poznogotsko stavbarstvo, katerega najpopolnejši izraz je cerkev-dvorana. To je prostor, ki je sicer deljen z nosilci obokov na več delov, ki pa je vključ delitvi enoten. Nosilci so namreč kar mogoče sloiki, da čim manj ovirajo razglede in so vsi oboki dvignjeni do vsaj približno enakih višin. Na Ptujski gori spoznamo, da sta stranska pasova nekoliko nižja od srednjega. Tako nastane rahlo stopnjevana oblika od straniksredi, kar zopet samo poveča vtis živahnega snovanja nevidnih sil stavbe.

Skrivnost te slovesne učinkovitosti je rešena v dobro pretehtanih merah. Dolžina srednje ali glavne ladje je 35 metrov, širina je 14 metrov, V tem se odločno uveljavlja podolžna smer. Razmerje širine stranskih ladij do glavne je taka, da obe stranski ladji približno dosežejo širino

srednje ladje. Višina ladij je približno enaka širini vseh treh ladij skupaj. Celotni prostor je po dolžini razdeljen z dvema vrstama stebrov, da je tako ves prostor razdeljen na tri dele. Stebri so po 9 metrov visoki. Obok srednje ladje je nekoliko višji od obokov stranskih ladij. Višina srednje ladje je v teh merah kar vrtoglava, če gledaš v strop. Takrat se ti zdi, da si v dolgem visokem hodniku.

Obiskovalec ptujskogorske cerkve čuti to lepoto. Ves je prevzet, ves poln te krasote, pa je težko povedati, kaj je tako lepo. Skrivnost je v tem, ker je povsod vse tako preračunano in smotrno. Veš, da je tako, pa ne veš, zakaj je tako. V vseh smereh, posebno v globini in višini, zasledujemo hoteno stopnjevanje finosti oblik, v razvoju od tal v višino in v oboke, pa tudi v razvoju od glavnega vhoda v globino do velikega oltarja.

Stebri so postavljeni na velike in močne podstavke, ki so kvadratni in s posnetimi ogli. Iz teh podstavkov raste sestavljena noga s šestrokotnim jedrom in s štirimi krožnimi izrastki nad štirimi ogli. Potem se noga zoži k enako sestavljenemu steburu. Oboki v glavni ladji so enostavno mrežasti, oboki v stranskih ladjah pa križasti. Križišča nimajo sklepnikov, kar je pri tej stavbi značilno. Štirje ščitki, ki bi jih pričakovali na sklepnikih, so prosto obešeni v sredo temenskih polj pred svetiščem. Pri nadzidku se snop razveže v obočni sestav. Na vzhod in zapad veže po dva stebra široki šilast lok. Tako je zvezan prostor glavne ladje s prostorom stranskih ladij. Sklenjenost se ublaži na ta način, da ravno ploskev nadomesti žleb. Na severni in južni strani se tričetrtnski steber pri nadzidku razveže vselej v troje reber, ki se podobno vejam v kroni drevesa v urnih in napetih črtah vzpno pod oboke, da

"Celjski"
oltar, ki
stoji zdaj
zunaj
cerkve

trdno drže njih sestav. Ta rebra imajo visoke, do skrajnosti sožene hrbte, v čemer dobi to rebrišče izredno fino, skoraj nervozno igro črt. Ko to opazujemo, šele razumemo, kako oster čut je vodil stavbenika, ki je stavbo zamislil. Tukaj govori vse en jezik. Stavbeniku se je zdelo stebrov še premalo in je po celi cerkvi naredil še nekake polstebre s podstavki za svetniške kipe. Prav kiparski okras daje cerkvi še večjo razgibanost in življenje. Pribiti moramo torej, da je cerkev na Ptujski gori stavbinsko izredno dozorelo, do vseh podrobnosti pretehtano umetniško delo. Strokovnjaki pravijo, da ima ptujskogorska cerkev dve zelo podobni ji sestri in sicer: cerkev sv. Štefana na Dunaju in romarsko cerkev Marija-Strassenengel pri Gradcu. "Zveza sv. Štefan na Dunaju-Strassenengel-Ptujska gora je kakor na dlani", pravi konservator Stele. Ker je cerkev na Ptujski gori bogato opremljena s takozvanimi kamnoseškimi znaki, bo kakemu zgodovinarju odprta pot do natančnejše določitve delavnice, ki je ustvarila to odlično stavbo. Zgodovinar Stegenšek je na Ptujski gori naštel 167 takih znanov, med katerimi se eni ponavljajo 25 krat, drugi pa celo 40 krat.

Tudi kiparska umetnost na Ptujski gori nič ne zaostaja za stavbarsko. Umetniška zgodovinska opredelitev gotških kiparskih del na Ptujski gori spada med najnujnejše in osnovne naloge slovenske umetnostne zgodovine. Gotški kiparski spomeniki na Ptujski gori so treh vrst: 1. skupina z milostno podobo na čelu, ki je najštevilnejša, slogovno najizrazitejša ter umetnostno in zgodovinsko najpomembnejša; 2. skupina Marijinega oznanjenja na celjskem oltarju, ki je umetnostno odlična, toda osamljena; 3. kipi na oltarju sv. Sigismunda, ki so umetniško povprečni. Milostna podoba je bila popisana pod

posebnim poglavjem. Oltar Marijinega oznanjenja je dar Friderika II. Celjskega, o katerem je znano, na kako slabem glasuje bil v svoji mladosti in še v zreli moški dobi. Do leta 1422. je bil poročen z Elizabeto Frankopansko; ko se je zagledal v Veroniko Desiniško, je Elizabeto umoril. Zato in morda tudi še zaradi drugih bolj političnih razlogov ga je cesar obsodil na smrt. Lastni oče Herman II. ga je zaprl v stolp celjskega gradu, ki se še zdaj imenuje Friderikov stolp. Veroniko je Herman ukazal utopiti. Šele leta 1429. je Friderik prišel iz ječe, dve leti pozneje je romal kot spokornik v Rim. V zvezi s svojo spokornitvijo je dal postaviti na Ptujski gori oltar Marijinega oznanjenja in je pri njem ustanovil beneficij. Oba kipa na oltarju: angel in Marija, kažeta odlično kiparsko roko, a sta žal že precej poškodovana. Angelova glava je očitno po stari ponarejena in kipu dostavljena. Posebno lepa je Marija vizrazudoživetja skrivnosti angelo-vega oznanjenja. Ves izraz Marijin kaže pokorno vdanost.

Posebno umetniško vrednost predstavlja gotški kip sv. Jakoba apostola, ki je zdaj na oltarju Loretske Marije, prvotno pa je imel svoj oltar. Potem pa sta šedve skupinski podobi: poklonitev sv. treh kraljev in smrt Marijina. Zadnji dve skupini, kot že povedano, sta bili prenešeni iz nekega večjega oltarnega sklada in sta zdaj v vdolbini ali v loku nad glavnim vhodom cerkve.

Posebno lepo je upodobljen prizor prihoda treh kraljev. Marija sedi na levi in drži golo Dete v naročju. Pred Marijo na desni kleči stari kralj, ki je postavil svoje darilo k nogam Marijinim, obrnil pogled zaupno v nebeško Mater in pobožno sklenil roke. Sedeča Marija se milostno nagiba, kakor bi hotela Dete približati kralju, čeprav ga je vkljub tej prijazni kretnji obdržala

**Relief svetih
treh kraljev na
pročelju cerkve**

v dostojanstveni razdalji. Druga dva kralja sta ostala seveda nekoliko ob strani. Srednji spoštljivo snema krono in se pripravlja, da izroči svoj dar. Njegova spoštljivost je izražena v tem, da se Detetu in Mariji rahlo priklanja. Tretji kralj je še negiben, podoben kipu: ob desnem robu drži tudi on svoj dar in se zdi kot bi od daleč opazoval ves prizor. Prizor je ljubeč in do natančnosti umetniško dovršen.

pazuje Marijin obraz. Na vsakem koncu je postavljen po en apostol, ostalih osem pa je razvrščenih v ozadju. Sredi slike je skupina dveh, obrnjenih drug k drugemu: desni od njiju je Peter, ki bere molitve iz knjige, katero mu drži drugi apostol, kot pri slovesni maši subdiacon evangeljsko knjigo. Ostali apostoli na različne načine izražajo svo-

Na podobni stopnji razvoja in izdelave kot poklonitev svetih treh kraljev je relief Marijine smrti. V ospredju je postavljena postelja, na kateri leži Marija. Dva

**Relief Marijine
smrti na pročelju
naše cerkve**

jo skrb in žalost. Le skrajno desni apostol se nekam nerazumljivo obrača vstran in tiplje po steni. Prvotno je namreč držal kadilnico v roki in pihal v žerjavico. Največjo pozornost po svoji prepričevalnosti pa zasluži glava mladega apostola. Kako ljubeče sočutno gleda v Marijo. Njegov pogled sprašuje: "Kaj bomo brez matere?" Res škoda, da so tudi ta relief, namesto osnažili in morda popravili, dali prebarvati, kar je zelo skvarilo umetniški značaj. Način, po katerem je upodobljena smrt Marijina, spada med zelo stare motive krščanske umetnosti. Mnogokje je na takih slikah tudi Jezus, ki je prišel sam po dušo svoje Matere. Na tej podobi Jezusa ni. Jasno je, da je umetnik na Ptujski gori uporabil prizor, ali trenutek pred Marijino smrtjo, zato tudi Jezusa ni zraven. - Tudi zaradi lepe umetnosti se izplača priti na Ptujsko goro!

VARUHI BOŽJE POTI

Tri vrste duhovnikov je, ki so na Ptujski gori vodili romarske pobožnosti in so bili oskrbniki Marijinega slavnega svetišča. To so: svetni duhovniki, potem jezuiti in nazadnje minoriti.

Od začetka božje poti so prevzeli skrb za Ptujsko goro svetni duhovniki. Ime prvega kaplana je znano, a samo krstno ime: Miklavž. Pokopan je na Ptujski gori v cerkvi. Imenoval se je višji kaplan. Skoraj gotovo je bilo na gori več duhovnikov, ki so skrbeli za romarje in naravno je eden moral biti predstojnik in oskrbnik, odgovoren za vse. Morda pa je bil izraz "višji kaplan" samo naslov. Zgodovinar Kovačič pravi, da je bil kaplan na Ptujski gori odvisen od župnika pri sv. Lovrencu in ker je bil tudi pri fari kaplan, se je na Gori imenoval "višji". Kateri so bili duhovniki na Gori po smrti omenjenega g. Miklavža, ki je umrl v postu

leta 1424, se ne ve. Le to vemo, da so svetni duhovniki upravljali Ptujsko goro nekako sto let, do onega časa, ko so Štubenbergi nastavili na Gori protestantskega pridigarja. Protestantje so imeli Ptujsko goro v oblasti do leta 1574. Ali je ona leta po tej zmešnjavi ostala Ptujška gora brez duhovnika, je težko reči. To bi bilo lahko mogoče, ker se je tudi v Vurberk vrnil katoliški duhovnik šele leta 1630. Morda so oni čas precej opuščeno božjo potoskrbovali kar od sv. Lovrenca, v katerega faro je cerkev na Gori spadala.

Velika in blagoslova polna sprememba se je izvršila na Ptujski gori glede duhovnikov leta 1613. Deželni knez je bil takrat patron cerkve

Gotski kip svetega Jakoba

na Ptujski gori. Ta je odredil, da se vsa posestva župnije sv. Lovrenca na Dravskem polju in višje kaplanije na Gori oddajo novoustanovljenemu jezuitskemu samostanu v Ljubnem (Leoben) na Gornjem Štajerskem. Tako je postal rektor jezuitskega kolegija v Ljubnem leta 1615. višji kaplan na Ptujski gori. Na božji poti samiga je zastopal vikar, seveda jezuit. Zgodovina žal ni zapisala niti prvega jezuitskega vikarja. Mimogrede je omenjen vikar Jurij Žnidaršič iz leta 1682., ki je dal povod in je morda tudi pozidal kapelo sv. Frančiška Ksaverija. Tudi zadnji jezuitski vikar je omenjen z imenom. To je bil Matija Rebernik, ki je umrl na Ptujski gori leta 1786.

Pod jezuitsko upravo je doživela cerkev na Ptujski gori važne spremembe v svoji notranjosti. V teku njihovega več kot stoletja in pol dolgega oskrbovanja je dobila v glavnem svojo sedanjo obliko.

Jezuiti so torej sprejeli Ptujsko goro za protestanti, ki so seveda skušali v cerkvi marsikaj spremeniti. Skoraj gotovo so protestantje odstranili prvotni Marijin oltar, saj je znano, da oni nimajo oltarja v ospredju. Ga tudi ne rabijo, ker so zavrgli sv. mašo; še manj je verjetno, da bi imeli v ospredju cerkve, na najbolj vidnem mestu, celo Marijin oltar. To lahko sklepamo še predvsem iz tega zgodovinskega dogodka, da so sedanji veliki oltar postavili jezuiti. Duh tedanjega časa pa je zahteval, da niso upostavili prejšnji stari oltar, temveč novega, baročnega. Morda je bil prejšnji oltar tako razbit in porazgubljen, da ga je bilo težko na novo sestaviti. Najbrž ne bo nič napačnega, če zapišemo, da so jezuiti prestavili in postavili sedanjo milostno podobo na glavni oltar.

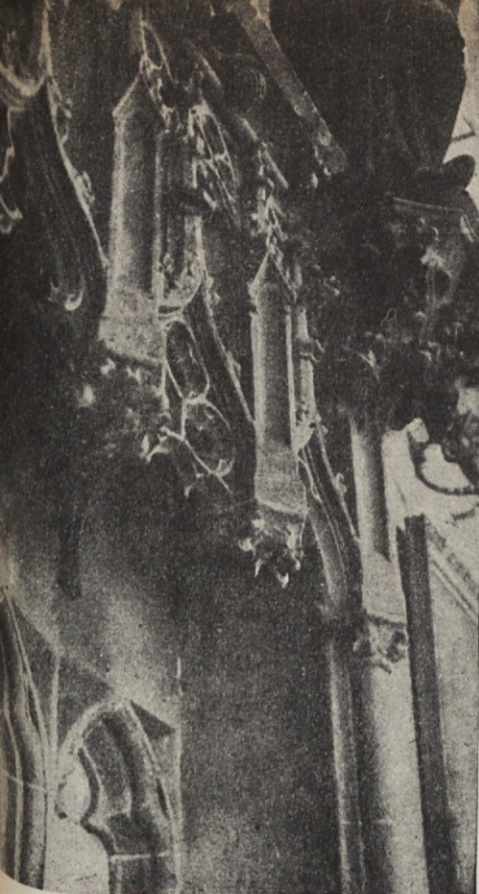
Kakšne spremembe so še napravili jezuiti na Ptujski gori? Predvsem baročno kapelo sv. Frančiška

Ksaverija. Dalje oltar sv. Družine. Vse zgornje slike na stranskih oltarjih so preskrbeli jezuiti. Prekrasna baročna prižnica je ravnotako jezuitsko delo, enako obe baročni spovednici. Baldahinski oltar Marijinega oznanjenja so prestavili jezuiti in je še zdaj zunaj cerkve. Po celi cerkvi so po stenah postavili celo izložbo svetniških kipov, ki so vsi v baročnem slogu. Predvsem so to jezuitski svetniki in svetniki sorodniki preblazene Device Marije. Postavili so v cerkev prekrasni kip sv. Janeza Nepomuka. Tudi vsa zakristijska oprava je iz te dobe, ko so bili na Gori sinovi sv. Ignacija.

Jezuiti sodoživeli na Ptujski gori velik požar proti koncu 17. stoletja. Takrat se je podrl zvonik in so zvonovi popadali v cerkev ter se razbili. Polomili so obok nad korom in zdrobili, ali vsaj zelo poškodovali pevski kor. Jezuiti so pozidali nov stolp ali popravili starega ter

Oltar
svete
Družine

Gotski
okraski
nad
sedeži

kvenega prostora. Na stopnice in na vrh stopnišča so poskrbeli svetniške kipe in angele. Leta 1768 so začeli zidati sedanje župnišče, najbrž zadnji jezuitski vikar Matija Rebernik, kije ostal na Ptujski gori tudi po letu 1773, ko je bil razpuščen jezuitski red. Umrl je, kot že omenjeno, leta 1786. na Ptujski gori.

Med tem časom je postala Ptuj-ska gora samostojna župnija in leto po Rebernikovi smrti se je naselil na Gori prvi župnik, ki je bil zopet svetni duhovnik. Župnijo so potem 150 let vodili svetni duhovniki in obenem skrbeli za romarje. Med svetnimi župniki se omenja Križmanič, ki je uredil prostor okrog cerkve, podrl dva taborna stolpa in obrambno zidovje. To je bilo v letih 1817 do 1832. Potem se omenja župnik Janez Antolič. Ta je leta 1889 popisal kratko zgodovino naše božje poti za Volčičevo knjigo "Marijina božja pota", ki jo je izdala Mohorjeva družba. Zadnji svetni župnik se je poslovil od Ptujске gore dne 1. aprila 1937. Bil je to Franc Zagoršak. Odpovedal se je župniji. Nato je v poletnih mesecih istega leta kot provizor soupravljal župnijo župnik iz Majšperga, Rajmund Bratanič.

One poletne mesece se je tedanji lavantinski škof v Mariboru, dr. Ivan Jožef Tomažič, razgovarjal z minorskim gvardijanom v Ptuj, p. Mirkom Godino, naj bi minoriti prevzeli vodstvo župnije na Ptujski gori in skrb za božjo pot. Po končanih dogovorih sta se dne 1. septembra 1937. preselila na Goro p. Konstantin Očepek kot župnik in predstojnik ter p. Božidar Glavač kot kaplan. Oba redovnika sta bila mlada in navdušena ter sta se takoj lotila dela. Cerkev je bilo treba popraviti zunaj in znotraj. Zelo jima je šla na roke svetna in cerkvena oblast. Najprej je bila popravljena streha. Toda, joj! Ko je bila streha že skoraj gotova, je strela ravno popravljeno streho

mu dali baročno čebuljasto streho. To čebuljasto streho je zvoniku odnesel vihar leta 1741. Od tistega časa ima zvonik sedanjo obliko. V zvonik so obesili nove zvonove, ki nosijo letnico 1690, oziroma so jo nosili - zvonove je vzela vojna. Istočasno so postavili nov kor in ga opremili z letnico kot na zvonovih. Tudi orgelska omara je iz istega časa; najbrž tudi orgle, ki so bile gotovo pri požaru uničene ali vsaj močno pokvarjene.

Jezuiti so vneto razširjali čenjenje Marijino in je božja pot na Ptujski gori znova oživela. Čudežne dogodke, ki so slavo milostne podobe zelo povzdignili, so jezuiti uporabili na velikem brakrorezu. Na njem je naslikanih in kratko opisanih osem takih čudežnih dogodkov, v sredi slike pa je precej prost posnetek milostne podobe.

Tudi zunaj cerkve so jezuiti pokazali svojo delavnost. Pozidali so mogočno stopnišče iz trga do cer

silno pokvarila. Strela in vihar sta sploh velika sovražnika Ptujске gore. Leta 1690 je udarila strela v cerkev in je nastal požar. Leta 1741. je vihar odnesel streho na zvoniku. Leta 1819 sta vihar in strela ponovno zelo poškodovala cerkev in zadnjič leta 1938. Vedno je največ trpela streha.

Zavidljivo lepo se je začela dvigati Ptujска gora pod vodstvom očetov minoritov. Cerkev so začeli zunaj strokovnjaško popravljati in delo je bilo že skoraj končano. Romarske množice so naraščale. Saj je bilo samo v enem letu razdeljenih 8000 več obhajil kot prejšnja leta. Ob priliki 700-letnice ptujсkega minoritskega samostana leta 1939 je bila velika slavnost tudi na Gori. Ptujčani so se prišli Mariji na Ptujско goro zahvaliti za vse dobrote, ki so jih v dolgih 700 letih prejemale iz rok sinov sv. Frančiška. Ob tej priliki je bila na Gori velikanska množica ljudstva, mnogo duhovnikov in trije škofje: lavantinski dr. Ivan J. Tomažič, ljubljanski dr. Gregorij Rožman ter šibeniški dr. Jeronim Mileta, minorit. Posebno pozornost pa je takrat vzbujal tudi kitajski gost, apostolski prefekt Msgr. Damian Cheng. Slovesnost v Ptuj in na Ptujски gori se je vršila ravno po veličastnem mednarodnem kongresu Kristusa Kralja v Ljubljani. Kratko pred drugo svetovno vojno so minoriti preskrbeli Ptujски gori sijajno uspeli ljudski misijon. Udeleževala se ga je cela okolica, ne samo domača fara.

Vse je šlo tako lepo, vse se je razvijalo takougodno, pa je prišla za Ptujско goro še hujša nesreča kot vihar - prišla je druga svetovna vojna. Nemci so v letu 1941 zasedli Štajersko. Prva skrb jim je bila, da so polovili duhovnike ter jih zaprli. Eden izmed prvih je bil ptujskogorski župnik p. Konstantin. Vrgli so ga v ječo in potem odpeljali na Hrvaško. Vrnili se je šele po štirih letih, po

končani vojni. Kako je bilo na Ptujски gori med vojno, nimam točnih podatkov. Imeli so na Gori nemškega duhovnika, ki je skrbel za celo okolico. Tudi romarji so hodili k Mariji na Ptujско goro med vojno, ali postreči jim ni mogel nihče. Duhovnik ni ljudi razumel, ljudje ne njega. Hudo je bilo zlasti za umirajoče bolnike. V cerkvi se ni smela glasiti nobena slovenska beseda, tudi slovenska pesem je utihnila. Nemško bi bili lahko peli, pa niso hoteli in niso znali. Štiri leta težki veliki petek za Ptujско goro in za vsa naša domovina! O vsem tem bo treba pozneje kdaj napisati dolgo poglavje.

Po končani drugi svetovni vojni se je ptujskogorski župnik p. Konstantin Ocepek vrnil na svoje mesto. Kdo je bil tega bolj vesel kot on in kdo je bil bolj srečen kot farani Ptujске gore ter vsi verniki z bližnje in daljne okolice! Vse je govorilo samo eno: slovenski duhovnik je zopet pri Mariji na Ptujски gori in zopet bomo lahko imeli lepe slovesnosti! Dobri naši ljudje so seveda mislili, da bo tako, kot je bilo pred vojno. Toda bitko razočaranje! Težave na vseh potih in kotih! Ovire, da si jih ni mogoče niti predstavljati! Vse težave so jugoslovanski škofje popisali na svoji konferenci v Zagrebu od 23. do 26. septembra 1952. V dolgi in dobro premišljeni spomenici so našli najbolj vpijoče krivice in ovire, ki jih imajo katoliški verniki pod novim, komunističnim državnim vodstvom. Spomenico so poslali Titu. Povedali so, da ni prav nobene verske svobode, da je prepovedan krščanski nauk v šolah, da je mnogo duhovnikov v ječah, da duhovnike dejansko napadajo in jih kruto pretepajo in mučijo; da je vlada popolnoma brezbožna, da so zaprta semenišča in spremenjena v vojašnice, mala semenišča vsa porušena. Potem so naštevali škofje celo vrsto cerkva, ki so jih komunistične oblasti kratkomalo porušile

Koledar 1956

ali pa spremenile v druge namene. Med tem je jasno povedano tudi tole:

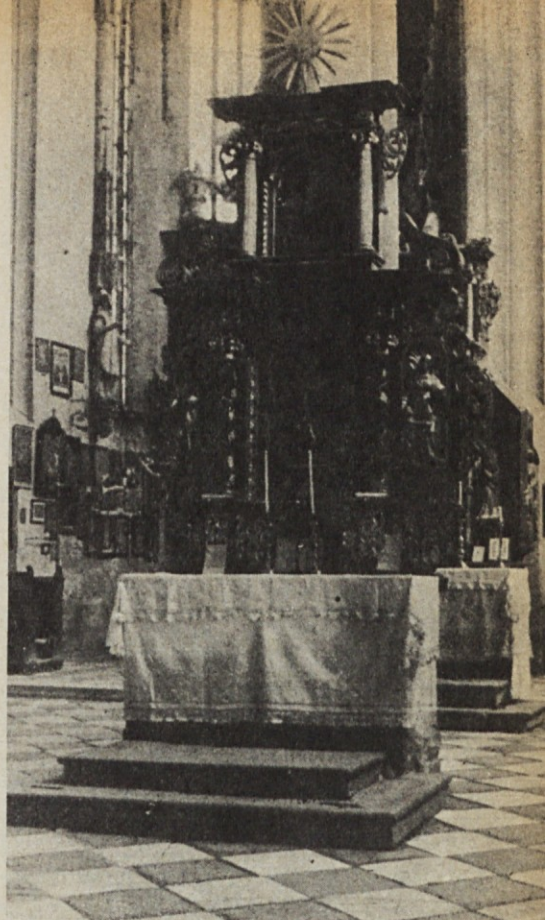
"Cerkve Matere božje na Ptujski gori, ki je največja božja pot v mariborski škofiji, je brez vprašanja cerkvenega predstojništva in proti volji cerkvenih oblasti zaprta in spremenjena v muzej." Tako stanje je na Ptujski gori še zdaj, ko to pišemo. Službo božjo so nekaj časa imeli v župnijski obednici, potem so se preselili v pokopališko kapelo. Tam se služba božja opravlja še zdaj. V kapelo gre komaj sto ljudi, v najboljšem slučaju bi jih natrpali 150. Prav zraven je pa velikanška cerkev-prazna. To je res verska svoboda!

BOŽJA POT

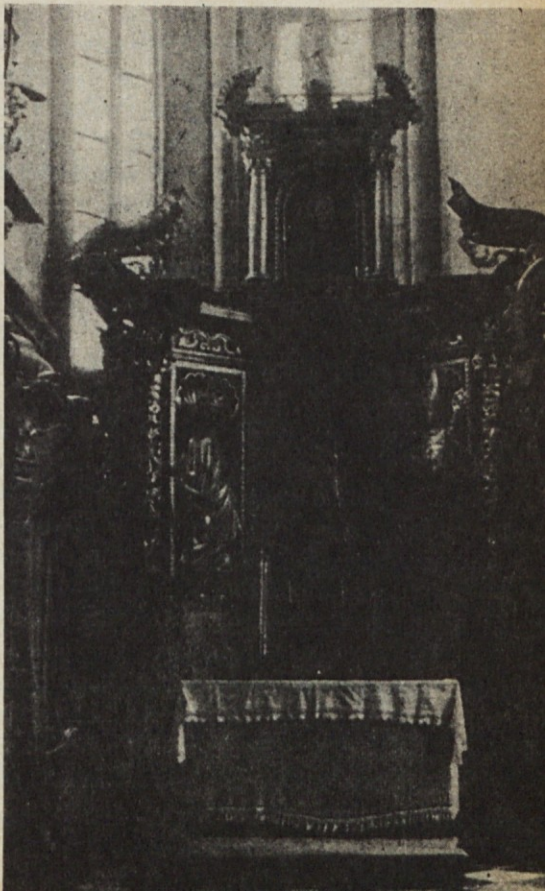
Naravna lepota lege in obširni razgled po Dravskem polju ter Haložah kar vabita turista na Ptujsko goro. Vendar imajo vinorodne Halože dosti drugih višjih in še mikavnejših razglednih točk. Umetnost, ki smo jo spoznali v znameniti romarski cerkvi, pa dviga pomen Ptujске gore daleč nad vse sosednje griče in in jo stavi v vrsto važnih in pomembnih umetnostnih krajev. V tem oziru je Ptujška gora znana celo daleč preko slovenskih meja.

Poudariti pa je treba, da umetnostni sama sebi namen. Tudi umetnost ima namen le v službi človeka. Če umetnost služi človeku, potem umetnost resnično živi. Človek zida cerkve zaradi Boga, pa tudi zaradi sebe. Bogu, Mariji in svetnikom na čast jih krasi, krasi pa jih tudi sebi, ker se po njih umetnosti dviga iz vsakdanjosti do višjega, bolj plemenitega razpoloženja. Prazna cerkev je podobna lepi posodi, ki je spravljen v shrambi. Posoda postane posoda tedaj, ko služi človeku. Tako je s cerkvijo: življenjsko

Oltar
Brezm.
Device
Marije

Oltar
loretske
Matere
božje

pomembna postane šele takrat, ko je polna vernikov, ko služi človeku. Umetnina, ki krasi cerkev, je vrednota, toda polno vrednost dobi šele v razmerju do človeka, ki jo spoznava in občuduje in tako služi njegovemu duhovnemu namenu. Takrat, ko je svetniški kip prenešen v muzej, takrat izgubi tri četrtine svoje lepote in svojega namena.

Tako je izgubila lepoto in namen cerkev na Ptujski gori tisti dan, ko so jo zaprli vernikom in jo spremenili v muzej. Prav isto je s cerkvijo na Blejskem otoku: odkar je starodavna cerkev spremenjena v muzej, od takrat Otok bleški, nekdanj "kinč nebeški", nima več nikake privlačne sile. Vernega, pametnega Slovenca ne boste več spravili na Otok.

Zanimanje in občudovanje turistov je paša radovednosti, je mikaven popotni doživljaj, je razumsko kopičenje znanja o domovini in njenih lepotnih čarih. Ne prodre pa v njen pravi svet. Cerkev zaživi s svojimi umetninami le in samo takrat, kadar se v njej verniki z nekako otroško preprostostjo vdajajo lepoti, pa četudi o njenih zakonih niso nikdar razmišljali. Na vprašanje, kaj je tu posebnega, bi široko odprli oči kot otroci in bi ne vedeli odgovora. Samo: lepo je, lepo je bilo...

Cerkev na Ptujski gori, kot je bilo že poudarjeno, je romarska cerkev. Ni to romarska cerkev samo zaradi slučaja, zaradi kake izredne milosti, ki so jo verniki prejeli na priprošnje nebeške Matere Marije. Tudi to. Ali cerkev na Ptujski gori je že po svojem postanku in po vsej svoji stavbarski obliki romarska cerkev. Cerkev ni bila pozidana po potrebah kraja, kot so to župnijske cerkve, ali tudi podružnice. Res je, da je Ptujskogorska cerkev že skoraj 200 let obenem tudi farna cerkev, toda popolno zares oživi samo tiste dni, ko lahko služi

svojemu pravemu in prvotnemu namenu: romarjem. Takrat oživi kot pobožne roke, ki se dvignejo k nebu, da podpro prošnjo romarske pesmi: "Marija, ko tebi uboge reve mi zapuščeni vpijemo..."

Vse misli in želje romarjev so osredotočene na milostno podobo v glavnem oltarju. Vsi so prepričani, da bodo po njej deležni izrednih dobrot in milosti. Legenda o postanku Ptujске gore veže že njeno ustanovitev na izpolnitev obljube zaradi izrednega uslišanja po Mariji: slepo dekle je spregledalo, ko je videlo na vrhu Ptujске gore luč. Stavba sama zgovorno priča, da jo je njen ustanovnik postavil z namenom, naj Marija odslej na tem kraju tudi drugim naklanja svoje bogate milosti. Nedvomno je bila milostna podoba, ki jo je ustanovnik daroval kot znak Marijinega posebnega varstva in kot okamenelo, to se pravi: vedno prošnjo za vse, ki bodo skozi stoletja hodili k Mariji na Ptujsko goro.

Kdaj in kako se je izvršilo prvo izredno uslišanje ob milostni podobi in kako je glas o tem uslišanju narastel, zgodovina ne poroča. Zgodovinsko dejstvo je, da je Marija na Ptujski gori dvakrat obvarovala prebivalce vse okolice turškega navala. Tako očitna je bila Marijina pomoč, da so ljudje mislili in začeli govoriti: Marija je Turke oslepila, da niso mogli videti cerkve. Goro je Marija zavila v temo in meglo, cerkev je očrnela, da se ni razločila od temnega gozda... Že to je povod velikega zaupanja do Marije na Ptujski gori.

Imamo pa tudi dosti poznejših prič in primerov posebne, čudežne pomoči Marijine na Ptujski gori. Jezuiti so od leta 1638 te primere zapisovali. Kot je bilo že tudi omenjeno, so leta 1660 izdali veliko nabakreno ploščo tiskano spominsko sliko, ki jo je vrezal neki Volgang Killian. Slika nam predstavlja v sredi posnetek milostne podobe, o-

krog pa osem prizorov, ki predstavljajo take izredne dogodke.

Tu vidimo, naslikano in v latinškem jeziku napisano, da je bil Peter Kovačevič skoraj tri leta v turški ječi v Kaniži na Ogrskem, a so mu leta 1638 železne verige čudežno padle z rok in nog, ko je prosil Marijo na Ptujski gori in se ji je zaobljubil.

Isto leto je pri priči ozdravel luteranec Miklavž Fegeš iz Lendave, ki že poldrugo leto zaradi oteklin ni mogel s postelje. Mariji je obljubil, da se bo na Ptujski gori dal sprejeti v katoliško vero. Svojo obljubo je po čudežu tudi vestno izpolnil.

Istega leta 1638. je spregledal Mihael Kaniža Heramin iz Koprivnice. Neka sedemletna deklica, ki ni znala ne hoditi in ne ne govoriti, se je naučila oboje pri Mariji na Ptujski gori.

Leto pozneje sta ozdravela od norosti vojak Andrej Presek iz Koprivnice in Uršula Kovač iz Brofma.

Isto leto je ozdravel božjastni bolnik Elija Kasti iz Solnograda, ki je bil vojaški strelec v ehrenberškem polku - kako daleč je šla slava Marije na Ptujski gori!

Isto leto sta ozdravela od mrzlice ptujski meščan Rudolf Gallner, o-skrbnik ormoškega gradu in Klapelj Ropinski iz Slavic, verjetno Čeh.

Isto leto so ozdraveli Andrej Fridrich iz Protaslovic, ki tri dni ni mogel ne hoditi, ne gledati, ne jesti in ne piti. Ozdravela je tudi neka slepa gospa Marjeta, dalje oglušena Katarina Kojlik iz Landina in neka Lucija iz varaždinske okolice, ki je imela zlomljeno desno nogo.

Leta 1642 je ozdravela od dušega kašlja Marija Renata, hči barona Janeza Karola Sauerja iz Velenja. Leta 1649 je ozdravela od kapi zadeta mejna grofica Marija Manrik. Leta 1654 je na Ptujski gori, kamor so ga prinesli, začelo hoditi od rojstva pohabljenno dete. Detetova mati

Zahvalna
podoba
Antona
Butha

je bila baronica Marjeta Herberstein roj. Zirculini. In leta 1658 je ozdravela od mrzlice Marija Salome Stibich. Škoda, da v poznejših letih niso vseh takih izrednih dogodkov zapisovali. Godili so se pa vedno.

Leta 1879 je čudežno ozdravil od težke bolezni Anton Buth iz Kostrivnice pod Bočem. Zanimiva zahvalna slika kaže čudovito ozdravljenje. Bolnik, bil je slikar in pozlatař - leži ves izmučen na bolniški postelji. Duhovnik moli molitve za umirajoče. Žena ob postelji bridko joka. Otroci soprišli bolnemu očetu in v strahu pričakujejo, kdo bo zaslužil za kruh, če ata ne bo več. Nad posteljo pa je v oblakih Marija; angeli razprostirajo njen plašč nad bolniško posteljo. To je znamenje, da se je Buthova družina zatekla k Mariji na Ptujski gori. Eden od angelov kleči pred Marijo, kot bi tudi on prosil za pomoč. Morda je to Buthov angel varuh. Eden od angelov pa se spušča po zraku od Ma -

rije proti bolniški postelji. Odganja smrt, ki že prihaja skozi vrata. Res zanimiva slika! Pod sliko je zapisano v slovenskem jeziku: "Na čudovito vižo ozdravljenja na priprošnjo Marije, katera se je zgodila sušca leta 1879. v Kostivnici. Zahvalo in spomin ta pild izročim."

Župnik Janez Antolič pa okrog leta 1885. popisuje sledeče čudežne dogodke in ozdravljenja na Ptujski gori:

"Gosposka družina, ki jo dobro poznam, je imela kakšna tri leta stara fanta, ki je bil bolan na smrt in so bili vsi zdravilni in zdravniški poskusi zastonj. Imela pa je družina gospodinjsko pomočnico iz gorske fare. Ta svetuje žalostni in skoraj obupani materi, naj otroka zaobljubi na Ptujsko goro Materi božji. Marija bogotovo pomagala. Mati to takoj in v zaupanju stori. In kmalu je prišla vsa družina s služkinjo vred na Goro, da se Mariji zahvali. Oglasili so se tudi pri meni in na lastna ušesa sem slišal, kako vesela je mati govorila: 'Glejte ta fantiček, ki zdaj tu okoli vas veselo skaklja, je že skoraj umiral, pa je ozdravel na priprošnjo Matere božje na Ptujski gori.' V zahvalo je mati darovala lep dar za Marijino cerkev."

"Otrok, dve leti star, je zbolel za legarjem. Nobeno zdravilo nič ne izda. Že je kot mrlič in pripravljali somumrtvaško svečico in mrtvaško srajčico. V zadnjem trenutku ga je mati zaobljubila na Goro in je otrok ozdravel. Mati sama z onim otrokom v naročju mi je to pripovedovala."

"Mož je imel popolnoma gnilo nogo. Strašne bolečine je trpel in ničesar drugega ni pričakoval kot smrti. Pa se je zaobljubil na Ptujsko goro. In glejte čudo! Noga je ozdravela in sam je naredil dolgo pot na Goro, da se zahvali nebeški Pomočnici."

"Dobra žena - mati pride s svojim 11-letnim sinom na Ptujsko go-

ro. Otrok je imel popolnoma krvave oči. Mati naroči pri meni sv. mašo in pravi: 'Fant, ki vas zdaj gleda, je bil dalje časa slep in zdaj vidi. Obljubila sem ga na Ptujsko goro in je spregledal.' Kmalu po opravljeni božji poti so se mu oči popolnoma izčistile."

"Naši fantje in možje so se bojevali v Bosni. Mnogo teh vojakov se je v nevarnosti zaobljubilo Mariji na Ptujski gori, če bodo srečno ušli ljutim Turkom. Med našimi ljudmi je še zdaj nekak prirojen strah pred Turkom. Ti vojaki so se zgovorili in so se prišli skupno Mariji zahvaliti za srečno vrnitev. Opravili so svojo pobožnost ter so naročili sv. mašo, pri kateri so prejeli sv. obhajilo. Prisrčno so se Bogu in Mariji zahvaljevali. Občudoval sem njihovo resnost. Med slovenskimi fanti sta bila tudi dva krepka hrvatska možaka."

Tako poroča župnik Antolič.

Naj sledi še zanimiv in bogat seznam romanj na Ptujski gori:

1. Prvi romarski shod je bil vedno na praznik sv. Jožefa, 19. marca.

2. Na praznik Marijinega oznanjenja, 25. marca, je bil drugi shod. Večina so prišli k pozni maši, a mnogi malo bolj zgodaj, da so prejeli še sv. zakramente.

3. V križevem tednu so prišle prošnje procesije od sv. Lovrenca in iz Majšperga.

4. Šesta nedelja po veliki noči se je imenovala žegnanska nedelja, spomin na posvečenje cerkve. Ta dan so prišle procesije: od Sv. Petra pri Mariboru; od Sv. Trojice v Slovenskih goricah - že 75 let je hodila ta procesija; od Sv. Antona v Slov. Goricah; od Sv. Lenarta v Slov. Goricah; od Sv. Ruperta v Slov. Goricah; od Sv. Andraža v Slov. Goricah; od Sv. Lovrenca v Slov. Goricah, že nad 80 let; od Sv. Marka niže Ptujaj;

od Sv. Marjete niže Ptuja in iz Loč pri Konjicah. Tem procesijam so se med potjo pridružili tudi drugi romarji. Torej deset procesij naenkrat!

Zaradi procesije iz Loč se je imenovala ta nedelja tudi ločka nedelja. Leta 1751 je začela v tej župniji gospodariti smrt, ki je v dvajsetih letih pobrala 2000 ljudi. To je ogromno število za malo faro. Tedaj so se ločki farani zaobljubili, pa tudi njih sosed iz Poljčan, Ponikve, Konjic in Prihove ter celo iz oddaljenega Žusma, da bodo romali vsako leto na šesto nedeljo po veliki noči k Gorskemu Materi božji. To obljubo so predvsem Ločani zvesto držali nad 200 let. Zanimivo bi bilo preiskati, iz katerih vzrokov in težav so napravile obljube ostale fare, ki pripeljejo ta dan svoje procesije na Ptujsko goro. Farne kronike imajo to gotovo zapisano.

5. Velik romarski shod je bil na

Gori o binkošti.

6. Na dan sv. Antona Padovanskega, 13. junija, je prišla zaobljubljena procesija iz sosednje majšperške fare.

7. Na god Marijinega obiskovanja, 2. julija, so obhajali na Gori praznik farne in cerkvene patronne. Na ta naslov je namreč cerkev posvečena. Tisti dan so prišle redne procesije: iz Črešnjevca pri Slov. Bistrici; iz Cirkovc; od Sv. Lovrenca na Dravskem polju; iz Št. Janža na Dravskem polju; iz Jarenine; iz Hajdine pri Ptuj; od Velike Nedelje; od Sv. Lenarta pri Veliki Nedelji; iz Št. Vida pri Ptuj, od Sv. Barbare v Halozah; od Sv. Andraža v Halozah in od Sv. Trojice v Halozah. Torej dvanajst procesij.

Med glasno molitvijo in petjem so prihajale romarske množice. Cerkev jih je bila vedno polna; eni so prihajali, drugi so odhajali. Od tretje ure zjutraj pa do ene popoldne so se vršila sveta opravila pri milostnem oltarju po starem ustaljenem redu. Trg in Gora sta kar mrgolela pobožnega ljudstva.

8. Ob prazniku Marijinega vnebovzetja so trajale romarske slovesnosti kar tri dni skupaj: 14., 15. in 16. avgusta. Prva dvadni je prišlo več procesij, ki pa so kmalu odšle. Mimogrede so Marijo na Gori pozdravile, potem pa šle naprej na Sladko goro, v Šmarje pri Jelšah in na Tinsko goro. To so bili predvsem Prekmurci, Medžimurci in romarji iz Slovenskih goric. Na praznik 15. avgusta so prihajale procesije in šle naprej k Sv. Roku pri Šmarju. Na dan sv. Roka, 16. avgusta, pa so prišle na Ptujsko goro procesije iz Slivnice pri Mariboru, iz Hoč in Cirkovc.

9. Na praznik Marijinega rojstva, 8. septembra, je bil velik romar-

Pogled iz vhodne lope proti
baročnim stopnicam in trgu

ski shod. Romarji so prišli posamezno od blizu in daleč.

10. Na nedeljo Marijinega Imena - nedelja po 8. septembru - je prišla mogočna procesija iz mino-ritske predmestne župnije v Ptuj.

Izredne procesije so prihajale večkrat med letom ob posebnih prilikah in stiskah: ob suši, ob preobilnem deževju, bo kaki nalezljivi bolezni itd. Rade so prihajale na Goro skupine Marijinih družb iz posameznih fara. Večkrat so bili na Ptujski gori dekanjski in pokrajinski tabori Marijinih družb. Prostor je kakor nalašč za take prireditve, ker je odmaknjen od sveta, pa vendar blizu vseh prometnih sredstev. Avtobusi so lahko pripeljali udeležence kar v trg.

Posamezni romarji pa so prihajali na Ptujsko goro kar skozi vse leto. Posebno ob nedeljah je videla Ptujskogorska Marija vedno dovolj obrazov, ki so sicer tuji faranom, ne pa Materi Mariji, ki pozna vse svoje otroke. Poleti je prišlo večkrat tudi med tednom mnogo avtobusov vernikov iz zelo oddaljenih krajev, da se priporoče Mariji in da si ogledajo lepoto njene hiše in krasoto haloških gričev, posebno takrat, ko "čriček prepeva, ne more več spat". Nekateri taki izletniki so krenili potem skozi Majšperg, Stoperce in Rogatec v Rogaško slatino. Proti večeru so si ogledali še Šmarje pri Jelšah, znameniti križev pot po hribu k Sv. Roku in prekrasno cerkev na vrhu hriba.

V 550. letih svojega obstoja in svoje zgodovine je Ptujška gora videla marsikaj zanimivega: lepega in težkega. Prekrasen razvoj božje poti, veličastne slovesnosti. Pa tudi turški vihar, protestantizma in jožefinizma. Potem strahovito zasedbo po Nemcih med drugo svetovno vojno. Toda Marijine milostne podedbe ni upal nihče odtegniti njenemu namenu: cerkve na Ptujski gori

ni nihče zaklenil kot samo brezbožni komunizem modernega dvajsetega stoletja, ki toliko govori o volji ljudstva. Naj dajona ljudsko glasovanje: ali naj bo cerkev na Ptujski gori odprta ter določena svojemu namenu, ali naj bo zaklenjena! Izid ljudskega glásovanja bo 99 procentov: Dajte nam Ptujsko goro nazaj!

ŠE NEKAJ IZ ZGODOVINE

Pa še tale dogodek ne smemo pozabiti! Ko je 19. stoletje šlo proti svojemu zatonu in je prihajalo na površje 20. stoletje, takrat je naročil tedanji mariborski škof dr. Michael Napotnik toliko rdečih marmornatih plošč, kolikor je farnih cerkva v škofiji. Na vsaki teh plošč je dal vklesati napis v latinskem jeziku: "Kristus živi, Kristus kraljuje, Kristus zmaguje!" Vsaka farna cerkev je pritrdila tako ploščo na najbolj vidnem mestu. To ploščo in napis na njej je gledal na Ptujski gori takratni mladi, srčno dobri, pobožni in navdušeni kaplan g. Jakob Palir. Študiral je napis na marmornati plošči in je premišljeval: "Da Kristus živi, vem. Toda če tudi kraljuje in vlada, to je drugo vprašanje. Mi samo molimo z besedami 'Pridi k nam Tvoje kraljestvo', toda niti s prstom ne mignemo, da bi se božje kraljestvo med nami razširilo in utrdilo." In tam pod širokim Marijinim plaščem na Ptujski gori je mladi kaplan sklenil izdajati "Glasnik Najsvetejših Src". Stopil je v stik z Janezom Trpinom, kaplanom v ljubljanski škofiji, in skupno izdajala list, ki je potem toliko let širil kraljestvo božjega Srca in Marijinega med nami. Naslovna stran je imela vedno natiskano: "Izdaja Jakob Palir, kaplan na Črni gori". Ko se je list bolj razširil, so ga vzeli drugi v roke. Zadnja leta pred drugo svetovno vojno so ga izdajali in urejevali slovenski jezuiti.

Iz biserne
maše
č. g. Palirja
na Tinskem
/biseromašnik
je na stopnicah
v talarju in
s štolo na roki

Morda je neka duhovna zveza med plodonosnim delovanjem očetov jezuitov na Ptujski gori in "Glasnikom", katerega prva številka je izšla prav na Ptujski gori.

Zanimivo je, da ta prvi urednik in izdajatelj Glasnika še zdaj živi. Pred 89 leti je bil rojen v fari sv. Jerneja v Zibiki. Novo mašo je pel na praznik Marijinega vnebovzvetja pri Mariji na Tinski gori leta 1894. Bil je kaplan na Ptujski gori, v Selnici ob Dravi in na Bizeljskem, leta 1917 je postal župnik na Žusmu. Med drugo svetovno vojno so ga Nemci zaprli in pregnali, po vojni pa se je vrnil v svojo gorato in težavno faro, na kateri je sam in še opravlja vse

župniške posle. Na praznik vnebovzvetja Marijinega leta 1954 je obhajal svoj biserni mašniški jubilej in sicer ravno tam, kjer je obhajal 60 let prej svojo novo mašo: na Tinski gori. Slika kaže, kako ga domača rojstna zibiška fara pozdravlja kot biseromašnika. Na Tinsko goro je prišel peš iz Žusemske gore - več kot tri ure hoda. Ob priliki svojega bisernega mašniškega jubileja ga je sedanji mariborski škof dr. Maksimilijan Držečnik imenoval za konzistorialnega svetnika.

Tehle par vrstic naj bo zaslužnemu možu v priznanje v zvezi z zgodovino Ptujске gore.

Viri, ki sem jih uporabil pri tem opisu božje poti: Franc Stele: *Ptujška gora*. Izdal leta 1940 župni urad na Ptujski gori, natisnila Mohorjeva tiskarna v Celju. - Janez Volčič: *Marijina božja pota*. Izdala Mohorjeva družba v Celovcu leta 1889. - Prof. Dr. Franc Kovačič: *Zgodovina Lavantinske škofije ob 700-letnici njene ustanovitve*. Založil Lavantinski škofijski ordinariat leta 1928. Tiskala tiskarna sv. Cirila v Mariboru. - *Pax et bonum*, spominska knjiga minoritskega samostana v Ptuj ob njegovem 700-letnem jubileju ustanovitve. Založil minoritski samostan v Ptuj leta 1939. - *Krajevni leksikon Dravske banovine*, Ljubljana 1937, stran 508 in 509. - Dragocena poročila in važne nasvete sta mi dala nekdanji ptujski gvardijan Very Rev. Mirko Godina OFMConv., zdaj župnik v Aurora, Minn., in pa Rev. Štefan Savinšek OFMConv., zdaj župnik v St. John's Church, Calumet, Mich. Obema moja iskrena zahvala!

*Romarji
pred cerkvijo*

Ptujskogorska pesem

Pripisujejo jo Slomšku

Vse dobrote tega sveta
zapustiti zdaj želim -
vendar stopit pred Očeta
vbogi grešnik se bojim.

K Tebi, Mati, se obrnem,
k Tebi dete pribežim,
Tebi mile solze vtrnem,
Tebi dušo izročim.

Ti, Kraljica vseh svetnikov,
primi me za roko zdaj,
Pomočnica spokornikov,
pelji k Bogu me nazaj!

S svojim Sinom, ljuba Mati,
spravi mene grešnika,
da izvoli milost dati,
prosi Duha Svetega!

Pod Tvoj sveti plašč zagrinjaj
mene pred sovražnikom,
v sveti raj me enkrat spremljaj
k vsem nebeškim angelom!

In ko bodem moral vzeti
od tega sveta slovo,
Zakramente daj prejeti
duši za popotnico!

Oj čez me, prosim Te!
Usmili se, usmili se!
Mati mila, o Marija,
prosi za me, prosim Te!

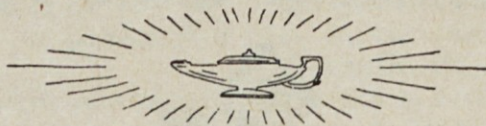
O Marija, naša nada,
Mati božje milosti!
Grešnika poglej, kak pada
v brezno večne žalosti.

Tvoje milosti potreben
se pred Tabo jaz solzim,
in žeprav se zdim nevreden,
Tvoje dete bit' želim.

Sem po širni cesti hodil
pogubljenja večnega.
Svet hudobni me je zvodil
od Očeta dobrega.

Oh, zapravil sem dobrote
prevelike milosti.
Sem napolnil svoje pote
z grehi nehvaležnosti.

Dobra dela sem zamudil,
sem zatratil dragi čas.
Kako pozno sem se zbudil
na Pastirja mili glas!

Ali je tisti tvoj pravi prijatelj, ki ti pravi "DRAGI PRIJATELJ" takrat, ko te potrebuje? - Gotovo ne!

Ali je tisti tvoj pravi prijatelj, ki ti pravi "DRAGI PRIJATELJ" takrat, ko se ti dobro godi? - Tudi ne!

Ali je tisti tvoj pravi prijatelj, ki ti pravi "DRAGI PRIJATELJ" takrat, ko si v nesreči? - Da! Tega se drži!

In še nekaj: Tak zvesti prijatelj bodi tudi ti drugim!

Petdeset za dvajset...

N. S.

Bilo je dne 30. januarja 1937. Sredi Leipziga, na Avgustovem trgu, je nastala gneča. Z vseh strani so hiteli ljudje. Zbralo se jih je toliko, da so morali avtomobili v velikem loku voziti naokoli, tramvaji pa se niso mogli prebiti skozi množico.

"Kaj se je zgodilo?"

"Neki norec."

"Kaj pa dela?"

"Denar hoče prodajati!"

Sredi množice je stal visok, vitek gospod. Zelo elegantno je bil oblečen. Imel je črno suknjo, cilindar, izpod zavihov pa se mu je svetila bela kravata. Govoril je glasno, kakor bi bil na sejmišču.

"Naprej, gospoda! Le bliže! Kdo še ni? Kdo bi hotel? Pravi novi bankovci po 50 mark. Prodajam jih po 20 mark. Samo dvajset mark za čisto nov bankovec po petdeset mark. Naprej, gospoda! Kar naprej!"

Ljudje so se začeli še bolj tlačiti, da bi videli tega čudaka in njegov denar. Neznanec je držal v rokah vrečico in vzel iz nje šop novih bankovcev. Kazalo je, da so bankovci pravi, toda nihče se ni upal spustiti v takšen tvegan posel.

"Ali nihče noče?" je vzkliknil tujec. "Ali nihče noče kupiti novih bankovcev za petdeset mark, ki stanejo samo dvajset mark?"

Zdaj se je vmešala policija:

"Razidite se, prosim, razidite!"

Množica se je razgrnila, stražnik pa je stopil pred gospoda s cilindrom:

"Kaj delate?"

"Prodajam bankovce po petdeset mark."

"Po koliko jih prodajate?"

"Po dvajset mark."

"Pojdite z menoj na policijo!"

Tujec se je nasmehnil, vtaknil denarnico v žep in šel s stražnikom, ljudje pa so se začeli počasi razhajati.

+

Policijski komisar je zapisal vse potrebne podatke. Naposled je vprašal:

"Koliko ste jih prodali?"

"Niti enega!"

"Tako sem si tudi mislil!" je pokimal komisar. "Vsi so bili prepričani, da so bili bankovci ponarejeni."

"Vi pa ste se prepričali, da niso ponarejeni. Trije strokovnjaki narodne banke so vam potrdili, da so bankovci pravi."

"A zakaj delate te neumnosti?"

"To niso neumnosti, spoštovani gospod," se je branil tujec. "Dovolj sem bogat, da na ta način opravljam dobra dela. Razen tega sem z nekom stavil, da bom na Avgustovem trgu eno uro prodajal bankovce za petdeset mark po dvajset mark. Žal nisem mogel svoje stave izvesti, ker se je vmešala policija."

"Zadeva je bila preveč sumljiva."

"Vem. Toda moja stava še zmerom velja. Ali zdaj lahko odidem?"

"Ne moremo vas več zadrževati. Prosti ste! In oprostite našemu nezaupanju!"

+

Drugo jutro so dnevnikarji prinesli zgodbo o nenavadnem prodajalcu bankovcev. To je bila senzacija dneva. Po vseh kavarnah in tramvajih, v uradih in v družbah so govorili ljudje o tepcu, ki je prodajal bankovce po petdeset mark. Zvečer so mnogi šli po Avgustovem trgu, da bi videli zgodovinsko mesto, kjer se je denar lahko našel na cesti.

Z mestne hiše je odbilo šest. Iznenada se je izza vogla hiše začul glas:

"Sem, gospoda! Tu je spet človek, ki prodaja bankovce po petdeset mark. Kdo jih želi? Kdo še?"

Množica je obstala in vsi so se obrnili proti kraju, odkoder je prihajal glas. Trenutek nato so prihiteli tja, kakor bi jih privlekel orjaški magnet. Začeli so kričati:

"Meni dva. Meni štiri. Deset... Meni petdeset..."

V nekaj minutah je tujec razprodal vso svojo zalogo. Ostalo mu je samo še deset bankovcev in te je zadržal, čeprav so mu jih ljudje hoteli kar iztrgati iz rok.

"To ni za vas," se je opravičil tujec. "Teh deset sem prihranil za stražnika, ki me je snoči prijel in ki zdajle spet tu dela red."

Tujec je stopil k stražniku, ki ga je vljudno pozdravil.

"Ali ne bi še vi kupili nekaj bankovcev?" se mu je tujec nasmehnil.

"Če ste tako ljubeznivi?"

"Prosim. Zelo rad vam postrežem. Še deset jih imam."

Stražnik je vzel bankovce.

"Hvala lepa, gospod, hvala lepa. Koli-

ko sem dolžan?"

"Dvajset mark za vsakega."

"Tu imate dve sto mark. Še enkrat najlepša hvala!"

Tujec se je obrnil proti zbrani množici:

"Zdaj je končano, gospoda!"

Ljudje so začeli mahati s klobuki, tujec pa je snel cilinder, se še enkrat vljudno zahvalil, sedel v avto, ki ga je čakal, in se odpeljal. Najbrž se je odpeljal naravnost na postajo, ker ga pozneje ni nihče več videl. Zato pa so meščani iz Leipziga še pogosto slišali o njem. In to vselej, kadar je kdo izmed srečnih kupcev šel v trgovino in poskusil s cenenim bankovcem za petdeset mark plačati račun. Kajti pri tej priložnosti so vsi izvedeli, da so bankovci, ki so jih oni dan kupili - ponarejeni...

* Velika moskovska tvrdka je dobila dovoljenje, da sme poslati enega svojih zaupnih zastopnikov preko meje. Izbrala je Ivana Černova, ki je bil v prodajanju izdelkov pravi mojster. Predno je odšel, je dobil posebno naročilo, naj se pridno oglašja s svojega potovanja, kar je seveda slovesno obljubil.

Najprej je prišla njegova razglednica iz Bukarešte: "Pošiljam pozdrave iz osvobodjene Romunije! - Ivan Černov."

Sledila je dopisnica iz Budimpešte: "Pozdrav iz osvobodjene Madžarske! - Ivan Černov"

Nato je v Moskvo dospela kartica, pisana v Pragi: "Tovariške pozdrave iz osvobodjene Češkoslovaške! - Ivan Černov."

Po teh pozdravih je za nekaj časa zastopnik utihnil. Končno pa je le dospela nova dopisnica. Na presenečenje šefa je imela ameriške poštne znamke, njena slika pa je predstavljala newyorške nebotičnike. Šef jo je jezno zabrisal na tla, ko je iz nje prebral tole: "Prejmite zadnje pozdrave od osvobodjenega Ivana Černova!"

* V rdeči Jugoslaviji so zaprli cigana Petra, ker je zbijal prehude šale na račun vlade in diktatorja Tita. Nekoč pa je bil Tito dobre volje in se mu je zahotelo slišati nekaj šal o samem sebi. Ukazal je, naj mu privedejo iz ječe cigana-šaljivca. Na zatrdilo, da se mu ne bo nič zgodilo, je Peter začel stresati svoje šale, v katerih je bil glavna oseba diktator sam. Tito se je nekaj časa smejal, počasi pa ga je le bodla groba resnica, ki se je skrivala za lupino zgodbic. "Tovariš, zakaj si vendar izmišljaš toliko šal na moj račun in na račun naših osvobodjenih domovine? Poglej: vsi smo zadovoljni, vsi srečni, vsi siti, vsi svobodni..." je cigana ustavil diktator. A še predno je končal, je Tita ustavil cigan: "Stoj, tovariš predsednik! Poklical si me, da ti šale pripovedujem, ne pa da jih poslušam!..."

Ciganu Petru so podaljšali kazen še za nadaljnjih šest mesecev...

Padel je ...

P. B. A.

Zgodí se, da se zgode čudne reči. Odfrkní sem radio, sedel in poslušal. Ogrel se je in povedal: Padel je ...

Tisto sekundo je na nepojasnjen način ugasnila elektrika in radio je umolkní. Še zakrehal ni več. Jaz sem pa obsedel samcat in zagledal pred seboj nalogo, da razmislim, kaj se to pravi: Padel je ...

Težka naloga! KDO, KDAJ, ZAKAJ, KAKO?

Najprej sem previdel, da moram na vsak način črtati prvo vprašanje: KDO? Nad dve milijardi ljudi je na svetu, jaz naj pa uganem pri takem številu, kdo je tisti, ki naj si ga izberem za padec. Nak, s tem ne bo nič!

Obstal sem pri vprašanju: KDAJ?

Zazdelo se mi je neprimerno lažje od prvega. Res je, da je že silno veliko časa steklo v večnost od začetka sveta do tistega dne. Ves ta čas je zdaj pretekli čas. In radio je čisto razločno povedal: Padel je ... Vsaka slovnica, pa naj bo slovenska ali hontentska, mi bo potrdila, da je to pretekli čas od glagola: padem, padeš, pade, pademo, padete, padejo ...

To torej popolnoma drži. Če bi imel samo to dejstvo pred očmi, bi bilo drugo vprašanje še skoraj težje kot prvo. Vendar me skušnja uči, da radio navadno ne pripove-

duje reči, ki so se dogodile pred tisoč leti. Posebno ne, kadar kdo posluša novice. In jaz sem povsem gotov, da sem ujel novice. Torej je moral oni človek - seveda, če je bil človek - pasti šele pred kratkim. Morda šele včeraj, verjetno šele danes zjutraj. Kljub vsemu sem je zazdelo vprašanje pretežko in sem ga črtal. Zlasti še zato, ker sem previdel, da ni vedno človek, ki pade. Padejo tudi druga bitja; celo nežive stvari padajo, kakor bomo videli malo pozneje.

Zapičil sem pogled v tretje vprašanje: ZAKAJ?

Pregledal sem v mislih svojo obširno življenjsko izkušnjo in dognal, da so vzroki padcem prav tako različni. kakor so različna bitja in reči, ki od časa do časa padejo. Pa če bi ne imel svoje lastne življenjske izkušnje, bi mi zadostovalo to, kar sem bral v knjigah. Tisti hip se mi je vse ponovilo v spominu. Zato sem črtal tudi tretje vprašanje.

Ostalo je samo še zadnje: KAKO?

Kako je torej padel, kdor je?

Tudi na to vprašanje odgovor, ki ga je šele treba zaslutiti, nikakor ni lahak. Zelo verjetno je dve milijardi načinov, po katerih ljudje in reči padajo. Zdaj si pa izberi enega, ki bo vsaj približno verjeten za naš primer! ...

Že sem bil na tem, da bi si rekel: Ne beli si glave in ne puli si las! Rajši brez vznemirjenja počakaj, da se vrne elektrika in bo radio spet spregovoril. Pa mi je prišla druga misel, ki je povedala: Medtem ko si ubijaš možgane, je radio svojo zgodbo že davno zaključil in se ne bo vrnil k njej zavoljo tvojega firbca. Saj radio nič ne ve, da je pri vas skočila elektrika iz žice. Pa tudi če bi vedel, ni verjetno, da bi ravno zaradi tebe še enkrat povedal tisto zgodbo, ki je bila pred nekaj minutami novica, zdaj pa morda že ni več.

Priznati moram, da sem bil v hudi zadregi. Toliko študiraš, naprej in naprej tičiš v bukvah, vse mogoče jezike si povohal v teku življenja. Pa ti udari na uho popolnoma jasen stavek, natančno po slovnici in po pravilih jezikovne skladnje: Padel je... In ti navzlic svoji učenosti prav nič ne veš, pri čem si. Toliko veš, kot bi vedel človek, ki ni nikoli povohal kakšne šole, nikoli odprl knjige.

Padel je...

Toliko in nič več.

Črtal sem tudi besedo: Kako? Zamislil sem se zgolj v stavek sam. Zapisal sem si ga s svinčnikom na bel papir in se vanj zagledal.

Padel je...

Naenkrat se mi je razodelo, da je človeški jezik, hočem reči, da je človeška govorica čudno zapletena reč, da ne rečem: neverjetno pomanjkljiva. Če bi ne bila odpovedala elektrika, bi jako težko prišel do tega, da bi si pustil razodeti to čudo. In če bi ne bil obsedel ob mrtvem radiu in namesto njega odfrknil delovanje svojih možganov, bi bil popolnoma na istem. Kot se je pa zgodilo z radijem in z menoj, pa zdaj lahko povem in zapišem: Z besedicama: Padel je... lahko izraziš celo vrsto popolnoma različnih reči.

Dokažem!

Pred mnogimi leti sem slučajno stopal po hrapavi poti skozi grmovje z mlado materjo. Za nama je stopical njen petletni sinko. Govorila sva z materjo o tem in o nem, za dečka se še zmenila nisva. Nenadoma naju je prebudil jok, ki se je oglasil precej daleč za nama. Ustavila sva se in se ozrla. Deček je ležal sredi poti na trebuhu in jokal. Mati je čisto mirno rekla:

"Padel je..."

Pa se je obrnila v prejšnjo smer in sva mirno nadaljevala pot in pogovor. Deček je kmalu pritekel za nama, naju prehitel in bil spet dobre volje. Prav nič usodnega se ni izcimilo iz tistega padca.

Ali je bilo prej ali pozneje, ne vem. Sosedovi so imeli v mestnih šolah študenta. Prav zaprav še ni bil pravi študent. Eno leto se je prerival skozi prvo gimnazijo, to je bilo vse. Potem sem zvedel, da je prišel

domov na velike počitnice.

Srečal sem njegovo mater in jo zgolj zaradi lepšega vprašal: "Kako pa kaj vaš študent?"

Mati se ni dosti obotavljala, kar naravnost je povedala:

"Padel je..."

Če se prav spominjam, ga niso poslali več v mesto, koso tam znova odprli šolo. Po nekih ovinkih mi je nekoč prišlo na ušesa, da je padel zato, ker ni znal zemljepisja. Baj je skušal prepričati profesorja, da je Caracas nekje v Alaski, Boston v Argentini, Panama Kanal pa med Egiptom in Arabijo. Nič se nisem čudil, da je tak študent padel. Pač pa bi bil rad razmislil, v koliko bo ta padec zanj usoden. Morda zanj sploh ne be usoden, lahko pa je stvar usodna za narod, ki je izgubil zopet enega svojih bodočih izobražencev, oziroma inteligentov. Posebno se mi je zdela usodna okolnost, da ga je izgubil, še preden ga je imel. To mi je zadostovalo, pa se nisem več ukvarjal z usodnostjo tistega padca.

Enkrat po prvi svetovni vojni sem zapisoval podatke o neki deklici, prav zares fletni punčki, ki je hotela vložiti neko prošnjo na oblast. Nič več ne vem, kakšna je bila prošnja, tudi na tisto oblast sem pozabil. Zapomnil sem si pa, kaj mi je deklica odgovorila na moje vprašanje: "Kaj pa tvoji oče?"

"Padel je..."

Samo to je dejalo dekletce in jaz sem vedel več kot bi mi bilo treba. Zares, kar preveč. Toliko, da mi je planilo v srce in mi ga je stisnilo. Pet otrok padlega sem že imel na papirju, to dekletce pred menoj je bilo šesto. Njih mati pa - vdova! Sirote vsi skupaj! O očetu pa na kratko:

"Padel je..."

Kako vse drugače je padel ta! Da, vse drugače kot je padel oni deček ali tisti študent. Človekov jezik pa pove za vse enako:

"Padel je..."

No, lepega dne, ki ni hotel biti resnično lep, smo se odpravljali na izlet. Dan je bil torej komaj napol lep. Mi smo pa hoteli imeti resnično lep dan. Pa nismo mogli uganiti iz samega gledanja pod nebo, kako se

bo vreme obrnilo. Eden od nas je dejal, da bo šel gledat na barometer. Šel in se vrnil s poročilom:

"Padel je..."

Naredili smo kisle obraze, to je res. Na izlet smo pa vseeno šli in nikoli se nam ni zdelo močno usodno, da smo bili tisto popoldne pošteno mokri. Zares je padec barometra nekaj čisto drugega kot kak drug in drugačen padec.

Na primer:

Pripovedovali so o fantu, ki je šel s kmetov v mesto. Ali služiti, ali študirati, zares ne vem. To pa še vem, da je zašel v hude skušnjave in soga nekoč vtaknili v ječo. Ljudje so imeli z njim iskreno sočutje. Spominjam se, da je nekdo rekel:

"Padel je..."

(Tu mi prihaja na misel, da ljudje posebno o dekletih pogosto tako potožijo: Padla je... Ampak ker je moj radio popolnoma jasno spregovoril po slovnici in po smislu v moškem spolu: Padel je..., mi ne kaže na tem mestu razpravljati o padcih deklet, dekličev in deklic. Bog naj poskrbi zanje, jaz res ne morem!)

Torej oni fant je padel in njegov padec ga je spravil v ječo. Nobenega dvoma ni, da bo ta dogodek zanj usoden za vse življenje. Kako vse drugače je padel barometer – in tako dalje.

Misel, ki sem jo oklenil tu zgoraj z oklepajem, me sili, da napravim še en oklepaj in povem naslednje reči:

(V ženskem spolu zna človekova govorica povedati o padanju in padcih še marsikaj zanimivega. Na žalost pa spada vse to samo komaj napol v mojo razpravo. Vendar po svoje tudi ta reč pripomore k dokazu, ki ga imamo pred sabo: Zapletena in pomanjkljiva je človekova govorica! Ljudje namreč pravijo, pa ne pomislijo, kako se čudno sliši, če človek zraven pomisli: Kocka je padla... Rosa je padla... Slana je padla... Beseda je padla... Odločitev je padla... Trava je padla... Meja je padla... Vlada je padla... Diktatura je padla... Noč je padla... Svetloba je padla...

Kar prav je, da je radio tako odločno ziniil v moškem spolu! V ženskem bi imela

stvar še več rešitev.)

Ko sem bil študent, je moj bratec ministriral pri podružnici. Ne vsak dan, morda po enkrat ali dvakrat na teden. Če je maševal župnik, je dobil ministrant dinar, če kaplan, 50 par. "Jutri bo padel dinar", je napovedal bratec, ko je zvedel od mežnarja, da bo maševal župnik.

Pa je bila pomota. Maševal je kaplan. Že pred mašo sem videl, kako slabe volje je bil ministrant. Po maši se je pa prismejal in mahal z dinarjem po zraku.

Samo z očmi sem ga vprašal, kako se je moglo zgoditi. Zmignil je z rameni in zmagošlavno ugotovil:

"Padel je..."

Mnogo let pozneje sem bil priča zračne nesreče. Letalo se je bilo vnelo visoko v zraku; le en človek je našel čas, da je skočil spadalom v praznino. Ostal je živ. Ljudje so se spraševali, kako se je moglo zgoditi, da ni poginil v požaru. Drugi so odgovarjali:

"Padel je..."

Bili so časi, ko sem dosti redno prestopal mejo med Ameriko in Kanado. Na oni strani sem kupoval stvari z ameriškim dolarjem in zmerom dobil zanj več kot za kanadskega. Nekoč sem pa kupil vozni listek za povratek in pomolil dvajset dolarjev. Mislim sem, da dobim nekaj centov nazaj. Uradnik pa ukaže: "Še 35 centov, prosim!" Začudeno sem pogledal in vprašal: "Kaj je pa danes narobe z našim dolarjem?" Čisto mirno mi je rekel:

"Padel je..."

Oni dan sem bral, da je meni neznan mož v Chicagu popravljal sam Bog ve kaj na visokem stolpu mogočne cerkve. To je bilo v sredo, v soboto so pa moža pokopali. In je bilo povedano, da so komaj mogli kaj spraviti v krsto. Nihče ni vprašal, zakaj je bilo tako. Vsakdo je vedel:

"Padel je..."

In tako dalje. Saj ne vem, kje bi bil konec.

Naj mi zdaj človek pove, če so si navedeni padci rest tako podobni, da se o vseh lahko enako pove: Padel je...? Nikoli ne bom razumel, zakaj človeški jezik za toli-

ko različnih reči zmerom enako pove. Utegne se celo zgoditi, da bo kdo tole bral in bo zmajeval z rameni in rekel: "Pa je ta človek včasih že kaj boljšega napisal. Zdaj je pa v mojih očeh - padel..."

Kaj naj napravim? Ali naj grem popravljat ljudem govorico? Ljudje so starokopitni in že naprej vem, da bi malo opravil. Verjetno bo bolj pametno, če skušam preprečiti kakšen padec. Saj vsi padci niso ravno usodni, o tem smo se lahko prepričali. Če se mi pa posreči preprečiti kakšen usoden padec, bom gotovo vsaj pred Bogom napravil dobro delo, čeprav pred ljudmi zato ne bom nič bolj slaven.

V meni je vstal trden sklep, da bom od slej hodil po svetu z odprtimi očmi in bom eno minuto pred kakšnim padcem izvohal

nesrečo. Napel bom vse sile in padec preprečil.

Še bolje pa bo, če takoj sedajle začnem. Veliko res ne morem napraviti takoj tale hip, nekaj pa vendar. Zato povem, preden napravim piko, kar boste tu spodaj brali. Če bo vsak študent, sedanjí ali bodoči, to bral in si stran zapomnil, bo verjetno preprečen marsikak padec:

Caracas je glavno mesto v Venezueli.

Boston je ameriško mesto ob Atlantiku, ne preveč daleč od New Yorka proti severu.

Panamski kanal seka celino zapadne poloble v dva dela. En del ostaja na severni strani in tvori poleg srednje-ameriških držav USA in Kanado. Kar pa ostane na jugu, je Južna Amerika...

Podoba Marije Pomagaj, ki so jo po načrtu ing. Plečnika postavili sredi ljubljanske uršulinske cerkve. Sestram je ostala samo še cerkev. Samostan in šolsko poslopje so vzeli.

Marijin oltar

Marija Tvoj oltar
stoji pripravljen za daritev,
odseva večne luči žar,
iz vernih src kipi molitev.

Na srcu božji Sin
v objemu sladko Ti počiva.
Duhti zeleni rožmarin
in vrtnica - ljubezen živa.

Prihaja dan na dan
pred Tvoj oltar jih dolga vrsta,
po klancih, cestah, čez ravan:
možje, žene, mladina čvrsta...

Hvaležnost slednji čas
tu v vence spleta slavo speve.
Pred Tvoj oltar se zlija glas:
"Marija, k Tebi uboge reve..."

Tvoj milostni pogled
nas s sladkim upanjem napaja;
topi se v hladnih srcih led,
saj vanje sije - Luč iz raja.

Pok. Limbarski

Msgr. Anton Ivan Režek, LL.D.

Rt. Rev. Dr. J. ZAPLOTNIK

Monsignor Režek je v teku svojega dolgega duhovniškega življenja v tej škofiji storil dovolj dela za tri može, da bi se jih še po smrti hvaležno spominjali. - Tako je pridigar pri Režkovem pogrebu na kratko povzel njegovo delovanje.

Režek je bil res dober in uspešen delavec. Predvsem mu je bila pri srcu duhovna blaginja faranov, zlasti otrok, a rad se je zavzemal tudi za časni blagor ljudstva, posebnost delavcev. Za zelo važno je imel tudi gmotno stran župnije. To je vzorno oskrbel z modernimi poslopji, kar ga je uvrstilo med pomembne misijonarje. A ni obstal pri tem, ampak se je zelo potrudil, da je tudi škofija dobila primerno sirotišnico. V priznanje ga je papež povzdignil med svoje hišne prelate. Vrh tega se je izkazal tudi kot zgodovinar in pisatelj. Sestavil je temeljito zgodovino marquetteške škofije z obširnimi življenjepisom škofa Barage, ki mu je pridobila doktorski naslov. Gre mu tudi čast, da je prvi predložil svojemu škofu prošnjo, naj se prične z delom za Baragovo beatifikacijo.

Potemtakem je bil Režek odličen mož. In ker bo kmalu preteklo deset let, kar počiva v grobu, bo menda prav, da nekoliko opišemo življenje tega znamenitega Slovence.

Dom in šole

Anton Ivan Režek se je rodil 9. svečana 1867 na Krašnjem vrhu pri Metliki na Belokranjskem. Po starosti je bil tretji izmed sedmih otrok. Očetu je bilo ime Ivan, mati pa je bila Katarina, rojena Nemanič, posestnikova hči iz Slamne vasi pri Metliki. Rojstni hiši, ki nosi številko 13, se

Msgr.
Anton
Režek

pravi po domače "Pri Ivankovih". Krstil je fanta že na rojstni dan v cerkvi Device Marije na Radovici Jernej Dolžan, metliški kaplan in upravitelj novoustanovljene radoviške župnije, v katero spada tudi Krašnji vrh. Botrovala sta Ivan in Barbara Režek iz domače vasi, pa nista bila s krščencem nič v rodu.

Ivankova domačija je po uradnih vknjižbah obsegala le četrto grunta, a je veljala za precej trdno kmetijo. Imela je kakor nekako tradicijo, da je vsak njen gospodar šolal dvasina. Že ded je dal v

šolo dva sina, ki sta oba dovršila gimnazijo v Novem mestu. Starejši Peter je potem stopil v ljubljansko semenišče in postal duhovnik ter umrl l. 1918 kot zlato-mašnik v Ljubljani; mlajši Jurij pa si je izbral učiteljski stan in tudi umrl v Ljubljani kot bivši mestni šolski nadzornik l. 1942. Te stare navade se je držal tudi oče Ivan Režek: poslal je v šole sina Antona, ki je postal misijonar v Ameriki, in njegovega 16 let mlajšega brata Josipa, ki se je posvetil odvetništvu.

V ljudsko šolo je Anton hodil v Metliko, ker takrat Radovica še ni imela šole. Pot je bila dolga in naporna. Krašnji vrh je namreč gorska vas, ki stoji na precej visokem hribu v južnih Gorjancih in je kaki dve uri oddaljena od Metlike. Hoditi peš dan na dan ob vsakršnem vremenu tako daleč dol in gor, ne bi bila malenkost za odraslega človeka, kaj šele za otroka. Vendar je ukaželjni fantič premagal vse težave in se dobro učil. Po dovršeni ljudski šoli je stopil v državno gimnazijo v Novem mestu. Ta zavod so vodili očetje frančiškani do l. 1870, ko ga je podpržavila avstrijska vlada. Vendar je sledeča leta na njem poučevalo še nekaj frančiškanov, dokler jih niso svetni profesorji popolnoma nadomestili. Tudi Antona so deloma učili še frančiškani.

Preden pa je utegnil gimnazijo dokončati, je moral l. 1887 na nabor in bil potrjen k vojakom. Toda vojaški stan ga ni prav nič veselil in "služiti cesarja" se mu je zdelo toliko kot čas tratiti. Zato jo je, namesto da bi bil oblekel vojaško suknjo, rajši pobral čez morje. Da je prišel na to misel, ni bilo nič čudnega, saj so se tedaj Belokranjci zelo izseljevali v novi svet; skoraj ni bilo hiše, ki ne bi bila imela koga v Ameriki; tudi njegov najstarejši brat Ivan je bil tam že nekaj let. Šli so pač s trebmhom za kruhom, katerega jim domovina ni mogla dajati, ker je Bela krajina že po naravi prav revna deželica. Tako se je Antonova pot v Evropi končala in torej ni res, da bi bil obiskoval univerzo v Gradcu, še manj pa v Gorici, kakor so nekje pisali.

Dne 24. julija 1887 je stopil Anton v New Yorku na ameriška tla. Šel je

nemudoma v Michigan, kjer je bil njegov belokranjski rojak Ivan Vertin škof v Marquetteu. Ta ga je rad sprejel v škofijo kot bogoslovca in poslal v Kanado, da je v Berlinu nadaljeval šole. (Med prvo svetovno vojnosota Berlin prekrstili v Kitchener, kakor se še danes imenuje.) Ondi je pri očetih resurekcionistih v St. Jerome's College študiral bogoslovje in se naučil tudi angleškega in francoskega jezika.

Poletne počitnice je prebil menda pri škofu Vertinu v Marquetteu. Tam je doživel v septembru l. 1889 nekaj prav izrednega. Treba je bilo namreč prenesti v novo stolnico Baragovo truplo, ki je bilo zadnjih deset let, t. j. izza požara v stari stolnici, pokopano v pesku pod škofovo rezidenco. Škof Vertin je torej ukazal bogoslovcu, naj izkoplje Baragovo truplo, ga položi v novo bakreno rakev in prenese v škofovsko grobnico pod novo stolnico. To je Režek s pomočjo nekega pogrebnika tudi storil. Našel je častitljive ostanke še dobro ohranjene, čeprav je stara smrekova krsta že trohnela. Sestavil je tudi latinski napis za marmornato pločo, s katero so grob zaprli. Ta nenavadni doživljaj si je vtisnil globoko v spomin. Poslej je porabil vsako priložnost, da bi škofa Barago bolj spoznal.

Ko je bogoslovne študije dokončal, se je vrnil v Marquette, kjer mu je škof Vertin podelil nižje in višje redove. Sv. mašniško posvečenje je prejel v soboto dne 12. julija 1890 in drugi dan pel novo mašo v nemški cerkvi sv. Jožefa v Hancocku.

Prve službe

Teden potem je novi mašnik dobil prvo službo. Postal je kaplan fare sv. Janeza Krstnika v mestu Menominee ob izlivu reke istega imena v Michigansko jezero. Sestala je pretežno iz Nemcev, Angležev, Poljakov in Čehov, ki so se ukvarjali zlasti z lesno obrtjo in trgovino. (Francози so hodili v svojo cerkev sv. Ane.) V župnijski šoli je pet sester sv. Neže učilo kakih 160 otrok, štiri frančiškanke pa so vodile bolnišnico Providence. V faro je spa-

dal tudi misijon Birch Creek.

Režek je ostal na svojem prvem mestu samo do 13. grudna, torej še pet mesecev ne. Tega dne ga je škof poslal za župnika fare sv. Ane na otoku Mackinac, v ožini, ki veže Huronsko in Michigansko jezero. Ondotni katoličani so ga bili veseli, ker niso imeli župnika že od začetka jeseni, ko jih je zapustil naš rojak Jakob Erlah. Šteli so samo okrog 60 družin, večidel angleških, francoskih in indijanskih. Toda poleti jih je bilo več zaradi letoviščarjev, ki so že tedaj radi hodili tja na počitnice.

Novi župnik se je takoj poprijel dela, da bi faro izboljšal. Obrnil se je na župljane, da bi mu pomagali napraviti več cerkvenega perila in mašne obleke. Odzvali so se prav velikodušno. To ga je osrčilo, da je sprožil misel, naj bi popravili cerkev, ki se je v viharjih gugala kot trst. Nobenega ometa ni mogla obdržati; veliki kosi so odpadli, kar jo je zelo kazilo.

Župnikovo misel so farani takoj sprejeli. Pozimi so napravili načrt, spomladi pa so se lotili popraviljanja. Odstranili so vesomet z latami vred, pričvrstili tramovje ter preuredili in obokali svetišče. Nato so stene znova obili z latami in ometali. Dovršili so tudi pevski kor. Tako je poslopje postalo ne le dovolj trdno, ampak res cerkvi podobno. Poletnim obiskovalcem so popravki ugajali in so jih radi pomagali plačati. Vsi stroški so znašali dva

tisoč dolarjev; osemsto je dal izkupiček za prodano staro pokopališče, ostalo pa so darovali letoviščarji in župljani. V septembru, ko je Režek odšel drugam, že ni bilo na cerkvi nobenega dolga več.

Dne 2. kimavca 1891 se je Režek vrnil v Menominee upravljat faro sv. Janeza, da je njen župnik mogel iti na počitnice. V tem času so se Nemci ločili od Ircev, Poljakov in Čehov ter organizirali svojo faro sv. Treh kraljev. Ko so se pripravljali, da si sezidajo cerkev, jim je tudi Režek pomagal.

Po župnikovi vrnitvi je škof 18. grudna poslal Režka v Gladstone za župnika fare Vseh svetnikov. To mesto stoji ob Michiganskem jezeru v deltskem okrožju. Župnija je štela 62 večidel irskih in francoskih družin. Imeli so novo cerkev in župnišče, ki pa je bilo še zadolženo in le pičlo opravljeno. Razveselili so se novega župnika, saj so bili že tri mesece in pol brez njega. Vendar se zdi, da niso zanj veliko storili, ker je prve tri mesece dobil samo deset dolarjev plače. Ni se mu dobro godilo. Pozimi je moral sam po obrežju pobirati drva, ki jih je naplaval jezero, da si je mogel kuriti. V marcu ga je škof hotel premestiti v Manistique. Ko so farani to zvedeli, so mu nemudoma pisali prošnjo, naj tega nikar ne stori in da bodo odslej župniku bolj pomagali. Res so priredili večerjo, ki se je tako dobro obnesla, da je

NOVO MESTO,
dolenjska
metropola.
Desno od mosta
starodavni
franciškanski
samostan
s cerkvijo.
V velikem
poslopju
desno od cerkve
je Msgr. Režek
začel svoja
študentovska
leta...

konec meseca Režek mogel plačati zadnjih pet sto dolarjev dolga, ki je bil še na župnišču. Tri mesece nato pa je dokupil tri parcele zemljišča za osemsto dolarjev. Oskrboval je tudi misijonske postaje ob železniški progi Flat Rock - Lathrop, posebno Rapid River in Masonville ter nekaj mesecev tudi Manistique.

O prostem času je rad rezbaril in poleg drugega sam naredil nov glavni oltar. Ta je faranom tako ugajal, da so ga čez nekaj let, ko so si postavili novo cerkev, prenesli vanjo; uporabljali so ga potem še mnogo let, dokler ni leta 1920 pogorel. Za spremembo je poleti škof poslal župniku dva dijaka (menda Hodnika in Žagarja) na počitnice. Naročil mu je, naj ju nikar ne razvadi, da ne bosta potem hrepenela po gladstonskih mesnih loncih. Hotel ga je s tem najbrž malo podražiti, ker je vedel, da se v gladstonskem župnišču ni kuhalo mnogo mesa.

Z dežja pod kap

Vsekakor se Režku samemu ni posebno tožilo po Gladstonu, ko ga je škof dne 25. avgusta 1892 prestavil v Crystal Falls za župnika fare Angelov varuhov. Ta kraj je sedež ironskega okrožja in stoji ob slapovih reke Paint. Župljani so bili v glavnem Slovani, Francozi in Irci ter so se preživljali večinoma z delom v železnih rudnikih in na žagah. Imeli so cerkev in župnišče, ki pa je stalo še na tujem svetu. Zato je Režek nekaj mesecev po svojem prihodu ta svet (dva lota) kupil za 700 dolarjev in kmalu tudi plačal. Oskrboval je poleg župne cerkve tudi misijonski postaji Amasa in Mansfield.

Takoj prvo jesen je dal poleg cerkve izkopati vodnjak, ker je bil vaški vodovod premajhen in se je rad posušil, kadar je bilo prav vroče ali mrzlo. Delo sta mu izvršila dva Šveda. Komaj sta privrtala 36 čevljev globoko, že je bušnilo toliko sveže vode na dan, da še gramoza nista mogla odstraniti. Vodnjak je dajal obilo dobre studenčnice ne glede na vreme. Ponjo so hodili tudi sosedje.

Marquetteški škof Janez VERTIN,
Baragov drugi naslednik /1879- 1898/

Tedaj so bili v deželi dobri časi in kazalo je, da se bodo nadaljevali. Toda sledečo pomlad (1893) je iznenada nastal silen finančni polom, ki je kmalu ohromil vso obrt in trgovino v Ameriki in drugod. Zadel je tudi Crystal Falls. Meseca rožnika je delo skoraj popolnoma prenehalo in zaslužkanibilo. V jeseni je že vladala nepopisna beda, posebno med rudarji. Mnogo jih je stradalo. Kdor je mogel, je zbežal drugam v upanju, da bo tam bolje. Ostali so večinoma samo taki, ki niso imeli s čim oditi.

Z ljudmije trpela seveda tudi cerkev in se le z največjo težavo prebila skozi leta depresije. Župnija Angelov varuhov se je že prvo jesen v manj kot dveh tednih skrčila s 126 na 60 družin. Vendar so ljudje ostali vedri in velikodušni. Župnik jez njimi priredil celo bazar, ki je cerkvi prinesel nekako 300 dolarjev. Z njimi je plačal nek nujen dolg in postavil v cerkev novo kurilno napeljavo. Naročil je tudi nove postaje križevega pota ter sam predelal in prenovil stare oltarje.

Pri vsem tem pa je bil srečen, da se

je mogel vsaj borno prehraniti, kajti mnogokrat ni imel kaj jesti. Sam pravi, da je v Crystal Falls prebil najhujše čase, ki jih je ta kraj doživel, in da je le malomankalo, da ni od lakote umrl. Ni torej čudno, da se mu je v pomanjkanju zrahljalo zdravje.

V jeseni leta 1894 se je Režek napotil prvič v Evropo. Šel je zdravja iskat. Preden je odšel, mu je škof Vertin dne 16. oktobra napisal priporočilno pismo, v katerem izrečno pravi, da pojde gospod v Evropo zato, da se pozdravi. Prišel je na Nemško in se nastanil v nekem nunskem zavodu v Kolinu (Köln). Ondotni kardinal Krementz mu je 26. novembra dovolil en mesec maševati v nadškofiji. Od tam se je polagoma odpravil čez Alpe v Italijo. Obiskal je razna znana mesta, med njimi seveda Rim, kjer mu je tajnik mestnega vikariata dne 22. februarja 1895 izdal dovoljenje, da sme 15 dni maševati v večnem mestu. Odondod je krenil skozi Loreto v Jakin ter se skrivaj prepeljal čez Jadransko morje na Reko. Nato je potoval čez Hrvaško v Stari trg ob Kolpi, kjer je bil takrat njegov stric Peter Režek za župnika. Tam se je na tihem sestel s starši, katerih že skoraj sedem let ni videl, potem se je takoj po isti poti vrnil v Italijo in končno v Ameriko.

V začetku maja 1895 je bil po šestmesečni odsotnosti zopet v Michiganu, čeprav še ni popolnoma ozdravel. Škof Vertin ga je takoj poslal v Bessemer za župnika fare sv. Sebastijana in misijona sv. Jožefa v Wakefieldu. To so rudarski kraji, ki so tudi docela obubožali in izgubili prav mnogo prebivalcev. Že dve leti tam niso več kopali železne rude. (Leto poprej je tamkajšnji župnik Jakob Erlih umrl za posledicami stradanja.) Režek je ondi prebil štiri mesece, potem pa resigniral in se s škofovim dovoljenjem vrnil v Crystal Falls, kjer je ostal do 3. novembra 1895.

Bil je še vedno piškavega zdravja. Zlasti so mu nagajale zime, ki so v Gornjem Michiganu navadno prav ostre. Zato je prosil škofa za dovoljenje, da bi smel zimo prebiti v kakem bolj toplem kraju. Škof mu je to rad dovolil ter mu tudi nasvetoval par škofov, od katerih bi ga eden

ali drugi utegnil začasno sprejeti v svojo škofijo. Hkrati mu je tudi pisal: "Če Crystal Falls zapustite, ne smete ljudem reči ne zasebno še manj pa javno, da se boste tja vrnili. Dobili boste prihodnje poletje tisti kraj, ki bo prazen. Uredite torej svoje stvari, preden odidete in ne puščajte tam ničesar." (Vertin Režku, 10. sept. 1895.) To je menda Režku pregnalo misel, da bi šel na jug prezimovat. Najbrž je pa bilo tudi bolj zanj, da je ostal v škofiji.

Župnik v Houghtonu

Dne 6. listopada 1895 je škof Režka predstavil v Houghton (reci: Hôtn). Zdi se, da je to storil le za poskušnjo. Že čez dobra dva meseca mu je namreč pisal, naj mu takoj naznani, če si želi spremembe; a pristavil je, da bi mu prav tedaj mogel komaj kaj boljšega dati. (Vertin Režku, 28. pros. 1896.) Očitno si župnik ni želel izpremembe, ker je ostal tam do konca svojega življenja - dolgih 51 let.

Houghton je sedež houghtonskega okrožja na južnem bregu jezera Portage in je središče bogate bakrene pokrajine na Keweenawskem polotoku v Gornjem jezeru. Prebivalstva je tedaj imel kraj blizu tri tisoč. Prvo cerkev so si tam katoličani zgradili že pod škofom Barago leta 1859. farno šolopu so si postavili leta 1887. Župljaniso bili večidel Irci, Francozi in Nemci, le malo jih je pripadalo drugim narodnostim.

Kmalu po prihodu v Houghton je Režek priredil faranom ljudski misijon, katerega sta vodila dva očeta pasionista. (Vertin Režku, 4. grudna 1895.) Župnija tedaj ni bila posebno privlačna. Hudo je še čutila nasledke zadnjega finančnega poloma: ljudje so obubožali, delo pa se je težko dobilo in slabo plačevalo. Niti se fara ni mogla kaj prida ponašati s poslopji, ki so bila vsa lesena; cerkev je bila že stara in razbita, dvonadstropna šola je premogla le štiri sobe, učiteljice - sestre sv. Neže - so gostovale v slabi najeti hišici, župnišče pa je bilo novo. Tudi nekaj dolga je fara še imela. (Vertin Režku, 28. pros. 1896.)

Šola je sicer obsegala štiri sobe, a so bile samo tri zasedene, četrta je stala prazna. Obiskovalo je pouk le 120 otrok, razdeljenih v pet razredov. Da ni prihajalo več dece, so bili krivi slabi časi in šolnina. Zato je župnik sledeče leto (1896), ko je odprl šest razred, šolnino odpravil. Tako se je njegova šola prva v škofiji oprstila tega davka in poslej so otroci zastónj dobivali tudi šolske knjige. To je pomagalo, da je število šolarjev začelo rasti, dasi prav počasi.

Kar je fara najbolj potrebovala, je bila nova in večja cerkev. In te se je Režek najprej lotil. O njej so Houghtonci že nekaj časa govorili. Sami so videli, da novo cerkev zelo potrebujejo. Ker so se delavske razmere boljšale, je župnik kar oznanil, da namerava zidati. Tedaj pa je iznenada nastalo vprašanje, kje naj se zida. Bogatejši so hoteli imeti novo cerkev v mestu ob glavni ulici, kjer je fara posestvovala dve zemljiščni parceli. Siromašnejši pa so bili za to, da se zida na griču poleg stare cerkve, katero je blagoslovil še škof Baraga, da bodo tako vsa farna poslopja skupaj. To je želel tudi župnik. Imeli so nekaj viharin, a se niso mogli zediniti. Stvar so končno rešili z glasovanjem, pri katerem so končno zmagali zadnji.

Izvolili so gradbeni odbor z župnikom na čelu. Ta je nemudoma dal napraviti načrte za novo cerkev, ki naj bi bila dolga 127 in široka 54 čevljev ter naj bi stala 50.000 dolarjev. Škof Vertin je potrdil načrte in tudi daroval sto dolarjev, ker je nekoč tam sam začel misijonsko delo. (Vertin Režku, 25. febr. 1898.) Toda kar brez težav ni šlo. Ko je župnik dokupil kos zemljišča tik farne posesti in zanj plačal 250 dolarjev, mu je v blagajni ostalo samo še 800 dolarjev. Vkljub temu pa je z delom začel takoj, ko so dekleta nabrala prvi tišočak.

Temelj so začeli kopati dne 7. rožnika 1898. V jeseni so iz rezanega kamnja dozidali stene pritličja. Čez zimo niso delali, pač pa so sklenili prihodnje poletje pritličje dovršiti. Res so ga do zgodnje jeseni pokrili z začasno streho, ometali in tlakovali, da se je moglo takoj rabiti za

cerkev. V nedeljo dne 8. vinotoka, je župnik zadnjič maševal v stari cerkvi. Sledečo nedeljo, 15. oktobra 1899, je škof Friderik Eis, ki je v rožniku nasledil škofa Vertina, blagoslovil pritličje in birmal otroke. V pridigi je čestital faranom, da so si postavili tako prostorno hišo božjo in jo tudi že dve tretjini plačali. Pritličje je stalo 10.000 dolarjev. V njem je župnik prihodnja tri leta opravljal božjo službo.

Misijon Atlantic

Istočasno s pritličjem v Houghtonu, je Režek gradil tudi cerkev v bližnjem Atlantu. Ondi je živel kakih 28 katoliških družin in precej samcev raznih narodnosti. Večina ljudi je bila zaposlena s kopanjem bakrene rude. Oskrboval jih je Režek iz Houghtona. Ker pa še niso imeli cerkve, jim je navadno maševal enkrat na mesec v javni šoli. Leta 1898 pa mu je rudniška družba za 99 let dala v najem kos zemljišča, 200 čevljev dolgega in prav toliko širokega, da na njem postavi cerkev. Teže je bilo dobiti za to potreben denar, ker tamkajšnjih katoličanov ni bilo veliko in so še izmed teh mnogi dvomili, da bi se dalo kaj pridati narediti. Vkljub temu se je Režek pogumno lotil dela, nabral 300 dolarjev in začel zidati. Pomagali so mu tudi nekatoličani. Delali so krepko vse poletje in vso jesen in do četrte nedelje v adventu je bilo leseno poslopje popolnoma opremljeno in pripravljeno za blagoslovitev.

Novo cerkev bi bil moral blagosloviti škof Vertin, ki je nekoč prvi tam misijonaril, a je hudo obolel in dva meseca potem umrl. Toda prej je še pooblastil Režka, naj sam blagoslovi cerkev, kar je ta dne 18. grudnia 1898 tudi storil. Imel je slovesno sv. mašo in v pridigi razložil ne navadno ime "Marija morska zvezda", kateri na čast je cerkev posvetil. Poslušalci, večina protestantje, so bili imena veseli, saj je ugajalo vsakemu, katerekoli vere je bil. Da so jim bili tudi ti obredi pogodu, je pokazala velikodušna denarna zbirka. Z njo je poravnal za cerkev in opravo velik del stroškov, ki so znašali 3600 dolarjev, ne

vštevši darovanega dela in gradiva.

Po blagoslovitvi cerkve je Režek izprva še vedno hodil le po enkrat na mesec tja opravljat službo božjo. Toda čez nekaj mesecev je na nujno prošnjo ljudi začel tam maševati vsako nedeljo in vsak zapovedan praznik. Da bi mogel delo zmagovati, je prosil škofa za kaplana, katerega je tudi dobil. Pomagal mu je, dokler se misijon v aprilu 1902 ni osamosvojil in dobil svojega župnika. Ta cerkev je leta 1921 pogorela, a so zgradili drugo.

Nova cerkev in samostan

Odkar je Režek odpravil šolnino v farni šoli, je število učencev rastlo. Vendar le polagoma in tako četrte šolske sobe še nekaj let niso potrebovali. To je prišlo prav mestni šolski upravi, ki je leta 1899 zidala novo javno šolo. Najela je namreč prazno sobo v katoliški šoli kakor tudi staro cerkev in jo uporabila za otroke javne šole, dokler ni dozidala svojega poslopja. Sledečo jesen (1900) pa se je vpisalo v katoliško šolo toliko otrok, da je župnik moral vpeljati sedmi razred in odpreti četrto sobo. Tako je bila zasedena vsa šola.

Ko je župnik opazoval, kako mesto zida lepo šolo, je mislil na svoje farne probleme. Preglavice sta mu delali zlasti dve pereči zadevi: Šolske sestre, ki so gostovale v najeti slabi hišici, so nujno potrebovale svoj samostan. In fara je potrebovala pošteno cerkev, da ne bi morala več v "katakombi" hoditi k božji službi.

Vprašanje pa je bilo, kje dobiti potrební denar za nova poslopja. Da bi ga rešil, je župnik sklical farno sejo, na kateri so sklenili prirediti velik sejem (fair). Žal je takoj nato gospod zbolel in moral iti v sanatorij sv. Neže v Fond du Lac, Wis. Bal se je, da ima raka. Ta novica je pretresla farane in tudi druge ljudi, kajti Režek je bil med vsemi zelo priljubljen. Vendar je imel še dovolj moči, da je sejem pismeno organiziral z bolniške potelje. Vdile so ga ob koncu aprila leta 1900 faranke nekaj večerov zaporedoma in na njem izžrebale tudi tisoč dobitkov. Tikete so prodale

jale po dva dolarja. Pomagalo je vse mesto. Bil je to baje največji in najuspešnejši sejem, kar jih je dotlej kaka cerkev v Gornjem Michiganu imela. Prinesel je okrog 8,500 dolarjev čistega dobička.

Ta uspeh je župnika tako osrčil, da se je spomladi leta 1901 lotil gradnje kar dveh poslopij: samostana in cerkve. Samostan je še isto leto dogradil iz trdnih tramov in desk ter belo pobarval, kakor je v Ameriki navada. Imel je tri nadstropja in torej dovolj prostora za vse šolske sestre. Zgornje nadstropje je obsegalo veliko dvorano. V tej je jeseni leta 1906, ko se je vpisalo kar 275 otrok, odprl peto šolsko sobo. Poučevalo jih je sedem sester. Fara je imela že več kot tri sto družin.

Prvi teden rožnika 1901 se je lotil dovršitve cerkve, kot so zahtevali načrti. Vogelni kamen je vzdal 28. avgusta, prav ko je župnija imela drugi sejem. Na tem se je izžrebalo samo deset dobitkov, a je bil vsak velike vrednosti. n. pr. nova hiša s sedmimi sobami, vredna \$ 1800, parcela zemljišča, konj s sedlom, živalni stroj, itd. Ta sejem je skoraj tako lepo uspel kakor prejšnji. Tako so farani nabrali dovolj denarja, da so mogli še isto jesen dozidati cerkvene stene in jih pokriti s streho. Sledeče znoletje so prizidali še zvonik in cerkev znotraj dovršili. Dne 10. avgusta 1902 jo je škof Eis slovesno blagoslovil. Pridigal je škof Messmer iz Green Baya. Zraven so bili tudi škof Stariha, 28 duhovnikov in mnogo ljudi. Razen tega je škof Eis isti dan v novi cerkvi posvetil v mašnika č. Viljema Stahla, sina župnije, kar je slavnost še povečalo.

Cerkev je lepa gotskastavba, zidana iz rezanega kamenja. Vanjo vodijo v pročelju tri vrata. Sedežev ima za kakih 700 ljudi. Izprva je bila seveda samo za silo opravljena. Polagoma pa so ji dobrotniki preskrbeli vse potrebno. Tako so napravili tri nove marmorne oltarje: sv. Ignacija Lojolskega, Matere božje in sv. Jožefa. Zanimivo je, da je župnik dal v glavni oltar postaviti tudi kipa slovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda, medtem ko so kipi nemškega, francoskega in irskega apostola prišli v stranska oltarja. Dalje so do-

Cerkev
svetega
Ignacija,
Houghton,
Mich.,
ki jo je
postavil
Mgr.
Režek

brotniki darovali lepa okna z barvanim steklom, mogočne orgle na piščali, križev pot in druge stvari. Z vso upravo je cerkev stala nad 65,000 dolarjev. Impozantna zgradba stoji na strmem griču in se vidi po vsem Portaskem jezeru. Njen visoki zvonik s pozlačenim križem pošilja prve in zadnje pozdrave prihajajočim in odhajajočim parnikom daleč v okolico.

Zgodovinar

Brž ko je Režek dozidal farno cerkev, se je lotil pisanja zgodovine marquetteške škofije. Misel, da bi bilo prav, če bi kdo to storil, se mu je porodila že zgodaj. Čakal je precej časa, da bi se kdo te naloge poprijel, a zastonj. Šele ko je videl, kako hitro so mrli stari misijonarji in pionirji ter z njimi izginjali zanesljivi spomini na skromne a važne začetke, je sam začel zbirati zgodovinske podatke. Pa še celo tedaj je nekaj let odlašal, preden se je lotil urejevanja nabranega gradiva.

Po blagoslovitvi nove cerkve se je krepko poprijel zgodovinskega dela. Hotel je ljudem verno opisati, kako se je katoliška Cerkev v Gornjem Michiganu začela in razvijala. S tem namenom je prebrskal razne knjige, pisma in listine, ki so se ti-

kale tega predmeta. Obiskal je vse fare in skoraj vse misijone v škofiji ter pregledal večino župnijskih knjig. Razgovarjal se je s pionirji o starih časih in dogodkih ter zapisoval vse, karkoli važnega je zvedel. Hkrati je iskal tudi slike misijonarjev, cerkva in drugih poslopij ter tudi sam veliko fotografiral. Poleg tega je tudi mnogo dopisoval, da bi dobil potrebnih podatkov, kar se mu pa ni vselej posrečilo. Neredko je namreč zaman čakal odgovora na svoje pismo. Toda takšne zapreke je premagal, kakor sam pravi, s podvojeno pridnostjo in namesto da bi ga bile oplašile, so ga le še bolj podžgale pri njegovem podjetju.

Zgodovino marquetteške škofije je razdelil v dve knjigi. Prva obsega življenjepise prvih štirih škofov: Barage, Mraka, Vertina in Eisa; ter trinajst sodobnih misijonarjev, med njimi Pirca, Škole in Čebulja. Najbolj obširno opisuje življenje škofa Barage, ki obsega nad polovico prve knjige. To je še danes – po 50 letih – najboljša Baragova biografija v angleškem jeziku. Druga knjiga pa vsebuje nadrobno zgodovino posameznih župnij in se začne s prihodom jezuitov leta 1641.

Obe knjigi sta ilustrirani. Imata slike vseh škofov in misijonarjev, ki so dotlej v škofiji delali, kakor tudi vseh cerkva, šol, župnišč in samostanov, kolikor jih je mogel dobiti. Razen teh imata tudi veliko posnetkov raznih pisem, spričeval in listin. Te ilustracije – 533 po številu – so mu knjigi zelo podražile. Azdele so se mu potrebne, da mu tako ni bilo treba stvari na dolgo in široko opisovati. Prav te ilustracije pa dajejo knjigama tudi izredno vrednost. Pisani sta v jedrnatih, lahko umljivih angleščini in se lahko bereta, čeprav sta skrbno znanstveno delo.

Knjigi sta veliki; izšli sta na 293 in 401 strani v četrtinki. Naslov imata: *History of the Diocese of Sault Ste. Marie and Marquette*. Knjigi je natisnila v letih 1906 in 1907 tiskovna družba M.A. Donahue v Chicagu, založil in prodajal pa pisatelj sam. Posvetil je prvo knjigo spomenu škofov Barage, Mraka in Vertina, drugo pa škofu Eisu in njegovim duhovnikom. Natisniti je dal 1200 izvo-

dov in jih prodajal po 10 dolarjev, nekaj zalo vezanih pa po 15 dolarjev.

Režkovo zgodovino so splošno hvallili. Naj navedem le nekaj primerov. Reuben Gold Thwaites, znani zgodovinar in urednik slavnih *Jesuit Relations*, je delo takole ocenil: "Z velikim užitkom sem pregledoval krasno (prvo) knjigo z njenim izvrstnim tiskom in mnogimi ilustracijami, da nič ne rečem o povsod vidni skrbi, s katero ste pripravili to posrečeno zgodovinsko delo." Škof Jožef J. Fox iz Green Baya je sporočil pisatelju: "Hvaležnost Vam dolgujejo ne samo duhovniki in katoličani marquetteške škofije, ampak sploh Cerkev v Ameriki, ker ste nam podali to zgodovino, ki se že zdaj ceni, a se bo še bolj prihodnja leta. Vaš spomin bodo blagoslovljali pozni rodovi." Pohvalili so Režkovo delo tudi profesorji zgodovine na Gregorijanski univerzi v Rimu, češ da je lep vzorec za prihodnje škofijske zgodovine. Ni treba praviti, da so bili tudi Slovenci teh knjig veseli in jih obširno in laskavo ocenili.

Pisatelj sam pa je o svojem delu imel bolj skromno mnenje. "Dobro vem," je zapisal v predgovoru, "da je pomanjkljivo. Če bi mu bil utegnil posvetiti več prostih ur, bi bilo lahko boljše. Toda duhovnikovo življenje v tej deželi kakor tudi drugod je polno pastirskih dolžnosti, katere mora seveda najprej izvršiti. " Vsekakor pa se lahko reče, da ima le malokatera škofija tako lepo pisano in opremljeno zgodovino kakor marquetteška za čas, ki ga obsega. Z njo si je Režek postavil trajni spomenik.

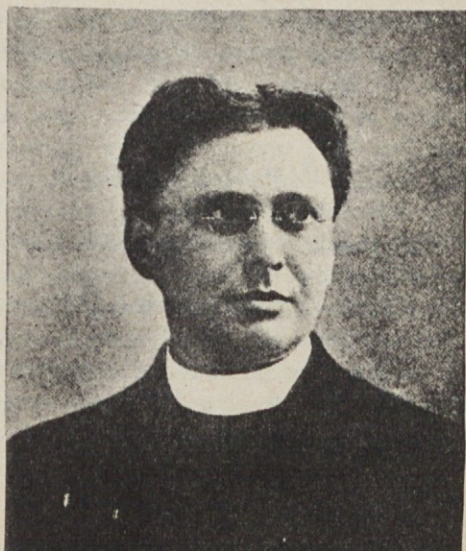
Spet doma - Doktorat

Neprestano snovanje načrtov, zidanje in pisanje je Režka utrudilo. Sicer mu je škof dal leta 1907 kaplana, brez katerega poslej ni bil več do svoje smrti. Ta mu je pri delu občutno pomagal. Vendar si je župnik želel tudi nekoliko počitnic; hotel je iti v Evropo in obiskati staro domovino, ki je bila tedaj še vedno avstrijska kronovina. Todabalse je kazni, ker je pred dvajsetimi leti pobegnil v Ameriko, ne da bi bil doslužil vojaščino. Obrnil se je to-

rej na avstrijsko vlado, naj ga pomilosti. Tam mu je prošnjo uslišala, nakar je šel leta 1908 drugič in zadnjič v Evropo. Pred odhodom mu je škof Eis dne 2. rožnika napisal priporočilno pismo ter mu naročil, naj skuša ob vrnitvi s seboj pripeljati par slovaških, hrvaških in slovenskih bogoslovcev ali mladih duhovnikov za marquetteško škofijo. "Če govorijo še druge jezike - čim več, tem bolje," je pripomnil.

Režek je potoval v Avstrijo skozi Anglijo, Francijo in Nemčijo. Spotoma si je ogledal razne kraje; bil je v Karlovih varih, Marijanskih kopelih in Pragi na Češkem, od koder je meseca julija prispel na Dunaj. Tam se je sestal v nekem hotelu s svojim bratom Josipom, ki je na ondotni univerzi študiral pravo, in ga vzel s seboj v Slovenijo. Obiskal je Ljubljano in druge kraje, posebno tiste, ki so bili v zvezi s škofom Barago. Doma je našel očeta in mater še živa, a že osivela. Lahko si je misliti, da so se drug drugega razveselili, saj se že več kot trinajst let niso videli. V ponedeljek dne 20. julija so mu Radovičani priredili slovesen sprejem. Vendar se je samo en teden zadržal v rojstni vasi. Nato se je, morda nevede, za vselej poslovil od svojcev in domovine ter odšel nazaj v Ameriko. Koliko sreče je imel pri nabiranju bogoslovcev ali duhovnikov za marquetteško škofijo, nisem mogel dognati.

Proti koncu poletja je prišel zopet v Houghton, ko je ravno preteklo 50 let, kar je tam škof Baraga ustanovil misijon. Jubilej so baje primerno obhajali, a kako, nisem zvedel. Več podrobnosti sem našel o

Father
Režek

proslavi, ki so jo imeli sledeče poletje: praznovali so zlato obletnico, kar je škof Baraga tam blagoslovil prvo cerkvico. V soboto dne 31. julija je župnik pel slovesno sv. mašo, drugi dan pa je škof Eis imel pontifikalno sv. mašo, pri kateri je pridigal sloveči jezuit R. Rosswinkel. Zvečer pa je škof Fox iz Green Baya vodil pontifikalne večernice. Praznovanja se je udeležil tudi nadškof Messmer iz Milwaukeeja.

Medtem je Režek postal že toliko znan kot zgodovinar in pisatelj, da ga je uredništvo Katoliške enciklopedije naprosilo za nekaj prispevkov. Napisal je zanj štiri kratke a jedrnate članke: o marquetteški škofiji, o škofih Mraku in Vertinu in o Leopoldinski ustanovi. Zadnjo je obširneje opisal tudi v tretji knjigi *Acta et Dicta*, ki je izšla leta 1914 v St. Paulu, Minn.

Objavil je sem ter tja tudi kak dopis, posebno kadar se mu je zdelo potrebno nastopiti zoper javne napake in zlorabe in zahtevati, da se popravijo. Sem spada kontroverza, katero je povzročilo spomladi leta 1911 šolsko predavanje, v katerem je neki srednješolec slavil luteranskega kralja Gustava Adolfa in sramotil katoliško Cerkev. Razume se, da na takšno zavijanje dejstev župnik ni mogel in ni smel molčati.

Isto pomlad je Režek iznenada prejel pismo Marquetteve univerze v Milwaukeeju, ene največjih in najbolj znanih visokih šol v Ameriki. Pavabila ga je, naj ob koncu šolskega leta pride po častno doktorsko diplomu, katero mu hoče pokloniti. Do tega sklepa jo je privedla njegova zgodovina marquetteške škofije, katero je smatrala za zrelo znanstveno delo zgodovinske kakor tudi slovstvene vrednosti. Prijaznemu povabilu se je Režek rad odzval. Tako je bil 21. rožnika 1911 promoviran za doktorja zakonov (legum doctor, okrajšano LL.D.). Diplomno je dobil pri graduaciji vseučiliščnikov v Pabstovem gledališču, ki je bilo tisti večer natlačeno občinstva. Kolikor je znano, je on prvi in doslej edini Slovenec, ki je kdaj v Ameriki dosegel ta častni naslov. Nedvomno je z odlikovanjem prejel najlepšo nagrado za trud, ki ga je vložil v svoji zgodovinski knjigi.

Povrnitvi iz Milwaukeeja so mu prijatelji od vseh strani čestitali. Škofijski duhovniki so sledeči mesec pri duhovnih varjah v Assininsu sprejeli posebno resolucijo, v katerih so se zahvalili novemu doktorju, da je napisal tako obširno in res izvrstno zgodovino škofije; čestitali so mu, da ga je univerza počastila z doktoratom, in obljubili, da bodo njegovo knjigo priporočali ljudem v nakup. Podpisala sta se tudi Slovenca Luka Klopčič in Peter Šprajcar. Te resolucije so novega doktorja gotovo razveselile; že zato, ker je imel še mnogo neprodanih izvodov v zalogi. Morda so mu tudi nekoliko osladile skrbi za novo šolo, katero je prav tedaj zidal.

Zopet zidar

Režek je že pred leti sklenil, da bo postavil novo šolo. Ker pa je bila župnija še zadolžena, je moral načrt odložiti na boljše čase. Vendar je polagoma pripravljaval vse potrebno, da ga uresniči. Dokupil je kos zemljišča tik samostana in tri kose ob cerkvi, da bi si lahko izbral eno ali drugo mesto, ko pride za to primerni čas. Izbral si je končno parcele poleg samostana in poleti 1911 začel na njih zidati novo šolo. Ta je bila potrebna, ker je bilo šolarjev že blizu 300. Še isto leto je blagoslovil vogelnik, sledeče leto pa je poslopje dozidal. Dolgo je 160 in široko 67 čevljev. Pritličje s prostorno dvorano je narejeno iz rezanega kamnja, nadstropji pa sta iz trdne opeke. V vsakem nadstropju je šest šolskih sob, ki so vseskozi moderno opremljene. Poslopje je bilo do božiča 1912 dogotovljeno in 13. prosinca 1913 so se šolarji vani preselili. V sledečih treh letih so se pomnožili na 400 – najvišje število, ki so ga kdaj dosegli. Poučevalo je deset sester.

Svoj gradbeni program je Režek do cela izpeljal, ko je še farnemu oskrbniku ali cerkovniku postavil udobno hišo.

Kmalu nato je nastala prva svetovna vojna, v katero so se zapletle tudi Združene države ameriške. Nalagala je državljanom vsakovrstne neprijetne dolžnosti in tudi duhovnikom ukazovala, da so morali

Sestrška hiša in nova
farna šola v Houghtonu,
Michigan - delo skrbnega
Režkovega župnikovanja

v cerkvi oznanjati razne visoke odredbe, katerih ni bilo malo. Dasiravno je Režek vestno vršil svoje državljanske dolžnosti, je bil vendar vesel, da se je na Martinovo leta 1918 vojna končala. Proti njenemu koncu je razsajala tudi španska influenza ali hripa in pobrala precej faranov.

Ko se je dežela umirila, je župnik hotel faranom preskrbeti malo spremembe. Praznoval je 25 letnico, kar je v Houghtonu služboval. V nedeljo dne 7. novembra 1920 je pel slovesno sv. mašo, pri kateri je č. dr. Jakob Lenhart pridigal. Zvečer pa so peli, godli in imeli nagovore v župnijski dvorani, kjer je imel glavni govor župnik H. Zimmermann. Zaključil je spored župnik Režek s primernimi opombami. Pri tej priložnosti je dal natisniti brošurico z lepimi slikami cerkve, sebe, samostana in šole. Imela pa ni nobenih zgodovinskih podatkov razen letnic 1895-1920.

Vendar idilično življenje ni dolgo trajalo. Ondotni rudniki so namreč v vojnem času nakopali toliko bakra, da potem niso vedeli kam z njim. Zaradi tega so večje izmed njih s 1. aprilom 1921 zaprli in ostali so zaprti čez leto dni. Marsikateri rudar je odšel drugam. Trpela je tudi trgovina, ker je bilo zaslužka malo ali nič. Kako se je pri tem župnija pretolkla, ni težko uginiti.

Poleti 1922 se je škof Eis odpovedal službi. Nasledoval ga je škof Nussbaum in bil v sledečem svečanu umeščen kot peti marquetteški škof. Ta je kmalu potem imenoval Režka za škofijskega svetnika in člana

je leta 1926 v *The Catholic Vigil*, uradnem glasilu škofije Grand Rapids, Mich.

Medtem so slabi časi v bakrenem okrožju in drugod poenjajali in delavske razmere so se začele boljšati. Prišel je čas, da se je župnik mogel zopet poprijeti zidanja. Šlo je za vhode v cerkev. Kakor smo že slišali, stoji houghtonska cerkev na visokem strmem griču z lepim razgledom po okolici. Ker je pročelje obrnjeno proti severu, so vhodi precej visoko nad ulico, ki gre mimo cerkve. Da je zidar omogočil ljudem priti s pločnika v hišo božjo, je moral postaviti pred njo kaka dva ducata stopnic. V lepem vremenu te stopnice navadno niso delale velikih težav. V grdem zimskem vremenu, ko jih je odel sneg in led, pa je bilo kaj nevarno hoditi po njih. Zato jih je župnik leta 1928 pokril z velikim portalom ali vežo, ki obsega ne samo stopnice, ampak tudi vhode v cerkev. Veža je narejena iz cementa, jekla in kamenja. Z njo je župljanom zelo ustregel. Stal je ta portal skoraj 32.000 dolarjev in služi cerkvi v resničen okras.

Zasluženost odlikovanje

Prav tisti čas, ko je Režek zidal ta portal, se je ukvarjal še z drugim zidanjem zunaj župnije, namreč v Assininsu. Ta indijanska vas stoji kakih 24 milj južno od Houghtona in se je nekoč imenovala L'Anse. Ustanovil jo je misijonar Baraga leta 1843 ter tam deset let delal in trpel. Po-

Mogočni vežni portal, prizidan k cerkvi. leta 1928

stavil je cvetoč misijon, krstil stotine Indijancev in belcev ter tam napisal tudi svoji najslavnejši deli, namreč slovnico in slovar očipvejskega jezika. Ostal bi bil tam najbrž do konca življenja, če bi ga papež ne bil povzdignil v škofa. Ni čudno, da je tudi Režek ljubil Assinins in njegove prebivalce, saj so ga živo spominjali na našega velikega apostola. Ljudje, ki so houghtonskega župnika dobro poznali, naravnost trdijo, da je bilo njegovo srce v Assininsu.

V tem indijanskem selu je izza leta 1881 stal tudi zavod sv. Jožefa za sirotele in zanemarjene indijanske otroke. Okolica je krasna in kakor nalašč za sirotišnico. Toda preprosta poslopja so se že tako postarala, da skoraj ni bilo več varno v njih živeti. Zato jih je škof Nussbaum po Režkovem nasvetu sklenil nadomestiti z novim poslopjem. Obrnil se je dne 11. avgusta 1926 na vernike škofije z nujno prošnjo, naj mu pomagajo zidati. Da bi bil namen čim prej dosegljiv, je imenoval poseben odbor, ki je sestavljen iz dekanov škofije. Načelo mu je postavil Režka, kot predsednika gradbenega škofijskega odbora. Tega so se zlasti razveselile sestre sv. Neže, ki so si-

rotišnico vodile. Bilo jih je sedem, sirot pa 87. Ko sem jih dva tedna potem obiskal, so mi radostno pripovedovale: "Zdaj vemo, da bodo postavili kaj poštenega. G. Režek, ki je predsednik novega odbora, bo poskrbel, da bo poslopje trdno in moderno, kakor so solidne in udobne vse stavbe, katere je on sezidal." Zares lepa pohvala!

Naloga pravkar omenjenega odbora je bila ne le postaviti novo sirotišnico, ampak tudi zbrati potrebni denar in poslopje plačati. Sledeči mesec (okt. 1926) je odbor sestavil poseben razglas ali poziv in ga razposlal vsem katoliškim hišam v škofiji. Pojasnil je namen in potrebnost nove sirotišnice ter prosil vsako družino za sto opek ali deset dolarjev, da se novo poslopje sezida. Ljudje so se takoj velikodušno odzvali. Pošiljali so darove Režku, ki je vodil račune in vračal potrdila za prejeti denar ter tudi skrbel za vse drugo dopisovanje, katerega ni bilo malo.

Medtem je pripravil natančne načrte in oddal pogodbe za zidanje. Dne 12. marca 1928 so začeli kopati temelj. Čez poltretji mesec, prav ko je marquetteška škofija obhajala 75. obletnico obstoja, pa je škof Nussbaum vpričo mnogih duhovnikov in laikov blagoslovil in položil vogelni kamen. Sledeče leto se je zidanje pod Režkovim vodstvom in nadzorstvom nadaljevalo in dovršilo.

Ko se je delo bližalo koncu, je 19. sušca 1929 odbor zopet razposlal vsem katoliškim družinam poseben poziv, v katerem je bila tudi slika novega poslopja. Opomnil je tiste, ki še niso prispevali desetih dolarjev, naj to zdaj store, da bo mogoče plačati delavce. Hkrati je prosil ljudi, naj tudi pomagajo, da se bo sirotišnica mogla dostojno oskrbeti s potrebnim pohištvom in drugo opravo. Odziv je bil tudi to pot dober.

Po dolgem trudu so novo sirotišnico dozidali in opremili. V začetku jeseni leta 1929 jo je Režek z odborom izročil škofiji, nakar so se dne 1. oktobra otroci s sestrami preselili vanjo. Zidana je iz kamnja in opeke, jekla in cementa ter je vseskozi varna pred ognjem. Dolga je 160 in široka 60 čevljev. Ima poleg prostornih klet-

nih prostorov in visokega pritličja še dve nadstropji. Ni razkošna, a je preskrbljena z vsem, kar sodobna tehnika nudi. Kuhinja, pekarna in pralnica so opremljene z najnovejšimi stroji, kar delo zelo olajša in pospeši. Otroške spalnice so lahko za vzor vsakemu zavodu. Zraven vsega obsega poslopje seveda še prostorno obednico, dvorano, kapelo in štiri velike sobe za osemrazredno šolo. Prostora ima za sto sirot in 15 drugih oseb, ki zavod upravljajo. Stal je z vsemi pritliklinami 165,000 dolarjev, ki jih je večidel nakolektal Režek, samo 15,000 dolarjev je ostalo na dolgu. Pa bi bil najbrž tudi te nabral, če ne bi bila prav takrat nastala v Ameriki huda gospodarska depresija. Vkljub temu pa se sme reči, da je ta sirotišnica spomenik Režkove podjetnosti.

Za trud, ki ga je Režek ime z izdajanjem nove sirotišnice, so mu bili hvaležni vsi razsodni ljudje. Škof Nussbaum se mu je še med zidanjem hotel nekoliko oddolžiti s tem, da ga je priporočil papežu Piju XI., naj mu poplača zasluge z monsignorsko častjo. Papež je prošnjo rad uslišal in ukazal svojemu državnemu tajniku kardinalu Gasparriju, naj piše Režku posebno pismo v vzroki, zakaj mu podeljuje dostojanstvo papeževnega hišnega prelata: Odkar je namreč duhovnik, se je marljivo in spretno trudil v brigi za duše in v apostolskih delih ter pred kratkim tudi poskrbel, da se je v škofiji postavil dom za osirotele otroke. Listina je bila napisana v Rimu dne 16. marca 1929.

Iz nje se vidi, da je Režek monsignorsko čast pošteno zaslužil. Preoblekel ga je v sledečem avgustu škof Nussbaum, podrobnosti slovesnosti pa mi niso znane. A mi niso znane. A pripomniti je treba, da je Režek sam sma-

tral monsignorsko čast pravzaprav za poklon vsej duhovščini marquetteške škofije, češ da bi se brez njene pomoči sirotišnica ne mogla sezidati. Zaradi tega je tudi vijoličasto obleko svojega dostojanstva nosil ponižno in skoraj neosebno, kakor vedo povedati tisti, ki so ga poznali.

Baragova zadeva

Leta 1930 je minilo sto let, kar je misijonar Baraga stopil prvič na ameriška tla. To obletnico so katoličani praznovali v raznih krajih. Višek so slavnosti dosegle v marquetteški stolnici v soboto dne 9. avgusta. Po pontifikalni sv. maši je stopil pred škofa Nussbauma monsignor Režek ter ga vpričo vse cerkve v imenu slovenskih katoličanov v Ameriki in hkrati v imenu katoličanov marquetteške škofije takole nagovoril:

"Vaša Prezvzišenost! Zares prav nenavaden prizor opazite to jutro, ko dvignete oči in se ozrete po svoji stolnici. Možje in žene so prišli od daleč, da počaste to slavnost. Omnes isti congregati sunt, vene - runt tibi. Prepotovali so velike daljave z edinim namenom, da Vas pozdravijo in položijo v Vaše roke proces, ki naj proglasi enega Vaših prednikov za blaženega. Ako izvzamemo morebiti le en primer, moremo reči, da še noben ameriški škof ni bil tako počaščen. Ko so lani ameriški Slovenci zborovali v Lemontu, Illinois., so sprejeli tale sklep:

'Slovenski katoličani Zedinjenih držav, zbrani na prvem vseslovenskem kato-

Sirotišnica sv. Jožefa
v Assininsu, Mich.,
uspeh naporov
Mgr. Režka

liškem shodu ob prvi stoletnici, ko je prišel v Ameriko njihov rojak, misijonar in škof Friderik Baraga, ki je umrl v duhu svetosti, prav srčno želijo, da se prej ko mogoče začne delo za njegovo beatifikacijo. Zato ta katoliški shod najvdaneje prosi prevzvišenega škofa marquetteškega, da stori za izpolnitev te želje potrebne korake.

Vaša Prevzvišenost! Danes so priromali sinovi in hčere tega žilavega katoliškega naroda, iz katerega je izšel svetniški Baraga, v Vaše škofovsko mesto, na grob, kjer počiva truplo škofa Barage. Doli v grobnici prav pod oltarjem, na katerem ste pravkar opravili sveto daritev v njegov spomin, počiva med svojimi škofovskimi tovariši in nasledniki prvi škof te škofije. Tako vzvišene so bile njegove čednosti, da stoletna doba ni mogla zbrisati njegovega imena iz spomina človeštva. Da, izza njegove smrti pred 62 leti ga je rod za rodom ohranjeval v pobožnem spominu kot svetnika božjega.

Da je Baraga svetnik, nič ne dvomimo. Prišli pa smo semkaj z namenom, da poprosimo Gospoda, naj bi očitno razodel svoje dopadenje in povzdignil svojega služabnika Friderika na oltar v svojo čast in v čast svoje Cerkve. In Vam, četrtemu nasledniku škofa Barage na tej stolici, se zaupno prepuščamo v vodstvo, dokler se nam srčna želja ne uresniči."

Ko je monsignor Režek končal, je izročil škofu pisano prošnjo. Škof je v svojem odgovoru toplo priporočil, naj bi vsi Barago častili in se v svojih zadevah k njemu zatekali za priprošnjo in uslišanje pri Bogu.

Drugi dan se je Baragova proslava nadaljevala na Calumetu v slovenski cerkvi sv. Jožefa. Slovesno sv. mašo je pel monsignor Režek ob številni asistenci, pridigal pa je o. Odilo Hajnšek OFM. Popoldne so slavnost prenesli v Eagle Harbor, kjer še stoji cerkvica, katero je dal postaviti škof Baraga. Končala se je z govori in z blagoslovom z Najsvetejšim, nakar so se udeleženci, ki jih je bilo nad pet tisoč, zadovoljni razšli.

Dve leti nato so zopet proslavljali

Barago v Eagle Harboru. Režek je imel glavni govor, katerega osnutek se je ohranil v njegovi zapuščini. Bil je častni predsednik Baragove zveze, ki ima namen pospeševati Baragovo beatifikacijo; predsedništva samega pa ni hotel sprejeti, češ da je za tako važno službo že prestar.

Poleti 1935 je škof Nussbaum umrl. Nasledoval ga je v jeseni škof Plagens, po rodu Poljak, kot šesti marquetteški škof. Ta je sledeče leto Režka postavil za dekana in člana škofijskega nadzornega odbora. Ti kakor tudi že prej omenjeni službi je monsignor opravljal do svoje smrti.

Nekaj obletnic

Omeniti hočemo še nekaj važnih obletnic, katere je monsignor Režek zadnja leta praznoval ali pomagal praznovati.

Leta 1940 je obhajal zlatomašniški jubilej. V petek dne 12. julija je na tistem maševal doma v spomin na svoje mašniško posvečenje. Drugi dan je šel prek jezera v Hancock in v cerkvi sv. Jožefa maševal pri istem oltarju, pri katerem je pred pol stoletjem pel novo mašo. V torek dne 16. julija pa je imel sv. mašo z leviti v svoji farni cerkvi vpricho marquetteškega škofa Plagensa, grandrapidskega škofa Pintena, norbertinskega opata Penningsa, češkega župnika Valerijana Režka iz Chicaga ter mnogo drugih duhovnikov in laikov. Sledeči dan se je zbralo prav veliko prijateljev in častilcev v dvorani višje šole, da so mu priredili tudi necerkveno slavnost. Nastopili so pevci, orkester in razni govorniki, med njimi chicaški sodnik Allegretti in drugi dostojanstveniki. Posebno lep govor je imel houghtonski župan Emil Črnkovič, ki je poudarjal slavljenceve zasluge za mesto.

Zlati jubilej so tudi tisto leto slavili Slovenci na Calumetu, in sicer v spomin na 50. obletnico odkar so si ustanovili faro sv. Jožefa. Bilo je v nedeljo dne 27. oktobra. Jubilejno sv. mašo je daroval zlatomašnik Režek. Sledil je banket, pri katerem je tudi on govoril tako, da so ga gostje z užitkom poslušali in se čudili, kako

Iz Baragove slovesnosti v L'Ansu, Mich., 1943. Pred škofom Magnerjem stoji Msgr. Režek /X/.

Opoldne je duhovščina imela slavnostni obed, pri katerem so duhovniki houghtonske dekanije izročili dekanu Režku svoje darove. Zvečer pa so mu prijatelji priredili javen sprejem v dvorani višje šole. Četudi je bila viharna noč, je prišlo preko 500

da po toliko letih med tujci še ni materinščine pozabil.

Zgoraj omenjeni škof Pinten je ta čas resigniral. Za naslednika je dobil skofa Plagensa. Tega je pa leta 1941 nasledoval škof Franc Magner kot sedmi marquetteški škof.

Konec julija 1943 so praznovali stoletnico Baragovega prihoda v L'Anse. Čeprav je bilo med drugo svetovno vojno, je slavnost lepo uspela. Prišlo je nad sto duhovnikov in blizu pet sto vernikov. Tudi škof Magner in zlatomašnik Režek sta bila zraven. Imeli so slovesno sv. mašo z lepo pridigo o Baragi. Tudi Baragova zveza je tedaj ondi zborovala. Mesečnik Ave Maria je prinesel dobro sliko monsignorja, ki jo je ujel župnik J. Kuzma.

Zadnja obletnica, katero je monsignor Režek javno praznoval, je bila leta 1945. Tedaj je preteklo 50 let, kar je bil župnik v Houghtonu. Kaj takega se zelo redko dogodi. Zato so prijatelji hoteli, naj obletnico slovesno obhaja. Po njihovi želji je torej zlatomašnik v četrtek dne 8. novembra pel slovesno sv. mašo v zahvalo za vse milosti, katere sta fara in sam v tej dobi prejela. Stregli so gospodje, ki so bili nekoč njegovi kaplani. Prisostvovalo je 32 duhovnikov iz vseh delov škofije, med njimi naši gospodje Šprajcar, Scheringer in Rogulj. Prišel je tudi škof Jakob Davis iz Portorika, ki se je rodil in deloma tudi šolal v Houghtonu. Cerkev je bila polna ljudi.

ljudi vseh ver in iz vseh krajev bakrenega okrožja monsignorju čestitat in izrekat svojo ljubezen ter spoštovanje. Predsedoval je dr. Alfred Labine in z izbranimi besedami poklonil slavljenču čedno zbirko denarja, ki so mu je darovali prijatelji in častilci. Govorili so na kratko še njegov nekdanji kaplan Lamothe, škof Davis in župnik Valerijan Režek iz Chicaga. Glavni govor je imel dr. Jakob Fisher, ki je v ondotnem Michiganskem kolegiju za rudarstvo in tehnologijo poučeval vsa leta, odkar je Režek prišel tja za župnika. Na stotine njegovih dijakov je bilo katoliških in so imeli nocojšnjega slavljenca za duhovnega vodjo, ki je nanje prav blagodejno vplival. Nesebično in požrtvovalno je služil tudi ostalim faranom in človeštvu sploh. On je mož, je rekel govornik, čigar zasluge so enake njegovemu slovesu in čigar zvestoba v izpolnjevanju dolžnosti zasluži največjo pohvalo. Ko se je monsignor zahvaljeval, se je spomnil tudi prvih let svojega tamkajšnjega župnikovanja in težav, katere je moral pri razvoju fare pretrpeti. Toda Bog mu je delo blagoslovil, tako da je s pomočjo dobrih faranov župnija postala ena izmed odličnih ustanov v Houghtonu in škofiji, za kar gre ponižna zahvala Njemu.

Njegova smrt

Sledeče leto je monsignor zopet in zadnjič obhajal obletnico svojega župniko-

Msgr.
REŽEK
na Baragovi
slovesnosti
v L'Ansu
leta 1943.
/Slikal
Father
G. Kuzma/

vanja v Houghtonu. Bila je enoinpetdeseta. Storil je tov petek dne 8. novembra, a bolj na tiho in brez slovesnosti, čeprav so dogodek časniki opazili in o njem pisali.

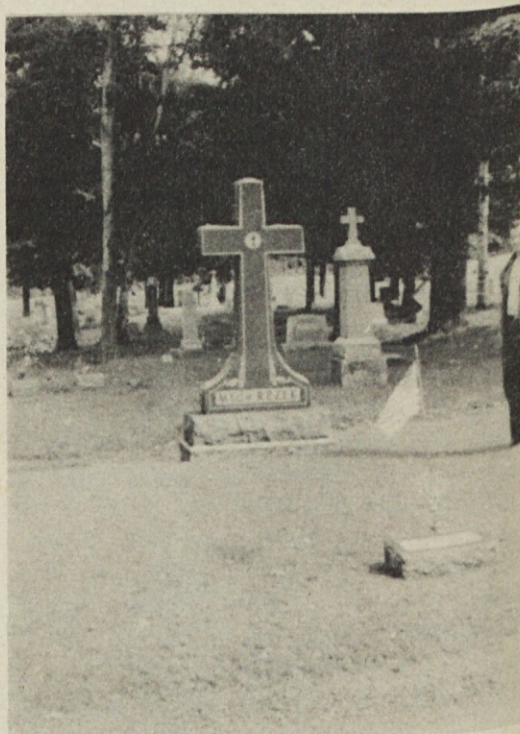
Bil je še čvrst in je še redno opravljal pastirske dolžnosti. Dne 12. novembra je zjutraj kot po navadi še maševal. Imel je sicer že mnogo let kronično napako srca, a gadotlej ni ovirala pri delu. Zvečer tistega dne ga je pa nenadoma zadela kap. Dva dni potem so ga prepeljali v Hancock v bolnišnico sv. Jožefa, kjer je v sredo 20. novembra 1946 ob tri četrt na devet zjutraj izdihnil svojo blago dušo. Imel je 79 let, 9 mesecev in 11 dni. Bil je tedaj najstarejši duhovnik v marquettški škofiji.

Novica o njegovi smrti je pretresla vse, katoličane in protestante. Župljani so ga ljubili, nežupljani pa spoštovali, kajti bil je vsem oče. Pospeševal je vneto napredek cerkve in soseske. Z gorečnostjo in zmožnim gospodarstvom je svojo faro zelo dvignil. Tudi v civilnem življenju je vedno zavzemal vodilno mesto, kadarkoli je šlo za izboljšanje ljudskih razmer. Zato je bilo žalovanje splošno. Celo protestantski pridigarji so poslali župniji svoje simpatije zaradi izgube dobrega župnika.

Pogreb se je vršil v soboto dne 23. novembra iz cerkve sv. Ignacija, katero je rajnki tako dolgo in uspešno vodil. Vkljub hudemu mrazu, globokemu snegu in spolzkim potom je bila udeležba zelo velika. Poleg

škofa Magnerja iz Marquette in škofa Davisa s Portorika je prišlo okrog 50 duhovnikov ter prav mnogo faranov in drugih ljudi. Prostorno hišo božjo so docela napolnili, pa jih je še veliko moralo stati v veži pred cerkvijo. Po slovesni maši zadušnici je pridigal župnik Franc Scheringer, slovenski Amerikanec in takratni predsednik Baragove zveze. Zgovorno je opisal monsignorjevo dolgo in raznovrstno delovanje ter zlati poudaril, s koliko vnebo in požnostjo je vsak dan opravljal daritev sv. maše. Častni nosilci krste so bili dekani škofije. Pokopali so ga na župnijskem pokopališču, imenovanem Forest Hill Cemetery. Na grob so mu postavili velik križ iz granita, ki nima drugega napisa kot MSGR. REŽEK.

Cenili so ga ne le farani, ampak tudi stanovski tovariši in škofje ter ga radi vpraševali za svet. Kaplani so sicer kmalu zvedeli, kdo je gospodar, a pod njegovo "trdo skorjo" so našli mehko srce, polno ljubezni do Boga in bližnjega. Rad je pomagal, kjer je mogel, a je zahteval red v svojem področju. Sicer pa je bil tudi šegav in

Preprosti križ na grobu Msgr. Režka

se je rad pošalil. Z zglednim življenjem in deloma tudi z dejansko podporo je pripeljal vsaj pet mladeničev k oltarju; eden med njimi, Jakob Davis, je postal celo škof v San Juanu na otoku Portoriku.

Pomonsignorjevi smrti so našli v zapuščini nekaj neobjavljenih rokopisov. Omeniti bi bilo posebej tri. Prvi obravnava na 139 straneh velike oblike zgodovino župnij v marquetteški škofiji do leta 1933. Ima naslov: "History of Century Progress of the Cath. Diocese of Sault Ste. Marie and Marquette, Mich." Drugi rokopis obsega nad 200 velikih strani in je naslovljen: "Faith in the Light of Reason" - Vera v luči razuma. Ali je izvirno delo ali kompilacija, bi moral kak strokovnjak dognati in oceniti vrednost

spisa. Tretji rokopis, ki ima 680 strani, pa je prevod Bauchingerjevega (nemškega) življenjepisa sv. Klementa Hofbauerja. Vse to je v angleščini, ker monsignor Režek za javnost ni pisal v drugem jeziku.

Vendar pa je bil zaveden Slovenec in se je vedno zanimal za slovenske stvari. Bil je član "Zveze slovenskih duhovnikov", ustanovljene leta 1902 z namenom pomagati slovenskim naseljencem v dušnih potrebah. Včlanil se je tudi v "Zvezo katoliških Slovencev", reorganizirano leta 1917 kot književno podjetje, da je širila izobrazbo med katoliškimi Slovenci v Ameriki. Naročen je bil tudi na Mohorjeve knjige in več slovenskih listov, tako da je naše razmere dobro poznal doma in v Ameriki.

Za ta očrt Režkovega življenja sem uporabil sledeče vire: *The American Catholic Who's Who*, Detroit 1939; *Amerikanski Slovenec*, Joliet, 1940; *Ave Maria*, Lemont 1943, 1947; *The Catholic Directory*, 1891 - 1947; *The Catholic Encyclopedia and Its Makers*, New York 1917; *Copper County Evening News*, Calumet 1906; *The Daily Mining Gazette*, Houghton 1900 - 1946; Enzlberger Johann, *Schematismus*, Milwaukee 1892; *Escanaba Journal*, Escanaba 1906; *The Evening Wisconsin*, Milwaukee 1911; *Hundred Years of Religious Growth 1853 - 1953*, Marquette, Michigan, 1953; Jaklič Franc, *Friderik Baraga*, Buenos Aires 1951; *Katoliški misijoni*, Groblje 1936, Buenos Aires 1953; *Koledar Ave Maria*, Chicago 1931; *The Michigan Catholic*, Detroit 1906, 1911; *Mining Journal*, Marquette 1901 - 1940; *Our Sunday Visitor*, Northern Michigan Edition, Marquette 1946; Rezek Antoine Ivan, *History of the Diocese of Sault Ste. Marie and Marquette*, 2 vols. Houghton 1906 - 1907; Rezek Ant. J., *History of Century Progress of the Catholic Diocese of Sault Ste. Marie and Marquette*, rokopis 1933; in Trunk J. M., *Amerika in Amerikanci*, Celovec 1912. - Zahvalo za podatke dolgujem tudi dr. Josipu Režku, Josefu Gregorichu in Mae Hebert.

◆ Starega župnika, ki je veliko dobrega storil župniji in faranom, so nekateri zelo obrekovali. Moral se je odpovedati župniji in se nastaniti v hiralnici, kjer je resno zbolel. Nasprotnike je vest prizadela in prišli so ga prosit odpuščanja.

"Vse vam rad odpuščam, a lepo prosim, storite mi malo uslugo! Vzemite blazino izpod moje glave," je poprosil bolnik.

Farani so se spogledali, pa ubogali, kakor tudi nadaljne ukaze.

"Lepo prosim, prestrižite blazino!" je dejal župnik. In ko so ga ubogali: "Zdaj pa stresite perje iz blazine skozi okno!..."

Farani so mislili, da se mu že blede. A storili so in veter je perje odnesel na vse strani.

"Otroci moji, ali morete zdaj perje spet zbrati? Nemogoče! Tako je tudi z obrekovanjem. Lahko je storiti krivico, popolnoma popraviti se je ne da nikoli. Naj vam Bog odpusti, kakor sem vam jaz!..."

Zgodba o grešniku

Ne trdi to župnik, ne pravi kaplan,
to piše izkušen in veren faran.

Bil nekda je mož, ki globoko je pal,
pa ven iz prepada si revež ni znal.
Je duša hotela gor' v sinje nebo,
a v blato tiščalo je slabo telo.
Čim bolj se oddaljil od božjih postav,
tem več mu užitek mesen je veljal.
Le eno je dobro lastnost še imel:
da Matere božje ni nikdar preklel
in zdravamarijo je zmolil vsak dan,
čeprav je bil truden, hudo že zaspan.

Iz grehov že vstal je, se v dobrem upehal,
sam vrag ga je silil, da spet je odnehal:
Mu grehe naslikal v prelepi je luči,
za boljše življenje naj nič se ne muči.
Ko človek umrje, je konec življenja,
je konec veselja, je konec trpljenja.
Zato se veseli, uživaj brez mere:
po smrti je konec za verne, brez vere. --
Spet vrgel se mož je v pregrehe vrtinec,
a vest ga težila je hujše kot svinec.
Po vsem tem veselju miru ni užival,
obračal se v postelji, nič ni počival.
Bežala so leta, se mož je postaral,
da k spovedi šel bi, pa zopet ni maral.
Le zdravamarije nikol' ni pozabil,
saj malo le časa za to je porabil.
Ne čudite se, da je grešnik še molil:
pred leti je namreč obljubo to storil.
Ko mati na smrtni je post' lji ležala,
prosila, rotila ga, bridko jokala:
"Obljubi, moj sinko, da zdravamarijo
boš vsaki dan zmolil, pa rečem adijo
in mirne vesti bom ta svet zapustila!"
"Obljubim!" - In mati je glavo sklonila.
Ko sinko pokopal je njeno telo,
obljubo je v srcu ohranil zvesto.

✕

V župnišču vse tiho je bilo in mir
je vladal, le župnik je molil brevir.
Zazvonil je zvonec. "Kdo neki zdaj hodi?
Moj spanec za danes je splaval po vodi,"
govoril je župnik in vrata odpiral.
"Pa morda ne bo kdo faranov umiral?..."
Zagledal je črno oblečeno ženo.
"Častiti, hitite, za dušo gre eno!
Na Velikem trgu vas mož pričakuje;
bojim se hudo, da ne pride najhuje..."
Se župnik na pot je k bolniku odpravil.
"Kaj iščeš, far, tukaj?" ga mož je ustavil.
"Bolnika!" - "Slučajno smo tukaj vsi zdravi."
Pa ker si že trkal, pri men' se ustavi!
Prekleta se vlečejo dolge noči!
Boš delal mi družbo? Se ti mar mudi?"
Ostal je duhovnik, govoril lepo,
da možu ganiło srce je močno.
Razgrnil je grešnik vse svoje življenje,
izpovedi glasno pridružil ihtenje.
"Zdaj vse si povedal, poklekni samo
in dam ti odvezo - odleglo ti bo!"
"O, oče, odpusti, da bil sem robat!
In kar sem zakrivil, vse čem poravnati!" - - -
Zagledal duhovnik je sliko na steni.
"Glej ženo! Ta bila je danes pri meni!"
"To moja je mati, umrla pred leti."

Obljubil sem sveto - ni mogla umreti -
da vsaki dan zmolil bom zdravamarijo,
naj pride kar koli. Je rekla adijo,
nato pa smehljaje sklonila glavo
ter vzela od mene in drugih slovo."
"Zdaj zbogom, prijatelj, in lahka ti noč!"
"In lepa ti hvala za dušno pomoč!"

Se zjutraj oglasil mrtvaški je zvon.
In župnik je zvedel: umrl je Anton,
ki včeraj ga bil je spovedal, previdel.
Zdaj že je v nebesih se z materjo snidel...

Vrhovčan

Ilustriral: France Gorše

Prenovljeni dom MARIJE POMAGAJ

P. Odilo OFM

MARIJA POMAGAJ
NA BREZJAH

Ob zaključku Marijinega leta dne 8. decembra 1954 je ljubljanski pomožni škof Anton Vovk slovesno blagoslovil na novo preurejeno kapelo Marije Pomagaj na Brezjah. Kot vemo in se spominjamo, je bil prejšnji oltar lesen in že zelo trhel. Če si se ga le dotaknil, je padala iz nje - ga rumena moka: ves je bil že črviv. Grozila je nevarnost, da se lepega dne zruši in sesuje.

Z novim oltarjem vred so preuredili celotno kapelo in sicer s prostovoljnimi darovi, zlasti z darovi ameriških Slovencev, ki so prihajali v domovino na obiske in niso

opustili obiskati Marijine božje poti na Brezjah. Zdaj je v kapeli vse novo, le Marijina podoba je še ostala. Na prvi pogled brezijski romar nekoliko obstane in za trenotek misli, da ni prišel v pravo cerkev: vse je nekako drugače, kot je bilo prej. Ko pa zagleda Marijino podobo, vidi, da je na pravem cilju.

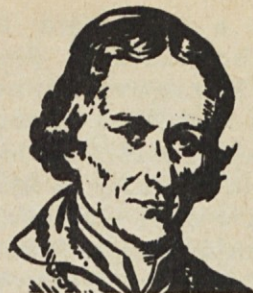
Tako nekako izgleda zdaj kapelica Marije Pomagaj: Tla so pokrita z bleščečim črnim marmorjem, vse stene kapelice pa z marmorjem slonokoščene barve. Stene so popolnoma prazne, le na vsaki strani ob oknih in v zadnjih kotih sta po dva kipca svetni-

kov. Strop se zdi mnogo višji kot prej, ker je obok mrežast: približno šest centimetrov velike luknjice so obrobene z medenino; med temi luknjicami so posejane po stropu medeninaste kroglice, kar daje videz zvezdnatega neba. Oltar je manjši kot prejšnji in pomaknjen nekoliko v ozadje, ves iz marmorja in izdelan z izredno natančnostjo. Posebno umetno je narejen tabernakelj in kovinasti svečniki ter v loku izpeljani lestenci, ki mečejo luč na Marijino podobo v ozadju. Podoba visi prosto na zadnji steni, dvignjena nad oltar. Oltar in podoba razsvetlujeta tudi dve veliki neon-žarnici, ki sta poševno pritrjeni ob straneh pri vhodu. Cela kapelica daje vtis neke sicer preproste, a hkrati vzvišene lepote. Sicer spočetka obiskovalca morda nekoliko razočara, ker je bil naveden na prejšnjo natrpanost v kapelici. Toda dalje ko človek gleda, bolj se privaja na ta moderni slog in vse bolj mu ugaja.

Vse načrte za preureditev brezjanske kapelice je naredil mojster Plečnik.

Baragova zveza

ob jubileju

Ta članek je
nadaljevanje
opisa dela
BZ s str. 46

Leta 1953 je preteklo sto let, kar je bil Friderik Baraga posvečen za škofa. Marquetteška škofija je obenem obhajala svojo stoletnico. Priredila je s pomočjo Baragove zveze veličastne slovesnosti v Marquette, po vseh dekanijah in pa škofijski Baragov dan v Sault Ste. Marie. Tam so blagoslovili tudi Baragovo soho, delo slovenskega kiparja Goršeta. Za slovenske izseljence pa je ob priliki stoletnice p. Odilo izdal album gramofonskih plošč (slovenske božične in velikonočne pesmi), ki ga je posvetil Baragu.

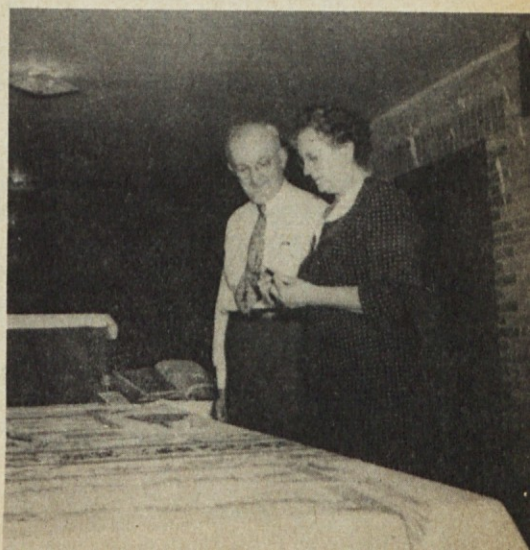
To leto je obenem najvažnejše za ves razvoj dela za Baragovo zadevo na zgodovinskem polju. Mr. Joseph Gregorich se je odpravil v Evropo za novim Baragovim gradivom. Našel ga je toliko, da je bilo po njegovih lastnih izjavah vse njegovo doterdanje delo skromni poizkus. Proti pričakovanju so se mu odprla vrata vseh za našo zadevo važnih arhivov, tudi tistih, v katere sta iz lastnih interesov malo prej zamašale prirediteljska in washingtonska kaptoliška univerza. Ime Baraga je bilo ključ. Organizirano delo fotografiranja in mikrofilmanja rokopisov se je pričelo in se še nadaljuje. Baragova zveza je prejela kopije tisočev dokumentov iz rimske Propagande, iz pariškega in lyonskega arhiva Misijonske družbe, iz dunajskega in munchenskega arhiva ter arhivov v Sloveniji. Seveda bo treba vse dokumente prepisati, ker so nekateri komaj čitljivi. Mr. Gregorich je našel dobre sodelavce v Msgr. Johnu Za-

plotniku in v lemontskem patru Bertrandu Katniku O. F. M., ki je razvozljal že kopico zelo težko čitljivih nemških rokopisov. S prepisi in prevodi francoskih pisem pomaga Rosary College. Za Barago se je zelo zavzel Rev. M. Jezernik v Rimu, v Parizu g. Fran Erjavec in v Ljubljani p. Jožef Aljančič, O. F. M.

S tem sta se izpolnili kar dve želji ustanoviteljev Baragove zveze pred petindvajsetimi leti: 1. Zveza je po svojem zgodovinarju zares zbrala domala vse dosegljivo gradivo, potrebno za bodoči proces. Že nekaj let prej v Marquette organizirana zgodovinska komisija za Baragovo zadevo (Msgr. Joseph Zryd, Mr. Gregorich in p. Ciril Shircel, O. F. M., katerega je v letu 1954 nadomestil Msgr. N. McKevitt) je tako dobila v svoje roke dovolj za začetek sistematičnega in več ali manj že uradnega dela za proces.

2. Bolj kot pa z vsem drugim

Neutrudna
v delu
za Barago:
zgodovinar
J. Gregorich
in soproga

delom je ameriška širša javnost, zlasti visokošolska, postala pozorna na delo Baragove zveze. Vodilni ameriški katoliški časopisi so pisali in še pišejo o naših izsledkih. Celotna zbirka fotografij in mikrofilmov ni pokazala v novi luči samo Baragovega življenja, ampak ves razvoj ameriške katoliške Cerkve preteklega stoletja. Baraga se iz novoodkritih dokumentov ne kaže samo kot veliki misijonar, ampak kot osrednja oseba celotnega verskega razvoja v Novem svetu. Prepise in prevode dokumentov hoče za svoj arhiv znamenita notredamska univerza, zanje se poteguje katoliška univerza v Washingtonu in več drugih visokih šol. Pod imenom BARAGIANA bo dragocena zbirka Zveze dostopna ameriškim študentom, od katerih jih je nekaj že v teh dveh letih izbralo za svojo diplomsko tezo - delo in življenje Baraga. Zvezni zgodovinar dobiva teden za tednom pisma raznih zgodovinskih društev, tudi protestantskih, ki prosijo za gradivo. Razumljivo ga BZ ne hrani zase: čim bolj se širi med ameriško javnost, tem bolj se širi z njim tudi Baragovo ime...

Predsednik Baragove zveze je ostal od leta 1947 Msgr. Joseph Zryd, generalni vikar marquetteške škofije. Postala je tradicija, da ima podpredsedniško mesto vsako leto župnik one župnije, kjer bo naslednje leto Baragov dan; tako so priprave za to slovesnost lažje izvedljive. Tajnika p. Cirila Shircela, ki zaradi preobloženosti s poučevanjem filozofije ni mogel nadaljevati dela za Zvezo, pa je v letu 1953 nadomestil p. Bazilij Valentin, O. F. M. S tem da je tajnik še vedno lemontski pater, si Zveza v svoji marquetteški dobi ohranja most, ki veže Marquette z Lemontom oziroma po njem z vsemi ameriški Slovenci. Tajnik je obenem še vedno urednik BULLETINA, ki ga v povečani izdaji in danes že v osem tisoč izvodih tiska Ave Maria tiskar-

*Msgr.
Joseph L.
ZRYD,
generalni
vikar
marquetteške
škofije,
predsednik
Baragove
zveze*

na. Dobe ga poleg članov domala vse univerzitetne knjižnice, vsi ameriški škofje, mnoga zgodovinska društva. Da, danes arhivi sami povprašujejo po njem...

Tako je Baragova zveza v zadnjih treh letih napravila velik korak: postala je obče znana in nekateri jo nazivajo kar "zgodovinsko društvo". Zrastla pa je tudi po številu članstva, tako med Slovenci kakor med verniki marquetteške škofije. Ima dobro pomoč v raznih organizacijah marquetteške škofije, zlasti v NCCW (National Council of Catholic Women). Ima tudi posebno slovensko vejo s sedežem v Lemontu in slovenskim odborom (predstavljajo ga Msgr. John Oman kot predsednik, Rev. Louis Baznik kot podpredsednik in p. Bazilij kot tajnik). Pod to vejo spadajo tudi kanadski Slovenci, upamo pa, da bodo ti kmalu postali samostojna kanadska skupina BZ. Če k temu prištejemo še mogočno, popolnoma samostojno Baragovo zvezo v Južni Ameriki, je omrežje kaj široko in se lepo razvija. Tam širijo Baragovo ime tudi med špansko govorečimi katoličani.

Leta 1954 beleži kronika BZ spet nov korak. Iz Oak Parka pri

Chicagu se je zgodovinar Gregorich s svojo soprogo preselil za stalno v Marquette z vsem lastnim zbranim gradivom o Baragu in celotnim zgodovinskim arhivom Baragove zveze. Marquetteški škof Noa je dal Zvezi na razpolago prostore na ordinariatu, kjer je zdaj centrala prej zaradi razdalj precej razbitega dela. Baragova zbirka (Baragiana) je kot del škofijskega arhiva dvignila malo marquetteško škofijo med eno najbogatejših na tem polju v vseh Združenih državah; razumljivo prav to privablja mnogo zgodovinarjev v prostore BZ. Tu Baragova pisma dokončno pretipkavajo ter sistematično urejajo. Mr. Gregorich daruje s svojo soprogo ves svoj čas izključno za Barago, ima stalno tajnico ter druge pisarniške moči. Njegova predavanja o Baragu po škofiji so na dnevnem redu, da ne omenim raznih sestankov zgodovinskih društev in brskanja po ameriških arhivih. . . Pot Baragove zveze je res v polni meri dosegla svoje začetne želje: zasidrala se je tam, kamor resnično spada - Marquette je danes

njeno mogočno središče.

Delo za Baragovo zvezo se vztrajno nadaljuje. Lani je bila škofijska zgodovinska komisija z Msgr. Zrydom na čelu od škofa uradno imenovana. Msgr. Zryd je bil sam v Rimu, da je dobil važne informacije za voditev procesa. Prvi korak je delo te komisije, potem preide vse k rimskemu postulatorju, ki celo stvar predloži v končni postopek. V Rimu je BZ sicer izgubila p. Hugona, ki je dne 8. decembra 1953 umrl, a na Propagandi ima že omenjenega dr. M. Jezernika, na katerega upravičeno veliko gradi. P. Hugo pa je tik pred smrtjo za Baragovo zadevo pridobil kapucinskega patra dr. Vigilija Alta, ki bo enkrat - kot upamo - Baragov rimski postulator. Seveda to še ne bo jutri. Baragov proces bo zaradi množine gradiva eden najobsežnejših v cerkveni zgodovini.

Ob pogledu na vse to delo po arhivih in v pisarni Zveze je jasno na prvi pogled, da Baragova zveza potrebuje denar. Za to skrbi članarina in naročnina Bulletina ter kolekta na Baragovo nedeljo (zadnjo nedeljo v januarju) po slovenskih ameriških farah in povseh farah marquetteške škofije. Lepdar je Zveza v letu 1954 prejela od detroitskega kardinala Mooneya, ki se za Baragovo zadevo zelo zavzema.

V letu 1954 je odbor BZ sklenil napraviti uradne korake, da bo Zveza kot organizacija priznana tudi pred svetnimi oblastmi ("incorporated"). Isto leto je odbor s pomočjo marquetteškega škofa odkupil bivšo Baragovo škofijsko rezidenco v Sault Ste. Marie in jo spremenil v Baragov muzej, ki je že v prvem letu obstoja privabil mnogo obiskovalcev Gornjega Michigana.

Isto leto so chikaški Slovenci priredili lepo uspelo Baragovo proslavo pri Sv. Štefanu, enako clevelandski Slovenci v Slovenski dvorani na St. Clairju. Tudi kanadski Slo-

*P. Bazilij
O. F. M.,
sedanji
tajnik BZ,
ob kipu
škofa
Baraga
v clev.
Kulturnem
vrtu*

venci v Torontu ne zaostajajo v delu za Barago. V letu svojega srebrnega jubileja pa je Baragova zveza priredila Baragovo proslavo v Lemontu. Vršila se je v Baragovem domu po večerni romarski pobožnosti dne 2. julija 1955. Proslavo je pripravil tajnik, zanimiv govor je imel Mr. Gregorich, govoril je tudi ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman; glavni sodelavci pa so bili farani Sv. Štefana v Chicagu, kjer se je pred 25. leti začela Baragova zveza.

Ves razvoj BZ kaže posebno božjo pomoč, ki jo pa more v vsej veličini zaznati najbolj tisti, ki je opazoval ves potek dela Baragove zve-

ze od skromnega začetka do srebrnega jubileja. Iz drobnega zrna, zasajenega med ameriške Slovence po roki p. Bernarda Ambrožiča in v katerega je dahnil svojo baragovsko gorečnost p. Hugo Bren - je zrastle zrele sadove. Veseli nas, da nas Rim sam vzpodbuja k delu za Baragovo zadevo; enako tudi papeški delegat, nadškof Amleto Cicognani, ki ob vsaki priliki omenja našega oltarnega kandidata. Baragovi zvezi želimo še mnogo lepih uspehov, njemu požrtvovalnemu zgodovinarju Gregorichu pa še dolgo življenje, da bo mogel končati težavno delo na zgodovinskem polju.

NEKAJ SLIK iz proslave srebrnega jubileja Baragove zveze, Lemont dne 2. julija 1955.

Nastop gojencev Štefanske slov. šole

Mr. Gregorich govori

Del Štefanskib pevcev s tajnikom BZ.

Prevzu. škof G. Rožman

P. Fortunat OFM:

Dva svetova

Zadnje čase se vedno bolj redko omenja "železna zavesa", ki loči komunistični svet od svobodnega sveta. A s tem ni rečeno, da je "železna zavesa" odstranjena. Ako bremo, da prihajajo iz komunističnega sveta skupine ljudi, ki opazujejo življenje v tej deželi, in da Amerikanci posamič ali v skupinah lahko potujejo po Rusiji, s tem "železna zavesa" še ni dvignjena. Dokler bo kjerkoli na svetu gospodoval komunizem in dokler bo svobodni del sveta sposoben ohranjevati svobodo, toliko časa bo obstajala ta "železna zavesa". "Železna zavesa" ne obstoji samo v tem, da svobodni svet ne more spoznati resničnosti življenja v komunističnih deželah. Marsikdo, ki potuje po komunistični državi, ne opazi nič posebnega, ako ne pozna komunističnega nauka in ako o svobodi ne ve nič drugega, kakor da je Amerika "free country". Mnogi od teh se obrnejo proti komunizmu šele takrat, kadar imajo kake težave s komunističnimi oblastniki. Ako hočemo spoznati, v čem je bistvo "železne zavesa", ki loči komunistični svet od svobodnega sveta, moramo vedeti, kaj je prava svoboda. O svobodi govorijo komunisti in svobodni svet. Toda pojmovanje svobode v komunistični državi je bistveno nasprotno od pojmovanja svobode v resnični demokraciji.

Komunizem se širi z lažjo. Ne smemo pa misliti, da komunisti vedno lažejo. Kadar opisujejo razmere na svetu in govore o potrebi socialnih in gospodarskih reform, govorijo večkrat tudi resnico. A njihove obljube o "raju na zemlji" so zlagane. Svobodnemu svetu preti komunistična nevarnost. Ta nevarnost vpliva na politično in gospodarsko življenje svobodnega sveta. Mnogi podležejo komunistični propagandi prav zaradi tega, ker komunisti opisujejo življenje v komunistični državi z istimi besedami, kakor ga mi opisujemo v svobodni

demokraciji. Besede so iste, pomen je pa bistveno nasproten.

Za primer vzemimo besedo *revolucija*. Poznamo francosko revolucijo, ameriško revolucijo in komunistično revolucijo. Sad ameriške revolucije je svoboda, ki jo uživamo v Združenih državah Amerike. Zelo pogostokrat smo slišali mnenje: ako hoče kak narod revolucijo, pa naj jo ima! Na tem stališču so stali tudi diplomati v Yalti. Zastopniki zapada, ki so tedaj dooločali usodo sveta, niso pomislili, da imamo različne revolucije in da beseda *narod* v komunistični državi ne pomeni isto kot v svobodnem svetu.

Med francosko in ameriško revolucijo je bistvena razlika. Poglejmo na kratko, v čem obstojal. Poznanje te razlike je namreč nujno potrebno, ako hočemo pravilno pojmovati svobodo v komunistični državi in svobodo v pravi demokraciji.

Najbolj radikalni pristaši francoske revolucije so bili jakobinci, ki so se organizirali leta 1789. Po njihovem nauku je vera popolnoma zasebna zadeva. To pomeni, da vera ne spada v javno življenje. Iz javnega življenja morajo izginiti vsi znaki vere. Vse človekovo udejstvovanje se po nauku skrajnih francoskih revolucionarjev odigrava v državi po geslu: Vse v državi, nič nad državo! Država ni v nobeni stvari odvisna od Boga. Državnik sploh ne more biti veren človek. Državna zakonodaja ne priznava svobode vere in vesti. Državna oblast s silo navaja državljane, da se podvržejo zakonom, ki so proti veri in vesti. Upor takim zakonom je zato politični zločin. Taka državna zakonodaja torej spremeni zvestobo veri in vesti v politični zločin. Po jakobinski tradiciji pomeni *narod* isto kot stranko.

Država po jakobinski zamisli je danes

uresničena v komunistični državi. Ker je zvestoba veri politični zločin, je toliko škofov, duhovnikov, redovnikov in redovnic ter zvestih katoličanov med političnimi zločinci. Ker je narod isto kot komunistična stranka, imamo v komunistični družbi toliko "izdajalcev".

Svoboda v resnični demokraciji je bistveno drugače pojmovana kot svoboda v komunistični družbi. V komunističnih državah je vera zasebna zadeva. To pomeni, da se nikjer na zunaj ne smejo pokazati znaki vere in vernosti. Verski tisk je v komunističnih državah zatrt; v kolikor še životari, je pod strogim državnim nadzorstvom. Vse delo Cerkve je ovirano: označevanje božje besede, verski pouk, verska vzgoja mladine, spolnjevanje nedeljske dolžnosti, prejemanje zakramentov. Dogaaja se, da duhovnik ne more k umirajočemu v bolnišnico, četudi bolnik sam prosi zanj. Pogostokrat beremo, da so škofje, duhovniki in verniki kaznovani zaradi "vmešavanja v politiko". Kaj je ta "politika"? Mnogi v svobodnem svetu ne vedo, da v komunistični družbi spada pod "politiko" celotno človekovo življenje. Komunistična družba je osnovana na nauku materializma, ki uči, da je vse snov ali materija; zanika Boga in ves duhovni svet. Zato spada v komunističnem pomenu besede v "politiko" in med "politične zločine" tudi versko udejstvovanje. V komunistični družbi je duhovnik lahko vsak trenutek postavljen pred sodišče kot "politični zločinec". Seveda komunistična oblast svojega načrta ne more izvesti do skrajnosti. Postopati mora počasi in previdno. Žalostno pa je, da ljudje v svobodnem svetu po tolikih letih komunistične strahovlade in nasilja ne marajo vedeti, kaj pomenijo v komunistični družbi besede "svoboda", "narod", "verska svoboda", "politika", "vmešavanje v politiko", "izdajalstvo nad narodom"...

Ameriška revolucija je pa popolnoma nasprotna francoski revoluciji, čeprav se je vršila istočasno. Ameriška revolucija je obnovitev več tisočletne tradicije, katero je francoska revolucija popolnoma zavrgla. Naši očetje so postavili za osnovo in cilj revolucije - človeka, ki je stvar božja,

človeka, ki je odvisen od svojega Stvarnika. Darove, ki jih je dal Bog človeku, država ne sme zatirati in omejevati. Država mora spoštovati vsakega posameznega človeka; vse življenje mora biti urejeno tako, da je zaščiten svoboda posameznika. Ameriška revolucija priznava vrhovno avtoriteto Boga-Stvarnika. Vse ustanove, ki so zrasle iz ameriške zakonodaje, priznavajo odvisnost od Boga. Že "Proglasitev neodvisnosti" (4. julija 1776) je osnovana na tej resnici. Ta "proglasitev" izraža vrhovno oblast Boga nad narodi in poedinci in je osnovno načelo, po katerem se ameriška revolucija bistveno razlikuje od francoske revolucije, katere skrajne ideje so danes uresničene v komunistični državi.

Eden izmed sadov ameriške revolucije je verska svoboda, ki spada v Združenih državah v 160-letno politično tradicijo. Nekaj let po "Proglasitvi neodvisnosti" je nastalo vprašanje, kateremu škofu naj bodo podložni ameriški katoličani. Doslej so bili podložni apostolskemu vikarju v Londonu. Leta 1783. pa se je papeški nuncij v Parizu pismeno obrnil na Benamina Franklina s prošnjo, da bi sporočil tedanjemu Kontinentalnemu kongresu predlog svete stolice, da bi se ustanovila katoliška škofija v enem izmed ameriških mest. Benjamin Franklin je sporočil predlog kongresu, ta pa je pooblastil njega, naj odgovori nunciju: predlog je popolnoma duhovnega značaja in zato kongres nima ne jurisdikcije in ne moči, da bi kaj takega dovolil ali prepovedal. Ta zgodovinski dogodek nam pojasni, kako ameriška politična tradicija pojmuje versko svobodo. V versko svobodo je vključeno celotno versko življenje, za katoličane tudi organizacija Cerkve in katoliškega šolstva.

Komunistična družba in resnična demokracija uporabljata iste besede, ki označujejo delovanje države ter življenje družbe in poedinca v državi. A te besede imajo bistveno različen pomen, kar je dokazano v zgornjih vrsticah. To moramo upoštevati vedno, sicer delamo krivico onim, ki jih zatira komunistična država, sebi pa pripravljamo resno nevarnost, da izgubimo svobodo.

P. Hugo
dr. BREN ofm

Iz modernih katakomb

Tu priobčujemo članek iz zapuščine pokojnega p. Hugona Brena OFM. Našemu listu ga je obljubil v letu svoje smrti in svojo obljubo tudi izvršil ne dolgo pred smrtjo. Že hudo bolnemu je bila Ave Maria še vedno pri srcu, saj je vanjo napisal toliko lepih člankov.

SKAKIM SVETIM spoštovanjem in občudovanjem smo nekdaj stali ob grozotnih podobah iz katakomb starega Rima, v katere se je mlada Kristusova Cerkev zatekla pred gospodujočim poganstvom, ki je hotelo njeno rast v kali zadušiti. Tako vzvišene so se nam zdele te podobe, da skoraj nismo mogli verjeti v njihovo zgodovinsko resničnost; vsaj več izmišljene legendarnosti kot resnice se nam je zdelo v njih. A vendar pred vsemi zgodovinskimi dejstvi nismo mogli dvomiti. Pritlikavi smo se zdeli sami sebi ob čudovitih zgledih: ne samo v veri utrjeni in prekaljeni možje, ampak tudi po naravi boječe žene in celo otroci so junaško polagali žrtev svojega življenja na oltar - rajši kot pa bi zatajili vero. Nehote nam je sililo na jezik: Bog varuj nas takih preizkušenj! Kdor je vedel, kaj pravi slovita norveška pisateljica-konvertitinja Undset, da je namreč pri današnjem kulturnem dvigu sveta tako divjaštvo nemogoče, se muje kar kamen od srca odvalil.

A danes vsi vemo, kako temeljito se je ta norveška pisateljica zmotila. Doživeli smo nove katakombske čase, ki po svojih grozotnih mučeniških podobah ne samo ne zaostajajo za nekdanjimi rimskimi, ampak jih celo prekašajo. To pa prav zato, ker je današnji svet kulturnejši od

V ZAČETKU leta 1955 je umrl na Madžarskem Dr. Laszlo Toth, katoliški časopisni poročevalec. Od 1949 do 1953 je bil zaprt v komunističnih ječah v Vaczu. Toth je skrivaj pisal dnevnik, katerega del je srečno došel v svobodni svet. Tukaj nekaj odlomkov:

... Ko je bil kardinal (Mindszenty) preseljen v Vacz, je bilo med tamkajšnjimi jetniki mnogo brezvercev, zlasti liberalnih marxistov, ki so bili v sporu s komunisti Stalinove šole. Toda kardinalova navzočnost je imela močan vpliv na poživitev vere med 2.000 jetniki. Vera je postala v jetniških celicah živa duhovna sila.

Sam sem bil priča mnogih slučajev, ko sobrezbožni komunisti in nekdaj za-

grizeni sovražniki vsake vere zavrgli Marxov nauk in se oklenili katoliške vere...

...Trepetali smo po celicah od mraza in lakote. So nam zopet zmanjšali obrok kruha. Včeraj se je dogodil ganljiv prizor na dvorišču. Mladeniču je prišlo slabo in zgrudil se je v blato. Kardinal, ki je bil na dnevnem sprehodu, je bil prvi tam, da mu je pomagal vstati. 'Lačen sem, ne morem več stati pokonci,' je šepetaje povedal fant. 'Vzemi moj hlebček kruha, prosim te,' je silil kardinal kljub temu, da je bil sam lačen. Fanta so obile solze; poljubil je kardinalovo roko. 'Molil bom zate,' je kardinal dejal obslovesu. Več kot štiri tedne je kardinal pošiljal vsak drugi dan fantu svoj kruh.

Spomladi 1952 so kardinala odpeljali iz Vacza. A vsi jetniki so se ga spominjali. Misel na njegovo junško obnašanje jih je duhovno krepila...

Dve kitajski misijonarki na prisilnem delu v komunističnih zaporih pred izgonom v Hongkong

tedanjega; žal je kulturnejši le v umski in vnanji kulturi, ki ga usposablja, da more mučeništvo napraviti še strašnejše. - A hvala bodi Bogu, da da smo se zmotili tudi mi, ko smo mislili, da so današnji kristjani pritlikavci v veri in bi ne bili zmožni junaštva onih iz časa rimskih katakomb. Novice slehernega dne nas uče, da moderne katakombe, v katere je novo poganstvo pogrnalo Cerkev povsod, kjer se je uveljavilo, niso nič manj bogate na takih verskih junakih in junakinjah. In še to lahko dodamo, da prav katakombe rodijo junake križa.

To se bo morda komu na prvi pogled malo čudno zdelo. Pa je tako. Dokler je kdo glede svoje veroizpovedi res svoboden in nemoten ter more javno vršiti svoje verske vaje, se ne zaveda te dobrote. Zato je tudi marsikdo ne zna prav ceniti. Postane nekak "pobožnostni avtomat", ali pa niti to ne več, razen ob kakih posebnih prilikah. Kadar se tak duh po kraljestvu božjem na zemlji preveč razpase, tedaj Bog da svoje ljudstvo sovražnikom v roke, da ga prevejajo in presejejo. Kleno zrnje postane ob tem še bolj kleno, snetjavo zrnje in pleve pa dobe svinje.

Prav zdaj človeštvo doživlja tak čas vejanja in presejanja. Toliko je dežel (z našo lastno rodno domovino vred), kjer je verska svoboda samo še na papirju in na ustih državnih voditeljev, ali pa še to ne. Kdor javno vrši verske dolžnosti, velja pred državo za kriminalca, v najboljšem slučaju pa za nezanesljivega člana družbe, na katerega je treba paziti. V taki stiski časov se vera in Cerkev zatečeta v katakombe, da tam prezimita in počakata nove pomladi.

Namenoma pravim: da tam prezimita in počakata nove pomladi. Kajti z vero in Cerkvijo se v času preganjanj zgodi nekaj sličnega kot v naravi. Ko življenje v naravi doseže svoj letni višek, se začne polagoma spravljati k zimskemu počitku. Listnato drevje začne rumeneti. Jesenski vetrovi ga vedno bolj skubijo, dokler ga prva zimska burja docela ne ogoli. Kot okostnjaki brez življenja štrle drevesa proti nebu. Njih življenjski sok se je potegnil v podzemlje, h koreninam. Od takrat, ko je na videz za drevo nastopila smrt, pa do takrat, ko začne pomlajeni življenjski sok zopet s silo prodirati skozi deblo proti zadnjemu izrastku, se vrši v podzemlju živahen življenjski proces. Ta proces nam je v podrobnostih še v marsičem prava uganka. Go-

tovo pa je, da to ni umirajoče, ampak porajajoče se življenje drevesa.

Podobno vera in Cerkev. Ko se peklenške sile zarotijo proti njima in hočejo zabrisati sleherno njuno sled, tedaj verniki šele spoznajo, kako globoke korenine sta obe pgnali v njihovih srcih. Kdor se v svojem protiverskem besu in slepoti spravi nanje, da jih prereže ali preseka - in to delajo vsi sovražniki vere in Cerkve - ta naleti spočetka na levji odpor. Znano je: ko so ruski boljševiki začeli rušiti cerkve in razdirati druga verska ognjišča, je verno ljudstvo noč in dan stalo na straži, da to prepreči. Le preko mrtvih trupel junaških borcev je satansko delo uspelo. Toda kmalu po izbruhu te protiverske borbe je postalo jasno, da je uspešen odpor na odprtem polju brezupen. Na drugi strani pa je globokoverna ruska duša vedela, da bi bilo življenje brez vere obupno. To je pravoverne prisililo v katakombe, ne le vrdeči Rusiji, ampak po vseh deželah, kjer se je ta protiverska gonja v vsej okrutnosti uveljavila. Žal tudi v katoliški Sloveniji, četudi nekateri kriče na vse pretege, da so vendar cerkve odprte in verskega preganjanja ni. Verjemi volku v ovčjem kožuhu, kdor hoče biti slep!

Ne vem, če je sploh kdo, ki bi nam mogel življenje Cerkve modernih katakomb v celoti predstaviti tako kot je. Niti kak tak ne, ki je sam njen član, vpeljan v njeno skrivnostno, tiho delo za duše. Kajti ta Cerkev je kot podoba iz mozaika; toda podoba, ki še ni sestavljena. Posamezni raznobarvni brušeni kamenčki so tukaj. Čakajo samo umetnika, da jih sestavi v mozaično sliko. Ko pride čas, se bo tudi ta umetnik našel in bo pričaral celotno sliko pred oči ostale Cerkve. Kako bodo takrat strmeli tisti, ki v svoji slepoti mislijo, da že hodijo po grobovih rajne vere in Cerkve ter njunih najzvestejših pripadnikov! Prelestna Postojnska jama pod pustim kraškim svetom je le motna podoba tajinstvene-ga življenja, ki polje v katakombah našega časa. Tam čaka svoje pomladi, da požene iz razvalin, ki jih bo moderno poganstvo pustilo za seboj...

V potrdilo povedanega sem zbral le nekaj takih mozaičnih kamenčkov, da z njimi opravičim svoje trditve.

*

Kaj je bilo včasih v rednih razmerah mnogim povprečnim kristjanom opustiti sveto mašo

NE POZABITE! - Leta 1930 je ruski komunist Dimitrij Manuilsky dejal učenecem Leninove šole: "Vojna med komunizmom in kapitalizmom je neizogibna! Danes sicer še nismo dovolj močni, da bi napadli. Naš čas bo prišel v dvajsetih ali tridesetih letih. Da bomo takrat zmagali, bomo potrebovali sredstvo velikega presenečenja. Meščanski sloj bomo morali uspraviti. Zato bomo začeli z vso rekordno silo presenetljivo gibanje za mir..."

Te besede, izgovorjene leta 1930, je v avgustovi številki 1955 ponatisnila revija "Catholic Mind". Je zelo prav, da jih ne pozabimo v tem času, ko nam na ušesa od vseh strani udarjajo komunistične besede "o miru in medsebojnem sožitju..." Volk v ovčji koži! Ne smemo mu nasesti!

*

Pomisleka vredno je za nas tudi tole dejstvo, ki je tudi ena izmed potez komunistične "mirovne taktike": člani raznih več ali manj rdeče pobarvanih organizacij in klubov so imeli do zadnje pomladi za protikomuniste samo zaničljive besede. Zdaj pa jih sladko vabijo v svoje društvene prostore. Pred nekaj meseci so jim odločno zapirali vrata z izgovorom: samo za člane! Danes pa jim nudijo vse ugodnosti, ki jih imajo člani, pa jim niti ni treba postati član. - Zapeljiva vaba! A kdor pozna rdeče, ji ne bo nasedel!

Mene čaka

Zgubane so hiše v vasi,
k tlom so se sklonile,
lastovke izpod nadstrešij
so se izselile.

Topli plamen na ognjišču
ob poleno liže,
veter, zvest večerni snubec,
se zaganja v križe.

Prazno, pusto je na vasi,
navček tiho joka,
stari mlin kot veter v borih
ves betežen stoka.

Mene čaka - kakor nekdanj -
stol za mizo staro. -
Pravkar je odnesla mati
kruh nazaj v omaro.

Marjan Jakopič

Živa slika mučenca je frančiškanski škof Alfonz Ferroni, ki so ga kitajski komunisti nedavno izpustili iz ječe.

na zapovedane Gospodove dni! Vsak navidezni vzrok je bil dober. A kako vse drugače so začeli ceniti službo božjo, ko je začela pometati rdeča metla, ki je uničila toliko cerkva in so duhovniki postali preganjana zver. Ko je nemška vojska začela prodirati v boljševisko Rusijo, je že trava preraščala razvaline mnogih cerkva; ne pa seveda vere in Cerkve. Nacisti niso bili, kar se vere in Cerkve tiče, nič boljši od boljševiskov, pač pa malo bolj politično-taktični. Da si naklonijo rusko ljudstvo, so na okupiranem ozemlju zopet dovolili javno bogoslužje.

Očividec pripoveduje, kako je bilo, ko se je v dotičnem kraju po dolgih letih zopet prvič vršila služba božja. Cerkve ni bilo nobene. Pač pa je v neki koči bival star duhovnik, kot tak sicer znan nekaterim zaupnikom, širši množici pa sploh ne. Bil je eden tolikih siromakov, živeč v samoti in zapuščeni. Ta dan pa je postala njegova revna koča prava božja pot. Z vseh strani od blizu in daleč se je zgrinjalo staro in mlado, da bi moglo prisostvovati sveti daritvi. Nekateri še nikoli niso videli obredov svete maše: pred dvajsetimi leti je bila v tem kraju zadnjič javna služba božja. Po sveti maši je duhovnik stopil iz koče in z blagoslovljeno vodo pokropil množico. "In tedaj," pripoveduje očividec, "je bilo videti nekaj ganljivega. Sivolasi duhovnik je postal kot magnet. Vse nas je neka nepremagljiva sila naravnost vlekla v njegovo bližino, da vsaj kapljica blagoslovljene vode doseže tudi naša čela in našo obleko. Neko neutešljivo žejo smo začutili v sebi po tem, kar smo že toliko let pogrešali. In ko se nam je želja izpolnila, smo se čutili čudežno pokrepčani in pripravljeni tudi umreti za domovino. . ."

Neki očividec, vojaški zdravnik, v resnici pa preoblečen katoliški duhovnik (le najožji prijatelji soga poznali in zanje je skrivaj vsaki dan maševal), pripoveduje tale primer. Naletel je na ruskega generala, sina preprostega vernega naroda. Ta mu v zaupnem razgovoru ni mogel skrivati vere, dasi pokopane globoko na dnu srca. Ni vedel, da ima pred seboj duhovnika, ampak je gledal v njem le tujca-zapadnjaka. Ko se mu je "zdravnik" razodel, mu je tudi general zaupal svoje hrepenenje po Bogu, ki bi mu rad javno dal duška. Kot študent svojih počitnic, se je ta general veselil trenutka, ko bo zopet v civilni službi, v kateri bo lažje kazal svoja verska čustva. Posebno si je želel spet po dolgem času

prejeti sveto obhajilo. Ko bi šlo za navadnega vojaka, bi njegovi želji ne bilo preveč težko ustreči. A kot general ni mogel vedeti, če ni v njegovem najožjem spremstvu tudi kak boljševiski tajni agent. Čim bolj se je bližal sveti večer, tem večje je bilo generalovo hrepenenje, da bi se Kristus tudi v njegovem srcu znova rodil. In želja se mu je izpolnila. Za praznike je oboležel in "vojaški zdravnik" je ugotovil neko trebušno vnetje. Več dnevnih ur je prebil ob njegovi postelji, "da vidi, kako se bo bolezen razvijala". Na sveti večer je odredil, da bolnik potrebuje popoln mir, le on bo čul pri njem. Opolnoči je šel še v kuhinjo po malo vode - hotel je videti, če je kaj sumljivega v bližini. Nato se je vrnil k bolniku in preko njega sklonjen začel - sveto mašo. Ko je pri svetem obhajilu še njega obhajal, se je mož-vojak zjokal kot otrok. Nato je duhovnik ugasnil luč ter odšel k svojim zaupnikom, da jim daruje drugo božično sveto mašo. - Se razume, da je bila generalova bolezen le pobožna prevara.

Še na drugega častnika rdeče armade je naletel duhovnik, v katerem je odkril junaka iz katakomb. Mož je dolgih šestnajst let prebil v komunističnih šolah, kjer so ga na debelo hranili s svojim bogomrznim naukom. A pri tem so učitelji dosegli ravno nasprotno, kar so želeli. Kamor je prišel s svojo garnizijo, povsod je našel kake katakombe, kamor se je ob nedeljah pogreznil, da zadosti svoji dolžnosti in potrebi svoje duše. Bil je prav izšolan katakombnik in je dobro vedel, kam se ima obrniti. Njegovi vojaški tovariši, katerih večina je imela vse druge nazore, so mislili, da je šel vasovat h kakemu dekletu v okolico. Pustil jih je v tej veri. Priznal je, da njegovo "vasovanje" ni brez žrtev; je treba včasih več milj daleč in še tik ob nemški liniji, kar ni šala. A duhovniku je izjavil, da se ne boji nemških krogel in tudi ne špijonskih jezikov, kajti "če gre za dušo, je treba tudi kaj tvegati".

Gotovo mora vsak član Cerkve v katakombah več ali manj tvegati, ko išče božjih studencev milosti in drugih duhovnih dobrin. Pa prav to, da je treba toliko žrtvovati, jih uči te duhovne dobrine višje ceniti in iskati vedno novih potov do njih. V tem so postali kristjani za železno zaveso sila iznajdljivi.

Rus Griša je našemu zdravniku-duhovniku

Bogkov kot

Križ med okni v kotu,
luč nekdanje sreče,
mati ob zibeli
že o njem še peče.

Zdaj pa je vse tiho,
klop je ves dan prazna,
miza nepokrita,
okna neprijazna.

Tih visiš na steni,
sence te kropijo,
rane ti odprte
vsak dan krvavijo.

Ni več rož na oknih,
v križe veter veje,
pesem je umrla,
pesem zimske preje.

Ob večerih morda
žena se oglasi:
"Očenaš, za one..."
moli prav počasi.

Marjan Jakopič

Postavil bom...

plamenico
na teme najvišjega vrha!
Njena zlata prha
naj božje sijaje
siplje na vse strani
v strupene saje
naših meglenih dni...
Poleg nje
kakor grom
klical bom
Kristusovo ime.
Naj se v njenem lesketu
k sveti obnovi
zbero vsi rodovi
na svetlu!

Bogdan Budnik

Ena zvezda ...

Ena zvezda
- najsvetlejša,
najsvetejša -
sije
iz belega gnezda
v moje globine
tudi tedaj,
ko rjuha sivine
ovije
moje srce in ves kraj.

Kadar so usta
dneva mrzla in pusta,
hoteč me s poljubi
kot Judež izdati pogubi -
takrat mi On zašepče
v srcu in me ljubeče
Sebi zasnubi...

Nič zato,
če se opleta
trnje srca,
če izpod njega rdeče kaplja!
- Tako
še bolj tesno
v ljubezni sva speta...

Bogdan Budnik

(a ga je prej dodobra spoznal kot zanesljivega) dal točna tajna navodila, na koga in kako naj se na svojih nadaljnjih potih po Rusiji obrača. Tako ga je v mestu Orel napotil k nekemu Gorkemu in mu natanko povedal, kako se mu mora predstaviti, če hoče, da mu bo Gorki zaupal. Takole se je glasil Grišev pouk: "Priskrbi si četrto funto čaja, pet debelih krompirjev in eno pest rozin. Ko boš prišel v hišo, položi to v določenem redu predenj in med izlaganjem govori sledeče besede: 'Vaš prijatelj Saša me je prosil, naj vam izrazim njegovo spoštovanje in se vam zahvalim za vašo prijaznost, ki ste jo izkazali njegovi materi.' Nato je treba, da Gorki odgovori: 'Čuli smo, da je bil Saša ubit. Njegova mati bo zares presrečna, ko bo to izvedela od vas.' Vse to se mora izvršiti do pičice natanko. Najmanjša sprememba naj ti vzbudi sum, da dotični ni Gorki, ampak komunistični vohun..."

Nekoč sta dva mlada člana Cerkve v katakombah skrivni spoznavni znak zapisala, da bi ga ne pozabila. Po nesreči sta padla tajni policiji v roke, ki je našla njun listič. Verniki so takoj obvestili vse svoje zaupnike in tako preprečili, da jim niso prišli na sled. So pa tudi primeri, ko je Cerkev dobila mučence po mali neprevidnosti nekaterih. Da bi preprečili nevarnost, katakombarji vsak mesec spremene svoja spoznavna znamenja; in vsak si jih mora samo zapomniti, ne pa zapisati.

Ko je naš poročevalec prišel v Orel in našel Gorkega ter se mu natančno po navodilu tudi predstavil, sta bila takoj domača. Marsikaj mu je ta zaupal iz katakombskega življenja, poln občudovanja njegovih junakov. "Glejte tele buče v kotu," mu je med drugim dejal. "Na videz so vse enake. Toda če si onole natančneje ogledate in otipate, boste morda odkrili, da je bila odprta in znova zaprta, da se skoraj nič ne pozna. V njej je steklenica mašnega vina. Jutri bo neka potovka vse buče odpeljala na trg. To s steklenico pa bo že med potjo 'prodala' nekemu delavcu, ki je preoblečen duhovnik..."

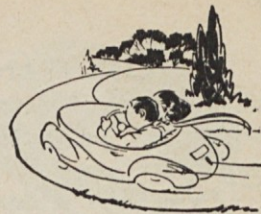
Mašno vino je za Cerkev v katakombah zares eden najtežjih problemov. Pa si že znajo kako pomagati. Naš zdravnik-duhovnik je nosil vino s seboj v tubi z napisom: jodova tinktura, hostije pa so bile "te in te tablete". Znanemu škofu-mučencu Sloskanu so zaupniki na Solovjetskih otokih nabavljali evharistično snov v rženi štruci, v kateri je bilo skrito grozdje in pše-

nična moka. Sam je iztisnil grozdje in spekel nekake hostije, tajno maševal in posvetil toliko pšeničnih koščkov, kolikor jih je iz njegovih rok prejelo prav tako skrivaj sveto obhajilo. Skof je posvečene kruhke zavil v čisto rutico. Na težko delogrede jo je vtaknil v duplino določenega drevesa v bližini ostalih kaznjencev. Tja so se prisilni delavci - zdaj eden zdaj drugi - hodili obhajati.

Iz kitajskih katakomb je došlo poročilo, da na več krajih laiki prinašajo bolnikom angelsko hrano, ker je peščici preostalih duhovnikov onemogočeno vsako misijonsko delo. Takole poroča neka bivša kitajska misijonarka: "Ko so me komunisti izgnali iz samostana, sem postala potujoča kramarica. Od vasi do vasi romam s svojo robo: čevlji, glavniki, milom... V veliko tolažbo mi je, da imam vedno Jezusa s seboj ter z Njim lahko mimogrede obhajam bolnike in ostarele in še sama sebe..."

Deloma še bolj pa pogrešajo tolažbe danes taki, ki čutijo, da za naše zmešane in negotove čase nimajo zadosti čiste vesti. Radi bi se razbremenili, vrgli grehe iz duše, pa jim manjka prilike za sveto spoved. Tudi glede tega je Cerkev v modernih katakombah kaj iznajdljiva. Zanimivo je, kar pripoveduje nemški jezuitski pater Avguštin Roesch, ki je v glasoviti berlinski ječi Moabit s 120 drugimi Hitlerjevimi "zločinci" čakal smrti. Seveda je bil duhovnik ločen od drugih, da bi koga ne "pohujšal". Toda ko se je z ostalimi jetniki gotovi čas dneva moral sprehajati po dvorišču kaznilnice, ga je nekdo spoznal. Ko sta se zopet srečala, je mož mimogrede - kot bi govoril sebi - zamrmral: "Dajte mi odvezo!" Ob naslednjem srečanju se je patru na nogi "odvezala coklja" in ob tem zastoju mu je dotični šepnil en greh in pater je sam zase izgovoril besede odveze.

Kmalu se je po vsej jetnišnici razvedelo, da je med ujetniki tudi pater. Izdal ga je paznik sam, kriva pa je bila neprevidnost nekega takega spovedanca. Pater ga je odvezal medtem ko mu je klobuk "slučajno" padel z glave in ga je pobiral. Mož pa se mu je ves srečen malo preglasno zahvalil in še še pokrižal zraven. To je zapazilo orlovsko oko straže. "Ali ne vesta, da je pod smrtno kaznijo prepovedano govoriti?" ju je nahrulil stražar. "To velja tudi zate, prekleti far!" Iz besede "far" so odslej vsi jetniki ve-

TO JE PA DOBRA PRIMERA. Povedal jo je škof Sheen na enem svojih letošnjih televizijskih programov in se glasi takole:

Zdaj, ko so komunisti toliko "odgrnili" železno zaveso, da lahko sem in tja pokuka kak tuji novinar na drugo stran, se je skupina ameriških novinarjev znašla v neki ruski tovarni avtomobilov. Vprašali so ruske delavce: "Čigava je ta tovarna, tovariši?" Odgovor se je glasil: "Naša je ljudska last!" - "In avtomobili, ki jih izdelujete?" - "Tudi ti so naši!" se je glasil odgovor. - "Kaj pa ona dva avtomobila pred tovarno?" so bili radovedni Amerikanci. - "Eden je last državnega šefa, drugi pa komisarija naše partije..."

Pa je tudi ruska delegacija, ki je zadnji čas hodila po Ameriki, obiskala tovarne. Ustavila se je v tovarnah avtomobilov v Detroitu. "Čigava pa je ta tovarna?" so ruski tovariši vprašali delavce. - "Fordova," se je glasil odgovor. - "In avtomobili, ki jih ravnokar izdelavate?" - "Tudi ti so last Forda." - "Čigava pa so vozila, ki v dolgih vrstah stoje pred tovarno?" so bili radovedni Rusi. - "Avtomobili pred tovarno? Ti so pa naša last. Vsak delavec ima svojega..."

Dobra primera, ali ne?

SV. FRANČIŠEK

Asiški je nekoč vprašal zidarja: "Kaj pa delaš, moj dragi brat?"

"Ves dan zidam," mu je ta odgovoril.

"In zakaj zidaš?"

"Pač zato, da zaslu-
žim denar."

"Čemu pa potrebuješ denar?" je spraševal Fran-
čišek.

"Da si kupim kruha."

"Zakaj pa si kupuješ kruh?"

"Smešno vprašanje! Da živim, zato vendar!" se je skoraj razjezil zidar.

A Frančišek se ni dal odpraviti. Še eno vprašanje je stavil: "In zakaj živiš?"

Tedaj je delavec zamisljeno umolknil in ni vedel odgovoriti. Vse na svetu ima svoj namen, samo človek bi gane imel! Svoj namen ima vsaka človekova mišica, vsaka žilica, vsak delček... ves človek skupaj pa bi ne imel nobenega namena, nobenega cilja??

Naš namen je Bog, naš cilj so nebesa!

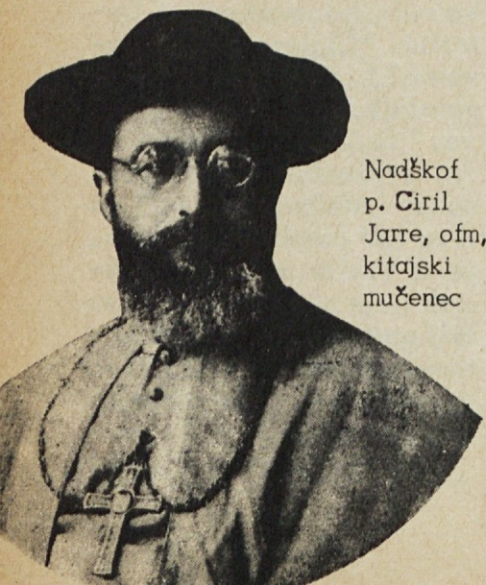
deli, kje lahko dobe odvezo.

Žal so prišli na sled, da "prepovedan razgovor" med patrom in onim kaznjencem ni bil le razgovor, ampak spoved. Pater je dobil samsko celico smrti in za nekaj časa je bil celo v tej priklenjen. Toda tudi med "angeli varuhi" - med stražarji se je našel eden, ki mu je bilo drago, da imajo jetniki duhovnika. Po njem se je uredilo vse ostalo in kmalu so vsi vedeli, v kateri celici je zaprt pater. Prenevarno je bilo z njim govoriti, zato so mimogrede spuščali skozi zamreženo okence vrat lističe z napisanimi grehi in on jim je dajal odvezo. Po istem pazniku je p. Avguštin dobil v ječo celo sveto olje, da je smrtnobolnim jetnikom podeljeval poslednje zakramente. Da bi drugi zagrizeni stražarji ne vedeli, kaj se v celici godi, je v takih primerih iz "neznane vzroka" ugasnila luč...

Nekega dne je prihrumel SS-ovec v svoji znani pobesnelosti v patrovo celico z ukazom, da mora takoj z njim v kopalnico. Kaj to pomeni, so vedeli vsi kaznjenci: strašno bičanje zaradi kakega hudega pregreška... Spotoma so še druge straže naročale SS-ovcu: "Priloži mu jih par še v mojem imenu!" On pa jim je oblastno odgovarjal: "Nič se ne bojte! Že vem, kaj imam storiti!" V kopalnici pa je dotični SS-ovec najprej sam opravil dolgo spoved, potem pa še vsi smrtni kandidati, kar jih je ostalo. Ko je prišla rešitev po zavezniških četah, jih je bilo še 48 pri življenju...

Iz Kitajske pa so poročali o nekem frančiškanskem škofu, ki so ga komunisti internirali v njegovi rezidenci. Pustili ga niso nikamor, razen na domač vrt na delo. Tam je delalo tudi par kitajskih sester, seveda v civilu. Z njimi se je škof mimogrede domenil, naj gredo po katoliških družinah in pouče vse, ki bi se radi spovedali: zapišejo naj svoje grehe na listek in zapечатene po sestrah pošljejo njemu. Sledeči dan pa naj gredo "slučajno" mimo vrta in kako mimogrede povedo svoje ime, on pa jim bo za vrtnim zidom dal sveto odvezo. Obhajilo so jim potem sestre prinesle na dom.

Še v slabšem položaju je bil drugi kitajski misijonar, frančiškanski nadškof p. Ciril Jarre, ki je dne 8. marca 1952 umrl na posledicah komunističnega mučenja v ječi. Ko so videli, da gre z njim proti koncu, so ga oddali v bolnišnico, da bi tam umrl. Če bi mu božja previdnost ne naklonila postrežbe neke kitajske sestre, te-

Nadškof
p. Ciril
Jarre, ofm,
kitajski
mučenec

daj civilne bolniške strežnice, bi bil umrl nadškof umrl brez verske tolažbe. Tako pa mu je ona tajno nosila sveto obhajilo. Pred smrtjo je zaželel še sveto poslednje olje, toda komunisti niso pustili nobenega duhovnika v bolnišnico. Bil pa je v istih prostorih še neki drugi bolni misionar. Ko mu je sestra povedala nadškofovo željo, si je hitro izmislil načrt. Preskrbeli so mu sveto olje, nato pa se je preoblekel v izposojeno obleko bolničarja. Med prenosom v preiskovalni kabinet je podelil bolniku sveto maziljenje tako previdno, da nihče niti opazil ni. Tako je nadškof umrl lepo previden. Sicer pa je živel in umrl kot svetnik. Ko so njegovo mrtvo truplo izročili ljudstvu za pokop, so se kristjani malone stepili za njegove relikvije. Celo brado so mu precej zredčili...

Tudi one duhovne dobrine, ki niso nujno odvisne od duhovnika (ali vsaj ne zahtevajo njegove pričujočnosti, če ta ni mogoča), si znajo kristjani Cerkve v katakombah na kak način preskrbeti. Krsti na primer v sili lahko vsak; veljavno se v takih slučajih moreta poročiti ženin in nevesta tudi brez duhovnika; tudi pokop z duhovnikom in v blagoslovljeno zemljo ni neobhodno potreben, če ni prilike za to. Toda dobri verniki si znajo pomagati. V Rusiji in najbrže še marsikje drugod so znani takoimenovani "poštarski kristjani". Ko se rodi otrok in ni daleč okrog dobiti duhovnika za sveti krst, sporoče kakemu znanemu oddaljenemu duhovniku, naj jim pošlje blagoslovljene vode; s to potem krstijo otroka. Ženini in neveste pošljejo duhovniku v blagoslov svoje poročne prstane, ko že sami ne upajo do njega. In da pokopavajo drage rajne v blagoslovljeno zemljo, pošljejo duhovniku nekaj prsti iz groba; ta jo blagoslovi, s to pa potem potresejo novi grob.

Eden ali drugi bralcev bo morda dejal: To je vse lepo in naravnost ganljivo, a bo s starejšim versko-cerkveno vzgojenim rodом samo po sebi zamrlo. Mladina po vsem tem ne bo čutila nikake težnje... - S tem se posebno tolažijo oni, ki so se zaprisegli, da hočejo vse "praznoverje" s koreninami vred izruvati iz ljudskih src. Toda ti ne računajo s tem, da vera s svojimi notranjimi in zunanji pojavi ni nekaj zgolj privzgojenega, ampak je tudi čisto naravna potreba slehernega človeškega srca. Naš pisa-

Zastava križa...

Dvignimo zastavo križa
prav visoko do neba,
zmagovito naj se vije
in do sonca plapolal!

V sleherno jo vas nesimo,
v slednjo hišo na oltar,
nizko se ji priklonimo
in prižgimo vere žar!

V skalna tla jo zasadimo
na planinah vrh pečin:
Nanj, ki je za nas umiral,
večno naj budi spomin.

Pod oblaki razprostrimo
jo kot mavrico povesod,
naša mesta z njo krasimo,
kjer živi še verni rod.

Kot svetinjo si pripnimo
jo ponosno na srce,
ji zvestobo prisezimo
in sklenimo se v vrste.

Ko pa mine čas življenja,
križ naj hladni grob krasi,
oznanjuje dan vstajenja,
kaže v raj nad zvezdami!

Limbarski

Za lanski Koledar je bilo prepozno, v tem pa z veseljem objavljamo sliko Mr. Antona GRDINA, ki je v Marijinem letu 1954 prejel od sv. očeta visoko odlikovanje viteza svetega Gregorija. Viteško obleko je prejel v stolnici sv. Janeza v Clevelandu. Če kdo, potem on gotovo zasluži to odlikovanje. Vse svoje življenje je neutrudno daroval delu katoliške dobrodelnosti, sodeloval pri vseh slovenskih kulturnih, socialnih in verskih akcijah. Pri srcu mu je bila ustanovitev ameriških Brezij, dom izseljenske Marije Pomagaj; pri srcu mu je bilo vsa leta tudi delo za Baragovo zadevo...

Čestitke Ave Marije k odlikovanju! Bog Vam daj še mnogo let zdravja in zadovoljstva!

telj Finžgar je dejal, da ima grunt svoje korenine prav do pekla. Mi pa dostavljamo, da jih ima vera še preko pekla. Zato je bil in bo vsak poskus jo izruvat iz človeških src - zastonj! Kako puhla in prazna je tolažba bogošturmarjev našega časa, da bo vera z vsemi svojimi pojavi v modernih katakombah, kamor se je zatekla, našla s smrtjo starih tudi svoj grob. Ruske katakombe pričajo o tem. Večina starih je v teh desetletjih že pomrla, a ruska katakombska Cerkve je v vedno večjem razmahu. Neki nemški izvedenec pravi, da šteje danes nič manj kot 50.000 župnij, tajno organiziranih v več škofij, in ima nad 10.000 popov (duhovnikov). Njeni prvi in glavni poborniki so mladi.

Po našem je to čisto naravno. Saj po naravi idealne mladine grobi materializem ne more trajno zadovoljiti; more jo le trenutno omamiti, da se ji prej ali slej še bolj zagnusi. Zato se ni čuditi, če je ruski protibožni mladinski komsomol rodil versko borbeni Kristomol, katerega celice se vedno bolj množe. Te mlade in navdušene borce za Kristusa je treba celobrzdati, da dobre stvari v svoji drznosti ne kompromitirajo.

Značilno je, kar ve o tem povedati neki bivši ruski borbeni komunist, pozneje pa prav tako borbeni protikomunist. Tole pripoveduje:

"V svojih mladih letih sem bil tudi jaz kot vsi drugi član komsomola in sicer neke borbene protibožne celice. Ko sem bil nekako šestnajst let star, sem začel o tem in onem, kar se je v organizaciji godilo, dvomiti. Tudi nekaj drugih tovarišev je prišlo do istih misli. Začeli smo o tem med seboj skrivaj razpravljati in stikati za knjigami, da bi prišli na jasno. Nekega večera mi da eden prijateljev sveženj popisanih listov. Ko sem bil sam in gotov, da me nihče ne vidi, sem jih začel prebirati. Čudovite stvari, ki so me globoko presunile, sem bral na njih. Nisem nehal, dokler nisem prebral do konca. Bil je odlomek evangelija po svetem Luku. Slišal sem že nekaj o Kristusu, toda le kot o neki legendarni osebnosti, pa še tej docela zverženi. Zdaj pa sem kar čutil, da berem resnico, ki je drugačna. Posebno so me pretresle besede Njegove Matere: 'Mogočne je vrgel s prestola in povišal je nizke. Lačne je napolnil z dobrotami in bogate je odpustil prazne...' Nekaj docela nasprotnega kot to, kar so nam o Kristusu pripovedovali...

Tisto noč nisem mogel spati, tako me je

novo odkritje prevzelo. Od tistega časa nisem bil s srcem več komunist. Nekaj mi je reklo: kot so nas komunisti vlekli za nos glede Kristusa, tako nas vlečejo tudi za vse drugo. Enako se je godilo mojim prijateljem, katerih vsak je hotel imeti svoj prepis teh evangeljskih odlomkov. V zapuščini nekega starega moža pa smo dobili še meniško vodilo sv. Bazilija, ki nas je tako navdušilo, da smo iz njega črpali smernice svojega nadaljnjega življenja. Toda gorje nam, če bi nas odkrili; nam kot takim še trikrat gorje, ker smo imeli zaupne službe! Radi bi bili zbežali čez mejo na zapad, a beg se nam je zdel pretvegan. Prav takrat pa se je začela velika propaganda za kolhoze, komunistična veleposestva. Priglasili smo se in bili kot zanesljivi z veseljem sprejeti. A naš kolhoz ni bil nič drugega kot velik samostan. Skupno smo opravljali svoje molitve in skupno brali sveto pismo, ki smo si ga nabavili. Tako je šlo dve leti, potem pa so nam prišli na sled. Meni in še dvema se je posrečil beg, ostale so zajeli. Bog vedi, kaj se je z njimi zgodilo. Vojna, ki je kmalu sledila, pa mi je vzela še oba rešena tovariša. Če nas usoda še kdaj združi, bomo zopet uvedli samostansko življenje. . . "

Celo iz otrok ta odpor dela junake. Prej imenovani vojaški zdravnik - duhovnik je srečal enega takih. Ko ga je vprašal, kdo ga je poučil v krščanskem nauku, mu je odgovoril: "Moj tovariš!" - "Kdo pa je poučil njega?" je vpraševal dalje. - "Njegov tovariš." - "Kako je to?" In fant mu je razložil: "Stvar je taka: jaz imam pet prijateljev, katere moram poučiti v krščanskem nauku in jih izprašati. Če skušnjo dobro prestanejo, postanejo sami učitelji. Vsak od njih mora v sveti veri poučiti pet drugih." - "Kaj se nič ne bojiš tajne policije?" - "Kaj še!" - "Ali bi ne bil zaprt, če bi te dobili?" - "Nič za to!" - "Pa če bi te ubili?" - "Naj!" se je glasil fantov odgovor, potem pa je dal roke na srce in dodal: "Mene lahko umore, Kristusa v meni pa ne morejo!" - Kaj mislite, koliko je bil ta junak star? Celih deset let!

*

Kot rečeno so to le nekateri posamezni kamenčki za orjaško mozaično podobo o življenju Cerkve v modernih katakombah. Pa že ti sami vam prepričevalno kličejo: Čemu se bojite, maloverni?! Čemu hodite povešenih glav po pokopališčih nekdanj tako bujnega verskega življenja?

Msgr. John OMAN je v letu 1955 obhajal jubilej: štirideset let je preteklo, kar pastiruje med farani Sv. Lovrenca v Clevelandu. Sam Bog ve, koliko dobrega je storil v teh štirih desetletjih, pa ne samo za svoje farane, ampak tudi za vse slovenske izseljence v Ameriki. Ni čudno, da je eden najbolj priljubljenih slovenskih duhovnikov v ZDA. Vsi mu želimo ob tem jubileju še dolgo vrsto let in še veliko lepih jubilejev!

* Dobrotljiv človek je nesebičen. Najprej misli na bližnjega, da mu ne dela težkega srca, potem šele nase in na svojo boleost.

* Večje dobrote v naših hudih časih ne moreš izkazati svojem bližnjemu, kakor da mu daš dobro besedo.

* Kdor gleda na bližnjem le svetle strani njegovega značaja, s tem prinaša luč in veselje tudi v lastno dušo.

Ugotovljeno je sledeče dejstvo: Vsako minuto vsakega dne pristopi duhovnik k oltarju, da opravi sv. mašo v eni izmed 140,000 katoliških cerkv po vsem svetu. Vsako nedeljo in vsak zapovedan praznik je dolžan vsak katoličan prisostvovati sv. maši. Vsak katoličan pomeni: vsak peti človek, kar je ljudi na svetu in nekaj nad 30 milijonov ljudi v Združenih državah ameriških. Ker je sv. maša povsod ista, je to najbolj splošna svetovna verska predstava - obnova daritve na križu.

Kakor je na pravih grobovih vsejano seme, iz katerega bo na dan sodbe pognalo lepše življenje, tako bo tudi na teh pokopališčih vzcvetela nova pomlad še bohotnejšega življenja! A ne mislim, da šele na sodni dan, ko bo vojskujoča se Cerkev prešla v zmagoslavno. To bo njena končna zmaga nad peklom. A med današnjim in tistim poslednjim dnem se bodo vrstile še druge zmage, kdo ve koliko! Kdaj bo današnja katehumska Cerkev vstala iz svojega groba in nastopila svojo zmagoslavno pot preko nečastnih grobov svojih pogrebcev, je v skrivnostnih božjih načrtih. Mi samo glejmo, da ta dan s svojo nemajno vero, s kot skala trdnim zaupanjem in z gorečo molitvijo pospešimo. Kot pri prvih kristjanih v času rimskih katakomb, mora biti tudi pri kristjanih modernih katakomb vsakodnevna vroča molitev:

MARANA-TA - PRIDI, GOSPOD JEZUS!

Neki šaljivec je menil, da ljudje ne le stanu primerno žive, temveč tudi "stanu primerno umirajo". Takole je iztuhtal:

Duhovnik "gre za svojimi rajnimi verniki".
 Otrok "se preseli med nebeške krilatce".
 Poslaniki in diplomati "so odpoklicani".
 Plemič "gre k svojim pradedom".
 Učenjak se za vselej "poslovi od knjig".
 Uradnik "je premeščen na drugi svet".
 Delavec "dovrši svoje življenjsko delo".
 Rudar "se za vedno odpelje v jamo".
 Vrtnar "gre pod rušo, ali v krtovo deželo".
 Vojak "dobojuje svoj zemski boj".
 Bančnik "zamenja časno za večno".
 Knjigovodja "sklene svoje zemeljske račune".
 Kemik "nastopi pot telesnega razkroja".
 Urarju "odbi je zadnja ura".
 Krojaču "se pretrga nit življenja".
 Uredniku, pesniku in pisatelju "pade pero iz rok".
 Popotnik "konča svojo pot".
 Optik "zatisne svoje oči".
 Mornar "dospe v večno pristanišče".
 Pevcu "poči zadnja struna".
 Organistu in komponistu "izzveni zadnji akord".

○.

Rev. Francis Missia

Piše P. Odilo OFM

* 1884

† 1955

Dne 27. maja 1955 so bili v stolni cerkvi St. Paul, Minn. veličastni pogrebni obredi za pokojnim profesorjem Rev. Francis Missijem. Pokojni je bil ves čas zvesti bralec našega lista Ave Maria in je med tujimi narodi tako častno zastopal naš mali slovenski narod, da mu mora Koledar prinesiti skromno posmrtnico.

Franc Missia je bil rojen dne 26. januarja 1884 v vasi Mota in je bil krščen v farni cerkvi sv. Magdalene v Kapeli. V isti hiši je bil rojen in pri istem krstnem kamnu je bil krščen tudi njegov stric, kardinal Jakob Missia. Njegov stric se je rodil leta 1838 in takrat je še oni del Slovenije spadal pod škofijo v Gradcu. Šele leta 1859, ko je bil sedež lavantinske škofije prenešen v Maribor, je bila vsa slovenska Spodnja Štajerska združena v eno in sicer slovensko mariborsko škofijo. To se je zgodilo 21 let po rojstvu kardinala Missia. Naravno je torej, da je kardinal Missia študiral v Gradcu in je bil posvečen za duhovnika graške ali sekovske škofije. Tam je bil profesor in tudi pozneje kanonik sekovskega kapitlja. Nato je postal ljubljanski škof in končno goriški nadškof in kardinal. Naravno je torej, da je imel kardinal ves čas tesne zveze s svojo rojstno škofijo in z nemškim delom stare Avstrije. Zato je poslal svojega nečaka Franceta študirat v Karlsburg pri Dunaju, in ga tudi sam vzdrževal. Leta 1902 pa je kardinal Missia umrl in France je ostal brez slehernih sredstev in ni mogel več v Karlsburg. Tedaj ga je vzel k sebi v Ljubljano znani slovenski skladatelj p. Hugolin Sattner, O.F.M. Bil je takrat gvardijan frančiškanskega samostana in župnik ljubljanske fare Marijinega oznanjenja. Pater Hugolin in kardinal Missia sta bila namreč velika prijatelja in in je to naredil iz spoštovanja do kardinala.

Franc Missia je v Ljubljani obiskoval sedmi razred gimnazije. Stanoval je v mestu, vso drugo oskrbo pa je imel v frančiškanskem samostanu. Oni, ki so bili takrat v samostanu, se vedo spominjati, da France Missia ni jedel z drugimi dijaki na porti, temveč je imel sobico prav v samostanu, kjer je jedel isto hrano kot samostanska družina. Zato pa je vsak teden po nekaj ur poučeval frančiškanske ministrante. Med njimi je bil ono leto tudi naš p. Bernard Ambrožič. Nihče pa ne ve povedati, da bi se bil pokojni Missia učil pri p. Hugolinu kake glasbe, tudi na koru pri petju ni pomagal. Pač pa je p. Hugolina občudoval in spoštoval, kakor je sam večkrat poudarjal. Ravno ono leto, ko je bil mladi Missia kot študent v Ljubljani, je prišel v Ljubljano znani nemški frančiškanski glasbenik p. Hartman. P. Hugolin je s svojimi pevci nastudiral veliki oratorij sv. Frančiška, ki ga je skomponiral p. Hartman. Na to prireditve je bil seveda povabljen skladatelj sam, toda ne samo kot poslušalec; p. Hugolin mu je dal v roke taktirko in skladatelj sam je dirigiral svojo slavno skladbo. Mladi dijak Franc Missia je občudoval oba: skladatelja Hartmana in p. Hugolina, ki je skladbo nastudiral. Morda se je takrat porodila v srcu nadarjenega študenta misel in želja, da bi

on sam enkrat takole stal pred velikim pevskim zborom, mahal s taktirko ter bi izvežbani pevci sledili vsakemu njegovemu migljaju. Da, v poznejših letih je postal Franc Missia sam slavní glasbenik, pevovodja in skladatelj.

Tista leta je nadškof iz St. Paula, Minn., zopet iskal študentov za duhovniški poklic, ki bi bili zmožni tudi nemškega jezika. Šentpavelska škofija je bila takrat še znana nemška trdnjava. Obrnil se je – in ne brez uspeha – tudi na ljubljansko škofijo, da bi mu poslala nekaj fantov. Škof je namreč videl, kako blagodejno so v Ameriki delovali sinovi slovenskega naroda: škof Friderik Baraga, škof Vertin, škof Mrak, škof Jakob Trobec in škof Stariha; pa misijonarji: Pirc, Buh, Plut in drugi. Škof Ireland je dobil takrat celo vrsto naših slovenskih fantov; med njimi je bil tudi naš Franc Missia.

Leta 1903 je mladi dijak došel v St. Paul, Minn. Takoj je bil sprejet v semenišče, kjer je začel s filozofijo in je nadaljeval s teologijo. V duhovnika je bil posvečen leta 1908. Posvetil ga je nadškof Ireland. To je bilo na koncu četrtega letnika bogoslovja. In kar je najbolj zanimivo: četrto leto je bil učenec in obenem profesor – dokončaval je svoje bogoslovne študije,

obenem pa je bil že uvrščen v profesorski zbor teološke fakultete. Bogoslovce je poučeval v gregorijanskem petju in bil je vodja vsega pevskega in glasbenega udejstvovanja v semenišču. V tem semenišču je ostal pri istem delu do svoje smrti – torej 48 let.

Toda Missijevo glasbeno življenje in delo ni bilo omejeno samo na semenišče. Vsak duhovnik, ki je bil vzgojen v zadnjih 50. letih v šentpavelskem semenišču, je prepričan o temeljitosti njegove glasbene izobrazbe in njegovih muzikalnih zmožnosti. In tako je šel njegov vpliv daleč daleč izven sten bogoslovja. Vzgojil je celo vrsto najboljših glasbenikov. Father Missia je bil temperamenten glasbenik. Poleg duhovniškega poklica je bila glasba najbližja njegoví duši.

Organiziral in ustanovil je mnoge pevske zборе. Od leta 1923 do 1930 je priredil celo vrsto koncertov liturgíčne glasbe s pomočjo katoliških šol v St. Paulu. Koncerte je prirejal v stolni cerkvi sv. Pavla in v baziliki v Minneapolisu. Ustanovil je nekako pevsko zvezo za St. Paul, organiziral je društvo katoliških organistov in pevovodij za obe mesti: St. Paul in Minneapolis. Bil je predsednik nadškofijske komisije za cerkveno glasbo. Za nadškofijski evharistični

Rojstna hiša slovenskega kardinala Missia in našega pokojnika

kongres leta 1941 je pripravil vso glasbo in je izdal za to priliko posebno knjigo z notami. Takrat je organiziral otroški pevski zbor s 15.000 mladimi pevci.

Pokojni Father Missia je učil petje v mnogih nadškofijskih višjih šolah in kolegijih. Večkrat so ga razne fare povabile, da je vodil petje za izredne prilike. Največkrat pa so ga videli na korih šentpavelske Marijine cerkve, potem v katedrali in v minneapoliski baziliki.

Meseca maja 1910 je Rev. Missia dirigiral pevski zbor bogoslovcev, ko je bilo v semeniški kapeli posvečenih šest škofov obenem. V dolgih letih je mnogokrat oskrbel petje in ga vodil ob raznih slovesnostih in posvečevanjih tako v semenišču kot v stolni cerkvi.

Vsa leta je vodil petje pri obredih velikega tedna v katedrali in to z velikim uspehom in v občudovanje vseh. Vodil je tudi petje skoraj pri vseh pogrebi duhovnikov. Le redko je opustil kak duhovniški pogreb. Zato so se mu duhovniki izkazali tudi hvaležni: okrog 600 se jih je udeležilo njegovega pogreba, med njimi osem Slovencev.

Tudi znani pevovodja v Boys Town, Nebr., Rev. Francis Schmitt, je bil Missijev učenec in do smrti njegov najboljši prijatelj.

V semenišču je Missia poznal vsakega študenta po imenu in je bil z vsemi bolj znan kot katerikoli drug profesor fakultete. Bil je bistroumen presojevalec značajev. Vse življenje je bil delaven in vesten duhovnik.

Bil je avtoriteta v liturgični glasbi in v gregorijanskem petju ter priznan komponist

na cerkvenem polju. Bil je tudi sam izvrsten pevec, ki so ga poznali daleč naokoli. Imel je nenavadno obširen glas.

Zelo zanimivo pa je to, kar vedo povedati o njem njegovi sošolci: ko je prišel kot 19-letni fant v St. Paul, je imel sicer veliko veselje do petja, toda imel je še zelo nerazvit posluh. Naši slovenski študentje so takrat imeli v šentpavelskem semenišču že svoj pevski zbor. Ko je prišel Missia, se jim je takoj priključil, toda na žalost ga ni - so mogli rabiti: ni mogel držati glasu, nikoli ni mogel harmonirati. In kaj je dosegel v vztrajnostjo in marljivostjo? Vse proste ure je uporabil, da se je vadil v petju in klavirju. Po štirih letih pa je bil že priznana kapaciteta v glasbi, saj so ga že lahko postavili za profesorja glasbe.

Dne 19. maja, dva dni pred smrtjo, je imel Father Missia blagoslov ob koncu birmovanja v cerkvi Kristusovega vnebohoda v Minneapolisu. Nadškof Murray je podeljeval sv. birmo. Father Missia je izpred oltarja pazljivo poslušal zadnjo pridigo svojega škofa, ki si je izbral za predmet svojega govora: priprava na smrt s posebnim oziroma na naglo smrt. Nadškofu je po pridigi omenil, kako mu je šla pridiga do srca.

V soboto dne 21. maja zjutraj je imel pevsko vajo v semenišču. Največ se je trudil z vajo za Requiem, ki so ga bogoslovci čez nekaj dni peli - pri njegovem pogrebu. Requiem je skomponiral Pietro Yon in ga je pokojni tako natančno naštudiral s svojim zborom, da je napravil malo prej vso mašo

Dne 3. avgusta 1955 je v Forest Cityju, Pa., umrl po kratki bolezni župnik tamkajšnje slovenske fare, Rev. Francis M. Jevnik. Pokopali so ga dne 6. avgusta na farno pokopališče. - Pokojnik je bil rojen leta 1883 v Zabukovju nad Sevnico. Ljudsko šolo je končal v domači vasi, gimnazijo je študiral v Celju. Še kot študent je prišel v Ameriko in bil leta 1909 posvečen. Leta 1923 je postal župnik v Forest Cityju. Pokojnik je bil dober duhovnik in zaveden Slovenec. Naj počiva v Gospodu!

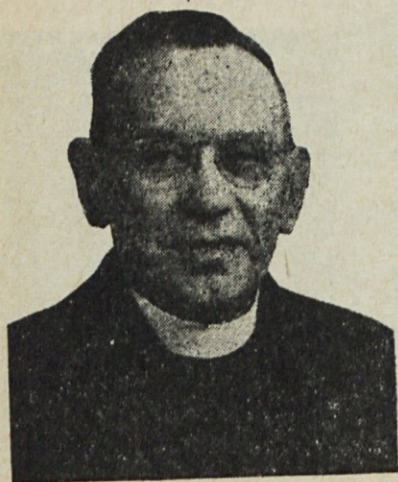
na gramofonske plošče. To bo najlepši spomin na pokojnega nadarjenega pevca in glasbenika. Ko je na omenjeno soboto končal pevsko vajo, se je izredno dolgo pomudil z bogoslovci. Napravil jim je pridigo, ki je trajala skoraj pol ure. Bogoslovci so kar strmeli nad njegovo duhovitostjo, posebno še zato, ker kaj takega še nikdar ni storil. Upravičeno so rekli, da je bil to najbolj nenavaden govor, kar so jih kdaj slišali. Father Missia jim je poudarjal, s kakšno vestnostjo in natančnostjo je treba izvrševati obrede sv. Cerkve. Končal je z besedami: "Boys, be good and drive safely! - Fantje, bodite dobri in vozite varno!" Še pomahal jim je z roko, se nasmejal in odšel. Videli so ga zadnjikrat.

Kam je odšel? V Willow River, Wisconsin. Tam je imel Father Missia svojo počitniško kočo, ki jo je večinoma postavil z lastnimi rokami. V tem svojem domu je bil vedno neizmerno srečen in vesel. Tukaj je vselej pokazal vso svojo gostoljubnost in svojo veselo naravo. Duhovniki iz semenišča so si šteli v posebno čast, kadar so bili povabljeni v to Missijevo "vilo". Tako se je ono usodno soboto dne 21. maja takoj po pevski vaji odpeljal na oddih v svojo kočo. Toda še isti dan zvečer se je moral vrniti, ker je Father Missia dolga leta pomagal v dušnem pastirstvu v fari sv. Luka v St. Paulu. Vsako nedeljo je tam imel zgodnjo mašo, da je potem lahko še pravočasno došel v semeniško kapelo za glavno nedeljsko mašo, pri kateri je vodil petje. Ko se je to

soboto vračal iz Willow Riverja v svojem avtomobilu, je pri Hudsonu, Wis., na nekem ovinku pred njim zavijal tovorni avtomobil. Voznik tovornega avta je moral pritisniti na zavoro, ker je bil pred njim precej globoka jama. Za ta jarek pa Father Missia ni vedel in je treščil z vso silo v tovorni avto. Če bi šofer na tovornem avtu ne bil zmanjšal brzine - seveda tega ni naredil namenoma - potem bi Father Missia srečno ušel nezgodi.

Na mesto nesreče je bil takoj poklican duhovnik, ki je ponesrečencu podelil sv. zakramente. Nesreča se je pripetila ob 10.30 zvečer. Takoj so ponesrečenca peljali v bližnjo bolnišnico ter numudoma obvestili vodstvo šentpavelskega semenišča. Več duhovnikov iz semenišča se je takoj podalo v bolnišnico, toda ponesrečenec je bil že mrtev.

Pogrebni obredi so se vršili v šentpavelski stolnici dne 27. maja. Eno uro prej so truplo pokojnega Missije pripeljali v katedralo. Pokrov rakve so dvignili, da so verniki in številni znanci jemali slovo od pokojnega. Ob desetih dopoldne so se začeli obredi. Najprej oficij, ki so ga molili in peli vsi duhovniki in bogoslovci - 700 do 800 vseh skupaj. Eden od duhovnikov je dirigiral pri mikrofону. Kot vihar je šlo to petje pod mogočne oboke katedrale. Kaj takega se težko sliši kje drugje, da bi bilo psaliranje take množice enotno. Tu je bilo. Zasluga petdesetletnega dela Fathra Missije! Potem je nadškof sam opravil pontifi-

Na veliki petek dne 8. aprila 1955 je v Springfieldu, Minn. umrl slovenski ameriški duhovnik Rev. Valentin Schiffrer. Zadnja leta je bolehal in veliko trpel.

Blagi pokojnik je bil rojen 12. februarja 1881 v Stražišču pri Kranju. Gimnazijo je obiskoval v Kranju, kjer je tudi maturiral. Potem je odšel v Ameriko, vstopil v šentpavelsko semenišče in bil v juniju 1906 posvečen.

V svojem duhovniškem življenju je deloval na raznih nemških farah v Minnesoti. Pozidal je tudi več cerkva, med katerimi je gotovo najlepša v Faribaultu, Minn.

Father Schiffrer, počivaj v miru!

kalno pogrebno sv. mašo, med katero je pel zbor bogoslovcev in duhovnikov (okrog 200 pevcev) omenjeni Requiem. Žalobne štiri-glasne harmonije so se menjavale s preprostim starodavnimi melodijami koral. Poskušal sem med mašo moliti brevir, pa nisem mogel: samo poslušal sem. S težavo sem odmolil samo sv. rožni venec za pokojnikovo dušo.

Po sv. maši je stopil naprižnico škof iz Crookstona, Minn., Most Rev. Francis Schenk, ki je bil tudi učenec pokojnega profesorja. Začel je svoj govor z besedami sv. pisma: "Prepeval bom hvalo Gospodu svojemu Bogu." Poudarjal je vse pokojnikove vrline kot duhovnika in kot pevca božje slave. Povedal je tudi, da ima šentpavelsko semenišče najboljši pevski zbor med vsemi semenišči v USA in to po pri-

zadevanju in neumornem delu pokojnega Fathra Missije.

Po pridigi je bilo truplo prepeljano ob velikanski udeležbi duhovnikov, redovnic, šolskih otrok in vernikov na Resurrection Cemetery v Mendoto, Minn. Tamkaj zdaj mirno počiva vedno živahni voditelj petja, njegova duša pa prepeva v nebeškem zboru. Morda je tudi tam gori za dirigenta...

Kdo bo zdaj njegov naslednik v šentpavelskem semenišču? Mladi bogoslovci so rekli: "Dobili bomo naslednika, toda Father Missia je bil samo eden. Njega ni mogoče nadomestiti. Ko je prišel med nas, je bil čisto naš, čisto mlad, celo mlajši kot mi..."

Božji pevec, počivaj v miru in prepevaj hvalo na veke!

Zanikanje osnovnih pravic

Dne 23. julija 1954. je zborovala v Monte Carlo "International Bar Association". Ob tej priložnosti je govoril Charles Rhyne, ki je član "Washington, D. C., Bar". V svojem govoru je natančno in nazorno prikazal razliko med pojmovanjem osnovnih človeških pravic v svobodnem in komunističnem svetu. Komunistična zakonodaja ima iste besede kot zakonodaja zapadnega sveta. A pomen besed med prvo in drugo zakonodajo je bistveno različen. Dnevno časopisje opisuje življenje v komunističnih državah z besedami, ki jih v zapadnem svetu drugače razumemo, kot jih razumejo komunisti. Potrebno je, da imamo to razliko pred očmi, kadar poslušamo novice iz komunističnih držav. V ta namen bom na kratko navedel misli omenjenega govornika. Prostor ne dopušča, da bi se spuščal

v podrobnosti.

V svobodnem svetu so od Boga dane osnovne pravice človeka zaščitene. Zakonodaja daje pravico govora, tiska, organiziranja in vere. Ako pa pogledamo na dejstva, ki nam kažejo, kako pojmuje komunistična zakonodaja osnovne pravice človeka, "dobimo najbolj pretresujoča pričevanja v vsej zgodovini sveta, najbolj široko, načrtno zanikanje, zatiranje in uničevanje človeških pravic posameznika. Dejansko ima posameznik v komunistični državi zelo malo pravic. In še te so pogostokrat kršene. Sovjetski advokat ima svojo prvo dolžnost do države - ne do klienta (varovanja). Komunistem je prostituiral od Boga dane pravice človeka in jih podvrgel vsemogočni državi. Vloga advokata je tako nadzorovana in omejena, da je uničena njegova tradicionalna služba".

V komunistični družbi je država vedno na prvem mestu. Pravice posameznika so vedno podvržene koristim države. Komunistična država ne ščiti posameznika. Osnovne pravice človeka morajo biti žrtvovane državi, ki zajame v svoj delokrog celotno človekovo življenje. V sodnijskih postopkih so koristni in pravice posameznika vedno žrtvovane komunističnim koristim. "Sodišča sama se smatrajo kot vzgojno sredstvo množic in ne kot orodje, ki je ustvarjeno v ta namen, da deli nepristransko pravico, kot je to v svobodnem svetu. Služiti morajo stranki". V komunistični družbi pomeni "stranka" isto kot "narod". Sodnike vodi vedno natančno vodstvo stranke."

"Sovjetski sistem ni odpravil vseh zakonov, kot je predlagal strankin program leta 1917. Ogromno skupino takozvanih zakonov, ki jih je narekovala posebnost sovjetskega sistema, je prinesel razvoj. Ta skupina zakonov je v veliki meri izražena z besedami, ki jih imamo v svobodnem svetu. Imajo pa popolnoma različen pomen, ko se izvajajo v sovjetskem sistemu. Kakor v mnogih drugih slučajih, so pojmi demokracije prikrojeni pojmovanju, ki je v skladu s komunistično razlago. Zakonodaja S.S.S.R. je samo izložbeno okno; vlada komunistične stranke javno in neprestano zasmehuje te zakone z raznimi pogoji". Ruska zakonodaja je vzorec za zakonodaje vseh komunističnih držav.

Mi lahko naredimo veliko napako, da komunistični državni sistem presojujemo samo z družabnega in gospodarskega stališča. Ta napaka se znova in znova ponavlja in je lahko usodna za svobodni svet, kakor je bila usodna za mnoge evropske države. Množicam je bilo lahko in je še lahko prikazati potrebo socialne in gospodarske revolucije. Pozabiti ne smemo, da so v komunističnem sistemu poteptane osnovne človečanske pravice. Komunistične države so odpravile vse one

pravice, ki so v Združenih državah zaščitene s Konstitucijo in z Bill of Rights (Listina pravic - prvi dodatek k Konstituciji ZDA).

Sovjetski advokat je vedno dolžan služiti državi in ne pravici onega, katerega ščiti. Sovjetski advokati morajo biti člani advokatskih organizacij, ki se imenujejo Kolegiji advokatov. To so poljavne ustanove, ki so pod nadzorstvom ministrstva za sodstvo. Da je advokat sprejet v to stanovsko organizacijo, mora biti član komunistične stranke (edina stranka, ki obstoja v komunistični državi), ali pa mora biti vsaj v dobrih odnosih s to stranko. Država določa višino plačila, ki ga dobi advokat za svoje delo, toda to je izplačano naravnost advokatski organizaciji, ki plačuje advokate. Kdor hoče prinesiti svoj slučaj pred sodnijo, si ne izbere sam advokata. Obrniti se mora na tajnika advokatske organizacije; ta mu določi advokata, ki bo zastopal in "zagovarjal" njegov slučaj pred sodiščem. Advokati pa morajo vedno zastopati koristi države, čeprav morajo zaradi tega kršiti osnovne pravice svojih "varovancev", ki jih "zagovarjajo" in "branijo". Pri tem se kršijo osnovna etična načela. P. Kudryavtsev, zastopnik ministrstva za sodstvo, piše v Literarni Gazetti 8. junija 1951: "Potrebno je, da enkrat za vselej opustimo smešne misli o neke vrsti advokatski etiki, ki jih po moči njihovega poklica opravičuje, da se oddaljujejo od načel komunistične morale in pravil socialističnega izvajanja, ki je obvezno za vsa sovjetska ljudstva."

Etična načela - to so tista osnovna načela, ki so zapisana v zavest in vest ljudi - morajo biti podvržena "komunistični morali", kar pomeni koristi komunistične stranke. Kar je komunistični stranki koristno, je moralno in dovoljeno, četudi pod njenimi stisnjenimi pestmi umirajo brezpravne množice.

Pismo iz Argentine

Izvirno poročilo, ki nam ga je iz Argentine poslal Rev. Janez Hladnik

Oči celega sveta so bile zadnji čas obrnjene proti Argentini, zato naj podam točno poročilo o dogodkih.

Poskus revolucije dne 16. junija je Perona za nekaj tednov spravil s tira. Upali smo, da se bo zavedel svoje dolžnosti, toda zgodilo se je drugače. Izrazil se je takole: "Farji so me zamajali, a podrli me niso... Bodo že videli, kdo sem jaz, kadar spet utrdim svoj položaj!..."

Najprej je pozval vse politične stranke in narodne plasti k "pomirjenju". Sicer nismo verjeli, da je to resno mišljeno, ker je doslej še vselej lagal, toda upali smo pa le. In ker se je dejansko res javno govorilo in pisalo tako, da je dalo videz neke tiskovne svobode, smo smatrali, da se je nemara res kaj naučil iz nesrečnega puča dne 16. junija, ko je bilo pobitih kakih 4000 ljudi in nato požgane cerkve, aretirani vsi duhovniki a nato vsi izpuščeni, za popravo cerkva pa celo dan kredit 200 milijonov pesov.

Tako je prišel 31. avgust, ko je elektrizirala celo deželo novica, da je "Peron odstopil"... Kar takoj smo imeli vtis: to je nova igra, s katero namerava zaključiti "dobo pomirjenja"... In tako je tudi res bilo. Iz njegovega govora, ko je umaknil svojo odpoved, smo zvedeli več kot smo želeli. Bilo je nekaj tako nesramnega, surovega, divjega, nečloveškega, da smo rekli: ta človek je znorel. Nikdar še ni govoril na tak način svojemu narodu noben predsednik ali državnik. Samo poglavar razbojniške bande je mogel kdaj govoriti na ta način. Peron je povedal: "Sedaj je vsega konec! Moj poziv za pomirjenje ste hinavsko zlorabili, sedaj bom pa govoril samo še jaz..." Pozval je svoje na pobijanje vseh nasprotnikov. "Ni važno kdaj, ne kje, ne kdo... Kdor sliši koga, ki govori nasprotno, brez usmiljenja po njem." Celotni njegov glas je bil glas zbesnelega človeka...

Bali smo se, da se bo kar takoj začelo. Toda dejansko se še ni nič zgodilo. Ugibali smo, na koga je sploh mislil... Kdo so tisti, katerih je treba pet pobiti za vsakega peronista?

Medtem smo zvedeli, kaj je na-

Peron
je
govoril:
"Pet za
enega!..."

meraval: z odstopitvijo je hotel razgibati ves narod. Ker je slepo verjel, da je 70% naroda zanj, je upal, da bodo pridrle velikanske mase v Buenos Aires. Na oddaljenih krajih so najbolj goreči šli na pot že dan preje, kot je dal v javnost svoj odstop. Ljudje sploh niso vedeli zakaj gredo v Buenos Aires, kamor jih je strankarsko vodstvo poslalo. Šele ko so prišli v glavno mesto, so zvedeli novico... Peron je nameraval zbrati ogromno maso ljudstva, katero naj bi se zbiralo in nestrpno čakalo nanj. Šele tretji dan bi se pokazal in ustvaril razpoloženje nad maso, kakor zna on z demagoškimi besedami, kakor morda nihče drugi... Hitler in Mussolini sta bila pritlikavca pred njim, tak mojster besede je... Od te mase bi zahteval vso polnomoč in nato bi brez usmiljenja udaril po vojski in po katoliški Cerkvi..

Toda načrt ni uspel! Namesto milijona ljudi se jih je zbralo komaj 50.000. Velik mraz je onemogočil njegov načrt in tako je moral že prvi dan povedati, kar je smatral na mestu... Iz njegove besnosti je jasno odmevalo njegovo razočaranje, toda v zaslepljenosti le ni mogel razumeti, da je zavozil.

S svojimi sodelavci je naprej koval načrte in je zamislil prav satansko grozodejstvo. Z osmim oktobrom, ko je njegov rojstni dan, naj bi njegovi zvesti, "alianza nacionalista", organizirani po načinu fašističnih skvadrstov, hitlerjevskih napadalnih oddelkov, sestavljenih iz sodrge vseh evropskih narodov in domačinov - pokolj vseh višjih oficirjev in duhovnikov; cerkve bi nato spremenili v templje s sliko "Eve Peron" in s tem bi bili njegovi sovražniki pospravljeni. Vojska in Cerkev sta bili sili, kateri se mu nista slepo podali, čeprav je v vojski z denarjem mnoge podkupil.

Tako ravnanje predsednikovo je poglajalo v nagel postopek zdrave sile v narodu. Peron je čutil, da se zbira nova nevihta. Upal je, da jo bo prehitel in vedel: če bo dočakal 8. oktober, bi po človeško ne bilo več sile, ki ga podere.

Tako je pa zavrelo. Dne 15. sept. opolnoči je bil prvi upor, 1000 km daleč od Buenos Airesa. Naglo so poslali tja zanesljive vladne čete. Pol dne pozneje je zavrelo v Cordobi, malo kasneje v Bahiji Blani, nato v Tandilu, v Mendози, nato v Misiones... na vseh krajih... Vladni radio je tako spretno lagal, da smo že kar dvomili o možnosti uspeha. A tedaj je padel kot blisk: ultimat mornarise... Še so se norčevali peronovci in Peron. Svojim lastnim lažem so verjeli, dokler niso uvideli, da je res njihova sila strta. Čete, katere so pošiljali nasproti upornikom, so vse odrekle pokornost. Letala, ki so bila poslana v boj, so krenila v uporniške vrste in tako je bilo preje kot v enem tednu vsega konec. Peron je odstopil in se zatekel na paragvajsko poslaništvo...

Tako je doživel svoj poraz in strahotno ponižanje. Za njegov napuh je to nekaj nemogočega... In sedaj prihajajo na dan vse njegove hudobije, tatvine, nasilstva, nemoralnosti... Njegovo osebno bogastvo je toliko, da bi lahko kupil celo državo Paraguay ali Ecuador...

Bog ga je ponižal in znova pokazal — in na tako otipljiv način kot komaj kdaj drugič —, da je boj proti Bogu za človeka polom. Za tisočletja bo njegov zgled učil državnike, kako se ne sme vladati.

Nekako pred letom dni je začel Peron boj s Cerkvijo. Kot je sedaj pojasnjeno, je on sam pisal zločinske članke, polne laži in hudobije, v katerih je napadal Cerkev, škofo in duhovščino. Ker so bili vsi časopisi v njegovih rokah, je bilo nemogoče popravljati vtise teh člankov. Katoliški časopis "El Pueblo", ki je tedaj še obstojal, ni bil mnogo čitan in tudi ni mogel pisati, kajti za vsako besedo so ga zaplenili, dokler ga niso slednjič zatlili.

Ko je diktator menil, da je javno mnenje že naščuvano proti Cerkvi, in smo res duhovniki slišali psovke že na vsak korak, česar preje ni bilo, je udaril lani dne 10. novembra z nesramnim govorom. Seveda je poudaril, "da on ni proti Cerkvi in da nima nič proti njej. Samo nekaj slabih je, katere bo pa že narod sam pomedel..."

Boj je šel naprej. Medtem ko so

Tako mine slava sveta! - Argentinski študenti uničujejo Peronove in Evitine slike.

* * *

zagotavljali, "da ni nič", je kar deževalo nesramnih zakonov proti Cerkvi, morali, vesti in tudi proti državni ustavi.

Boj na nož se je začel s procesijo sv. Rešnjega Telesa. Tedaj je Argentina pokazala svoje katoliško lice, bolj kot smo pričakovali. Nakljub nasilnim korakom policije se je zbrala po ulicah velika množica. Pomožni škof Msgr. Tato je vztrajal. Ne popustiti! Cel dan so vse radijske postaje kričale, da je procesija odpovedana, toda vedeli smo, da je to laž. Ljudje so hiteli od vseh strani in ker ni bilo vozil, so hodili po cele ure. Tako se je zbrala ogromna množica, ki je manifestirala na čast Kristusu in za svobodo vesti. V tisti uri je čutil Peron, da je vstala sila, katere ne bo porazil, razen s strahovito silo in zločini. Tajno je ukazal sežgati zastavo, da bi bili krivi katoličani. Proti koncu procesije, ki je molče korakala po mestnih ulicah, je bila res sežgana narodna zastava in potem so zagнали krik do neba: "Izdaja katoličanov! Sežgali so narodno zastavo! Pobijte zločince!"

Tedaj se je začelo divjanje, da bi s poročili lahko napolnili knjige.

Msgr. Tato in njegov glavni "so-krivec" Msgr. Novoa sta bila izgnana. Po ulicah so začeli divjati člani "alianse". Delavska organizacija, ki je bila orodje peronskih načrtov, je nasilno sklicala delavstvo na zborovanje. Peron je naščeval maso do skrajne meje, potem pa povedal: "Zadevo s farji pa kar meni prepuščajte. To bom že jaz uredil in dobro uredil! Kadar vas bom poklical, tedaj pa vsi prihitite..."

Med tem je prišlo iz Rima izobčenje Perona. Prav isti dan, dne 16. junija, je zavrelo. Božja kazen se je bližala.

Strašno je bilo. Divjebesni so grozili peronovci duhovnom in vernim ljudem. Čutili smo, da je Cerkev v Argen-

tini obsojena na smrt, če ne pride kaj vmes.

V argentinski vojski je bilo več zdravega duha kot smo mislili. Višji oficirji imajo še stare tradicije in zato so jih vse te stvari tako zadele, da so sklenili tvegati še enkrat: to pot na življenje in smrt. Peronov govor dne 31. avgusta je bil naravnost nesramen in grožnja, ki je visela nad generali in duhovniki, je nujno dvignila vse zdrave narodne sile. Tako je prav ob letu, ko je Peron začel nesramno gonjo proti Cerkvi, prišel njegov usodni dan.

Ni verjel, da ga bo podrlo. Mož je študiral zgodovino in je vedel, kako so bili ponižani vsi sovražniki Cerkve. Toda on je pri vsakem odkril, kje je bil njegov korak v boju proti Cerkvi "pogrešen". Tako je pripravljaj načrte, a nazadnje podlegel...

So povedali tudi nič krščanski ljudje, ko je udaril Peron proti Cerkvi: to je začetek konca. Res je prišel naglo, preje kot smo si drznili upati. Ta dežela bi dolge borbe ne vzdržala. Premalo je vernih, da bi se mogla verska zavest vzdržati skozi več let. Bog pa vsak narod tako preizkuša, kakor je pač zmožen doprinesti k rasti božjega kraljestva na zemlji. Hitra zmaga Cerkve je silnega pomena za bodočnost katolicizma v Južni Ameriki.

Ob tej priliki smo Slovenci doživeli še posebno zadoščenje. V slovesnem trenutku oklica nove vlade je iz Cordobe govoril tudi v slovenščini eden naših rojakov, ki je aktivno sodeloval v vojnih operacijah.

Pred končnim podpisom premirja so zločinski elementi "alianse" še enkrat dvignili svoje grožnje. Prav ti so bili, ki so požigali cerkve. V napetem položaju so hoteli pobijati, ropati in po-

skusiti s poslednjimi silami rešiti Peronovo potaplajočo se barko. A nova oblast je dobro vedela, s kom ima opravka. Božja pravica je bila na delu in zgled je tako otipljiv, da prerese vsakega, ki ga razume. Ti ostanki zločincev so namreč odrekli pokorščino in se niso hoteli podati. Tako je bila vojska prisiljena navaliti z orožjem na njihov glavni stan. Tako so ti, ki so še nedavno požigali cerkve, zdaj sami živi zgoreli v ruševinah. Bombe, katere so imeli nakopičene v poslopju, so zdaj trgale njih same - ki so še nedavno razbijali po oskrunjenih cerkvah svete podobe... Kakih 400 upornikov je našlo strahotno ognjeno smrt, med njimi tudi nekaj podivjanih žensk.

Preostali zaslepljenci so po zloemu režimu še nekaj časa divjali in si izmišljali razne nemogoče laži. Napadi na duhovnike so bili pogosti, zato morajo ti zaradi varnosti še sedaj hoditi v civilni obleki. Toda z odkrivanjem Peronovih zločinov javnega in zasebnega življenja ter krivic njegovih milijonskih kupčij, polagoma spregleduje tudi zaslepljena masa, kdo je bil ta tiran.

V kolikor vemo, se nobenemu izmed Slovencev ni doslej kaj hudega zgodilo. Duhovniki, ki so bili kaplani po bolnišnicah, so bili res vrženi na cesto, a v dneh, ko to pišem, bo tudi ta Peronova krivica popravljena.

Nova vlada je taka, da si od nje po pravici smemo obetati vse dobro. Predsednik Lonardi, praktičen katoličan, nam je jamstvo, da bo Cerkev dobila vrnjene vse pravice in bo mogla v vsej prostosti vršiti svojo nalogo med argentinskim ljudstvom. Katoliško Cerkev torej čaka velika naloga, da izrabi ta novi položaj v blagor duš in utrditev božjega kraljestva na zemlji.

Dne 10. januarja 1955 se je v San Josè, Calif., z avtomobilom smrtno ponesrečil vneti sotrudnik Koledarja AM, Rev. Jože Luskar. Teden pred smrtjo nam je obljubil članek tudi za ta Koledar. - Pokojni je bil rojen na Planini pri Sv. Juriju dne 18. febr. 1911. Bogoslovje je študiral v Mariboru, kjer je bil tudi posvečen. Kot kaplana v Loki pri Zidanem mostu so ga Nemci pregnali na Hrvaško, od koder je prišel v Dalmacijo, nato v Egipt, Italijo in končno v Ameriko.

Pokojni Father je bil povsod zelo priljubljen, zlasti med mladino. Vse je razdal. "Kadar je bil v talarju, smo vedeli, da je hlače komu podaril," piše o njem o. Jozafat iz Egipta. Zdaj pa mu Bog vse vrača! - R. I. P.

po svetu

Leta 1955, deset let po drugi svetovni vojni, so narodi, ki so po vojni ohranili svoje demokratične vlade, uživali zadovoljivo blagostanje: sad desetih let svobodnega dela na obnovi in pomoči Marshallovega obnovitvenega načrta. Dejstvo je, da je Zapadna Nemčija postala pod vodstvom krščansko demokratskega kanclerja Adenauerja v desetih letih iz najbolj ponižane in razrušene države zopet največja sila na zapadnem delu evropskega kontinenta. Podobno srečo je imela Avstrija. Neznatna državica ob Donavi je vzdržala četvorno okupacijo in uspešno odbijala vseh deset let komunistične poskuse popolnega usužnjenja. V notranjem gospodarskem življenju je pod vodstvom katoliškega kanclerja Raaba zmogla uravnovesiti državni proračun, dočim se vse njene sosedne pogrezajo v vedno večje dolgove.

Gotovo se deset let miru tudi nekaj pozna v državah pod komunističnimi diktaturami. A če je komu še potreben dokaz, da je komunistični sistem vladanja slab ter ovira napredek, naj izbere katero koli državo pod rdečo diktaturo in jo primerja s katero koli državo z demokratično vlado!

Za nas je kar gotovo najboljši dokaz Titovina, kakor sedaj imenujemo Jugoslavijo, da označimo titovsko-komunistično diktaturo. Država je bila v vojni med zmagovitimi. Njeno poveljno usodo je odločila ruska armada, ki je ob koncu vojne okupirala vse vzhodne in severne dele države ter v Beogradu postavila Titovo rdečo vlado. Od vseh strani je v teh desetih letih dobivala pomoč, z vzhoda in zapada. ZDA so po letu 1948 skupno s Francijo in Britanijo vsipale tja poldrugo milijardo dolarjev, dajale vojaška naročila njeni industriji in pomagale oborožiti in obleči njeno vojsko.

Pregled važnejših dogodkov preteklega leta je za Koledar napisal dr. Miha KREK.

Jugoslovanski državljani so znani kot prizadevni, pridni, delovni ljudje. Pod kolikšnim človeškosprejemljivimi notranjimi razmerami bi ta država po desetih letih morala cveteti v blagostanju. Pa se Jugoslaviji deset let komaj nekaj pozna, obilna zunanja pomoč pa je komaj preprečila, da ni tam hujše revščine, kot je bila ob koncu svetovne vojne in revolucije. Ljudje se le skromno preživljajo, beraško oblačijo, država je zadolžena napram vsem narodom, ki so prišli z njo v kake poslovne odnose. Po desetih letih miru so morali uvesti raciniranje kruha, masti, sladkorja. Zdaj zmanjka kvasa, zdaj ni kave, riža, mesa in drugih vsakdanjih potrebščin. Železnice prodajajo, ker jih nimajo s čim obnavljati, avto je v Titovini privilegiji vladajočih...

► Severnoameriške Združene države so vse leto ohranile vodstvo svobodnega sveta in ga ponekod utrdile. Švica in Švedska sta v letu 1955 dejansko nastopale z demokratičnim blokom, nekdanje zasovražena Španija je to leto postala vse bolj zaželjena oporišče zapadnih sil. Turčija je močni stebber zapadnozavezniške obrambe v prednji Aziji, dočim postaja Indija vedno živahnejši oznanjevalec sodelovanja s komunistično vladanimi državami.

► Prehod leta je našel demokratične državnike v mrzličnem prizadevanju, da bi sestavili kolikor toliko trdno zvezo zapadno evropskih držav in ohranili skupno vojaško obrambno silo. Grozila pa je neposredna nevarnost zlasti na daljnem Vzhodu, kjer je komunistična Kitajska oznanila "osvobodilno akcijo" proti Formozi. V februarju je ameriški senat formalno odobril pogodbo med ZDA in Formozo o skupni obrambi.

► Komunisti so po vsej Aziji ponavljali geslo: "Azijo Azijcem!" in slikali Sovjetsko zvezo kot "zaščitnico vseh svobodoljubnih in osvobodilnih sil." V Jaharti je bilo skle-

njeno, da se bo v letu 1955 vršila svetovna konferenca afriško-azijskih narodov v Bandungu, Indonezija. Vsakdo je vedel, da ne bo nič drugega kot svetovni govorniški oder komunističnih kitajskih diplomatov in silno orodje komunistične propagande. Zato je ameriški zunanji tajnik silil k ponovni konferenci protikomunističnih sil v Aziji. Na sestanku v Bangkoku dne 23. februarja so določili nastop protikomunističnih azijskih državnikov pri sestanku afriško-azijskih narodov, ki se je odlično obnesel. Kitajski komunistični ministrski predsednik Chou En Lai in indijski predsednik Nehru sta storila vse, da bi konferenca izgledala kot najmočnejši protest proti "evropskim zatiralcem", kot "vnebovpijoč klic ponižanih kolonijalnih narodov". A predsedniki Filipinov, Pakistana, Ceylona in drugi so prav tako močno in naravnost razgalili komunistični kitajski režim kot najhujši sistem zatiranja in uničevanja svobode in neodvisnosti azijskih narodov.

► Kljub stotisočem beguncev pred komunisti, so rdeči uspešno širili svojo "vero" po južnem Vietnamu. Združene države so se odločile proti volji Francije podpreti odličnega domačina, katoličana Ngo Dinh Diema. Ta je našel mesta za tisoče beguncev, organiziral vojaštvo in uvedel v Južni Vietnam mir.

► V Rusiji je bil po Stalinovi smrti "soglasno" postavljen za predsednika vlade Malenkov. Po usmrtni "narodnega izdajalca" Berlija, poveljnika varnostne službe, je v februarju 1955 splošna skupščina vrhovnega sovjeta začela zasedanje s tem, da je predsednik parlamenta Volkov prebral "ostavko" Malenkova. Tajnik komunistične stranke Kruščev je takoj predlagal za novega predsednika maršala Bulganina. Najvplivnejše mesto za njim je prevzel Kruščev, vojni minister je postal Žukov, Molotov pa je obdržal vodstvo zunanjega ministrstva. Ta četvorica je nastopala skozi vse leto, kazala svobodnemu svetu prijazno lice in popuščala v nebitvenih stvareh ter delala propagando o svoji "dobri volji" in "miroljubnih namelih". - Rusi so za spoznanje odgnili železno zaveso. Obiski parlamentarcev, finančnikov, znanstvenikov in umet-

nikov so postali pogostejši. A svobodno gibanje obiskovalcev je še vedno omejeno, dasi je tudi v tem oziru znatno boljše.

► Tito si s svojo komunistično vlado že dve leti previdno utira pot nazaj v tesno zvezo z drugimi komunističnimi vladami. V začetku 1955 je napravil sporazum z rdečo Kitajsko. Kot oznanjevalec "sovjetskega miru" in "mirnega sosedstva" je potoval v Indijo in Burmo, hvalil na vsa usta ženevsko konferenco, ki je izročila Severni Vietnam komunistom, in pri vseh priložnostih podpiral sprejem rdeče Kitajske v Zvezo narodov. Dne 26. maja je v Beogradu sprejel Bulganina, Kruščeva in Mikojana. Obljubil je, da bo podpiral vse sovjetske zunanje politične cilje, sovjeti pa so Jugoslaviji takoj odpustili vse dolgove in obljubili gospodarsko podporo. Istočasno je Tito na zapad poslal poročila, da s tem še ni prestopil na vzhod, dasi je po drugi strani javno povedal: zapad se je zmotil, če misli, da je v letih od 1948 do 1955 "postal nekaj, kar nikoli ni bil in nikoli ne bo." Z drugo besedo: bil je, je in tudi bo ostal komunisti." Francija in Britanija sta mu ukinili nadaljno pomoč, Združene države, od katerih je v začetku leta dobil v hrani in vsakdanjih potrebščinah 40 milijonov dolarjev, pa je nadaljno pomoč vezala na gotove pogoje. Od Rusije je dobil kmalu po razgovorih za svoje razrahljane finance začetno pomoč 90 milijonov dolarjev.

► V marcu je ameriško zunanje tajništvo objavilo zbirko dokumentov o konferenci v Yalti. Takrat so Roosevelt, Churchill in Stalin določili sodelovanje v končnem delu druge svetovne vojne in se sporazumeli glede svojih namenov o ureditvi povojnih razmer v svetu.

Dokumenti so vzbudili grenke spomine in dokazujejo v kratkem sledeče:

Roosevelt in Churchill sta prepustila Sovjetski zvezi bistvene interese na daljnem Vzhodu. Tako ostaneta med povzročitelji silne razširitve komunistične oblasti v Aziji. - Glede Srednje in Vzhodne Evrope sta nasedla obljubam sovjetskih zastopnikov in prepustila te narode komunističnim diktaturam. Glede Poljske in Jugoslavije sta pristala na sklepe, ki so preprečili u-

postavitev demokratičnih svoboščin. - Zlasti Roosevelt je popolnoma napačno računal, da bo mogel "ubiti Stalinovo grabežljivost" s svojo vpljudnostjo in širokogrudno popustljivostjo. - Popolnoma je bil napačen račun, da bodo zavezniki sodelovali v miru, kot so poprej v vojni in sporazumno ohranjevali trajni mir ter blagostanje vsega človeštva. - Ameriški vojaški strokovnjaki so napačno odsvetovali invazijo zapadnih zaveznikov na Balkan. Pristali so na eno samo fronto v Evropi in prepustili, da je ruska armada zasedla Podonavje in Balkan. - Sovjetska zveza je prelomila še tiste slabotne obljube, ki jih je dala zapadnima zaveznikom.

► V začetku aprila je dolgoletni angleški državnik Winston Churchill nenadoma odstopil in prepustil vodstvo vlade in konservativne stranke zunanjemu ministru Eden. Odšel je v zgodovino kot uspešni britanski državnik, rešitelj Britanije v drugi svetovni vojni, zmagovalec nad nacizmom in fašizmom, izvrstni govornik in politični pisatelj svoje dobe. Narodi izven Britanije pa si ga bodo zapomnili kot politika brez vseh moralnih pomislekov, ki je brezobzirno izdajal in prodajal interese drugih narodov, če je to koristilo njegovi zamisli o bramborje angleške krone. Narodi srednje Evrope ga smatrajo za največjega škodljivca, narodi Jugoslavije pa še posebej za državnika, ki je zavestno negoval in podpiral komunistično revolucijo in preprečil njihovo osvoboditev po vojni.

Edenova stranka in vlada je dobila pri volitvah ob koncu maja nad 60 poslancev večine nad angleško delavsko stranko.

► Po dolgih mesecih mučnih debat in napetih razgovorov je bila po mnogih krizah zopet upostavljena Zapadnoevropska skupnost, dopolnjena z Zapadno Nemčijo in njeno vojsko. Zapadna Nemčija je postala v maju proti volji Sovjetske zveze neodvisna država. Kancler Adenauer je bil povabljen v Moskvo na razgovore o upostavitvi diplomatskih zvez. Poudarjal je, da je za mir potrebno zedinjenje vse Nemčije, kar je Bulganin cinično zavrnil. Obljubil pa je, da bo Rusija vrnila nemške vojne ujetnike.

► V maju je vstala k svobodi tudi Av-

strija, dasi so doslej rdeči bojkotirali vse napore in zavlačevali okupacijo. Pogajanja velikih sil na Dunaju so potekala kar gladko.

► V juniju so slovesno obhajali desetletnico Zveze narodov. Govorili so o miru in vzajemnosti, Molotov pa je ponovil svoje obtožbe proti ZDA in zahteval, naj opuste vojaška in letalska oporišča ter odpokličejo vojake in mornarico. Zunanju tajnik Dulles mu je odgovoril na vsako točko napada.

Združene države so doslej uspele, da komunistična Kitajska ni postala članica Zveze narodov, dasi jo podpirajo vse države komunističnega imperija.

► Ko so zapadne sile vsaj malo utrdile svojo povezanost v Evropi, so začele prijazneje odgovarjati na sovjetsko željo, da bi se sestali na konferenci štirih. Med 17. in 24. julijem so se v Ženevi v Švici sešli Eisenhower, Bulganin, Eden in Faure. Po celodnevni debati ni prišlo do nikakega sklepa, do nikake rešitve. V vsem so si nasprotovali. Razlika od drugih konferenc je bila v tem, da so bili na tej konferenci komunisti vpljudnejši in so svoj "ne" povedali s smehljajem in ne z jezo. Komunisti niso sprejeli nepričakovanega Eisenhowerjevega predloga o medsebojnem nadzorstvu nad proizvodnjo orožja vseh vrst.

Vendar ima ženevska konferenca za mednarodno stanje velik pomen in bo verjetno vplivala na njegov razvoj. Zapadne sile so Sovjetski zvezi javno obljubile, da je nikdar ne bodo napadle. Javno so se odpovedale podvzeti kake vojaške ali vojaškim podobne korake. To za Sovjetsko zvezo pomeni, da lahko mirno sedi na vsem, kar je osvojila rdeča armada in sovjetska verolomna politika po drugi svetovni vojni. Sovjeti so mirni, da jim takozvanih satelitskih narodov nihče ne bo s silo reševal, dasi jih oni le s silo drže v svoji oblasti.

Še hujši so njeni drugi učinki. Komunisti in njihovi podporniki so vpljudne besede visokih ženevskih govornikov tolmačili tako, da je nastopila kar nova doba, ki se začne z Ženevo leta 1955. V tej dobi ni več mrzle vojne proti komunističnemu sistemu in proti mednarodnemu rovarjenju. To bodi doba novih zvez med vzhodom in zapadom: čas "mi-

ru", ki ga komunizem potrebuje za zgraditev svoje moči, zlasti vojaške.

► V Italiji je umrl Alcide de Gasperi, voditelj italijanske krščanske demokracije in zvest zaveznik zapadnih držav.

Italija se je precej izkopala iz rdeče nevarnosti. Članstvo komunistične stranke se je zmanjšalo, v delavskih organizacijah pridobivajo protikomunisti.

► Francija je vse leto doživljala krize. Ob koncu februarja je Mendez France dobil nezaupnico na vprašanje politike v Severni Afriki. Novi predsednik vlade je Edgar Faure. Vprašanje severnoafriških razmer pa je pretresalo Francijo vse leto in ostalo kljub mnogim poskusom še vedno pekoče.

► Nemirno je bilo minulo leto na otoku Cipru, ki so ga leta 1923 Turki po pogodbi v Lousanni izročili Britancem. Večina prebivalstva je grška in je zahtevala spojitve z Grčijo, kar ni bilo všeč Turkom. Bile so demonstracije v Solunukakor v Carigradu, komunisti pa so prilivali olje na ogenj. Britanci so morali poslati na otok nove vojaške enote, da vzdržujejo mir.

► Na Koreji so v poletju nastale javne demonstracije proti takozvani nevtralni komisiji, ki ima nalogo nadzirati izvrševanje korejskega premirja. Komunistični člani komisije, zlasti člani poljske in čehoslovaške vlade, vohunijo za severnokorejske komuniste.

► Arabske države, ki obkrožajo judovsko državo Izrael, so vse leto vodile proti njej politiko najostrejšega bojkota. Nevtralni pasovi med izraelsko mejo in arabskimi so bili priča hudih pobojev. Arabska liga ne prizna judovske države, zato ostro nasprotuje zapadnim državam, ker podpirajo Izrael. Arabska liga je tudi krepko spletkarila proti pogodbi, ki sta jo sklenili Turčija in Irak za skupno obrambo. Komunistična diplomacija izrablja to napeto stanje in razbija poskus zapada, da bi osnoval na tem delu kako trdno obrambno zvezo.

► Odločna protikomunistična država je Turčija, ne iz kakih ideoloških razlogov, ampak iz čistih državnih interesov turškega naroda. V teku leta je prišla Turčija v ospredje kot podpisnica Balkanskega sporazuma. Zahtevala je od Tita, da dobi Bal-

kanski pakt vojaški pomen in postane člen obrambe proti boljševikom na Balkanu, kar je Tito preprečil.

► V januarju 1955 je v Srednji Ameriki nastal lokalni spor med Costa Rico in Nicaraguom, ki pa se je kmalu pomiril. Isti mesec je bil iz zasede ustreljen panamski predsednik Jose Antonio Remon. Močni dogodki so pretresali Argentino, kjer je Peron končal svojo dolgoletno diktaturo. (Glej izvirno poročilo na strani 1411 - Ur.)

► V Afriki se prebujajo narodi. Vedno več imajo izobražencev, vedno bolj so občutljivi za krivice in zapostavljanje. Afrika je celina bodočnosti in komunizem upa med nezadovoljnimi kolonialnimi narodi priti bogato žetev. Zaupamo na vpliv misijonarjem, ki so edini prinesli črnim narodom nauk o osebnem dostojanstvu človeka.

Svet je ob koncu septembra presenetila novica, da sta se Sovjetska zveza in Egipt sporazumela glede dobave sovjetskega orožja. V skupščini Združenih narodov pa so delegati azijskih, afriških in vseh komunističnih držav strnjeno glasovali za to, da se UN pozanima za usodo afriških domačinov v Alžiriji, Tunisu in Maroku.

► Dne 24. septembra je ameriškega predsednika Eisenhowerja srčna kap vrgla na bolniško posteljo. To je pomenilo zastoj v razvoju svetovne politike, da si je Dulles nadaljeval s pripravami za konferenco zunanjih ministrov.

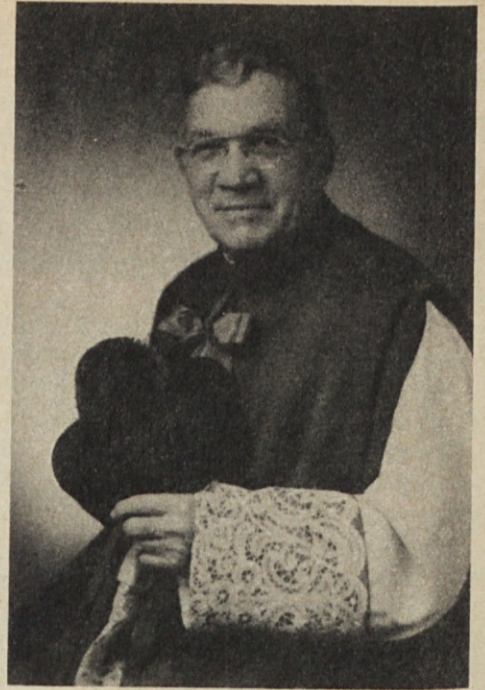
► Nad vsem tem svetovnim "mirom" pa se dviga katoliška Cerkev ter neprestano kaže pot do pravega miru. Prav v dneh ženevske konference se je vršil mednarodni evharistični kongres v Braziliji. Vredno misli.

Tudi leto 1955 je leto preganjanj in oviranja verske svobode za milijone katolčanov.

Notranjščina nove slovenske cerkve MARIJE POMAGAJ v Torontu, Kanada; delo umetnika Franceta Goršeta iz Clevelanda.

Rt. Rev. Joseph TROBEC, novi slovenski Monsignor in novi rektor katedrale v St. Cloudu, Minn.

Nova slovenska cerkev MARIJE VNEBOVZETE v Pittsburghu, Pa.

Slovenski duhovniki

Rev. Francis M. PAJK je bil posvečen v decembru 1954 in je zapel novo mašo pri Sv. Vidu v Clevelandu (19. dec.), svoji rojstni fari. Študije je končal v St. Mary's Seminary v Clevelandu. Zdaj je kaplan na slov. fari v Collinwoodu.

Rev. John MAIERLE je za-
pel novo mašo dne 5. junija v
Detroitu. Rojen je bil v slo-
venski družini dne 6. junija
1928. Graduiral je na Cath.
University v Washingtonu.

ROŽMAN, MOST REV. GREGORY, D.D., 3547 E. 80 St., Cleveland 5, O.
BUTALA, Rt. Rev. Matija, 416 N. Chicago St., Joliet, Ill.
HRIBAR, Rt. Rev. Vitus, 18119 Neff R., Cleveland 19, O.
JUDNICH, Rt. Rev. John, 4672 Pearl St., Denver, Colo.
KORETIČ, Rt. Rev. Francis, St. Patrick's Church, Colles, Minn.
KRALJIČ, Rt. Rev. Janez, 378-30 St., Oakland, Calif.
OMAN, Rt. Rev. John, 3547 E. 80 St., Cleveland, O.
PIRNAT, Rt. Rev. Alojzij, 307 Adams St., Eveleth, Minn.
PIRNAT, Rt. Rev. John, 405 Adler St., Anaconda, Mont.
SHIFFRER, Rt. Rev. John, St. Joseph Church, Chisholm, Minn.
ŠKERBEC, Rt. Rev. Math., 6019 Glass Ave., Cleveland 3, Ohio
TROBEC, Rt. Rev. Joseph, Cathedral Rectory, St. Cloud, Minn.
ZAPLOTNIK, Rt. Rev. John, D. C. L., St. Patrick's Church, Gretna, Nebr.

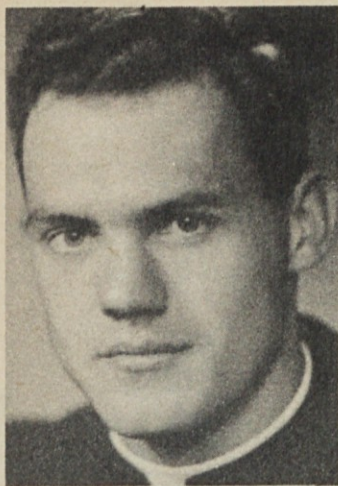
ADAMIČ, Rev. Albert, 520 W. 10th St., Waukegan, Ill.
AMBROŽIČ, Rev. Aloysius, St. Theresa's Ch., Port Colborne, Ont., Canada
AMBROŽIČ, Rev. Bernard, O.F.M., St. Francis Ch., Paddington, N. S. W., Australia
ANŽIČ, Rev. Anton, St. John's Church, Zealand, No. Dakota

BANDI, Rev. Bonaventure, O.S.B., Holy Cross Abbey, Canon City, Co.
BARAGA, Francis, 3547 E. 80 St., Cleveland 5, Ohio
BASNIK, Rev. Alban, O.S.B., 550 Cowan Ave., Jeanette, Pa.
BAZNIK, Rev. Louis, 6019 Glass Ave., Cleveland 3, Ohio
BERGLEZ, Rev. Nace, 2912-93rd St., Kenosha, Wis.
BLAŽIČ, Rev. John, 61 No. Mt. Vernon Ave., Uniontown, Pa.
BLENKUSH, Rev. Matija, 632 Julian St., Denver 8, Colo.
BOGOLIN, Rev. Leonard, O.F.M., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
BOMBACH, Rev. Anthony, 881 E. 222nd St., Euclid 23, Ohio.
BORGOLA, Rev. Bonaventure, O.F.M., 9546 Ewing Ave., Chicago 17, Ill.
BREZNIK, Rev. Aloysius, 320 N. Maple St., Tekoa, Washington
BREZNIKAR, Rev. Victor, Republic, Wash.
BROOKER, Rev. Richard ?

CADONIC, Rev. Daniel, 4772 Felton St., San Diego, Calif.
CAGRAN, Rev. Joseph, O.F.M., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
CANJAR, Rev. John A., 4377 Utica St., Denver, Colo.
CASL, Rev. Joseph, C.M., St. Joseph Rectory, Emmitsburg, Md.
CEGLAR, Rev. Karel, S.D.B., Box 431 Hope Haven, Morrero, La.
CELESNIK, Rev. Joseph, 265-15th St., N. W., Barberton, Ohio.
CEPON, Rev. Michael, 6001 So. Marshfield Ave., Chicago, Ill.
CHEMAZAR, Rev. Blase, O.F.M., 9546 Ewing Ave., Chicago 17, Ill.
CIMPERMAN, Rev. Victor, 6019 Glass Ave., Cleveland 3, Ohio
CUK, Rev. Dr. Alphonse, 141 Marcy Place, New York 52, N. Y.
CVELBAR, Rev. Joseph, 319 Park Ave., Ellwood City, Pa.

DALEY, Rev. Neil F., O.F.M., ?
DEMSHAR, Rev. F., Hq. 38th Inf. Regt., Fort Lewis, Wash.
DOBNIKAR, Rev. Ivan J., O.S.B., St. Procopius Abbey, Lisle, Ill.
DOLŠINA, Rev. Janez, St. Joseph's Church, Deerwood, Minn.
DOLŠINA, Rev. Stanko, St. Joseph's Church, Deerwood, Minn.

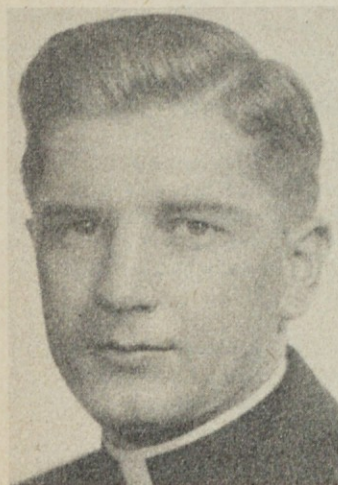
ERZEN, Rev. Edward, O.D.M
ESTOK, Rev. Gabriel, O.F.M., 386 Geneva Ave., Detroit 3, Mich.

Dne 5. junija 1955 je bila prva nova maša v novozgrajeni slov. cerkvi v Torontu, Kanada. Rev. Lojze AMBROŽIČ je bil rojen dne 27. jan. 1930 na Dobrovi pri Ljubljani. S starši se je kot begunec izselil v Kanado, kjer je začel in srečno bogoslovne študije.

Letošnji slov. novomašnik duluthske škofije je Rev. Robert A. SENTA, ki je zapel novo mašo dne 5. junija 1955 v Ely, Minn. Mati je tu rojena Slovenka, oče pa je doma iz Iga pri Ljubljani.

FARKAS, Rev. Dr. Andrej, 450 Pine St., Bridgeport, Conn.
FERJAN, Rev. Innocent, O. F. M., 5946 Ewing Ave., Chicago 17, Ill.
FERKUL, Rev. Joseph, St. Vincent Home, Quincy, Ill.
FERLIC, Rev. Ciril, S. D. B., Hope Haven, Morro, La.
FLAC, Rev. Mirko, S. D. B., 2851 North Ave., Richmond 2, Calif.
FLAJNIK, Rev. Rudolph, O. C., 6410 So. Dante Ave., Chicago 37, Ill.
FURLAN, Rev. William, P., St. Cloud Hosp., St. Cloud, Minn.

GABER, Rev. Franc, 610-99th Ave., W. Duluth 8, Minn.
GABRENJA, Rev. Edward, 62 St. Mark's Pl., New York 3, N. Y.
GAMM, Rev. Joseph M., C. M. F., 909 E. Washington St., Phoenix, Arizona
GNIDICA, Rev. Daniel, O. S. B., 217 E. Mesa Ave., Pueblo, Colo.
GNIDOVEC, Rev. Albin, 633 Bridger Ave., Rock Springs, Wyo.
GODINA, Rev. Joseph, 11607 Honeydale Ave., Cleveland 20, Ohio
GODINA, Rev. Mirko, O. F. M. Conv., Holy Rosary Church, Aurora, Minn.
GOLE, Rev. Jože, Sacred Heart Seminary, Hales Corners, Wis.
GOLOB, Rev. Joseph, O. S. B., St. Martin's Abbey, Lacey, Wash.
GOLOBIC, Rev. John J., Box 615, Hibbing, Minn.
GRABRIAN, Rev. Joseph, O. S. M., 22 Carteret Ave., Carteret, N. J.
GRABRIAN, Rev. Nicholas, O. S. M., Our Lady of Sorrows, Ladysmith, Wis.
GRABRIAN, Rev. Victor, O. S. M., 3121 Jackson Blvd. Chicago, Ill.
GREGOR, Rev. Jože, C. M., 1509 Tulane Ave., New Orleans 13, La.
GREGORICH, Rev. Edmund, 420 Glenwood Ave., Glen Ellyn, Ill.
GRMOVNIK, Rev. Franc, C. M., 247 Felisa St., San Antonio, Texas
GROM, Rev. Lawrence, O. F. M., 386 Geneva Ave., Detroit 3, Mich.
GRUDEN, Rev. John, 548 Lafond St., St. Paul, Minn.

HAJNŠEK, Rev. Odilo, O. F. M., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
HERIC, V. Rev. Gracijan, Ph. D., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
HITI, Rev. M. J., 520 W. 10th St., Waukegan, Ill.
HLEBŠ, Rev. Milan, ? Shelton, Conn.
HOCEVAR, Rev. Mark, O. F. M., 1852 W. 22 Pl., Chicago 8, Ill.
HODNIK, Rev. Emil, St. Mary's Church, Custer, Wis.
HOGE, Rev. Benedict, O. F. M., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
HOGE, Rev. Thomas, O. F. M., 386 Geneva Ave., Detroit 3, Mich.
HOMAR, Rev. Roman, O. S. B., St. John's Abbey, Collegeville, Minn.
HORVAT, Rev. Štefan, 124 Maple St., Rossford, Ohio
HORVATH, Rev. Francis, 12704 Foothill Blvd., Etiwanda, Calif.
HORZEN, Rev. Bernard, O. S. B., St. Bede's College, Peru, Ill.
HREN, Rev. Innocent, O. P., Fenwick High School, Oak Park, Ill.
HRIBSEK, Rev. Louis, S. D. B., 2851 North Ave., Richmond, Calif.

IVANDIC, Rev. Louis, O. F. M., 1479 Albert Rd., Windsor, Ont. Canada
JAGER, Rev. Matija, 15519 Holmes Ave., Cleveland 10, Ohio
JAZBEC, Rev. Stanley, St. Joseph Hosp., Dickinson, No. Dakota
JENKO, Rev. Aloysius, 53 St. Patrick's Place, Staten Island 6, N. Y.
JENKO, Rev. Valerian, O. F. M., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
JERAŠA, Rev. Francis, St. John's Church, Kiowa, Kansas
JERSHE, Rev. St. St. Martin's Church, Tower, Minn.
JOST, Rev. K., O. S. M., 22 Carteret St., Carteret, N. J.
JUDNICH, Rev. Joseph, 5040 - 70th St., San Diego, Calif.

KAMIN, Rev. John J., St. Mary's Church, Waymart, Pa.
KAPUS, Rev. Joseph, Sacred Heart Church, Caney, Kansas
KATNIK, Rev. Bertrand, O. F. M., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
KAUSEK, Rev. John, 1035½-8th Ave., Virginia, Minn.
KÈBE, Rev. Matija, 223-57th St., Pittsburgh, Pa.
KIRIN, Rev. Roman, c/o Hospital, Durand, Wis.
KLOPCIC, Rev. Joseph, St. Joseph's Home, Lemont, Ill.
KNIFIC, Rev. Dr. Franc, S. D. B., Box 299 Pino Alto, Aptos, Cal.
KOLARIČ, Rev. Dr. Jakob, C. M., 594 Manning Ave., Toronto, Ont.

Rev. Neil F. DALEY OFM je imel novo mašo dne 12. junija v Calumetu, Mich. Njegov oče je sicer irskega rodu, mati pa je Slovenka. Novomašnik je član cincinnatske frančiškanske provincije.

Po materi slovenske krvi je tudi novomašnik maryknolske misijske družbe, Rev. Richard BROOKER. Novo mašo je zapel dne 19. junija v Worcestru, N.Y. Leta 1948 je postal član misijske družbe. Zdaj bo v Washingtonu študiral glasbo.

KONČNIK, Rev. Innocent, O. F. M. Conv., Holy Rosary Church, Aurora, Minn.
KOPAČ, Rev. John, 594 Manning Ave., Toronto, Ont., Canada
KOPUŠAR, Rev. Dr. Milan, St. Joseph Hosp., Alliance, Nebr.
KORBIČ, Rev. Beno, O. F. M., Holy Family Rectory, Willard, Wis.
KOREN, Rev. J., 820 New Jersey St., Sheboygan, Wis.
KOSTELZ, Rev. Richard, 26 No. Ellsworth St., Naperville, Ill.
KOVACIC, Rev. Dr. Anton, Box 191, Kinston, N. C.
KOVACIC, Rev. Francis, 134 W. Government St., Pensacola, Fla.
KOZINA, Rev. Vladimir, 117, So. Church St., Lodi, Calif.
KRALJIC, Rev. Štefan, St. Bonav. Church, Underwood, No. Dak.
KRISTANC, Rev. Leo, O' Connor Hosp., Forest & Disalvo St., San Josè, Cal.
KRIZEK, Rev. John, S. J., R. 1, Box 303, Trinidad, Colo.
KUCHAR, Rev. Dr. Alojzij, 330 W. 23 St., New York 11, N. Y.
KUZMA, Rev. George, St. Rose Church, Wilmington, Ill.

LANGERHOLZ, Rev. Kalist, O. F. M., 536 Decker Ave., Johnstown, Pa.
LATTYAK, Rev. Clement, O. F. M., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
LAVRIH, Rev. Ivan, St. Lawrence St., Jetmore, Kansas
LEKAN, Rev. M., S. M., 2605 Woodburn, Cincinnati, Ohio
LOCNIKAR, Rev. Florijan, O. S. B., St. Theodore's Church, Richardton, N. D.
LOCNIKAR, Rev. Julius, O. S. B., Assumption Abbey, Richardton, N. Dak.
LOVRENCIC, Rev. Atanazij, O. F. M., 536 Decker Ave., Johnstown, Pa.

MACEK, Rev. Rudolph, 72 Maujer St., Brooklyn 6, N. Y.
MADIC, Rev. Aloysius, O. F. M., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
MAIERLE, Rev. John, ?
MAJHENIC, Rev. Pelagij, O. F. M., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
MALAVASIC, Rev. Roman, 416 No. Chicago St., Joliet, Ill.
MAUSER, Rev. J., Box 915, Helena, Montana
MAZOVEC, Rev. Robert, O. F. M., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
MEJAK, Rev. Heliodor, 247 Orchard St., Kansas City, Kansas
MELOVASICH, Rev. Frank, St. James Orphans Home, Duluth 3, Minn.
MIHELIC, Rev. Francis, St. Anthony Church, Ely, Minn.
MIHELIC, Rev. Franc, S. Heart Ch., Romans St., Peterborough, Ont., Canada
MIHELIC, Rev. Leopold, 4695 Pearl St., Denver 26, Colo.
MIHELICH, Rev. Edward P., St. John's Church, Marquette, Mich.
MIKULICH, Rev. Joseph, O. F. M., 137 Wharf Rd., Capitola, Calif.
MRKUN, Rev. Anton, 15519 Holmes Ave., Cleveland 10, Ohio.
MRVAR, Rev. Janez, 209 Bulkley Ave., Sausalito, Calif.

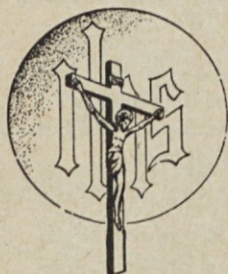
NADRACH, Rev. Adolph, 92 Capitol N. E., Battle Creek, Mich.
NEMEC, Rev. Matthias, ?
NOVAK, Rev. John, Holy Family Rectory, Willard, Wis.

OHMANN, Rev. Daniel F., ?
OKORN, Rev. Claude, O. F. M., 823 W. Mineral St., Milwaukee, Wis.
OKORN, Rev. Dušan, 944 So. Wyoming St., Butte, Mont.
OMAN, Rev. Edwin, R. 1, St. Joseph's Minn.
ORENDAC, Rev. Cyril, O. F. M. Conv., 148 Clinton St., Binghamton, N. Y.
OZIMEK, Rev. J., 13824 Euclid Ave., Cleveland 12, Ohio

PAJK, Rev. Francis, 15519 Holmes Ave., Cleveland 10, Ohio
PAKIZ, Rev. Rudolph, St. Louis Church, Floodwood, Minn.
PAPESH, Rev. Francis, 26 Montezuma Ave., Cortez, Colo.
PAPESH, Rev. Michael, St. Joseph's Church, Gilbert, Minn.
PAVEL, Rev. Alfonz, S. D. B., Don Bosco H. School, So. San Gabriel, Calif.
PECOVNIK, Rev. Karel, St. Peter's Church, Dumont, Minn.
PERVIC, Rev. Jože, St. Hubert Church, Rt. 1, Sebeka, Minn.
PERKOVICH, Rev. Francis, 4926 Pitt St., Duluth, Minn.
PETERNEL, Rev. Warren, O. F. M., 701 E. Pyron Rd., San Antonio, Texas
PETRASIC, Rev. Martin, Box 117, Bloomfield, Nebr.

Drugi novomašnik maryknollske misijonske družbe slovenske krvi pa je Rev. Daniel F. OHMANN, sorodnik našega Msgr. Omana. Šolo je obiskoval v Greenwaldu, Melrose in Collegeville, Minn., leta 1949 pa je stopil v misijonsko družbo. Posvečen je bil 11. junija 1955, novo mašo pa je zapel 26. junija v Freeportu, Minnesota.

† Svojo 85-letnico je obhajal Msgr. Vitus Hribar, bivši župnik fare Marije Vnebovzete v Clevelandu, Ohio. Želimo še veliko let mirnega pokoja po trudapolnem delu med clelendanskimi Slovenci!

† Kakor ste že brali v listih in našem mesečniku Ave Maria, je p. Bernard Ambrožič OFM ravno za svojo štiridesetletnico mašništva odšel na delo med slovenske novonaseljence v Avstralijo. Naše pozdrave z željo, da bi imel obilo lepih uspehov in da bi dobil kmalu še kaj sodelavcev.

† Dne 15. maja je v Etiwandi v Kaliforniji obhajal svoj zlati mašniški jubilej slovenski du-

PETRIC, Rev. Pius, St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
PEVEC, Rev. Edward, Euclid & Bishop Rd., Wickliffe, Ohio
PIERCE, Rev. Justin, S.D.S., Mother of the Savior Sem., Blackwood, N. J.
PIRC, Rev. Joseph, 1100 Estudillo St., Martinez, Calif.
PIVKO, Rev. Rudolph, OFM, St. Francis Ch., Paddington, N. S. W., Australia
PLAZNIK, Rev. John, Box 297, Morris, Ill.
PLEVNIK, Rev. Joseph, S. J., 403 Wellington St., W., Toronto 2-B, Ont. Canada
POPESH, Rev. Bernard, 411 No.-9th St., Brainerd, Minn.
POTOCNIK, Rev. Aloysius, O. S. B., Box 351, Canon City, Colo.
POZEK, Rev. F., L. L. D., W. Newton, Minn., P. O. R. 1, New Ulm, Minn.
PRAH, Rev. John, O. C. D., 2131 Lincoln Rd. N. E., Washington 2, D. C.
PRAZNIK, Rev. Rudolph, 320 Middle Ave., Elyria, Ohio
PUCKO, Rev. Janez, S. D. B., Salesian College, Aptos, Calif.

REBOL, Rev. Francis X., M., M., Sin Miao Li No. 80, Miaoli, Formosa
RENER, Rev. Frederik, St. Michael College, Toronto, Ont., Canada
ROGAN, Rev. Richard, O. F. M., 536 Decker Ave., Johnstown, Pa.
ROGEL, Rev. Michael, St. Lawrence Church, Walkerville, Ont.
RUPAR, Rev. Alojz, 15519 Holmes Ave., Cleveland 10, Ohio
RUS, Rev. Gabriel, O. S. M., Mt. St. John Normal School, Dayton, Ohio

SAVINSHEK, Rev. Stephen, O. F. M., Conv., 324-7th St., Calumet, Mich.
SHERINGER, Rev. Frank, St. Francis Church, Manistique, Mich.
SCHWAB, Rev. Alan R., O. S. B., Box 351, Canon City, Colo.
SCHWEIGER, Rev. Francis, St. James Orphanage, Duluth, Minn.
SEDEJ, Rev. Francis, General Hosp., Hibbing, Minn.
SEDLAR, Rev. Danilo, O. F. M., 823 W. Mineral St., Milwaukee, Wis.
SELAKE, Rev. Jerome, O. F. M., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
SENTA, Rev. Robert A., ?
SESEK, Rev. Raphael, O. F. M., 1400 Quincy St., N. E., Washington 17, D. C.
SETNICAR, Rev. Dr. Math., 1210 So.-61 St., Milwaukee 14, Wis.
SEVER, Rev. Edgar, O. F. M., 7324 E. Marietta Ave., Spokane, Wash.
SHIRCEL, Rev. Dr. Cyril, O. F. M., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
SILVESTER, Rev. Mirko, O. F. M., 536 Decker Ave., Johnstown, Pa.
SIMCIC, Rev. Jožef, S. D. B., Sal. Jr. Seminary, Richmond 10, Calif.
SKUMAVEC, Rev. Michael, St. Joseph's Church, Chisholm, Minn.
SLAJE, Rev. Milan, 1709 E.-31 St., Lorain, Ohio
SLAPŠAK, Rev. Julij, 3547 East 80th St., Cleveland 5, Ohio.
SMERKE, Rev. Frank, O. S. M., Crosier Priory & Seminary, Onamia, Minn.
SMERKE, Rev. John, O. S. C., Our Lady of the Lake Sem., Wawasee, Ind.
SMERKE, Rev. Joseph, O. S. C., 950 Marmaroneck Ave., White Plains, N. Y.
SNOJ, Rev. Joseph, Box 335, Corona, Calif.
SODJA, Rev. Maks, 881 E. 222 St., Euclid 23, Ohio.
SOKLIC, Rev. Dr. Anton, 9745 Memorial Drive, Houston 24, Texas
SOKLICH, Rev. Sebastian, T. O. R., 609 No.-7th St., Steubenville, Ohio
SPEHAR, Rev. George, 424 W. 2nd St., Leadville, Colo.
SPENDOV, Rev. Vendelin, O. F. M., 1852 W. 22nd Pl., Chicago 8, Ill.
SREBERNAK, Rev. Frank, 2701 Chicago Blvd., Detroit, Mich.
STARC, Rev. Martin, 1215 N. Edison St., Stockton, Calif.
STARESINIC, Rev. Edbert, O. Carm., 6410 Dante Ave., Chicago 37, Ill.
STARESINICH, Rev. Nicholas, O. Carm., 29 No. Broadway, Joliet, Ill.
STEPANICH, Rev. Dr. Martin, O. F. M., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
STERBENTZ, Rev. Ralph, St. Anthony Rectory, Engadine, Mich.
STERLE, Rev. Aloysius, 404 E. 87th St., New York 28, N. Y.
STOPAR, Rev. Dr. Anton, Box 1266 Eureka, Nevada
STRAGISHER, Rev. Henry, 34 James St., Keyser, W. Va.
STRAGISHER, Rev. Raphael, O. F. M., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
STRANCAR, Rev. I., P. Q., Box 83, Roosevelt, Utah
SUSTARSIC, Rev. John, Holy Family Church, Eveleth, Minn.
SUSTERSICH, Rev. Stephen, O. S. B., Holy Cross Abbey, Canon City, Colo.
SVETE, Rev. Jernej, Box 730, New Castle, Wyo.

hovnik Rev. Joseph Judnich.
Naše iskrene čestitke!

♦ Svojo srebrno mašo sta v preteklem letu zapela: Rev. M. Hiti, župnik v Waukeganu, Ill., in pa Rev. Joseph Cagran, član lemonske frančiškanske družine. Naše čestitke!

♦ Pittsburghski Slovenci so v preteklem letu pod vodstvom svojega župnika Rev. Matija Kebeta postavili novo farno cerkev Marije Vnebovzete, ki jim je v resnično čast. Novo cerkev je dne 14. maja blagoslovil pittsburghski škof John F. Deardon. Ob tej priliki je pridigal Rev. V. Vodušek.

♦ 60 - letni jubilej je v preteklem letu praznovala slovenska župnija Marije Pomagaj v Pueblu, Colorado, dočim je slovenska župnija v Bridgeportu, Conn., obhajala svojo štiridesetletnico. Farani jolietške župnije sv. Jožefa pa so obhajali petdesetletnico, kar so pozidali sedanjo veličastno cerkev.

♦ Dne 24. junija 1955 je obhajala desetletnico Liga slov. kat. Amerikancev. Nihče ne more preceniti dela, ki ga je v desetih letih obstoja izvršila. Kolikim je pomagala čez morje v novo domovino, kolikim po kampih in doma je pomagala s paketi v najhujši stiski. Ob desetletnici naše čestitke vsem, ki so in ki še delajo pri Ligi! Pa tudi vsem ameriškim katoliškim Slovencem, brez katerih podpore bi Liga nikoli ne zaživela in vršila svoje veliko poslanstvo!

♦ Father M. Jager je v Collinwoodu dogradil farni šoli nove prostore. Tudi že dela načrte za novo cerkev. - Father Baznik pa bo postavil krasno farno dvorano ob šoli sv. Vida. Obe ma obilo uspehov!

SVETE, Rev. Andrew, O. F. M., 536 Decker Ave., Johnstown, Pa.
SVETE, Rev. Augustine, O. F. M., Holy Family Rectory, Willard, Wis.

TARMAN, Rev. William, St. Joseph's Church, Morrill, Minn.
TKALEC, Rev. Ivan, S. D. B., St. Francis School, Watsonville, Calif.
TKALEC, Rev. John, 6730-128th St., Edmonton, Alberta, Canada
TKAVC, Rev. Albin, 37 Thorne St., Worcester, Mass.
TOMAZIC, Rev. Anthony, 18127 So. Alameda, Compton, Calif.
TOMC, Rev. Victor, 881 E. 222 St., Euclid 23, Ohio
TOMC, Rev. Louis, S. D. B., California, ?
TRINKO, Rev. John, O. F. M., 62 St. Mark's Place, New York 3, N. Y.
TRUNK, Rev. G. J., 245 Linden St., San Francisco 2, Calif.
TURK, Rev. Martin, 545 Mabon Ave., No. Vancouver, B. C., Canada

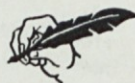
URANKAR, Rev. Alexander, O. F. M., 1852 W. 22nd Pl., Chicago 8, Ill.
URBIC, Rev. Rudolph, River Pines San., Stevens Point, Wis.

VALENTIN, Rev. Basil, O. F. M., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
VARGA, Rev. Joseph, 6019 Glass Ave., Cleveland 3, Ohio
VIRANT, Rev. Ludwig, Mother of Sorrows Church, Peninsula, O.
VODUSEK, Rev. Vital, 245 Linden St., San Francisco 2, Calif.
VOGRIN, Rev. Joseph, Church of St. William, Parkers Prairie, Minn.
VOVK, Rev. Joseph, St. Mary's Church, Cook, Minn.
VRDOVLJAK, Rev. Jurij, 64 Russett Ave., Toronto, Ont., Canada.
VUKSINIC, Rev. Anton, 640 Glenholme Ave., Toronto 13, Ont., Canada

WOLBANG, Rev. Karel, C. M., 500 Chelton Ave., Philadelphia 44, Pa.

YAKES, Rev. William, F., 98 Chestnut St., River Rouge 18, Mich.
YAKSIC, Rev. Michael, Holy Ghost Coll., Cronwells Heights, Pa.

ZAGAR, Rev. Albert, 24 Maryland Ave., Pittsburgh, Pa.
ZAKRAJSEK, Rev. Kazimir, O. F. M., St. Mary's Seminary, Lemont, Ill.
ZAVBI, Rev. August, Box 450, Fallon, Nevada
ZDOLSEK, Rev. Alojzij, St. Mary's Hosp., Wabpeton, No. Dak.
ZELEZNIKAR, Rev. Michael, 542 Crosat St., La Salle, Ill.
ZIC, Rev. Peter, Ellsworth, Wis.
ZITKO, Rev. Aloysius, 547 B., Santa Rosa, Calif.
ZORMAN, Rev. Fortunat, O. F. M., 1852 W. 22nd Pl., Chicago 8, Ill.
ZUPAN, Rev. Peter, O. S. B., Archabbey, Latrobe, Pa.

♦ Slovenski izseljenci v Angliji so si v preteklem letu kupili svoj "Dom" v Londonu, ki bo odslej njihovo kulturno in družabno, pa tudi versko središče. Njihovemu kuratu Rev. Kunstlju naše čestitke k vnetemu prizadevanju za slovenske izseljence v Angliji, od katerih jih veliko prejema tudi naša Ave Marijo.

♦ Imenik slovenskih duhovnikov v Severni Ameriki smo skušali napraviti čim točnejši, vemo pa, da ni popoln. Za nekatere vemo, da so spremenili naslov, a nam ga niso sporočili. Za nekatere lanske novomašnike vemo samo imena. Za te in za letošnje novomašnike prosimo zadnji naslov, če je komu znan.

Radi bi objavljali v KOLEDARJU AVE MARIA več poročil iz življenja in dela slovenskih fara po širni Ameriki. Zato bi želeli, da nam župnije same pošljejo pravočasno slike in poročila o raznih jubilejih, farnih prireditvah itd... S tem boste pomagali uredniku, Koledar pa bo pestrejši po svoji vsebini. Za vsako sodelovanje iskrena hvala!

SLOVENSKI STARŠII! Imate morda sina, ki čuti veselje do redovnega poklica? Naj prebere te vrstice; morda mu bodo pokazale pravo pot v službo Bogu!

Why undertake the Religious Life?

In order to lead a more perfect life, closer to God, to save your own soul more easily, and to help others save their souls.

When may I apply for admission into the Franciscan Order?

After finishing grammar school or during high school. This is the ideal time for beginning your training for the Franciscan Priesthood or Brotherhood. Applications from high school graduates are nevertheless given careful consideration.

How many years are required in preparation for the Priesthood?

After completion of one year of novitiate, there are three years of Philosophy, followed by four years of Theology.

What kind of life does the Franciscan Brother lead?

It is a more or less hidden life of prayer and manual labor, combined with such recreation and relaxation as are necessary to preserve health and strength. The Brothers do not become priests.

Is the Franciscan Brother a true Religious?

Yes. After a period of probation, he makes the same three vows of poverty, chastity, and obedience as do the other Friars. He wears the same Franciscan habit and shares in the same common life as do all the Friars.

How much will my Franciscan training cost?

From the time you enter the Franciscan Order, it will cost you nothing whatsoever. The Order itself takes care of the material needs of all the Friars. The Order asks nothing more than the faithful observance of the Franciscan way of life, as outlined in the Rule of St. Francis and the Constitutions of the Order.

How can I know whether I have a vocation?

The SIGNS of a vocation are:

1. A sincere DESIRE to serve God in the Religious Life.
2. Normal HEALTH, INTELLIGENCE, and PIETY.
3. ACCEPTANCE of the candidate by the Superiors of the Order.

If you fulfill these conditions, you can be reasonably certain that you have a calling from God.

The Franciscan Priests and Brothers of the Commissariat of the Holy Cross - with headquarters at St. Mary's, Lemont, Illinois - engage in such works as the following: Parish work, especially among immigrants of Slovene nationality... Teaching - Seminary, High School, College... Retreats and Missions... Charitable Activities... Chaplaincies... Catholic Publications... and others.

Boys and young men interested in becoming Franciscans are invited to write to: Rev. Provincial Delegate
Franciscan Fathers
Lemont, Illinois
